

โครงการออกแบบศูนย์กลางกิจกรรมชุมชน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการท่องเที่ยว
เชิงพหุวัฒนธรรม ตำบลหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา
NA THAM MULTICULTURAL ACTIVITY LEARNING CENTER AND TOURISM
IN NA THAM SUBDISTRICT, YALA PROVINCE

อบาดิ ปาตี
ABADI PATEE

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
สถาปัตยกรรมศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF BACHELOR OF ARCHITECTURE
PRINCE OF SONGKHLA UNIVERSITY

2568

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

โครงการออกแบบศูนย์กลางกิจกรรมชุมชน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการท่องเที่ยว
เชิงพหุวัฒนธรรม ตำบลหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา
NA THAM MULTICULTURAL ACTIVITY LEARNING CENTER AND TOURISM
IN NA THAM SUBDISTRICT, YALA PROVINCE

อบาดิ ปาตี
ABADI PATEE

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
สถาปัตยกรรมศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF BACHELOR OF ARCHITECTURE
PRINCE OF SONGKHLA UNIVERSITY

2568

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

โครงการออกแบบศูนย์กลางกิจกรรมชุมชน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการท่องเที่ยว
เชิงพหุวัฒนธรรม ตำบลหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา

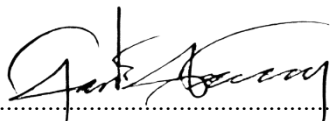
NA THAM MULTICULTURAL ACTIVITY LEARNING CENTER AND TOURISM IN NA
THAM SUBDISTRICT, YALA PROVINCE

นายอบัติ ปาตี

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง

อนุมัติให้วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ลงชื่อ.....

(อาจารย์คิมกีร์ คล้ามณฤมล)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ยุพียง เหมะศิลป์

คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

รองศาสตราจารย์ ดร.เอกรินทร์ อนุกุลยุทธธน

คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิป ศรีสกุลไชยรัก

คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

อาจารย์กุลธิดา ทรงกิตติภักดี

คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

อาจารย์วรุฒิ มัชยันต์

คณะกรรมการ

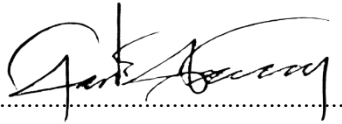
อาจารย์ภวัต รอดเข็ม

คณะกรรมการ

อาจารย์คิมกีร์ คล้ามณฤมล

คณะกรรมการ

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม
ขอรับรองว่า งานวิจัยนี้มาจากการศึกษาวิจัยของนักศึกษาเอง และได้แสดงความขอบคุณบุคคลที่มี
ส่วนช่วยเหลือแล้ว

ลงชื่อ.....

(อาจารย์คัมภีร์ คล้ามนงมล)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ลงชื่อ.....

(นายอบาดี ปาดี)

นักศึกษา

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้ไม่เคยเป็นส่วนหนึ่งในการอนุมัติปริญญาตรีในระดับใดมาก่อน และไม่ได้ถูกใช้ในการยื่นขออนุมัติปริญญาในขณะนี้

ลงชื่อ.....

(นายอบัติ ปาตี)

นักศึกษา

ชื่อวิทยานิพนธ์ โครงการออกแบบศูนย์กลางกิจกรรมชุมชน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการ
ท่องเที่ยวเชิงพหุวัฒนธรรม ตำบลหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา
ผู้เขียน นายอบัติ ปาตี
สาขาวิชา สถาปัตยกรรมศาสตร์
ปีการศึกษา 2568

บทคัดย่อ

จังหวัดยะลาเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคใต้ตอนล่างของประเทศไทยที่มีความโดดเด่นด้านพหุวัฒนธรรม โดยมีชุมชนชาวพุทธและชาวมุสลิมอาศัยอยู่ร่วมกันมาอย่างยาวนาน “ตำบลหน้าถ้ำ” นับเป็นพื้นที่สำคัญที่สะท้อนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ทั้งในด้านแหล่งโบราณสถาน เช่น วัดคูหาภิมุข วิถีชีวิตชุมชน และแหล่งผลิตสินค้าท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์ อาทิ ผ้าสีมายา และผลิตภัณฑ์ OTOP อย่างไรก็ตาม พื้นที่ดังกล่าวยังขาดการพัฒนาในด้านระบบบริการนักท่องเที่ยว พื้นที่สาธารณะสำหรับชุมชน และแหล่งการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การใช้ประโยชน์พื้นที่ยังไม่เต็มศักยภาพ อีกทั้งยังขาดพื้นที่ศูนย์กลางในการจัดกิจกรรม การแสดง และการจำหน่ายสินค้าชุมชน ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการสร้างรายได้และการเผยแพร่อัตลักษณ์ท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ

โครงการนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบศูนย์กลางกิจกรรมชุมชนที่สามารถรองรับการใช้งานร่วมกันระหว่างคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นให้เป็นพื้นที่สำหรับการทำกิจกรรม การเรียนรู้ และการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน ผ่านแนวคิดการออกแบบเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงพหุวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงพื้นที่และกิจกรรมเข้าด้วยกันในลักษณะโครงข่าย เพื่อกระจายการใช้งานและสร้างเส้นทางการเรียนรู้ภายในพื้นที่ โครงการได้กำหนดพื้นที่ตั้งออกเป็น 3 ส่วนหลัก ได้แก่ พื้นที่ 1 พื้นที่ต้อนรับและศูนย์รวมการเรียนรู้ กิจกรรมหลักสำหรับชุมชนและนักท่องเที่ยว พื้นที่ 2 พื้นที่เชื่อมต่อโครงการกับบริบทโดยรอบ ซึ่งประกอบด้วยพื้นที่บริการและพื้นที่พักผ่อน และพื้นที่ 3 พื้นที่สนับสนุนกิจกรรมดั้งเดิมและส่งเสริมอัตลักษณ์ของชุมชน รวมถึงเป็นจุดเชื่อมต่อไปยังแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในพื้นที่

แนวทางการออกแบบให้ความสำคัญกับบริบททางกายภาพ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ของพื้นที่ โดยนำแนวคิดสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นร่วมสมัยมาประยุกต์ใช้ ผ่านการผสมผสานอัตลักษณ์ของสถาปัตยกรรมไทยและมลายูให้เกิดความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม ขณะเดียวกันได้มีการออกแบบให้เกิดความร่วมมือเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวและสร้างภาพลักษณ์ใหม่ให้กับพื้นที่ การวางผัง

โครงการคำนึงถึงการรักษาสภาพแวดล้อมธรรมชาติและใช้ศักยภาพของพื้นที่เป็นองค์ประกอบสำคัญในการออกแบบ รวมถึงการออกแบบเพื่อรองรับภัยพิบัติและส่งเสริมความยั่งยืนของชุมชนในระยะยาว ผลลัพธ์ของโครงการจึงมุ่งหวังให้สถาปัตยกรรมเป็นกลไกในการเชื่อมโยงชุมชน วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว อันจะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการอนุรักษ์อัตลักษณ์ท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

THESIS TITLE NA THAM MULTICULTURAL ACTIVITY LEARNING CENTER AND TOURISM
IN NA THAM SUBDISTRICT, YALA PROVINCE

AUTHOR ABADI PATEE

MAJOR ARCHITECTURE

YEAR 2025

ABSTRACT

Yala Province, located in the southernmost part of Thailand, is distinguished by its multicultural society, where Buddhist and Muslim communities have coexisted for a long time. Na Tham Subdistrict represents a significant area that reflects cultural identity and possesses strong tourism potential, including historical sites such as Wat Khuha Phimuk, local ways of life, and distinctive community-based products such as Maya dyed textiles and other OTOP products. However, the area still lacks proper development in terms of tourist service systems, public spaces for community use, and effective learning facilities. As a result, the utilization of space remains inefficient, and there is an absence of a central place for activities, exhibitions, and local product distribution, limiting opportunities for income generation and systematic promotion of local identity.

This project aims to design a community activity center that accommodates both local residents and tourists. The design emphasizes spaces for activities, learning, and community-based economic development through the concept of a multicultural tourism network. This approach connects spaces and activities in a network system to distribute usage and create experiential learning routes throughout the area. The project is divided into three main zones: (1) a reception and central learning area serving as the main activity space for both community members and visitors, (2) a transitional zone that connects the project with its surrounding context, including service and recreational areas, and (3) a supporting zone that enhances traditional activities, promotes local identity, and links to key tourist attractions within the community.

The design approach prioritizes the physical, cultural, and historical context of the site by applying contemporary vernacular architecture. It integrates elements of Thai and Malay architectural identities to harmonize with the existing environment while introducing modern design features to attract tourists and create a new image for the area. The master plan considers environmental preservation and utilizes natural features as key design elements. It also incorporates disaster-resilient strategies to enhance long-term sustainability.

Ultimately, the project aims to use architecture as a mechanism to connect community, culture, and tourism, contributing to local economic development and the sustainable preservation of cultural identity.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์ ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก อาจารย์ คัมภีร์ คล้ามณฤมิต อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาสละเวลาให้คำปรึกษา แนะนำแนวทาง และถ่ายทอดองค์ความรู้อย่างใกล้ชิดตลอดระยะเวลาการดำเนินงาน ตลอดจนช่วยชี้แนะและขัดเกลา เนื้อหาทางวิจัยขึ้นนี้ให้มีความถูกต้อง ครบถ้วน และทรงคุณค่า ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ รองศาสตราจารย์ ยุพยง เหมะศิลป์, รองศาสตราจารย์ ดร.เอกรินทร์ อนุกุลยุทธธน, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิป ศรีสกุลไชยรัก และอาจารย์กุลธิดา ทรงกิตติภักดี ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ คำติชม และข้อเสนอแนะที่มีคุณค่ายิ่งในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ ตลอดจนขอขอบคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ อาจารย์ภวัต รอดเข็ม และอาจารย์วรวิทย์ มัธยันต์ สำหรับคำแนะนำในการพัฒนาผลงานให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบคุณ อธิการบดีกองค้การบริหารส่วนตำบลหน้าถ้ำ ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์และให้ข้อมูลพื้นที่โดยละเอียด รวมถึง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าสีมายา ที่สละเวลาให้ข้อมูลวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ และอาชีพของชุมชนตำบลหน้าถ้ำ ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการออกแบบโครงการ

ขอขอบคุณ รุ่นพี่ศิษย์เก่าสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรังทุกท่านที่คอยให้คำปรึกษาและแนวทางในการทำวิทยานิพนธ์ และขอบคุณ เพื่อนร่วมรุ่นสถาปัตยกรรม รุ่น 10 ที่คอยเป็นกำลังใจและผลักดันให้ผู้วิจัยมีมานะในการสร้างสรรค์ผลงานจนสำเร็จสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง เป็นอย่างสูง ที่ได้ให้การสนับสนุนงบประมาณอุดหนุนการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาหลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต ซึ่งเป็นส่วนสำคัญยิ่งที่ช่วยผลักดันให้การดำเนินงานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้อย่างราบรื่นและมีความสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ทุกประการ

ท้ายที่สุด ขอกราบขอบพระคุณ ครอบครัว และ แฟน ที่คอยให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน และเป็นกำลังใจสำคัญในทุกช่วงเวลาของการทำวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจศึกษา และเป็นแนวทางในการพัฒนาองค์ความรู้ต่อไปในอนาคต

ด้วยความเคารพอย่างสูงและขอบคุณยิ่ง
(นายอบาดี ปาตี)

สารบัญ

เนื้อหา	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ญ
สารบัญตาราง.....	ณ
สารบัญแผนภูมิ.....	ด
บทที่ 1 บทนำ	
1.1. ที่มาและความสำคัญของโครงการ.....	1
1.2. วัตถุประสงค์ของโครงการ.....	2
1.3. ขอบเขตของการศึกษา.....	3
1.4. วิธีการศึกษา.....	3
1.5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
1.6. คำถามวิทยานิพนธ์.....	5
1.7. สมมุติฐาน.....	6
1.8. คำสำคัญ.....	6
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม	
2.1. แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	7
2.1.1.แนวคิดเกี่ยวกับการขับเคลื่อนชุมชนสองวิถี.....	7
2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับ “สถาปัตยกรรมเพื่อชุมชน” (Community Architecture).....	8
2.1.3 แนวคิด “ Third Space ” ของ Edward Soja.....	9
2.2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
2.2.1.เรือนไทยมุสลิมในจังหวัดยะลา.....	11
2.3. กรณีศึกษางานออกแบบที่เกี่ยวข้อง.....	15
2.3.1.กรณีศึกษาจากภายในประเทศ.....	15
2.3.2.กรณีศึกษาจากต่างประเทศ.....	17
บทที่ 3 การวิเคราะห์เพื่อการออกแบบ	
3.1. การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ.....	25

สารบัญ (ต่อ)

เนื้อหา	หน้า
3.1.1. ข้อมูลจังหวัดยะลา.....	25
3.1.2. การกำหนดผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโครงการ.....	27
3.1.3. ข้อกำหนดโครงการ.....	28
3.1.4. นโยบายรัฐในการสนับสนุนโครงการ.....	29
3.1.4.1 การวิเคราะห์กรอบการจัดทำยุทธศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.....	29
3.1.4.2 นโยบายรัฐในการสนับสนุนโครงการ	31
3.2 การวิเคราะห์ที่ตั้งโครงการ.....	32
3.2.1 การกำหนดเกณฑ์ที่ตั้งอันพึงประสงค์.....	32
3.2.1.1 การวิเคราะห์เส้นทางโครงการ.....	34
3.2.1.2 การวิเคราะห์สถานที่ตั้งโครงการ.....	38
1) สถานที่ตั้งโครงการจุดที่ 1.....	38
2) สถานที่ตั้งโครงการจุดที่ 2.....	41
3) สถานที่ตั้งโครงการจุดที่ 3.....	42
4) สถานที่ตั้งโครงการจุดที่ 4.....	44
5) สถานที่ตั้งโครงการจุดที่ 5.....	45
6) สถานที่ตั้งโครงการจุดที่ 6.....	47
3.2.2 เปรียบเทียบสถานที่ตั้งโครงการทั้ง 6 ที่ตั้ง.....	48
3.2.3 การวิเคราะห์ผังเมืองที่ตั้งโครงการ.....	50
3.2.3.1 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ที่ดินตามผังเมืองรวมจังหวัดยะลา.....	50
3.2.3.2 เทศบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดบริเวณควบคุมการก่อสร้าง ดัดแปลง.....	51
3.2.3.3 กฎหมายควบคุมอาคาร ตาม พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร.....	53
3.2.4 การเลือกที่ตั้งโครงการ.....	54
3.2.4.1 สถานที่สำคัญของตำบล หน้าถ้ำ มีดังนี้.....	55
3.2.5 การวิเคราะห์ที่ตั้งโครงการ.....	62
3.2.6 สรุปที่ตั้งโครงการ.....	71
3.3. การวิเคราะห์ผู้ใช้งาน.....	71
3.3.1. การศึกษากลุ่มผู้ใช้งาน.....	71
3.3.1.1 กลุ่มผู้ใช้งานหลัก.....	71

สารบัญ (ต่อ)

เนื้อหา	หน้า
3.3.1.2 กลุ่มผู้ใช้งานรอง.....	73
3.3.1.3 กลุ่มผู้ใช้งานอื่นๆ.....	74
3.3.2. การกำหนดกลุ่มผู้ใช้งาน.....	61
3.3.2.1 กลุ่มผู้ใช้งานหลัก.....	74
3.3.2.2 กลุ่มผู้ใช้งานรอง.....	74
3.3.2.3 กลุ่มผู้ใช้งานอื่นๆ.....	75
3.3.3. การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้ใช้งาน.....	75
3.4. การวิเคราะห์พื้นที่โครงการ.....	78
3.4.1. การวิเคราะห์ความต้องการเชิงพื้นที่.....	78
3.4.2. การกำหนดกลุ่มพื้นที่โครงการ.....	79
3.4.3. การวิเคราะห์การจัดผังกลุ่มพื้นที่โครงการ.....	81
3.4.4. การกำหนดกลุ่มพื้นที่โครงการ.....	83
3.4.5. การวิเคราะห์ขนาดพื้นที่ใช้สอย.....	84
3.4.6. การคำนวณพื้นที่ใช้สอย.....	85
3.5. ภาพลักษณ์ของโครงการ.....	86
บทที่ 4 แนวคิดในการออกแบบ	
4.1. แนวคิดในการออกแบบ.....	87
4.2. การพัฒนาแนวคิดในการออกแบบ.....	90
4.3. การพัฒนาแบบร่าง.....	91
บทที่ 5 ผลงานการออกแบบ	
5.1. AERIAL VIEW PERSPECTIVE MASTERPLAN.....	92
5.2. AERIAL VIEW PERSPECTIVE SITE 1.....	93
5.3. CIRCULATION PLAN SITE 01.....	94
5.4. GROUND FLOOR PLAN SITE 01.....	95
5.5. SECOND FLOOR PLAN SITE 01.....	96
5.6. ROOF FLOOR PLAN SITE 01.....	97
5.7. DETAIL PLAN SITE 01.....	98
5.8. DETAIL SECTION PLAN SITE 01.....	99
5.9. DETAIL ELEVATION PLAN SITE 01.....	100

สารบัญ (ต่อ)

เนื้อหา	หน้า
5.10 AERIAL VIEW PERSPECTIVE PLAN 02.....	121
5.11 DETAIL PLAN SITE 02.....	123
5.12 DETAIL SECTION PLAN SITE 02.....	124
5.13 DETAIL ELEVATION PLAN SITE 02.....	125
5.14 AERIAL VIEW PERSPECTIVE PLAN 03.....	126
5.15 DETAIL PLAN SITE 03.....	128
5.16 DETAIL SECTION PLAN SITE 03.....	130
5.17 DETAIL ELEVATION PLAN SITE 03.....	131
5.18 DETAIL	133
5.19 PERSPECTIVE.....	134
บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	
6.1. บทสรุป.....	155
6.1.1. บทสรุปงานออกแบบสถาปัตยกรรม.....	155
6.1.2. บทสรุปงานออกแบบสถาปัตยกรรมยั่งยืน.....	155
6.1.3. บทสรุปงานออกแบบ.....	156
6.2. ข้อเสนอแนะ.....	156
บรรณานุกรม.....	ด
ภาคผนวก.....	ท
ประวัติผู้เขียน.....	พ

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
ภาพที่ 1.1 แสดงภาพแผนที่ภาคใต้.....	1
ภาพที่ 2.1 “อยู่เย็น เป็นสุข” ของชุมชนสองวิถีฯ.....	8
ภาพที่ 2.2 แสดงภาพการแปล Diagram ของทฤษฎี 'พื้นที่ที่สาม'.....	9
ภาพที่ 2.3 แสดงภาพการแปลแนวคิดของทฤษฎี 'พื้นที่ที่สาม'.....	10
ภาพที่ 2.4 แสดงภาพเรือนไทยมุสลิม.....	11
ภาพที่ 2.5 แสดงภาพเรือนไทยมุสลิม.....	12
ภาพที่ 2.6 แสดงภาพลวดลายอักษรประดิษฐ์.....	14
ภาพที่ 2.7 แสดงภาพลวดลายอักษรประดิษฐ์.....	14
ภาพที่ 2.8 แสดงภาพอาคารดาดฟ้า.....	15
ภาพที่ 2.9 แสดงภาพมุมมองชั้น2อาคารดาดฟ้า.....	15
ภาพที่ 2.10 แสดงภาพภายในอาคารดาดฟ้า.....	16
ภาพที่ 2.11 แสดงภาพการออกแบบอาคารดาดฟ้า.....	16
ภาพที่ 2.12 แสดงภาพผังอาคารดาดฟ้า.....	17
ภาพที่ 2.13 แสดงภาพศูนย์กิจกรรมชาวบ้าน.....	17
ภาพที่ 2.14 แสดงภาพหลังคาศูนย์กิจกรรมชาวบ้าน.....	18
ภาพที่ 2.15 แสดงภาพลานเปิดโล่งใต้ชายคาศูนย์กิจกรรมชาวบ้าน.....	19
ภาพที่ 2.16 แสดงภาพภายในศูนย์กิจกรรมชาวบ้าน.....	19
ภาพที่ 2.17 แสดงภาพวัสดุการออกแบบศูนย์กิจกรรมชาวบ้าน.....	20
ภาพที่ 2.18 แสดงภาพผังบริเวณศูนย์กิจกรรมชาวบ้าน.....	20
ภาพที่ 2.19 แสดงภาพอาคาร.....	21
ภาพที่ 2.20 แสดงภาพอาคารโดยรวม.....	22
ภาพที่ 2.21 แสดงภาพภายในโครงการ.....	22
ภาพที่ 2.22 แสดงภาพพื้นที่สาธารณะในโครงการ.....	23
ภาพที่ 2.23 แสดงภาพผังโดยรวมอาคาร.....	23
ภาพที่ 2.24 แสดงภาพผังอาคาร.....	24
ภาพที่ 3.1 ข้อมูลทะเบียนราษฎร์จังหวัดยะลา.....	25
ภาพที่ 3.2 แสดงภาพแผนที่เที่ยวจังหวัดยะลา.....	33
ภาพที่ 3.3 แสดงภาพแผนที่ตัวเมืองยะลา.....	34
ภาพที่ 3.4 แสดงภาพผังตำบลหน้าถ้ำ.....	35

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
ภาพที่ 3.5 แสดงภาพการวิเคราะห์เส้นทางภายในตำบลหน้าถ้ำ	35
ภาพที่ 3.6 แสดงภาพการวิเคราะห์เส้นทางภายในตำบลหน้าถ้ำ	36
ภาพที่ 3.7 แสดงภาพการวิเคราะห์สถานที่ตั้งโครงการ	38
ภาพที่ 3.8 แสดงตำแหน่งที่ตั้งโครงการจุดที่ 1 ภายในขอบเขตตำบลหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา	38
ภาพที่ 3.9 แสดงภาพวิเคราะห์ที่ตั้งโครงการจุดที่ 1	39
ภาพที่ 3.10 แสดงตำแหน่งที่ตั้งโครงการจุดที่ 2 ภายในขอบเขตตำบลหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา	41
ภาพที่ 3.11 แสดงภาพวิเคราะห์ที่ตั้งโครงการจุดที่ 2	42
ภาพที่ 3.12 แสดงตำแหน่งที่ตั้งโครงการจุดที่ 3 กับตัวเมืองยะลา	42
ภาพที่ 3.13 แสดงภาพวิเคราะห์ที่ตั้งโครงการจุดที่ 3	43
ภาพที่ 3.14 แสดงตำแหน่งที่ตั้งโครงการจุดที่ 4 กับตัวเมืองยะลา	44
ภาพที่ 3.15 แสดงภาพวิเคราะห์ที่ตั้งโครงการจุดที่ 4	45
ภาพที่ 3.16 แสดงตำแหน่งที่ตั้งโครงการจุดที่ 5 กับตัวเมืองยะลา	45
ภาพที่ 3.17 แสดงภาพวิเคราะห์ที่ตั้งโครงการจุดที่ 6	46
ภาพที่ 3.18 แสดงตำแหน่งที่ตั้งโครงการจุดที่ 6 กับตัวเมืองยะลา	47
ภาพที่ 3.19 แสดงภาพวิเคราะห์ที่ตั้งโครงการจุดที่ 6	48
ภาพที่ 3.20 แสดงถึงที่ตั้งโครงการทั้ง 3 ที่ตั้ง	49
ภาพที่ 3.21 แสดงกฎกระทรวงผังสีเมืองยะลา	50
ภาพที่ 3.22 แสดงกำหนดความสูงอาคารในเขตเทศบาลนครยะลา	52
ภาพที่ 3.23 แสดงกฎหมายควบคุมอาคาร	53
ภาพที่ 3.24 แสดงแผนที่ตัวเมืองยะลา	54
ภาพที่ 3.25 แสดงสถานที่สำคัญตำบลหน้าถ้ำ	55
ภาพที่ 3.26 แสดงสถานที่วัดคูหาภิมุข	55
ภาพที่ 3.27 แสดงสถานที่บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์	56
ภาพที่ 3.28 แสดงสถานที่ถ้ำ ปปร.	56
ภาพที่ 3.29 แสดงสถานที่ถ้ำเสือ ถ้ำศิลป์	57
ภาพที่ 3.30 แสดงสถานที่แลผาหน้าถ้ำ	57
ภาพที่ 3.31 แสดงสถานที่ตลาดต้องชมตำบล หน้าถ้ำ	58
ภาพที่ 3.32 แสดงประเพณีและวัฒนธรรม	58
ภาพที่ 3.33 แสดงประเพณีห่มผ้าพ้อท่านบรรทม	59

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
ภาพที่ 3.34 แสดงประเพณีสารทเดือนสิบ.....	59
ภาพที่ 3.35 แสดงประเพณีตักบาตรเทโว.....	60
ภาพที่ 3.36 แสดงประเพณีฮารีรายอ.....	60
ภาพที่ 3.37 แสดงประเพณีการกรูบ้าน.....	61
ภาพที่ 3.38 แสดงมหรหรมนกเขาชาวเสียงอาเซียนครั้งที่ 37.....	61
ภาพที่ 3.39 แสดงมหรหรมนป็นจักสีลัต.....	62
ภาพที่ 3.40 แสดงการวิเคราะห์ที่ตั้งโครงการ.....	63
ภาพที่ 3.41 แสดงการวิเคราะห์ที่ตั้งโครงการ.....	63
ภาพที่ 3.42 แสดงการวิเคราะห์ที่ตั้งโครงการ.....	64
ภาพที่ 3.43 แสดงการวิเคราะห์ที่ตั้งโครงการ.....	65
ภาพที่ 3.44 แสดงการวิเคราะห์ที่ตั้งโครงการ.....	65
ภาพที่ 3.45 แสดงการวิเคราะห์ที่ตั้งโครงการ 1.1	66
ภาพที่ 3.46 แสดงการวิเคราะห์ที่ตั้งโครงการ 1.2.....	67
ภาพที่ 3.47 แสดงการวิเคราะห์ที่ตั้งโครงการ 2.1	68
ภาพที่ 3.48 แสดงการวิเคราะห์ที่ตั้งโครงการ 2.2.....	69
ภาพที่ 3.49 แสดงการวิเคราะห์ที่ตั้งโครงการ 3.1.....	69
ภาพที่ 3.50 แสดงการวิเคราะห์ที่ตั้งโครงการ 3.2.....	70
ภาพที่ 3.51 แสดงสถิตินักท่องเที่ยวจังหวัด ยะลา.....	73
ภาพที่ 3.52 แสดงข้อมูลเศรษฐกิจและการค้าของจังหวัดยะลา.....	73
ภาพที่ 3.53 แสดงการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้ใช้งาน	75
ภาพที่ 3.54 แสดงการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้ใช้งาน	76
ภาพที่ 3.55 แสดงการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้ใช้งาน	79
ภาพที่ 3.56 แสดงการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้ใช้งาน	79
ภาพที่ 3.57 แสดงการวิเคราะห์ Zoning diagram.....	80
ภาพที่ 3.58 แสดงการวิเคราะห์ Zoning diagram.....	81
ภาพที่ 3.59 แสดงการวิเคราะห์ bubble diagram site 1.....	81
ภาพที่ 3.60 แสดงการวิเคราะห์ bubble diagram site 2.....	82
ภาพที่ 3.61 แสดงการวิเคราะห์ bubble diagram site 3.....	83

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
ภาพที่ 3.62 แสดงการวิเคราะห์ area requirement.....	83
ภาพที่ 3.63 แสดงการวิเคราะห์ story board.....	84
ภาพที่ 3.64 แสดงภาพลักษณะโครงการ.....	86
ภาพที่ 4.1 แนวคิดการออกแบบ.....	87
ภาพที่ 4.2 แสดงถึงการวิเคราะห์การออกแบบแนวคิด.....	88
ภาพที่ 4.3 แสดงถึงการวิเคราะห์การออกแบบแนวคิด.....	89
ภาพที่ 4.4 แสดงถึงการวิเคราะห์การออกแบบแนวคิด.....	90
ภาพที่ 4.5 แสดงถึงการวิเคราะห์การออกแบบแนวคิด.....	91
ภาพที่ 5.1 AERIAL VIEW PERSPECTIVE MASTERPLAN.....	92
ภาพที่ 5.2 AERIAL VIEW PERSPECTIVE PLAN 1.....	93
ภาพที่ 5.3 AERIAL VIEW PERSPECTIVE SITE 1.....	94
ภาพที่ 5.4 CIRCULATION PLAN SITE 01.....	95
ภาพที่ 5.5 GROUND FLOOR PLAN SITE 01.....	96
ภาพที่ 5.6 SECOND FLOOR PLAN SITE 01.....	97
ภาพที่ 5.7 ROOF FLOOR PLAN SITE 01.....	98
ภาพที่ 5.8 RESTAURANT PLAN.....	99
ภาพที่ 5.9 RESTAURANT SECTION PLAN.....	100
ภาพที่ 5.10 RESTAURANT ELEVATION PLAN.....	101
ภาพที่ 5.11 INFORMATION PLAN.....	102
ภาพที่ 5.12 INFORMATION SECTION PLAN.....	103
ภาพที่ 5.13 INFORMATION ELEVATION PLAN.....	104
ภาพที่ 5.14 TOILET PLAN.....	105
ภาพที่ 5.15 TOILET SECTION PLAN.....	106
ภาพที่ 5.16 TOILET ELEVATION PLAN.....	107
ภาพที่ 5.17 OBSERVATION TOWER PLAN.....	108
ภาพที่ 5.18 OBSERVATION TOWER SECTION PLAN.....	109
ภาพที่ 5.19 OBSERVATION TOWER ELEVATION PLAN.....	110
ภาพที่ 5.20 SPA PLAN.....	111
ภาพที่ 5.21 SPA SECTION PLAN.....	112

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
ภาพที่ 5.22 SPA ELEVATION PLAN.....	113
ภาพที่ 5.23 EXIBITION PLAN.....	114
ภาพที่ 5.24 EXIBITION PLAN.....	115
ภาพที่ 5.25 EXIBITION SECTION PLAN.....	116
ภาพที่ 5.26 EXIBITION ELEVATION PLAN.....	117
ภาพที่ 5.27 CAFE PLAN.....	118
ภาพที่ 5.28 CAFE SECTION PLAN.....	119
ภาพที่ 5.29 CAFE ELEVATION PLAN.....	120
ภาพที่ 5.30 AERIAL VIEW PERSPECTIVE PLAN 2.....	121
ภาพที่ 5.31 GROUND FLOOR PLAN 02.....	122
ภาพที่ 5.32 PAVILLION AND TOILET PLAN.....	123
ภาพที่ 5.33 PAVILLION AND TOILET SECTION PLAN.....	124
ภาพที่ 5.34 PAVILLION AND TOILET ELEVATION PLAN.....	125
ภาพที่ 5.35 AERIAL VIEW PERSPECTIVE PLAN 03.....	126
ภาพที่ 5.36 GROUND FLOOR PLAN 03.....	127
ภาพที่ 5.37 INFORMATION AND RESTAURANT PLAN.....	128
ภาพที่ 5.38 INFORMATION AND RESTAURANT SECTION PLAN.....	129
ภาพที่ 5.39 INFORMATION AND RESTAURANT ELEVATION PLAN.....	130
ภาพที่ 5.40 SITE PLAN BOAT.....	131
ภาพที่ 5.41 DETAIL.....	132
ภาพที่ 5.42 DETAIL.....	133
ภาพที่ 5.43 PERSPECTIVE PRAYER ROOM.....	134
ภาพที่ 5.44 PERSPECTIVE MULTIPURPOSE ROOM.....	135
ภาพที่ 5.45 PERSPECTIVE INFORMATION.....	136
ภาพที่ 5.46 PERSPECTIVE RESTAURANT.....	137
ภาพที่ 5.47 PERSPECTIVE OTOP AREA.....	138
ภาพที่ 5.48 PERSPECTIVE EOUVENIR SHOP.....	139
ภาพที่ 5.49 PERSPECTIVE MEETING ROOM.....	140
ภาพที่ 5.50 PERSPECTIVE MULTIPURPOSE AREA.....	141

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
ภาพที่ 5.51 PERSPECTIVE BRIDGE.....	142
ภาพที่ 5.52 PERSPECTIVE EXIBITION.....	143
ภาพที่ 5.53 PERSPECTIVE EXIBITION.....	144
ภาพที่ 5.54 PERSPECTIVE BRIDGE.....	145
ภาพที่ 5.55 PERSPECTIVE TOILET SITE 02.....	146
ภาพที่ 5.56 PERSPECTIVE PAVILLION SITE 02.....	147
ภาพที่ 5.57 PERSPECTIVE INFORMATION SITE 03.....	148
ภาพที่ 5.58 PERSPECTIVE EXIBITION RAMP.....	149
ภาพที่ 5.59 PERSPECTIVE PORT SITE 01.....	150
ภาพที่ 5.60 PERSPECTIVE SITE 02.....	151
ภาพที่ 5.61 PERSPECTIVE SITE 02.....	152
ภาพที่ 5.62 PERSPECTIVE PORT SITE 03.....	153
ภาพที่ 5.63 PERSPECTIVE PORT SITE 03.....	154
ภาพที่ ภาพรวมหุ่นจำลอง.....	น
ภาพที่ หุ่นจำลองโครงการที่ 1	น
ภาพที่ หุ่นจำลองโครงการที่ 2-3	บ
ภาพที่ หุ่นจำลองโครงการที่ 1	บ
ภาพที่ หุ่นจำลองโครงการที่ 2	ป
ภาพที่ หุ่นจำลองโครงการที่ 3	ป
ภาพที่ PRESENTATION PLATE (แนวตั้ง).....	ผ
ภาพที่ PRESENTATION PLATE (แนวนอน).....	ผ
ภาพที่ ภาพกลุ่มตรวจแบบวิทยานิพนธ์กับอาจารย์ที่ปรึกษา.....	ผ

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
ตารางที่ 1.1 ข้อดีข้อเสียต่อโครงการ.....	28
ตารางที่ 1.2 การจัดทำยุทธศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.....	30
ตารางที่ 1.3 เปรียบเทียบสถานที่ตั้งโครงการทั้ง 6 ที่ตั้ง.....	48
ตารางที่ 1.4 การวิเคราะห์ขนาดพื้นที่ใช้สอย.....	83

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
แผนภูมิที่ 1.1 แสดงสถิตินักท่องเที่ยวจังหวัด ยะลา.....	73
แผนภูมิที่ 1.2 แสดงข้อมูลเศรษฐกิจและการค้าของจังหวัดยะลา.....	73

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของโครงการ

ภาพที่ 1.1 แสดงภาพแผนที่ภาคใต้ กำหนดตามสภาพภูมิศาสตร์โดยราชบัณฑิตยสถาน

ที่มา : ([ภาคใต้ \(ประเทศไทย\) - วิקיพีเดีย](#))

จังหวัดยะลา เป็นจังหวัดในกลุ่มภาคใต้ตอนล่างที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวทางภูมิศาสตร์ โดยเป็นจังหวัดเดียวในภูมิภาคที่ไม่ติดชายทะเลส่งผลให้ภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวในเชิงทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลดูเป็นรองจังหวัดใกล้เคียง อย่างไรก็ตามในมิติของต้นทุนทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ยะลาก็มีความรุ่มรวยและเป็นพื้นที่ที่มีการสะสมของมรดกทางภูมิปัญญาที่ทรงคุณค่า ทั้งในด้านโบราณสถาน วิถีชีวิตพหุวัฒนธรรม และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ระดับฐานรากที่มีอัตลักษณ์โดดเด่น

โดยเฉพาะในพื้นที่ตำบลหน้าถ้ำซึ่งถือเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่สำคัญยิ่งของคาบสมุทรมลายูจากหลักฐานการตั้งถิ่นฐานของชุมชนโบราณมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ปรากฏร่องรอยทางศาสนสถานและเมืองโบราณที่สะท้อนถึงการแลกเปลี่ยนอารยธรรมในช่วงพุทธศตวรรษที่ 15-17 ดังที่พบเทวรูปล้ำริด กำแพงเมืองโบราณ และพระพิมพ์ดินดิบศิลปะแบบทวารวดีและศรีวิชัย นอกจากนี้ภายในบริเวณวัดคูหาภิมุขยังปรากฏภาพเขียนสีสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ทั้งภาพพระพุทธรูปและภาพราชรถที่สะท้อนถึงความเจริญรุ่งเรืองในอดีตรวมถึง

ความสำคัญในเชิงประวัติศาสตร์ยุครัตนโกสินทร์ที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 7) ได้เสด็จทางชลมารคมาประทับแรม และทรงจารึกพระปรมาภิไธยย่อ “ปปร.” ไว้บนผนังถ้ำเมื่อปี พ.ศ. 2471 อันเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ทรงคุณค่าอย่างยิ่ง

แม้ตำบลหน้าถ้ำจะมีต้นทุนทางวัฒนธรรมที่เข้มแข็งและมีผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนที่มีชื่อเสียงระดับประเทศอย่าง “ผ้าสีมายา” ซึ่งเป็นนวัตกรรมจากภูมิปัญญาในการใช้ดินแดงและสีธรรมชาติจากดินที่อยู่มาสร้างสรรค์เป็นเอกลักษณ์หนึ่งเดียวในไทย แต่ในปัจจุบันพบว่าความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งเรียนรู้เหล่านี้กลับลดน้อยลง อีกทั้งภายในพื้นที่ยังขาดอาคารหรือศูนย์กลางที่ทำหน้าที่บริหารจัดการกิจกรรมชุมชนและการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้ศักยภาพเชิงพื้นที่ไม่ได้รับการนำเสนออย่างเต็มประสิทธิภาพ และมรดกทางวัฒนธรรมที่มีอยู่เริ่มขาดการเชื่อมต่อกับบริบทสังคมสมัยใหม่

ด้วยเหตุนี้ “โครงการออกแบบศูนย์กลางกิจกรรมชุมชนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการท่องเที่ยวเชิงพหุวัฒนธรรม ตำบลหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา” จึงถูกริเริ่มขึ้นเพื่อใช้กระบวนการทางสถาปัตยกรรมเป็นเครื่องมือในการฟื้นฟูและขับเคลื่อนชุมชน โดยมุ่งเน้นการสร้างพื้นที่ส่วนกลางที่สามารถหลอมรวมกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น และการต้อนรับนักท่องเที่ยวเข้าไว้ด้วยกันอย่างกลมกลืน โครงการนี้ไม่เพียงแต่ทำหน้าที่เป็นพื้นที่ทางกายภาพสำหรับการพักผ่อนหรือการเรียนรู้ แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการกระจายรายได้สู่ชุมชน และเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมผ่านการมีส่วนร่วม เพื่อให้อัตลักษณ์ของตำบลหน้าถ้ำได้รับการอนุรักษ์และพัฒนาสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ยั่งยืนในระดับภูมิภาคสืบไป

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

1.2.1 เพื่อสร้างพื้นที่ศูนย์กลางของชุมชนที่ส่งเสริมการเรียนรู้วัฒนธรรม และความร่วมมือระหว่างคนต่างศาสนาและสังคมพหุวัฒนธรรม

1.2.2 เพื่อออกแบบพื้นที่บริการนักท่องเที่ยวที่รองรับการเรียนรู้เชิงลึกเกี่ยวกับอัตลักษณ์ท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ และเรื่องราววิถีชีวิตชุมชน ผ่านนิทรรศการและกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์

1.2.3 เพื่อพัฒนาพื้นที่สาธารณะและพื้นที่เศรษฐกิจชุมชน เช่น ตลาดชุมชน พื้นที่จำหน่ายสินค้า และพื้นที่กิจกรรม เพื่อส่งเสริมรายได้และคุณภาพชีวิตของชุมชน

1.2.4 เพื่อพัฒนาแนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรมที่ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม และตอบสนองต่อความต้องการของทั้งนักท่องเที่ยวและคนในชุมชน

1.2.5 เพื่อสร้างพื้นที่ศูนย์กลางของชุมชนที่รองรับกิจกรรมสาธารณะ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ทั้งในด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสังคม

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

1.3.1 รวบรวมข้อมูลความเป็นไปได้ของโครงการ

1.3.1.1 ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นด้านประวัติศาสตร์และแนวทางการอนุรักษ์ โดยใช้กระบวนการลงพื้นที่สำรวจและเก็บข้อมูล เพื่อทำความเข้าใจบริบทดั้งเดิมของพื้นที่ชุมชน

1.3.1.2 ศึกษาข้อมูลและลักษณะวิถีชีวิตของชุมชนในบริบทพหุวัฒนธรรมท้องถิ่น

1.3.1.3 ศึกษาข้อมูลด้านกิจกรรม ความต้องการของพื้นที่ใช้สอย ความสัมพันธ์ของกิจกรรมที่เกิดขึ้นโดยคำนึงถึงถึงพฤติกรรม จิตวิทยาของผู้ใช้งาน และคำนึงถึงบริบทโดยรวม

1.3.1.4 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลอาคารในโครงการประเภทเดียวกันทั้งในประเทศและต่างประเทศในด้านการวางผัง การออกแบบประโยชน์ใช้สอย การออกแบบรูปทรง สถาปัตยกรรม และการออกแบบระบบเทคโนโลยี

1.3.1.5 ศึกษาและวิเคราะห์เกี่ยวกับที่ตั้งโครงการ ลักษณะทางกายภาพ การคมนาคม มุมมอง รวมไปถึงการใช้ประโยชน์ในที่ดิน กฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง

1.3.1.6 การศึกษารูปแบบสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่จังหวัดยะลา และพื้นที่ข้างเคียง เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบงานทางสถาปัตยกรรมที่สอดคล้องและกลมกลืน กับบริบทโดยรวม

1.3.2 วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิเคราะห์เพื่อจัดทำรายละเอียดของโครงการนำเสนอผลงานออกแบบทางสถาปัตยกรรมที่สอดคล้องกับการใช้งาน และแนวคิดทาง สถาปัตยกรรม

1.3.2.1 การศึกษาพื้นที่ศูนย์กลางของชุมชนในฐานะพื้นที่สำหรับการรวมกลุ่มและสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

1.4 วิธีการศึกษา

กระบวนการรวบรวม วิเคราะห์ และสรุปข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

1.4.1 ข้อมูลเอกสาร คือ ข้อมูลจากการวิจัยเพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการทำความเข้าใจพื้นฐานก่อนลงลึกในรายละเอียดเชิงลึก

1.4.1.1 ข้อมูลทางกายภาพของจังหวัดยะลา

1.4.1.2 ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดยะลา

1.4.1.3 ข้อมูลการท่องเที่ยวของจังหวัดยะลาและพื้นที่โดยรอบ

1.4.1.4 ข้อมูลด้านการออกแบบสถาปัตยกรรม เช่น ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบอาคารพิพิธภัณฑสถานปฏิบัติตามกฎหมายควบคุมอาคารและมาตรฐานทางสถาปัตยกรรม

1.4.1.5 ข้อมูลทางวิศวกรรมโครงสร้าง ระบบสุขาภิบาล เทคโนโลยีอาคาร และการก่อสร้าง

1.4.2 การเก็บข้อมูลภาคสนาม คือ ข้อมูลจากการศึกษาดูงานจริง การสำรวจในสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ และการสัมภาษณ์ผู้มีความรู้ ชาวบ้าน และกลุ่มอนุรักษ์ท้องถิ่น

1.4.3 กระบวนการพิจารณาสถานที่ตั้งโครงการ การเลือกทำเลที่ตั้งโครงการพิจารณาจากปัจจัยต่อไปนี้:

ความเหมาะสมและความสอดคล้องกับโครงการต้องคำนึงถึงบริบทโดยรวม และลักษณะเฉพาะของทำเลที่ตั้งโครงการที่อยู่ใกล้แหล่งประวัติศาสตร์มีความน่าดึงดูดใจสำหรับการท่องเที่ยวและมีองค์ประกอบที่สนับสนุนโครงการ เช่น สาธารณูปโภค/บริการสาธารณะ สภาพแวดล้อมของทำเลที่ตั้ง และการเข้าถึง

1.4.4 ขั้นตอนการศึกษาแนวคิดในการออกแบบ

1.4.4.1 ศึกษาข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่างๆ เพื่อกำหนดพื้นที่ใช้สอยของโครงการ

1.4.4.2 กำหนดแนวคิดการออกแบบพร้อมกับการวิเคราะห์ข้อมูล

1.4.4.3 การทดลองเพื่อหาคำตอบของสมมติฐาน

1.4.4.4 รวบรวมข้อมูล ผลการทดลอง วิเคราะห์ และเรียบเรียงสรุปผล

1.4.5 ขั้นตอนการออกแบบสถาปัตยกรรม

1.4.5.1 จากบทสรุปโครงการ นำมาเป็นรายละเอียดการออกแบบสถาปัตยกรรม

1.4.5.2 เสนอทางเลือกและวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกับข้อมูลที่มีอยู่สถาปัตยกรรมและภูมิสถาปัตยกรรม

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยการมีพื้นที่ส่วนกลางที่เปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้พบปะ ทำกิจกรรมร่วมกัน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวัฒนธรรม

1.5.2 ส่งเสริมการเรียนรู้แบบพหุวัฒนธรรม เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว ผ่านกิจกรรมจัดแสดงภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ของพื้นที่

1.5.3 สนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน ด้วยการออกแบบพื้นที่ที่สามารถรองรับกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ช่วยเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนในระยะยาว

1.5.4 พื้นที่ฟูและอนุรักษ์อัตลักษณ์ท้องถิ่น พื้นที่ศูนย์กลางจะเป็นพื้นที่แสดงผลงาน ชีวิตวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งมีส่วนช่วยในการรักษารากเหง้าของชุมชนไว้

1.5.5 เป็นต้นแบบการออกแบบพื้นที่สาธารณะในชุมชนพหุวัฒนธรรม โครงการสามารถนำไปเป็นกรณีศึกษาหรือต้นแบบในการออกแบบเมืองขนาดเล็กหรือชุมชนในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

1.6 คำถามวิทยานิพนธ์

โครงการวิทยานิพนธ์นี้เกิดจากการวิเคราะห์พื้นที่จริงและการลงพื้นที่สำรวจในตำบลหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา โดยได้สอบถามและสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น ผู้นำชุมชน กลุ่มอาชีพ และประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้เข้าใจบริบท ความต้องการ และปัญหาของชุมชนอย่างรอบด้าน จากการสอบถามพบประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน การจัดการพื้นที่สาธารณะ การส่งเสริมการเรียนรู้ และการท่องเที่ยว คำถามวิทยานิพนธ์หลักของโครงการนี้จึงถูกกำหนดขึ้นดังนี้

1. พื้นที่สาธารณะในชุมชนพหุวัฒนธรรมมีคุณลักษณะอย่างไร?
 - วิเคราะห์บทบาท รูปแบบ และการใช้งานของพื้นที่สาธารณะในการเชื่อมโยงกลุ่มชาติพันธุ์ และศาสนาต่าง ๆ
2. พื้นที่เรียนรู้ให้ผู้มาเยือนเข้าใจประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และภูมิทัศน์ในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างไร?
 - ศึกษาการออกแบบพื้นที่ การสื่อสารองค์ความรู้ และประสบการณ์เรียนรู้ที่เข้าถึงง่าย
3. การท่องเที่ยวในตำบลหน้าถ้ำมีลักษณะอย่างไร และนักท่องเที่ยวมองเห็นคุณค่าของพื้นที่ในมิติใดบ้าง?
 - วิเคราะห์พฤติกรรมนักท่องเที่ยวและมิติของการรับรู้คุณค่าทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และธรรมชาติ
4. การออกแบบพื้นที่เรียนรู้และบริการนักท่องเที่ยวในตำบลหน้าถ้ำ จะสามารถช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากและความภาคภูมิใจของคนในชุมชนได้หรือไม่?
 - ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการออกแบบพื้นที่ การสร้างรายได้ชุมชน และการสร้างความภาคภูมิใจในท้องถิ่น
5. พื้นที่ชุมชนในตำบลหน้าถ้ำควรออกแบบอย่างไร เพื่อให้เกิดการใช้ร่วมกันระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์หรือศาสนาต่าง ๆ ได้อย่างกลมกลืน?
 - ศึกษาวิธีการออกแบบที่ส่งเสริมความร่วมมือ การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน

1.7 สมมุติฐาน

จากปัญหาการขาดพื้นที่กลางชุมชนที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมทางสังคม โครงการนี้จึงสมมุติว่าการออกแบบศูนย์กลางกิจกรรมแบบเปิดจะสามารถสนับสนุนการสร้างประสบการณ์ร่วมในชุมชนได้ โดยมีแนวสมมุติฐานดังต่อไปนี้

- 1) หากออกแบบพื้นที่โดยคำนึงถึงบริบทของศาสนา วัฒนธรรม และวิถีชีวิต จะสามารถสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการอยู่ร่วมกันของชุมชนพหุวัฒนธรรมได้อย่างกลมกลืน
- 2) การจัดให้มีพื้นที่เรียนรู้ด้านพหุวัฒนธรรมภายในศูนย์บริการนักท่องเที่ยว จะช่วยส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่น อันนำไปสู่การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมที่ยั่งยืน
- 3) การออกแบบพื้นที่บริการนักท่องเที่ยวโดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน จะสามารถสะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่น และช่วยสร้างรายได้หมุนเวียนให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน

1.8 คำสำคัญ

คำสำคัญของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นคำที่สะท้อนแนวคิดหลักและประเด็นสำคัญของการศึกษาวิจัย ซึ่งมุ่งเน้นการออกแบบศูนย์กลางกิจกรรมชุมชนในพื้นที่ตำบลหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมของชุมชน และการท่องเที่ยวเชิงพหุวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน แนวคิดดังกล่าวมุ่งสร้างความเชื่อมโยงระหว่างสถาปัตยกรรมกับบริบททางวัฒนธรรมท้องถิ่น อันจะนำไปสู่การฟื้นฟูชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งและคงอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืน

คำสำคัญ: พื้นที่พหุวัฒนธรรม, ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว, การฟื้นฟูชุมชน, การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, สถาปัตยกรรมเพื่อชุมชน

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นการศึกษาค้นคว้าข้อมูล แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดและวิธีในการศึกษาวิจัยดังต่อไปนี้

2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการขับเคลื่อนชุมชนสองวิถี

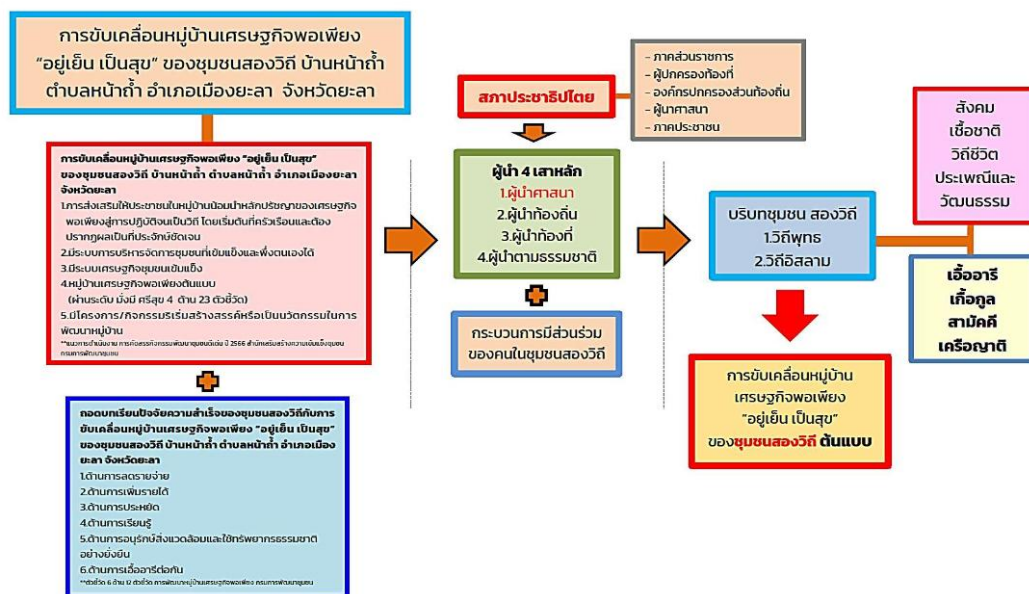
การขับเคลื่อนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็น เป็นสุข” ของชุมชนสองวิถี บ้านหน้าถ้ำ ตำบลหน้าถ้ำ อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา การศึกษาบริบทของชุมชนสองวิถีที่บ้านหน้าถ้ำ ตำบลหน้าถ้ำ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ซึ่งเป็นชุมชนที่มีการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิม และมีลักษณะของชุมชนโบราณที่มีทุนทางสังคม เช่น ระบบเครือญาติ ความสามัคคี และการช่วยเหลือซึ่งกัน และกันด้วยเหตุนี้ การออกแบบหรือการพัฒนาในพื้นที่จึงต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมและชุมชนเป็นฐาน ไม่ใช่แค่การนำโมเดลภายนอกมาบังคับใช้

แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงและการขับเคลื่อนชุมชน การขับเคลื่อนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงภายใต้ชื่อ “อยู่เย็น เป็น สุข” ในชุมชนดังกล่าว มีการสานต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยเน้นให้ครัวเรือนในชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ การบริหารจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน และการรวมกลุ่มอาชีพเพื่อสร้างรายได้ที่มั่นคง นอกจากนี้ ยังกล่าวว่าการมีหน่วยงานภาครัฐและภาคีร่วมขับเคลื่อน เช่น กรมการพัฒนาชุมชน และวิสาหกิจชุมชนในท้องถิ่น ถือเป็นปัจจัยที่เสริมสร้างให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จ

แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยความสำเร็จและการออกแบบเพื่อชุมชน บทความยังวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้การขับเคลื่อนนี้ประสบผล เช่น

- มีผู้นำชุมชนและคณะกรรมการหมู่บ้านที่เข้มแข็ง
- การบูรณาการหน่วยงานต่าง ๆ และชุมชนโดยตรง
- การเคารพบริบทชุมชนและวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งหากนำไปประยุกต์กับงานออกแบบอาคาร

ชุมชน ผู้วิจัยควรให้ความสำคัญกับ ผู้ใช้จริง (community users) และ กระบวนการมีส่วนร่วม (participatory design) เพื่อให้โครงการอยู่ได้ด้วยชุมชนและยั่งยืนในระยะยาว

ภาพที่ 2.1 แสดงภาพถอดบทเรียนการดำเนินงานการขับเคลื่อนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็น เป็นสุข” ของชุมชนสองวิถีฯ

ที่มา : ([ดู การขับเคลื่อนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็น เป็นสุข” ของชุมชนสองวิถี บ้านหน้าถ้ำ ตำบลหน้าถ้ำ อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา](#))

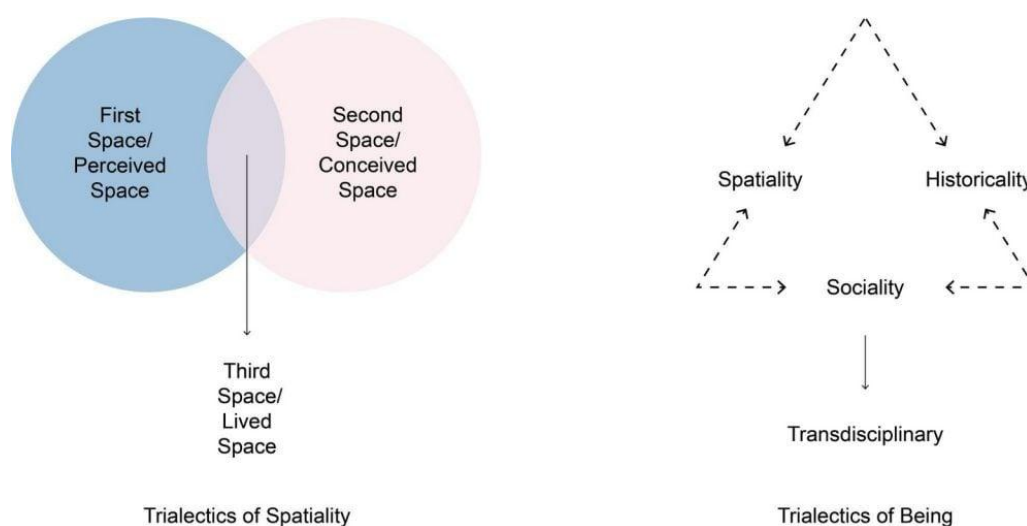
2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับ “สถาปัตยกรรมเพื่อชุมชน” (Community Architecture)

แนวคิดสถาปัตยกรรมเพื่อชุมชน เป็นแนวทางการออกแบบที่มุ่งเน้นให้ “ผู้ใช้งานจริง” หรือ “สมาชิกในชุมชน” เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างสภาพแวดล้อมทางกายภาพอย่างแท้จริง แนวคิดนี้เกิดขึ้นจากการตระหนักข้อจำกัดของการพัฒนาเมืองในอดีต แนวคิด “Community Architecture” ในช่วงทศวรรษที่ 1970 จึงเป็นการตอบสนองต่อปัญหานี้ โดยเน้นให้การออกแบบสถาปัตยกรรมเป็นกระบวนการที่ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียม ทั้งในด้านการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ และการกำหนดทิศทางของโครงการ สถาปนิกมีบทบาทในฐานะผู้ประสานความร่วมมือและผู้สนับสนุน (facilitator) มากกว่าผู้นำหรือผู้สั่งการ เพื่อให้ผลงานออกแบบสะท้อนตัวตนของชุมชนอย่างแท้จริง และตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของผู้ใช้ในพื้นที่นั้น ๆ

แนวคิดนี้ยังมุ่งเน้นให้กระบวนการออกแบบมีความยืดหยุ่น เปิดกว้าง และให้ความสำคัญกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและบริบทท้องถิ่น การสร้างอาคารหรือพื้นที่ในแนวทางสถาปัตยกรรมชุมชนจึงไม่ได้มุ่งเพียงรูปแบบที่สวยงามหรือประโยชน์ใช้สอยเท่านั้น แต่ยังมุ่งเน้นถึงความหมายของพื้นที่ ความรู้สึกเป็นเจ้าของ และการเสริมพลังให้กับผู้ใช้งาน เพื่อให้เกิดสถาปัตยกรรมที่อยู่ได้ด้วยชุมชน และเติบโตไปพร้อมกับชุมชนในระยะยาวอย่างยั่งยืน

2.1.3 แนวคิด “ Third Space ” ของ Edward Soja

แนวคิด “Third Space” ของ Edward Soja เป็นหนึ่งในกรอบแนวคิดสำคัญที่กล่าวถึงมิติของ “พื้นที่ทางสังคม” ซึ่งไม่ได้หมายถึงเพียงพื้นที่ทางกายภาพที่เรามองเห็นและใช้งานได้เท่านั้น แต่ยังหมายถึงพื้นที่ที่ผสมผสานระหว่างโลกของความเป็นจริง ความคิด และประสบการณ์ของผู้คนเข้าด้วยกัน แนวคิดนี้เกิดขึ้นจากการวิพากษ์แนวทางการศึกษาพื้นที่แบบเดิมที่มักมองเพียงสภาพกายภาพหรือเชิงเศรษฐกิจ Soja เสนอว่าการเข้าใจเมืองหรือชุมชนอย่างลึกซึ้งจำเป็นต้องพิจารณาพื้นที่ในฐานะสิ่งที่มีชีวิต ซึ่งประกอบด้วยความสัมพันธ์ทางสังคม วัฒนธรรม และอัตลักษณ์ของผู้คนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้น

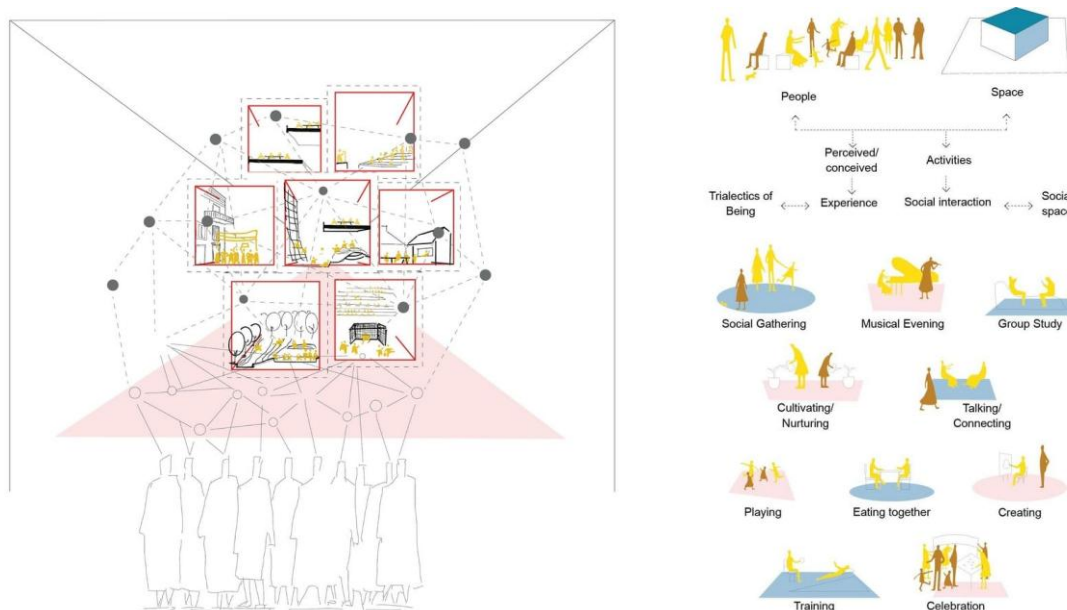

ภาพที่ 2.2 แสดงภาพการแปล Diagram ของทฤษฎี 'พื้นที่ที่สาม'

ที่มา : ([Third Spaces in Architecture: Edward Soja - RTF | Rethinking The Future](#))

Third Space จึงเป็นแนวคิดที่มองพื้นที่ในสามมิติ คือ First Space หมายถึงพื้นที่ทางกายภาพที่ปรากฏชัด เช่น อาคาร ถนน หรือสิ่งปลูกสร้าง Second Space หมายถึงพื้นที่ทางความคิด จินตนาการ หรือการรับรู้ของผู้คนต่อพื้นที่ และ Third Space คือการบรรจบกันของสองสิ่งนี้ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่เชื่อมโยงโลกทางกายภาพเข้ากับโลกทางความคิดและประสบการณ์ชีวิตของผู้คน Third Space จึงกลายเป็น “สนามกลาง” ที่เปิดกว้างและยืดหยุ่น มีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา และเอื้อต่อการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของผู้ใช้งาน

แนวคิดนี้ยังสะท้อนถึงการมองพื้นที่ในมิติของสังคม วัฒนธรรม และอำนาจ โดย Soja ให้ความสำคัญกับ “ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจริง” (lived experience) ซึ่งถือเป็นหัวใจของ Third Space พื้นที่ดังกล่าวไม่ได้เป็นเพียงสถานที่ตั้งของกิจกรรม แต่เป็นเวทีที่ผู้คนสร้างความสัมพันธ์ แสดงตัวตน แลกเปลี่ยนความคิด และเรียนรู้ซึ่งกันและกัน Third Space จึงทำหน้าที่เป็นจุดเชื่อมระหว่างสิ่งที่ป็นวัตถุและสิ่งที่ป็นนามธรรม ระหว่างโครงสร้างที่มองเห็นได้กับความรู้สึก ความทรงจำ และอัตลักษณ์ที่มองไม่เห็น ในมุมมองของสถาปัตยกรรม แนวคิดนี้เปิดโอกาสให้นักออกแบบสร้างพื้นที่ที่ไม่ได้เพียงตอบสนองการใช้งาน แต่ยังรองรับความหมายทางสังคมและวัฒนธรรมของผู้คนในพื้นที่ด้วย

ภาพที่ 2.3 แสดงภาพการแปลแนวคิดของทฤษฎี 'พื้นที่ที่สาม'

ที่มา : ([Third Spaces in Architecture: Edward Soja - RTF | Rethinking The Future](#))

Third Space ยังเน้นถึงความเป็น “พื้นที่เปิด” ที่ผู้คนจากหลากหลายกลุ่มสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้โดยไม่มีกำแพงแบ่งแยก ไม่ว่าจะเป็นเพศ อายุ เชื้อชาติ หรือศาสนา ซึ่งแนวคิดนี้สอดคล้องกับแนวทางการออกแบบเพื่อชุมชนและสาธารณะในยุคปัจจุบันที่ให้ความสำคัญกับการอยู่ร่วมกันอย่างเท่าเทียมและหลากหลาย พื้นที่ในความหมายของ Soja จึงไม่ใช่เพียงโครงสร้างที่คงที่ แต่เป็นกระบวนการเคลื่อนไหวที่มีชีวิต ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามผู้ใช้งานและบริบทของสังคม

เมื่อประยุกต์แนวคิดนี้กับการออกแบบศูนย์กลางกิจกรรมชุมชน แนวคิด Third Space สามารถเป็นแนวทางสำคัญในการสร้างพื้นที่ที่ตอบสนองต่อผู้คนในหลายระดับ ทั้งในเชิงกายภาพและเชิงสังคม ศูนย์กลางชุมชนไม่ควรเป็นเพียงสถานที่จัดกิจกรรม แต่ควรเป็นพื้นที่ที่เอื้อต่อการสร้างสัมพันธ์ระหว่างผู้คน การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม และการเรียนรู้ร่วมกันในรูปแบบที่หลากหลาย พื้นที่ควรเป็นสนามกลางที่ผู้คนรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน สามารถใช้ประโยชน์ได้ตามความต้องการ และสะท้อนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น ดังนั้น แนวคิด Third Space ของ Edward Soja จึง

สามารถนำมาเป็นกรอบทางความคิดที่ช่วยให้นักออกแบบเข้าใจ “พื้นที่ชุมชน” ในมิติที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น และสร้างสถาปัตยกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ ความเข้าใจ และการอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืนในสังคมพหุวัฒนธรรม

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เรือนไทยมุสลิมในจังหวัดยะลาเป็นเรือนไม้ใต้ถุนสูง มีรูปแบบหลังคาทรงจั่วมะนิลาและทรงปั้นหยา โดยลักษณะทรงจั่วมะนิลาเป็นรูปแบบที่พบได้มากกว่าทรงปั้นหยา ลักษณะเรือนโดยทั่วไปจะมีทางขึ้นอย่างน้อยสองทางเสมอ ซึ่งเป็นผลมาจากวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนมุสลิมที่ให้ความสำคัญกับการแยกพื้นที่ใช้สอยระหว่างชายและหญิงในโอกาสต่างๆ โดยเฉพาะในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรมท้องถิ่น ทั้งนี้ แยกผู้ชายมักจะใช้ทางขึ้นบริเวณด้านหน้า เรือนส่วนแยกผู้หญิงจะใช้ทางขึ้นบริเวณด้านข้างหรือด้านหลังของเรือน

การสร้างบ้านแบบชาวไทยอิสลาม

ภาพที่ 2.4 แสดงภาพเรือนไทยมุสลิม

ที่มา : (<http://www.thaiheritage.net/nation/oldcity/yala8.htm>)

ลักษณะของบ้านในพื้นที่ที่มีความเชื่อมโยงอย่างลึกซึ้งกับวิถีชีวิต ความเชื่อ และอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากประเทศเพื่อนบ้าน โดยในกระบวนการก่อสร้างบ้านใหม่ มักเริ่มต้นด้วยการ ‘ขึ้นเสากลาง’ หรือที่เรียกว่า ‘ทีแยฮีรี’ ซึ่งถือเป็นเสาหลักของบ้าน ในบางความเชื่อจะมีการผูกมะพร้าว ขำ รวงข้าว และผ้าไหมไว้ที่เสากลาง พร้อมทั้งดูฤกษ์ยามที่เหมาะสมในการตั้งเสาเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่เจ้าของบ้านและผู้อยู่อาศัย

แบบบ้านในพื้นที่ได้รับอิทธิพลจากประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมมาอย่างยาวนาน ลักษณะทั่วไปของบ้านเป็นบ้านยกพื้น เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพ

ภูมิอากาศและภูมิประเทศในท้องถิ่น ความแตกต่างของบ้านแต่ละหลังมักปรากฏในรูปแบบของหลังคา ซึ่งสามารถจำแนกออกได้เป็น 4 ประเภทหลัก ได้แก่

- หลังคาแบบแมและห์ (หลังคาจั่ว) เป็นหลังคาที่มีโครงสร้างเรียบง่าย ไม่ซับซ้อน
- หลังคาแบบลิมะ (หลังคาปั้นหย่า) เป็นหลังคาที่คลุมได้ทั้งสี่ด้าน ช่วยป้องกันฝนและความร้อนได้ดี
- หลังคาแบบบลานอ (หลังคาทรงมะนิลา) เป็นรูปแบบหลังคาที่ได้รับอิทธิพลจากอินโดนีเซีย ซึ่งเคยเป็นอาณานิคมของฮอลันดา โดยคำว่า “บลานอ” มาจากชื่อที่คนในพื้นที่ใช้เรียกชาวดัตช์
- หลังคาแบบผสม เป็นการผสมผสานรูปแบบหลังคา 2-3 ประเภทเข้าด้วยกัน โดยทั่วไปมักเป็นการผสมระหว่างหลังคาแบบลิมะและแบบบลานอ เพื่อให้เกิดความหลากหลายทางสถาปัตยกรรม และตอบสนองการใช้งานได้ดีขึ้น

ลักษณะองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมและงานตกแต่งของเรือนไทยมุสลิมการตกแต่งองค์ประกอบของเรือนไทยมุสลิมสะท้อนให้เห็นถึงความละเอียดประณีตทางฝีมือ ความเชื่อทางศาสนา และอัตลักษณ์ของชุมชน โดยนิยมใช้วัสดุไม้และโลหะฉลุโปร่ง ผสมผสานกับลวดลายพืชพรรณและอักษรประดิษฐ์ที่มีความหมายทางศาสนาอิสลาม รายละเอียดขององค์ประกอบสำคัญมีดังนี้

ภาพที่ 2.5 แสดงภาพเรือนไทยมุสลิม

ที่มา : (<http://www.thaiheritage.net/nation/oldcity/yala8.htm>)

- สันหลังคา การตกแต่งบริเวณสันหลังคานิยมใช้ ลวดลายฉลุจากโลหะ มากกว่าลายไม้ ลักษณะของลวดลายมักเป็นลายเครือเถาต่อเนื่องหรือเป็นลวดลายแนวนอน ลายฉลุถูกฝังลึกลงในซีเมนต์ที่ใช้ยึดติดบนสันหลังคา ลวดลายที่นิยมได้แก่ ลายเส้นโค้ง ลายดอกไม้ และลายใบไม้ ซึ่งช่วยสร้างความอ่อนช้อยให้กับตัวเรือน

- หน้าจั่วและยอดจั่ว (ตูแบบลายา) ส่วนยอดจั่วเรียกว่า “เวาะชูตง” นิยมตกแต่งด้วยการ ฉลุไม้ แกะสลักไม้ หรือ ตีเกล็ดเป็นรัศมี เพื่อระบายอากาศและตกแต่งความงาม ลวดลายที่ใช้มักเป็นลาย เครื่องเถา และบางแห่งนิยมระบายสีทองหรือลวดลายเครื่องเถาสีอื่นเพื่อเพิ่มความโดดเด่นให้ตัวอาคาร
- เเชิงชาย (ตือโปกษา) นิยมใช้วัสดุ 2 ประเภท คือ โลหะฉลุโปร่ง และ ไม้ฉลุโปร่ง
- ถ้าเป็นโลหะ ลวดลายมักจัดในแนวนอนและต่อเนื่องกัน
- ถ้าเป็นไม้ ลวดลายอาจอยู่ในแนวนอนหรือแนวตั้ง โดยการฉลุนไม้กระดานแผ่นเดียว และ นำมาจัดเรียง 3 แผ่นขึ้นไปเพื่อให้เกิดองค์ประกอบลายที่สมบูรณ์
- ช่องลมใต้หลังคา (ปากษา) นิยมตกแต่งด้วยไม้ฉลุโปร่ง โดยทั่วไปจะเรียงลวดลายในแนวตั้ง ความยาวไม้ฉลุประมาณ 60 เซนติเมตร และต่อเรียงกันเป็นแนวต่อเนื่อง บางกรณีจะแบ่งองค์ประกอบ ลวดลายเป็น 2 ส่วน คือ
 - ส่วนบน เป็นลวดลายในแนวตั้ง ความยาวประมาณ 90 เซนติเมตร
 - ส่วนล่าง เป็นลวดลายในแนวนอน ความกว้าง 15-30 เซนติเมตร
 - ช่องลมเหนือประตูและหน้าต่าง (ยาลอซอแบะ) ทำจากไม้กระดานแผ่นเดียว แกะสลักและ ฉลุโปร่ง เพื่อให้แสงสว่างและอากาศถ่ายเทเข้าสู่ภายใน นิยมใช้ ลวดลายพรรณไม้ และ อักษรประดิษฐ์ อักษร ที่มักเป็นโองการสรรเสริญอัลลอฮ์หรือคำปฏิญาณตนของชาวมุสลิม เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ ผู้อยู่อาศัยและผู้มาเยือน
- คาน การตกแต่งคานมักไม่ประณีตมากนัก โดยนิยม แกะสลักเส้นลายเรียบง่าย ขนานไปกับ แนวโค้งของไม้ เพื่อเพิ่มความสวยงามโดยไม่ซับซ้อน
- ระเบียงและลูกกรงระเบียง (ปาฆาซุแซ) มีการตกแต่ง 2 ลักษณะหลัก ได้แก่
 - การใช้ไม้ระแนงขนาดเล็ก (1 x 2 นิ้ว) มาขัดไขว้กันเป็นตารางเฉียงหรือตั้งตรง
 - การใช้ไม้กระดานแผ่นเดียวเรียงปิดรอบระเบียง
- ดินเสา ไม่นิยมฝังเสาลงในดินเพื่อป้องกันความชื้นและมดปลวก รวมถึงเพื่อให้เคลื่อนย้ายได้สะดวก โดยทั่วไป ชาวบ้านจะวางเสาบนก้อนหิน ส่วนผู้มีฐานะจะใช้ ดินเสาซีเมนต์ เพื่อเพิ่มความคงทนถาวร ของโครงสร้างลักษณะลวดลายที่นิยมตกแต่งบ้าน เป็นลักษณะลวดลายตามแบบของศิลปะอิสลาม จะ หลีกเลี่ยงการนำภาพคน ภาพสัตว์ มาประดับส่วนต่าง ๆ ของบ้าน ลวดลายที่นำมาตกแต่งส่วนต่าง ๆ

ภาพที่ 2.6 แสดงภาพลวดลายอักษรประดิษฐ์

ที่มา : (<http://www.thaiheritage.net/nation/oldcity/yala8.htm>)

อักษรประดิษฐ์ นำลวดลายอักษรประดิษฐ์มาตกแต่งบริเวณเหนือประตูหน้าต่าง นิยมตัวอักษรแบบชูลูซี่ อักษรคูฟีและนัสซี ข้อความนำมาจากโองการในอัลกุรอาน นิยมแกะสลักด้วยไม้แบบนูนต่ำโดยแกะสลักให้ตัวอักษรนูนขึ้นจากพื้น บางแห่งนิยมระบายสีบนตัวอักษรด้วย มีสีทอง สีเหลืองและสีเขียว อีกแบบหนึ่งคือการฉลุไม้เป็นเส้นตามรูปตัวอักษรโดยนำข้อความที่ต้องการ ตกแต่งมาออกแบบ และจัดช่องไฟให้ได้จังหวะงดงาม และพอมะกับบริเวณที่ต้องการตกแต่ง

ภาพที่ 2.7 แสดงภาพลวดลายอักษรประดิษฐ์

ที่มา : (<http://www.thaiheritage.net/nation/oldcity/yala8.htm>)

ลายจากพรรณไม้ หรือลายเครือเถา โดยอาศัยรูปแบบของใบปาล์ม ใบผักกาด เถาองุ่น ดอกไม้ตูม ดอกไม้บาน การจัดองค์ประกอบมีสองแบบคือ จัดให้มีความสมดุลจากแกนกลาง และจัดให้มีความต่อเนื่องและซ้ำกัน ลายเรขาคณิต นิยมใช้กันน้อย เนื่องจากมีความงามและความประณีตน้อยกว่าสองแบบแรกช่างจะใช้ตกแต่งราวบันได ลูกกรง ระเบียง และช่องลม เป็นต้น

2.3 กรณีศึกษางานออกแบบที่เกี่ยวข้อง

2.3.1 กรณีศึกษาจากภายในประเทศ

2.3.1.1 DADFA Community Mall

สถาปนิก M space ที่ตั้ง Khet Bang Na, Thailand

ภาพที่ 2.8 แสดงภาพอาคารดาดฟ้า

ที่มา : ([DADFA Community Mall / M space | ArchDaily](#))

โครงการ DADFA Community Mall เป็นศูนย์การค้าแนวชุมชน (Community Mall) ที่ออกแบบให้เป็นพื้นที่เปิดโล่งเชื่อมโยงกับบริบทโดยรอบของย่านอารีย์ ซึ่งเป็นย่านพักอาศัยและพื้นที่สร้างสรรค์ที่มีความหลากหลายทางสังคม ตัวอาคารใช้แนวคิด “Open Community Space” เพื่อให้ผู้คนสามารถเข้าถึงได้สะดวกและรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่

ภาพที่ 2.9 แสดงภาพมุมมองชั้น2อาคารดาดฟ้า

ที่มา : ([DADFA Community Mall / M space | ArchDaily](#))

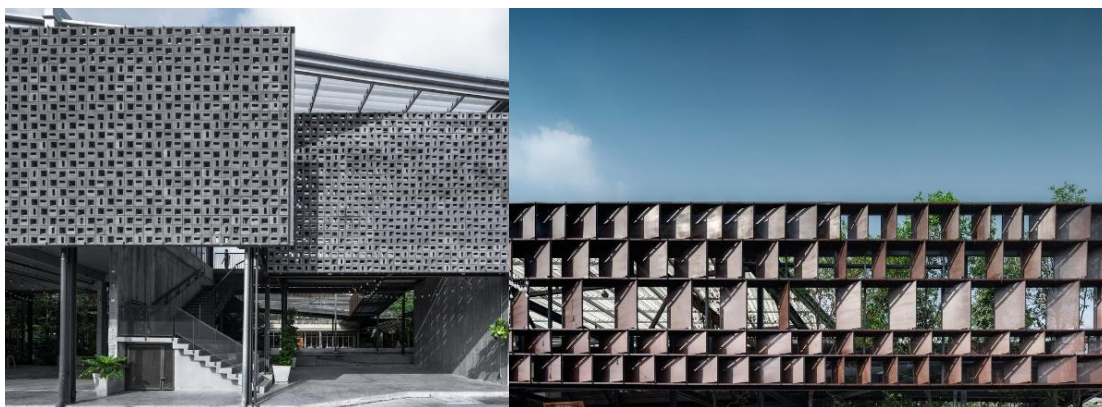
แนวคิดการออกแบบเน้นการเปิดมุมมองและสร้างพื้นที่สาธารณะภายในศูนย์การค้า โดยมี การจัดวางอาคารล้อมรอบลานกลางเปิดโล่ง (Open Courtyard) ที่เป็นจุดศูนย์กลางของกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ตลาดนัด ศิลปะ ดนตรี และกิจกรรมของชุมชน การใช้วัสดุเน้นความเรียบง่ายร่วมสมัย (Modern Minimal) และเลือกใช้โครงสร้างที่โปร่ง เบา เพื่อเปิดรับแสงธรรมชาติและการระบายอากาศ ลดการใช้พลังงานภายในอาคาร

ภาพที่ 2.10 แสดงภาพภายในอาคารดาดฟ้า

ที่มา : ([DADFA Community Mall / M space | ArchDaily](#))

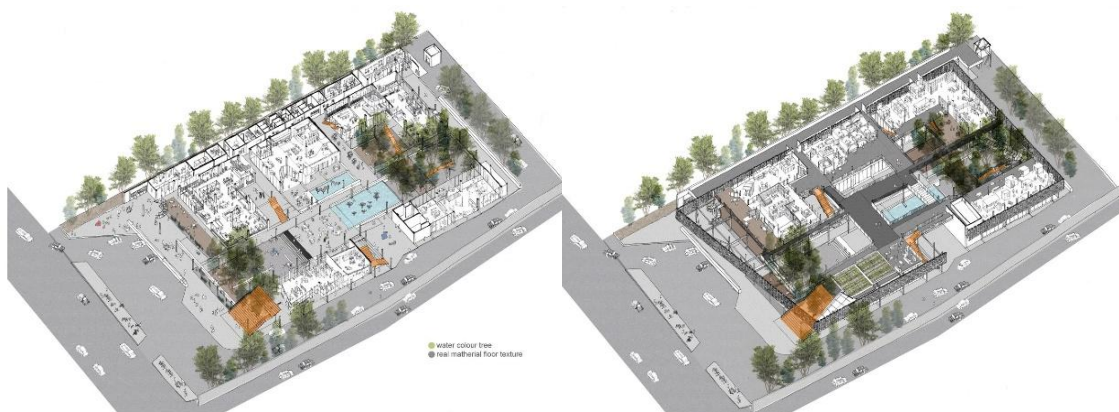
พื้นที่ใช้สอยถูกออกแบบให้สามารถปรับเปลี่ยนการใช้งานได้หลากหลาย รองรับกิจกรรมที่ เปลี่ยนไปตามช่วงเวลา และยังคงรักษาสมดุลระหว่างพื้นที่พาณิชย์กับพื้นที่สาธารณะ อาคารมีทาง สัจจรที่เชื่อมโยงถึงกันได้ง่าย ส่งเสริมให้เกิดการพบปะและสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างผู้คน

ภาพที่ 2.11 แสดงภาพการออกแบบอาคารดาดฟ้า

ที่มา : ([DADFA Community Mall / M space | ArchDaily](#))

การจัดภูมิทัศน์ (Landscape) ภายในโครงการยังมีบทบาทสำคัญในการสร้างบรรยากาศที่ร่มรื่น เป็นธรรมชาติ และสร้างความรู้สึกร่วมกันเองสำหรับผู้ใช้งาน มีการปลูกต้นไม้ใหญ่และพรรณไม้พื้นถิ่นแทรกในทุกมุมของพื้นที่ รวมถึงการใช้วัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อสนับสนุนแนวคิดการออกแบบอย่างยั่งยืน

ภาพที่ 2.12 แสดงภาพผังอาคารตลาดฟ้า

ที่มา : ([DADFA Community Mall / M space | ArchDaily](#))

2.3.2 กรณีศึกษาจากต่างประเทศ

2.3.2.1 Villagers' Activity Center in Lijiashan Village

สถาปนิก AESEU Architectural Technology and Art Studio (นำโดย Zhu Li)

ที่ตั้ง หมู่บ้าน Lijiashan ไกล่ฉันครหนานจิง ประเทศจีน

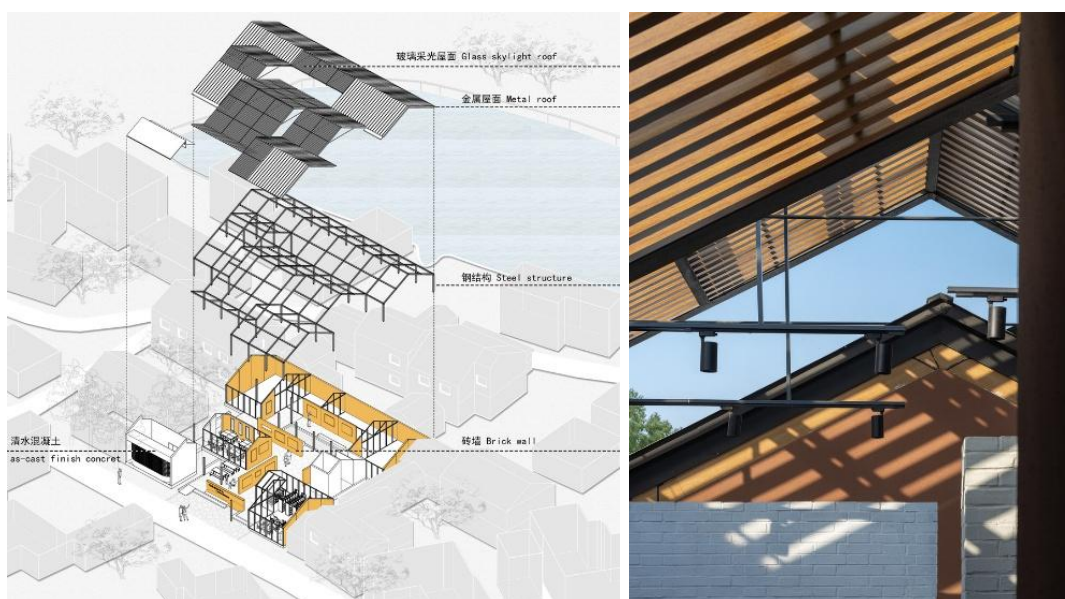
ภาพที่ 2.13 แสดงภาพศูนย์กิจกรรมชาวบ้าน

ที่มา : ([Villagers' Activity Center in Lijiashan Village: Revitalizing Rural Architecture with AESEU Studio | Architecture News](#))

ศูนย์กิจกรรมชุมชนในหมู่บ้านลี่เจี๋ยซานเป็นตัวอย่างที่บุกเบิกว่าสถาปัตยกรรมชนบทในประเทศจีนสามารถยกระดับชีวิตของชุมชนได้ โครงการนี้เปลี่ยนทรัพย์สินส่วนรวมที่อยู่เฉยๆ ให้เป็นพื้นที่อเนกประสงค์ที่มีชีวิตชีวาสำหรับวัฒนธรรม การพักผ่อน และการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ช่วยฟื้นฟูอาคารให้เป็นศูนย์กลางชุมชน โดยตอบสนองความต้องการของชาวบ้าน โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่เป็นผู้อยู่อาศัยถาวรส่วนใหญ่ ด้วยการเปลี่ยนห้องที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ให้เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกทางวัฒนธรรมและสันทนาการที่น่าสนใจโครงการนี้ได้เติมชีวิตใหม่ให้กับทรัพย์สินในชนบทที่ถูกทอดทิ้ง ปัญหาที่โครงการตั้งต้น

- อาคารรวมกิจกรรมของหมู่บ้านเดิมอยู่ในสภาพใช้งานต่ำ (หลายห้องไม่ถูกใช้)
- สถานที่ตั้งอยู่ไกลจากจุดที่ชุมชนหมู่บ้านมักใช้พบปะ (เช่นริมลำธารหรือถนนหลัก)
- ประชากรถาวรในหมู่บ้านส่วนใหญ่อายุมาก กิจกรรมที่มักทำคือการเต้นในลานกลางแจ้ง เล่นหมากรุก/ไพ่ ฯลฯ โดยมักใช้ที่บ้านมากกว่าใช้ห้องกิจกรรม
- รูปแบบอาคารแบบปิดล้อม (inward-looking) ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการ มากกว่าจะเน้นการบริการหรือต้อนรับคนในหมู่บ้านอย่างเป็นมิตร

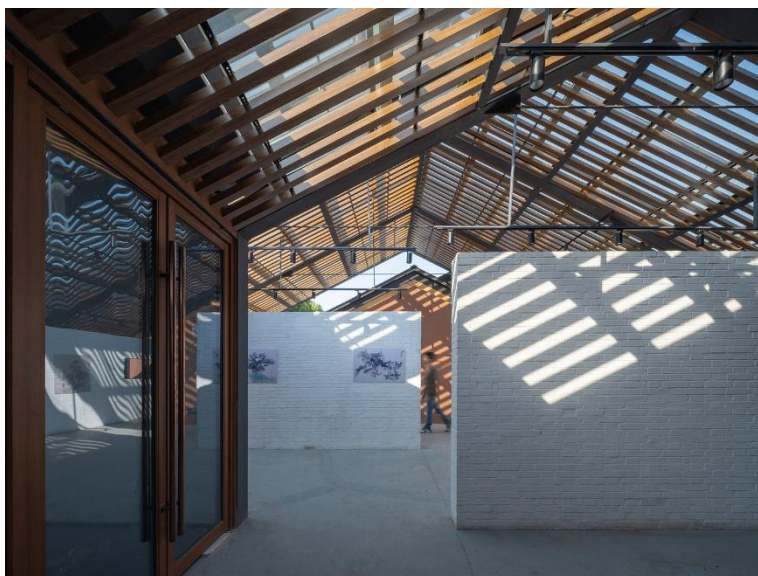
ลานเปิดโล่งใต้ชายคา(opening courtyard under the eaves)

ภาพที่ 2.14 แสดงภาพหลังคาศูนย์กิจกรรมชาวบ้าน

ที่มา : ([Villagers' Activity Center in Lijiashan Village: Revitalizing Rural Architecture with AESEU Studio | Architecture News](#))

แนวคิดการออกแบบโดยขยายชายคาและยกหลังคาให้ครอบคลุมส่วนลานกลาง ซึ่งเป็นรูปแบบเชิงพื้นที่ที่คุ้นเคยในสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของจีน หลังคาถูกขยายให้ครอบคลุมลานส่วนใหญ่ ทำให้เกิดพื้นที่กึ่งกลางซึ่งส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ของชุมชนที่มีลักษณะคุ้นเคยเหมือนอยู่บ้าน

ภาพที่ 2.15 แสดงภาพลานเปิดโล่งใต้ชายคาศูนย์กิจกรรมชาวบ้าน

ที่มา : ([Villagers' Activity Center in Lijashan Village: Revitalizing Rural Architecture with AESEU Studio | Architecture News](#))

ความยืดหยุ่นด้วยโครงสร้าง

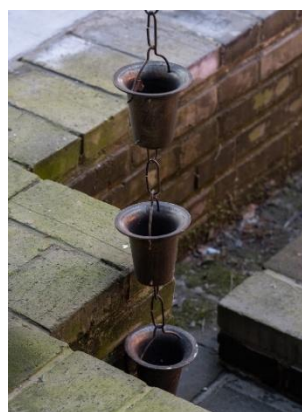

ภาพที่ 2.16 แสดงภาพภายในศูนย์กิจกรรมชาวบ้าน

ที่มา : ([Villagers' Activity Center in Lijashan Village: Revitalizing Rural Architecture with AESEU Studio | Architecture News](#))

ภายในศูนย์กิจกรรมมีความยืดหยุ่นด้วยโครงสร้างโครงเหล็กและพาร์ติชันแบบซ้อนทับกันได้ สิ่งเหล่านี้ช่วยให้อาคารสามารถปรับตัวได้อย่างราบรื่นระหว่างกิจกรรมชุมนุมขนาดเล็กและนิทรรศการขนาดใหญ่

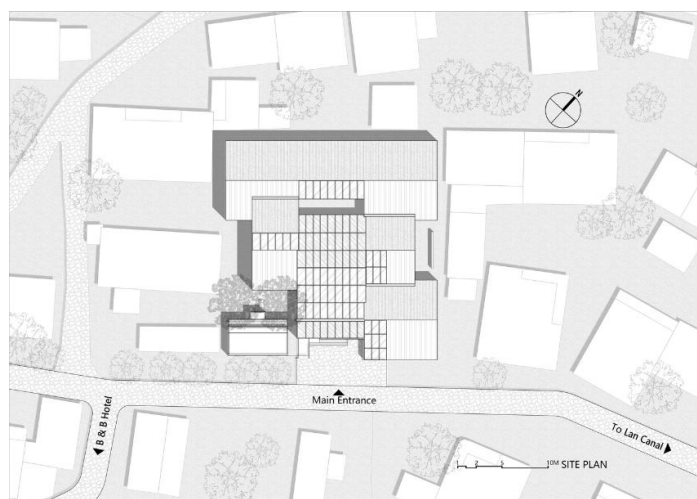
สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

ภาพที่ 2.17 แสดงภาพวัสดุการออกแบบศูนย์กิจกรรมชาวบ้าน

ที่มา : ([Villagers' Activity Center in Lijashan Village: Revitalizing Rural Architecture with AESEU Studio | Architecture News](#))

ศูนย์กิจกรรมชาวบ้านในหมู่บ้านลีเจียซานเป็นตัวอย่างของแนวทางที่ทันสมัยในสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นแม้ว่าจะมีรากฐานมาจากประเพณี แต่ก็รวมโครงสร้างเหล็กสำเร็จรูปเพื่อความปลอดภัยจากอัคคีภัย ประสิทธิภาพการก่อสร้าง และความสามารถในการปรับตัว

ภาพที่ 2.18 แสดงภาพผังบริเวณศูนย์กิจกรรมชาวบ้าน

ที่มา : ([Villagers' Activity Center in Lijashan Village: Revitalizing Rural Architecture with AESEU Studio | Architecture News](#))

2.3.1.1 Lixiang Village Public Space

สถาปนิก AESEU Architectural Technology and Art studio
ที่ตั้ง หมู่บ้าน Lixiang เมือง Nanjing ประเทศจีน

ภาพที่ 2.19 แสดงภาพอาคาร

ที่มา : ([Lixiang Village Public Space / AESEU Architectural Technology and Art studio | ArchDaily](#))

โครงการ Lixiang Village Public Space เป็นโครงการฟื้นฟูพื้นที่สาธารณะในบริบทชนบท ซึ่งตั้งอยู่ในหมู่บ้าน Lixiang ห่างจากเมือง Nanjing ประมาณ 60 กิโลเมตร พื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ราบที่มีคูคลองและแม่น้ำไหลผ่าน ชุมชนมีลักษณะเป็นหมู่บ้านเกษตรกรรมดั้งเดิมที่มีชื่อเสียงด้านการปลูกบวบเบอร์รี่และมีประวัติศาสตร์ยาวนาน เมื่อหมู่บ้านเริ่มกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวในระดับภูมิภาค การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมส่งผลให้พื้นที่สาธารณะเดิมของหมู่บ้านไม่สามารถรองรับการใช้งานได้เพียงพอ ทั้งในด้านกิจกรรมของชาวบ้านและการเข้ามาของนักท่องเที่ยว

แนวคิดหลักของโครงการจึงมุ่งเน้นการ **“สร้างพื้นที่สาธารณะใหม่ที่ผสมผสานชีวิตของชุมชนกับกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างกลมกลืน”** โดยยังคงเคารพต่ออัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมของพื้นที่เดิม โครงการนี้สะท้อนแนวคิดของ **“สถาปัตยกรรมเพื่อชุมชนชนบท”**

(Rural Community Architecture) ที่เน้นการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ การใช้วัสดุท้องถิ่น และการออกแบบที่ตอบสนองต่อวิถีชีวิตจริงของผู้คน

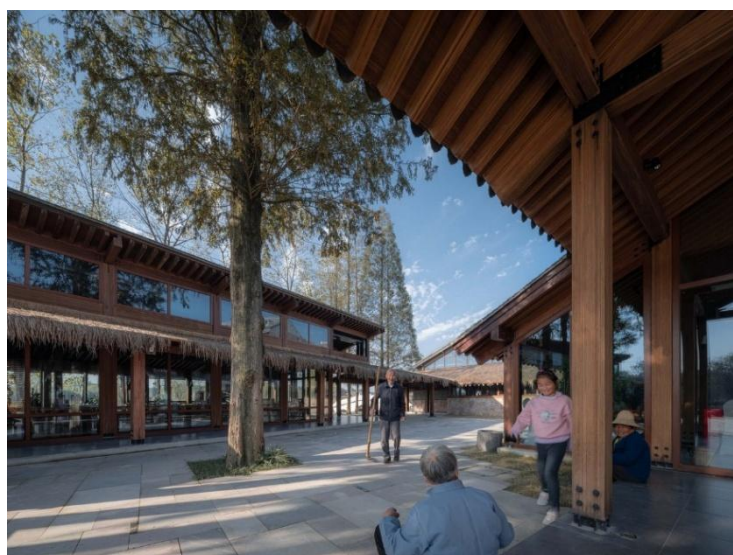

ภาพที่ 2.20 แสดงภาพอาคารโดยรวม

ที่มา : ([Lixiang Village Public Space / AESEU Architectural Technology and Art studio | ArchDaily](#))

แนวทางและกระบวนการออกแบบ

ผู้ออกแบบได้เริ่มจากการทำความเข้าใจโครงสร้างทางกายภาพของหมู่บ้าน เช่น ระบบทางน้ำ เส้นทางคมนาคม และพื้นที่กิจกรรมชุมชน เพื่อให้การออกแบบสามารถเชื่อมโยงพื้นที่ใหม่กับโครงสร้างเดิมได้อย่างเป็นธรรมชาติ โดยมีแนวทางหลักดังนี้

ภาพที่ 2.21 แสดงภาพภายในโครงการ

ที่มา : ([Lixiang Village Public Space / AESEU Architectural Technology and Art studio | ArchDaily](#))

- การจัดวางพื้นที่สาธารณะภายในหมู่บ้าน พื้นที่ศูนย์กลางของโครงการได้รับการออกแบบให้เป็น “ลานกลางหมู่บ้าน” สำหรับจัดกิจกรรมของชาวบ้าน เช่น งานประเพณี ตลาดนัด หรือพื้นที่พักผ่อนในชีวิตประจำวัน พร้อมเชื่อมโยงกับอาคารบริการนักท่องเที่ยว เช่น ห้องอเนกประสงค์ ร้านอาหาร และที่พักแบบโฮสเทล

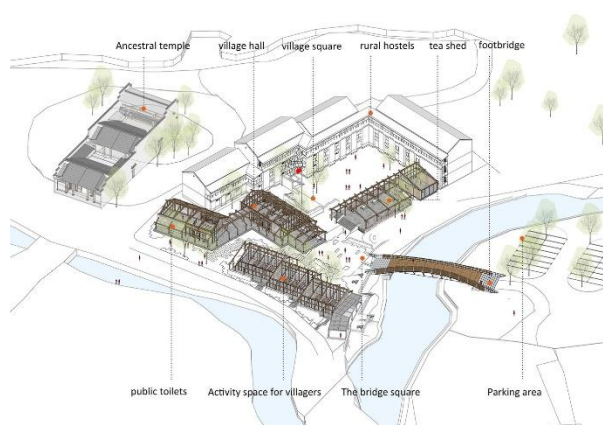

ภาพที่ 2.22 แสดงภาพพื้นที่สาธารณะในโครงการ

ที่มา : ([Lixiang Village Public Space / AESEU Architectural Technology and Art studio | ArchDaily](#))

- การอนุรักษ์ต้นไม้เดิมและสภาพภูมิทัศน์ธรรมชาติ ต้นเมทาเซควัว (Metasequoia) ขนาดใหญ่ซึ่งเป็นจุดรวมของกิจกรรมเดิมถูกอนุรักษ์ไว้ และพื้นที่โดยรอบได้รับการออกแบบให้เป็นลานนั่งเล่นและจุดพักผ่อนของชุมชน

- การใช้วัสดุท้องถิ่นและการออกแบบที่เรียบง่าย โครงการใช้วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น เช่น ไม้ไผ่ ไม้ และคอนกรีตสีธรรมชาติ เพื่อให้กลมกลืนกับบริบทชนบท โครงสร้างและวัสดุถูกออกแบบให้ซ่อมบำรุงง่าย และสามารถก่อสร้างได้ด้วยแรงงานในชุมชนเอง

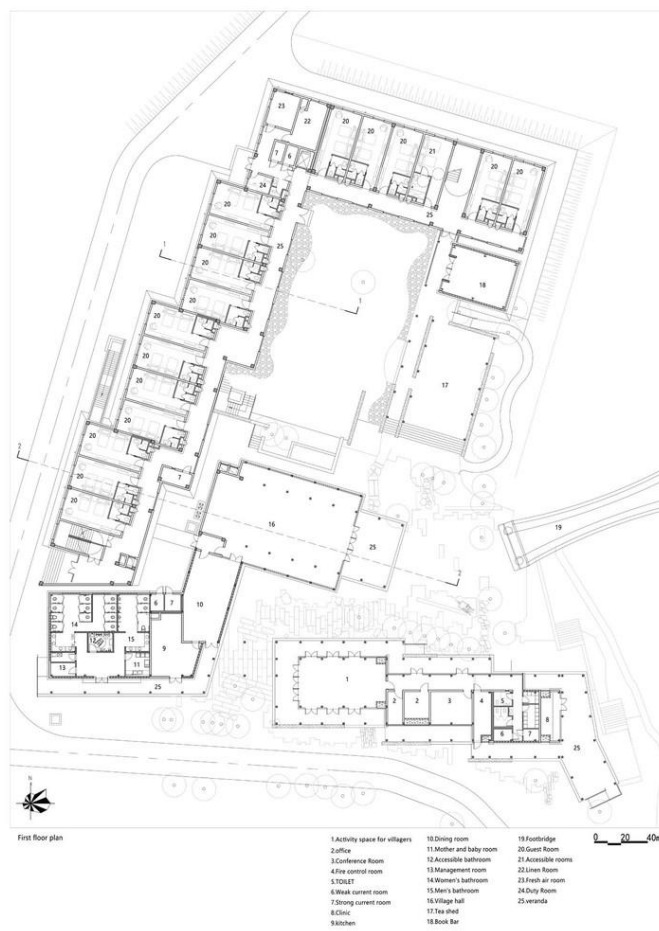

ภาพที่ 2.23 แสดงภาพผังโดยรวมอาคาร

ที่มา : ([Lixiang Village Public Space / AESEU Architectural Technology and Art studio | ArchDaily](#))

ลักษณะเด่นทางสถาปัตยกรรม

- พื้นที่เปิดโล่งกึ่งภายนอก (Semi-Outdoor Space) ที่ส่งเสริมการระบายอากาศธรรมชาติและการใช้งานยืดหยุ่น
- การจัดผังที่เชื่อมโยงระหว่าง “พื้นที่ของชาวบ้าน” กับ “พื้นที่บริการนักท่องเที่ยว” โดยไม่แยกออกจากกันอย่างชัดเจน
- การออกแบบสะพานคนเดินให้มืบบทบาทเป็นทั้งทางสัญจรและพื้นที่กิจกรรม เช่น จุดนั่งชมวิว หรือจุดตกปลา
- การสร้างบรรยากาศอบอุ่นเป็นกันเองผ่านวัสดุธรรมชาติและการออกแบบเชิงเรียบง่าย
- การผสมผสานระหว่างงานภูมิสถาปัตยกรรมกับอาคาร ทำให้เกิดพื้นที่สาธารณะต่อเนื่องกันทั้งแนวราบและแนวตั้ง

ภาพที่ 2.24 แสดงภาพผังอาคาร

ที่มา : ([Lixiang Village Public Space / AESEU Architectural Technology and Art studio | ArchDaily](#))

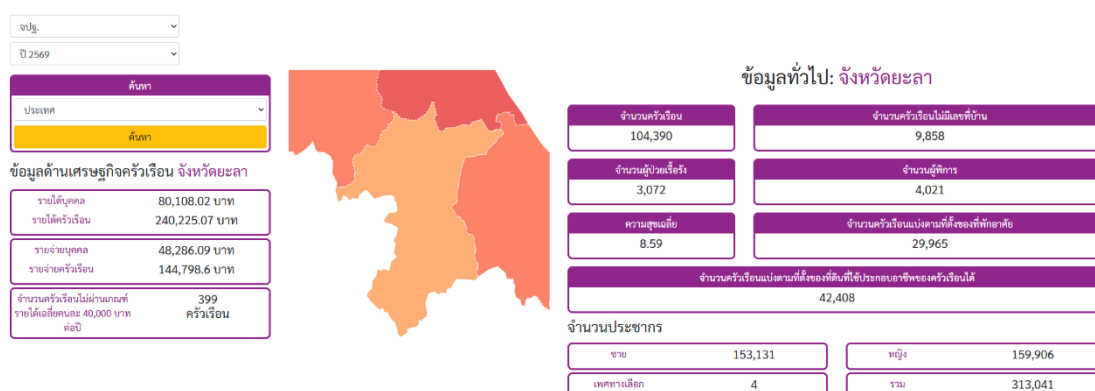
บทที่ 3

การวิเคราะห์เพื่อการออกแบบ

3.1 การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการ

3.1.1 ข้อมูลจังหวัดยะลา

จังหวัดยะลามีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 2,825,673.75 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 6.4 ของพื้นที่ภาคใต้ โดยมีพื้นที่เพื่อการเกษตรจำนวน 1,413,709 ไร่ หรือร้อยละ 50.30 ของพื้นที่ทั้งหมด ช่องทางการเดินทางและขนส่งที่สำคัญของจังหวัด ได้แก่ สถานีรถไฟยะลา และ ท่าอากาศยานเบตง ซึ่งตั้งอยู่ทางตอนใต้ของจังหวัด ทั้งนี้ จังหวัดยะลามีเขตแดนทางทิศใต้และทิศตะวันออกติดต่อกับรัฐเปรัก ประเทศมาเลเซีย และทางทิศตะวันตกติดต่อกับรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย

ภาพที่ 3.1 ข้อมูลทะเบียนราษฎรจังหวัดยะลา

ที่มา : (สพจ.ยะลา)

จากข้อมูลทะเบียนราษฎรปี พ.ศ. 2568 จังหวัดยะลามีประชากรทั้งหมด 313,041 คน แยกเป็นเพศชาย 153,131 คน และเพศหญิง 159,906 คน ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 82.00 รองลงมาคือศาสนาพุทธร้อยละ 17.83 และศาสนาอื่น ๆ ร้อยละ 0.16

เมื่อจำแนกประชากรตามช่วงอายุ สามารถสรุปได้เป็น 4 กลุ่มใหญ่ ดังนี้

1. เด็กเล็ก (อายุน้อยกว่า 12 ปี) คิดเป็นร้อยละ 15.50
2. วัยรุ่น (อายุระหว่าง 13–25 ปี) คิดเป็นร้อยละ 20.50
3. วัยทำงาน (อายุระหว่าง 26–59 ปี) คิดเป็นร้อยละ 48.00
4. วัยชรา (อายุ 60 ปีขึ้นไป) คิดเป็นร้อยละ 16.00

ในส่วนของ การประกอบอาชีพ ประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดยะลา มีอาชีพหลักและอาชีพรองที่หลากหลาย สามารถสรุปได้ดังนี้

- นักเรียน / นักศึกษา ร้อยละ 28.43
- เกษตรกร (รวมการทำนา ทำสวน ทำไร่ ประมง และปศุสัตว์) ร้อยละ 26.98
- รัฐบาลและรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 4.52
- ค้าขายและธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 9.21
- อาชีพอื่น ๆ (เช่น รับจ้างทั่วไป ไม่มีอาชีพ และอาชีพเฉพาะทางอื่น ๆ) ร้อยละ 30.86

จากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าจังหวัดยะลาเป็นพื้นที่ที่มีประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพภาคเกษตรกรรมควบคู่กับการศึกษาของเยาวชนในระดับสูง ขณะเดียวกันยังมีสัดส่วนของประชากรวัยทำงานมากที่สุดในจังหวัด ซึ่งส่งผลต่อศักยภาพทางเศรษฐกิจและการพัฒนาเมืองในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมิติของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การออกแบบพื้นที่สาธารณะ และศูนย์กลางกิจกรรมชุมชนที่สามารถรองรับความหลากหลายของกลุ่มประชากรในทุกช่วงวัย

พืชเศรษฐกิจหลักของจังหวัดยะลา ได้แก่ (ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดยะลา)

- ยางพารา มีพื้นที่ปลูก 1,293,277 ไร่ ผลผลิตรวมประมาณ 256,589 ตันต่อปี เกษตรกรส่วนใหญ่ผลิตเป็นยางก้อนถ้วยร้อยละ 63, น้ำยางสดร้อยละ 15, ยางแผ่นดิบร้อยละ 20 และอื่นๆร้อยละ 2

- ปาล์มน้ำมัน มีพื้นที่เพาะปลูก 8,550 ไร่ ผลผลิตรวม 10,392 ตันต่อปี

ผลไม้สำคัญของจังหวัดยะลา ได้แก่ (ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดยะลา)

- ทูเรียน เป็นไม้ผลเศรษฐกิจหลักของจังหวัด มีการปลูกในทุกอำเภอ พื้นที่ปลูกทั้งหมด 89,878 ไร่ ผลผลิตรวม 53,964 ตันต่อปี โดยพันธุ์ที่สำคัญที่สุดคือ ทูเรียนพันธุ์หมอนทอง และพันธุ์เฉพาะที่ได้รับการรับรองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) คือ ทูเรียนสะเต๊ะน้ำยะลา

- ลองกอง ยะลาเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่เหมาะสมสำหรับการปลูกลองกอง เกษตรกรนิยมปลูกร่วมกับผลไม้ชนิดอื่นในสวนเดียวกัน

- มังคุด

- ผลไม้อื่น ๆ ได้แก่ เงาะ ส้มโชกุน และกล้วยหิน (ที่มา: สำนักงานพาณิชย์จังหวัดยะลา)

ผลิตภัณฑ์ชุมชน ของจังหวัดยะลา (ที่มา: กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย)

มีจำนวนผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชน 180 ผลิตภัณฑ์ โดยผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ผ่านการรับรองมากที่สุด ได้แก่

- ประเภทของใช้ ของตกแต่ง ของที่ระลึก จำนวน 77 ผลิตภัณฑ์ เช่น ว่าวบุหลัน กรอบรูป รนงเงือก ผลิตภัณฑ์ จากไยบวบ กระเป๋า-ตะกร้าจากรสานเส้น ยางพารา เพอร์นิเจอร์

- ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกาย จำนวน 65 ผลิตภัณฑ์ เช่น กระเป๋าผ้าปาเต๊ะ ผ้าสีมายา ผ้าบาติก ผ้ามัดย้อม ผ้า ละหมาด เสื้อยืดมลายู ชุดคลุมสตรี

- ประเภทอาหาร จำนวน 36 ผลิตภัณฑ์ เช่น ก๋วยเตี๋ยวผัด ถั่วโอชา ปลาต้ม เส้นหมี่เบตง น้ำพริกบูดู กาแฟ ทูเรียน
- ประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร จำนวน 2 ผลิตภัณฑ์ เช่น ครีมบรรเทาอาการปวด ลูกประคบ

โครงการศูนย์กลางกิจกรรมชุมชนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการท่องเที่ยวเชิงพหุวัฒนธรรม ตำบลหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา เกิดขึ้นจากการประสานความร่วมมือระหว่างภาคประชาชน หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการออกแบบและพัฒนาพื้นที่ให้เกิดประสิทธิภาพและมุ่งสู่ความยั่งยืน โดยสามารถจำแนกกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตามบทบาทและหน้าที่ได้ดังนี้

1. กลุ่มชุมชนท้องถิ่น (Local Community) เป็นกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก เนื่องจากเป็นผู้ใช้งานพื้นที่จริงและเป็นเจ้าของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของพื้นที่ตำบลหน้าถ้ำ ชุมชนมีบทบาทสำคัญในการให้ข้อมูลด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญา ความต้องการใช้พื้นที่ และการดูแลรักษาอาคารในระยะยาว การมีส่วนร่วมของชุมชนจะช่วยให้โครงการมีทิศทางสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นและสามารถเป็นศูนย์รวมของกิจกรรมได้จริง

2. หน่วยงานภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Government Agencies) ประกอบด้วยเทศบาลตำบลหน้าถ้ำ องค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา และหน่วยงานด้านการท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดยะลา กลุ่มนี้มีบทบาทด้านการสนับสนุนเชิงนโยบาย การออกใบอนุญาต การควบคุมการใช้ที่ดิน และการส่งเสริมกิจกรรมทางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจของชุมชน

3. กลุ่มนักท่องเที่ยวและผู้มาเยือน (Tourists and Visitors) ผู้ใช้สอยอาคารที่ต้องการพื้นที่รองรับกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม โดยเน้นการออกแบบที่คำนึงถึงความสะดวกสบาย ความปลอดภัย และการสร้างประสบการณ์เชิงพื้นที่ ที่สะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการท่องเที่ยวเชิงคุณค่า

4. กลุ่มผู้ประกอบการในท้องถิ่นและวิสาหกิจชุมชน (Local Entrepreneurs & Community Enterprises) เป็นกลุ่มที่มีบทบาทในการสร้างกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เช่น การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน ผ้าสีมายา อาหารพื้นถิ่น และงานหัตถกรรมท้องถิ่น การมีพื้นที่รองรับกิจกรรมของกลุ่มนี้ในอาคารจะช่วยส่งเสริมรายได้ให้กับชุมชนและสร้างการเชื่อมโยงระหว่างนักท่องเที่ยวกับวิถีชีวิตของชาวบ้าน

5. กลุ่มนักเรียน นักศึกษา และนักวิจัย (Students and Researchers) กลุ่มผู้ใช้สอยหลักในเชิงการศึกษาและสืบสานองค์ความรู้ ซึ่งเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์และ

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นอย่างต่อเนื่อง บทบาทของกลุ่มนี้คือการเป็นผู้ขับเคลื่อนกิจกรรมการเรียนรู้ (Active Learners) และการเผยแพร่องค์ความรู้จากโครงการสู่สังคมในวงกว้าง

6. กลุ่มนักออกแบบ นักวิชาการ และสถาปนิกผู้ออกแบบโครงการ (Designers and Academic Contributors) กลุ่มนี้มีหน้าที่วิเคราะห์พื้นที่ วางแนวความคิดการออกแบบที่เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น และเป็นผู้ประสานความร่วมมือระหว่างชุมชนกับหน่วยงานต่าง ๆ การทำงานของนักออกแบบในโครงการนี้จึงไม่ใช่เพียงการสร้างอาคาร แต่เป็นการสร้างกระบวนการออกแบบเชิงมีส่วนร่วม (Participatory Design) ที่เคารพต่อวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของคนในพื้นที่

3.1.3 ข้อกำหนดโครงการ

การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นขั้นตอนสำคัญในการออกแบบพื้นที่เพื่อให้สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรม ศาสนา และสภาพแวดล้อมของพื้นที่โบราณสถาน การพัฒนาโครงการต้องพิจารณาทั้งข้อดีและข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้น ดังนี้

ตารางที่ 1.1 ข้อดีข้อเสียต่อโครงการ

ประเด็น	ข้อดี	ข้อจำกัด / ข้อเสีย	ผลกระทบต่อการท่องเที่ยว
การลดความแออัดในพื้นที่วัด	พื้นที่วัดสงบมากขึ้น เหมาะกับบริบทศาสนา		นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมากขึ้น พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ได้รับการอนุรักษ์
การจัดการระบบการเข้าชม	สามารถจัดการนักท่องเที่ยวและบริการต่าง ๆ ได้ชัดเจน เช่น จุดจำหน่ายบัตร, จุดข้อมูล, จุดพักรถ	หากการออกแบบไม่เหมาะสม อาจเกิดคอขวดหรือความสับสน	เพิ่มความสะดวก ลดความแออัดและความสับสน
การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน	พื้นที่รอบวัด เช่น ตลาดน้ำ สามารถพัฒนาเป็นพื้นที่เชิงพาณิชย์ ส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่น	หากนักท่องเที่ยวไม่ผ่านชุมชน จะไม่ได้ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ	ชุมชนมีรายได้จากนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวมีความยั่งยืนมากขึ้น

ตารางที่ 1.1 ข้อดีข้อเสียต่อโครงการ

(ต่อ)

ประเด็น	ข้อดี	ข้อจำกัด / ข้อเสีย	ผลกระทบต่อกร ท่องเที่ยว
การเชื่อมต่อ ระหว่างพื้นที่ ต้อนรับ- โบราณสถาน	-	หากระยะทางไกล เกินไป นักท่องเที่ยว รู้สึกขาดความต่อเนื่อง ต้องออกแบบระบบ สัญจร เช่น Shuttle, ทางเดินเท้า, ทาง จักรยาน	ประสบการณ์ของ นักท่องเที่ยวอาจลดลง หากสัญจรไม่สะดวก
ผลกระทบต่อ โบราณสถาน	-	สิ่งปลูกสร้างใหม่อาจ บดบังหรือลดคุณค่า โบราณสถาน ต้อง ประสานงานกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	ต้องควบคุมการ ก่อสร้างไม่ให้กระทบ โบราณสถานและ บริบทวัฒนธรรม
ปฏิสัมพันธ์ชุมชน- นักท่องเที่ยว	-	หากจุดต้อนรับห่าง เกินไป นักท่องเที่ยวไม่ ผ่านพื้นที่ชุมชน	ชุมชนเสียโอกาสทาง เศรษฐกิจ ต้อง ออกแบบให้ผู้มาเยือน “แวะ” ผ่านชุมชน

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

3.1.4 นโยบายรัฐในการสนับสนุนโครงการ

3.1.4.1 การวิเคราะห์กรอบการจัดทำยุทธศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพเพื่อประเมินสถานภาพการพัฒนาในปัจจุบันและโอกาสการพัฒนา
ในอนาคตด้วยเทคนิค (SWOT Analysis)

ตารางที่ 1.2 การจัดทำยุทธศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จุดแข็ง (Strength)	จุดอ่อน (Weaknesses)	โอกาส (Opportunities)	ข้อจำกัด / อุปสรรค (Threats)
พื้นที่ตำบลหน้าถ้ำติดต่อกับเขต อำเภอเมือง ปัจจุบันมีการก่อสร้างถนนสี่เลนทำให้มีการขยายความเจริญมาสู่ชุมชน	ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาและการลงทุน	เป็นพื้นที่ติดต่อกับเขตเมืองมีความสะดวกในการขนส่งเกี่ยวกับการเกษตรและการผลิต	เป็นชุมชนที่ใกล้ตัวเมืองอาจเป็นแหล่งมั่วสุมและเป็นจุดล่อแหลมของพวกมิจฉาชีพและยาเสพติด
เป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีความอุดมสมบูรณ์ มีแหล่งน้ำเหมาะกับการทำการเกษตรและมีแหล่งน้ำตลอดปี	ขาดการพัฒนาในด้านการเกษตร การเพิ่มผลผลิตการแปรรูปผลผลิตและการตลาด	รัฐบาลมีนโยบายที่เอื้อต่อการพัฒนา	ระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องล่าช้าทำให้การพัฒนาล่าช้า
ประชากรอาศัยอยู่กันเป็นกลุ่มมีเอกลักษณ์กับการพัฒนา	ขาดความต่อเนื่องในการพัฒนาคุณภาพชีวิต	องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานต่างๆให้การสนับสนุนการพัฒนา	การกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นยังไม่เป็นไปตามนโยบายกรมการปกครองส่วนท้องถิ่น
มีสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นจุดสนใจรวมทางวัฒนธรรมดั้งเดิม	ประสบปัญหาน้ำท่วมในช่วงฤดูฝน	ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เน้นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนและการบูรณาการในการทำงานของภาครัฐ

ตารางที่ 1.2 การจัดทำยุทธศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(ต่อ)

จุดแข็ง (Strenght)	จุดอ่อน (Weaknesses)	โอกาส (Opportunities)	ข้อจำกัด / อุปสรรค (Threats)
มีกองทุนหมู่บ้านเงิน กระตุ้นเศรษฐกิจ	การรวมกลุ่มยังรวมเป็น กลุ่มเล็ก ๆ ไม่ได้รวมกลุ่ม กันทั้งตำบล	ตำบลมีความเป็นชุมชนที่ ยังมีความสมบูรณ์ทาง ธรรมชาติ ทำให้สามารถ อนุรักษ์สภาพแวดล้อมให้ อยู่ได้	ชาวบ้านยังขาดความ สามัคคีร่วมในการจัดทำ ปัญหาท้องถิ่นของตำบล ที่จริงจัง
มีกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่ม แม่บ้านและกลุ่มต่าง ๆ ในตำบล	ประชาชนส่วนใหญ่มี การศึกษาชั้น ประถมศึกษา ทำให้การ อ่านที่รัฐจัดสั่งได้	รัฐบาลมีการส่งเสริม การศึกษาในด้านการของ สถานศึกษาต่าง ๆ และ ศาสนา	

ที่มา : (สำนักงานพัฒนาชุมชนตำบลหน้าถ้ำ 2567

https://natum.go.th/datacenter/doc_download/20240314182608_5_compressed.pdf)

3.1.4.2 นโยบายรัฐในการสนับสนุนโครงการ แผนพัฒนาท้องถิ่น 2566-2567 อบจ.ยะลา
การพัฒนาท้องถิ่นเป็นหนึ่งในนโยบายสำคัญของรัฐที่มุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพชีวิตของ
ประชาชน และสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ สำหรับ แผนพัฒนาท้องถิ่น 2566-2570 ของ
องค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา (อบจ.ยะลา) ได้กำหนดโครงการสำคัญเพื่อสนับสนุนการศึกษา
ศาสนา การกีฬา วัฒนธรรม และการพัฒนาชุมชนในพื้นที่จังหวัดยะลา โดยมีรายละเอียดที่สำคัญดังนี้
โครงการก่อสร้างอาคารอเนกประสงค์ ศพ.ส.2ชั้น ตำบลหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา โครงการนี้มี
วัตถุประสงค์เพื่อสร้างศูนย์รวมของประชาชน เป็นแหล่งรวบรวมข่าวสารการประชุมและจัดกิจกรรม
ต่าง ๆ โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก อบจ.ยะลา ปีละ 3,300,000 บาท ซึ่งสะท้อนถึงการ
สนับสนุนด้านโครงสร้างพื้นฐานและพื้นที่สาธารณะสำหรับชุมชน

โครงการทุนการศึกษาเยลารักษ์ถิ่น ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการส่งเสริมการศึกษา ศาสนา
การกีฬา และภูมิปัญญาท้องถิ่น แผนงานศาสนาและการศึกษา โครงการนี้มีเป้าหมายในการสนับสนุน
ทุนการศึกษาสำหรับเยาวชนในพื้นที่ มีงบประมาณสนับสนุน 2,000,000 บาทต่อปี (ช่วงปี 2568-
2570) เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษาและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

โครงการมหกรรมศักดิ์สัมพันธ์ ในส่วนของแผนงานวัฒนธรรม ศาสนาและนันทนาการ
โครงการมหกรรมศักดิ์สัมพันธ์ มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมความร่วมมือและการสร้างความสัมพันธ์อันดีใน

ชุมชน งบประมาณสนับสนุน 2,000,000 บาทต่อปี (ช่วงปี 2568–2570) ช่วยเสริมสร้างกิจกรรมทางวัฒนธรรมและการมีส่วนร่วมของประชาชน

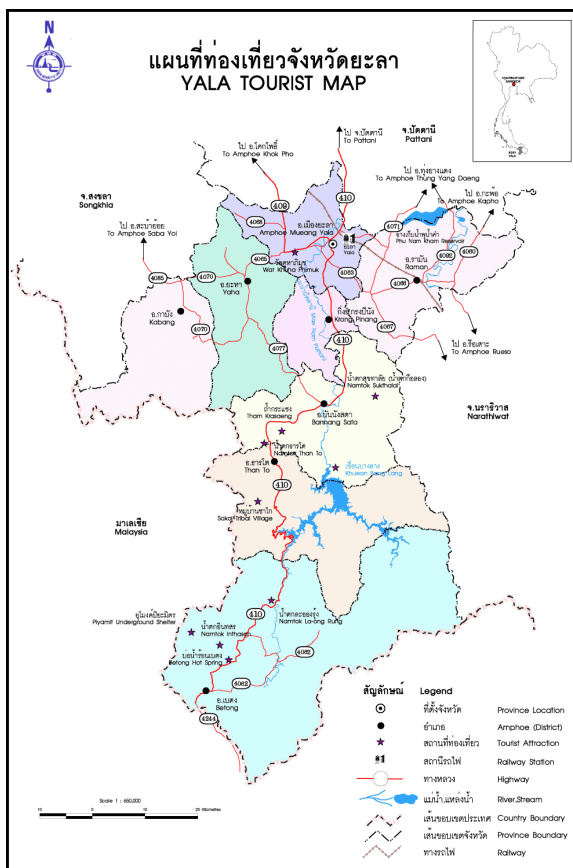
โครงการสานวัฒนธรรมสร้างสุข อบจ.ยะลา ภายใต้ยุทธศาสตร์เดียวกันนี้ โครงการดังกล่าว มุ่งเน้นการส่งเสริมวัฒนธรรมและการสร้างสุขภาวะในชุมชน โดย อบจ.ยะลา ได้จัดสรรงบประมาณ 600,000 บาทต่อปี (ช่วงปี 2568–2570) เพื่อสนับสนุนกิจกรรมที่สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน และส่งเสริมการเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม

จากข้อมูลดังกล่าว จะเห็นได้ว่ารัฐและ อบจ.ยะลา มีนโยบายสนับสนุนทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน การศึกษา วัฒนธรรม และการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งเป็นกรอบสำคัญที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาพื้นที่อย่างยั่งยืนและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

3.2 การวิเคราะห์ที่ตั้งโครงการ

3.2.1 การกำหนดเกณฑ์ที่ตั้งอันพึงประสงค์

การกำหนดที่ตั้งโครงการถือเป็นหนึ่งในขั้นตอนสำคัญของการออกแบบและพัฒนาพื้นที่ เนื่องจากทำเลที่ตั้งมีผลโดยตรงต่อความสำเร็จของโครงการ ทั้งในด้านการเข้าถึงของผู้ใช้ การเชื่อมโยงกับบริบทรอบข้าง และศักยภาพในการพัฒนาทรัพยากรท้องถิ่น สำหรับจังหวัดยะลา แม้จะเป็นจังหวัดเดียวในภาคใต้ตอนล่างที่ไม่ติดทะเล แต่กลับมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่า ทั้งโบราณสถาน ชุมชน และพื้นที่พหุวัฒนธรรม ซึ่งสามารถสร้างเอกลักษณ์และแรงดึงดูดให้กับโครงการได้เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างเหมาะสม การวิเคราะห์ที่ตั้งจึงควรพิจารณาเกณฑ์อันพึงประสงค์หลายประการ เช่น ความสะดวกในการเดินทาง การเข้าถึงบริการพื้นฐาน ความสัมพันธ์กับชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง รวมถึงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคม การกำหนดเกณฑ์เหล่านี้ช่วยให้การเลือกที่ตั้งมีความสอดคล้องกับเป้าหมายโครงการ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยเฉพาะในพื้นที่ตำบลหน้าถ้ำ ที่ถือเป็นจุดสำคัญในการเชื่อมโยงวิถีชีวิตท้องถิ่นกับประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

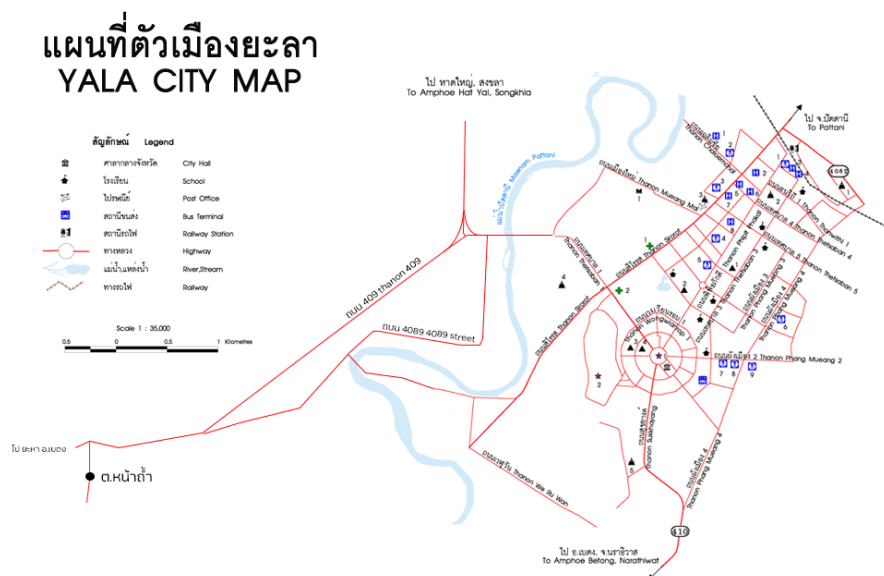
ภาพที่ 3.2 แสดงภาพแผนที่เที่ยวจังหวัดยะลา

ที่มา : ([ยะลา สถานที่ท่องเที่ยว+ที่พัก+ร้านอาหาร แผนที่จังหวัดยะลา](#))

จังหวัดยะลาเป็นจังหวัดที่มีความโดดเด่นทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ แม้ว่าจะไม่ติดทะเลและทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวอาจถูกมองว่าน้อยกว่าจังหวัดอื่น ๆ แต่กลับมีศักยภาพสูงในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและชุมชน ยะลามีเอกลักษณ์เฉพาะตัวทั้งในด้านโบราณสถาน วิถีชีวิตท้องถิ่น และความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งสามารถสร้างเอกลักษณ์และแรงดึงดูดให้กับนักท่องเที่ยวที่สนใจประสบการณ์ที่แตกต่างจากจังหวัดอื่น ๆ

ตำบลหน้าถ้ำถูกเลือกเป็นพื้นที่ศึกษา เนื่องจากเป็นชุมชนที่สะท้อนวิถีชีวิตแบบพหุวัฒนธรรมได้อย่างชัดเจน ทั้งในด้านประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น และสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ นอกจากนี้ ตำบลหน้าถ้ำยังมีศักยภาพในการเชื่อมโยงกิจกรรมชุมชนกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การพัฒนาโครงการในพื้นที่นี้จึงสามารถส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน รักษาเอกลักษณ์วัฒนธรรม และสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวที่หลากหลายและมีคุณค่า ทำให้ตำบลหน้าถ้ำเหมาะสมเป็นพื้นที่นำร่องในการศึกษาและพัฒนาโครงการเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดยะลา

3.2.1.1 การวิเคราะห์เส้นทางโครงการ

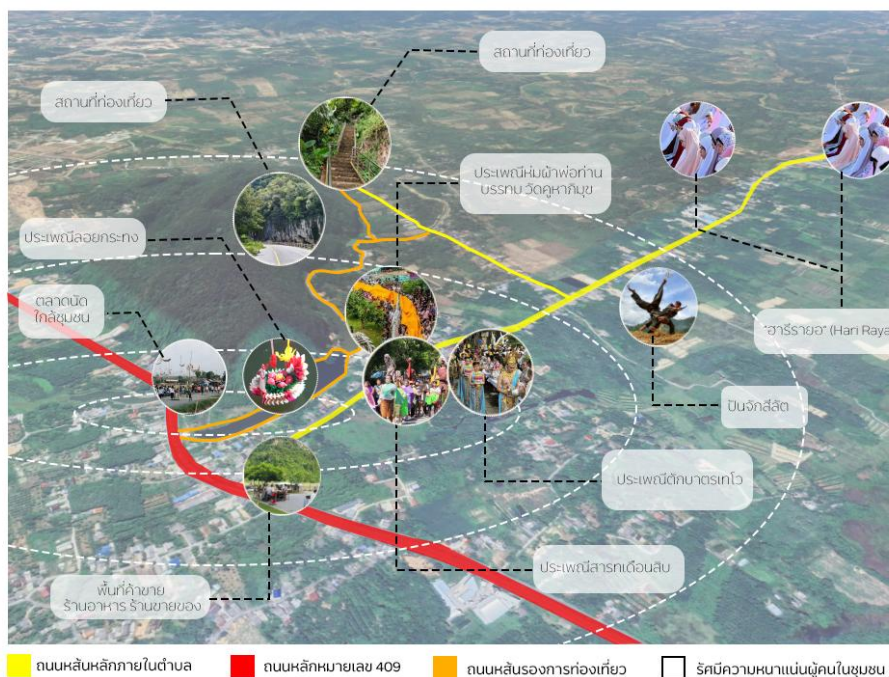
ภาพที่ 3.3 แสดงภาพแผนที่ตัวเมืองยะลา

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

ตำบลหน้าถ้ำตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของอำเภอเมืองยะลา โดยมีระยะทางประมาณ 8.3 กิโลเมตร จากศูนย์กลางเมืองยะลา สามารถเดินทางโดยใช้เส้นทางถนนทางหลวงหมายเลข 409 ใช้เวลาเดินทางประมาณ 15 นาที

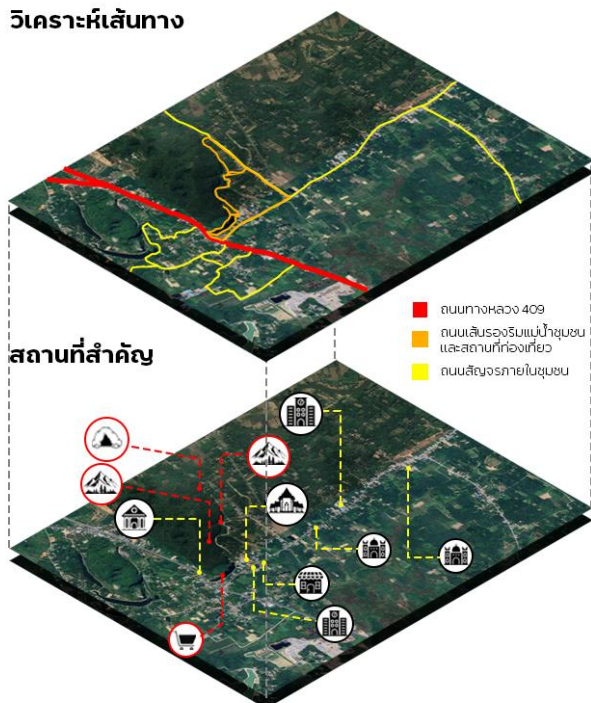
จังหวัดยะลาสามารถเข้าถึงได้โดยสะดวกจากจังหวัดใกล้เคียงในภาคใต้ตอนล่าง โดยมีเส้นทางหลักเชื่อมต่อจากทั้งจังหวัดสงขลาและจังหวัดปัตตานี ผ่านโครงข่ายถนนสายสำคัญของภูมิภาค

จากตัวเมืองสงขลา สามารถเดินทางมายังตำบลหน้าถ้ำโดยใช้เส้นทางถนนสายหลัก ได้แก่ ถนนเพชรเกษม (ทางหลวงหมายเลข 43) มุ่งหน้าสู่จังหวัดปัตตานี และเชื่อมต่อเข้าสู่ทางหลวงหมายเลข 410 (ยะลา-เบตง) ผ่านบริเวณสามแยกบ้านเนียง เพื่อเข้าสู่พื้นที่ตำบลหน้าถ้ำ โดยมีระยะทางรวมประมาณ 140-160 กิโลเมตร ใช้ระยะเวลาในการเดินทางประมาณ 2-2.30 ชั่วโมง ขึ้นอยู่กับสภาพการจราจร ในขณะเดียวกัน จากตัวเมืองปัตตานี สามารถเดินทางเข้าสู่พื้นที่โครงการ โดยใช้ถนนเพชรเกษม (ทางหลวงหมายเลข 42 หรือ 43 ในบางช่วง) และเชื่อมต่อเข้าสู่ทางหลวงหมายเลข 410 ผ่านสามแยกบ้านเนียงเช่นเดียวกัน โดยมีระยะทางประมาณ 40-50 กิโลเมตร และใช้ระยะเวลาในการเดินทางประมาณ 45-60 นาที

ภาพที่ 3.4 แสดงภาพผังตำบลหน้าถ้ำ
ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

วิเคราะห์เส้นทาง

ภาพที่ 3.5 แสดงภาพการวิเคราะห์เส้นทางภายในตำบลหน้าถ้ำ
ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

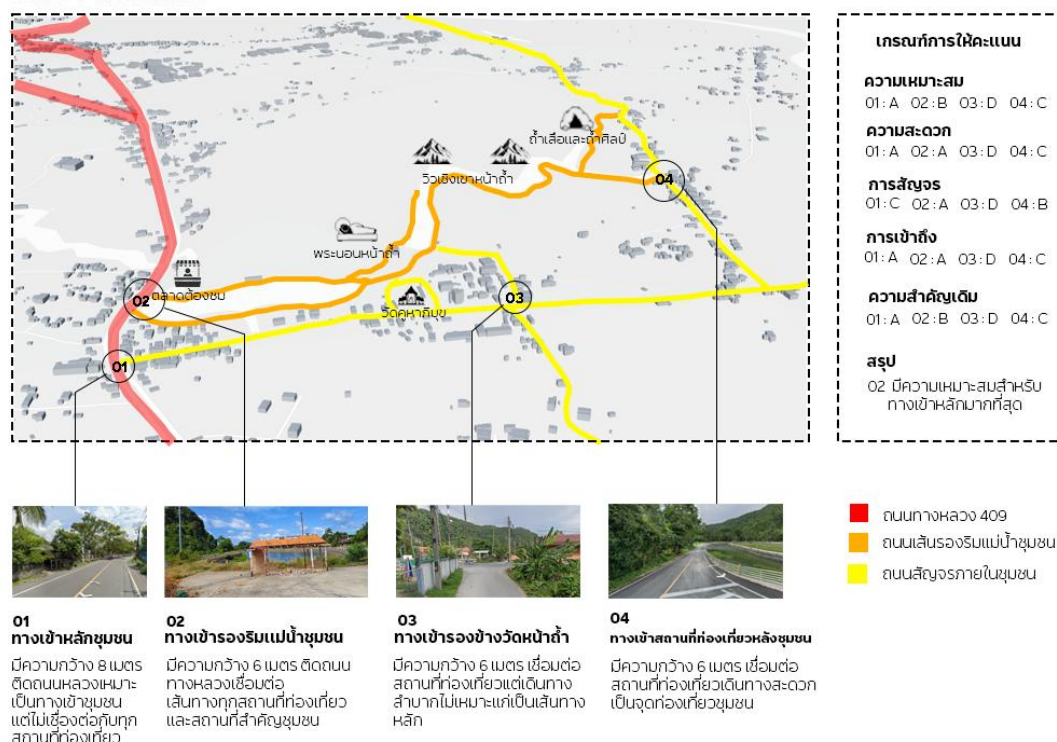
(จากภาพ3.5) ตำบลหน้าถ้ำมีโครงข่ายการสัญจรหลักภายในพื้นที่จำนวน 3 เส้นทางสำคัญ ซึ่งทำหน้าที่รองรับการเดินทางทั้งในระดับชุมชนและการเชื่อมโยงกับพื้นที่ภายนอก ได้แก่

- ถนนทางหลวงหมายเลข 409 ซึ่งเป็นเส้นทางสายหลักในการเชื่อมต่อระหว่างตำบลหน้าถ้ำกับตัวเมืองจังหวัดยะลา มีบทบาทสำคัญในฐานะแกนหลักของการเข้าถึงพื้นที่ และรองรับการสัญจรในระดับภูมิภาค

- ถนนสายหลักภายในตำบล ซึ่งมีลักษณะเป็นถนนขนาดกว้างประมาณ 8 เมตร แบบ 2 ช่องจราจร ทำหน้าที่เป็นโครงข่ายหลักในการกระจายการสัญจรของประชาชนภายในชุมชน เชื่อมโยงพื้นที่อยู่อาศัย พื้นที่พาณิชยกรรม และพื้นที่สาธารณะต่าง ๆ

- ถนนสายการท่องเที่ยว ซึ่งมีลักษณะเป็นถนนเลียบริมคลองภายในตำบล มีความกว้างประมาณ 6 เมตร ทำหน้าที่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว สถานที่สำคัญทางวัฒนธรรม โบราณสถาน รวมถึงพื้นที่จัดกิจกรรมและประเพณีของชุมชน โดยเส้นทางดังกล่าวมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สามารถส่งเสริมอัตลักษณ์และวิถีชีวิตของชุมชนได้อย่างชัดเจน

วิเคราะห์เส้นทาง

ภาพที่ 3.6 แสดงภาพการวิเคราะห์เส้นทางภายในตำบลหน้าถ้ำ
ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

(จากภาพ3.6) การวิเคราะห์เส้นทางการสัญจรภายในชุมชนพบว่ามียุทธศาสตร์ของเส้นทางที่สามารถพัฒนาเป็นทางเข้าสู่โครงการได้จำนวน 4 เส้นทาง โดยพิจารณาจากรูปแบบการใช้งานของคนในพื้นที่ โครงสร้างทางกายภาพของถนน และความเชื่อมโยงกับบริบทโดยรอบ มีดังนี้

1) เส้นทางจากถนนทางหลวงหมายเลข 409 เชื่อมเข้าสู่ถนนสายหลักภายในชุมชน ซึ่งเป็นเส้นทางหลักที่รองรับการสัญจรของประชาชนในพื้นที่โดยตรง ถนนมีความกว้างและศักยภาพเพียงพอในการรองรับปริมาณการจราจร จึงมีความเหมาะสมในเชิงกายภาพสำหรับการพัฒนาเป็นทางเข้าสู่โครงการ

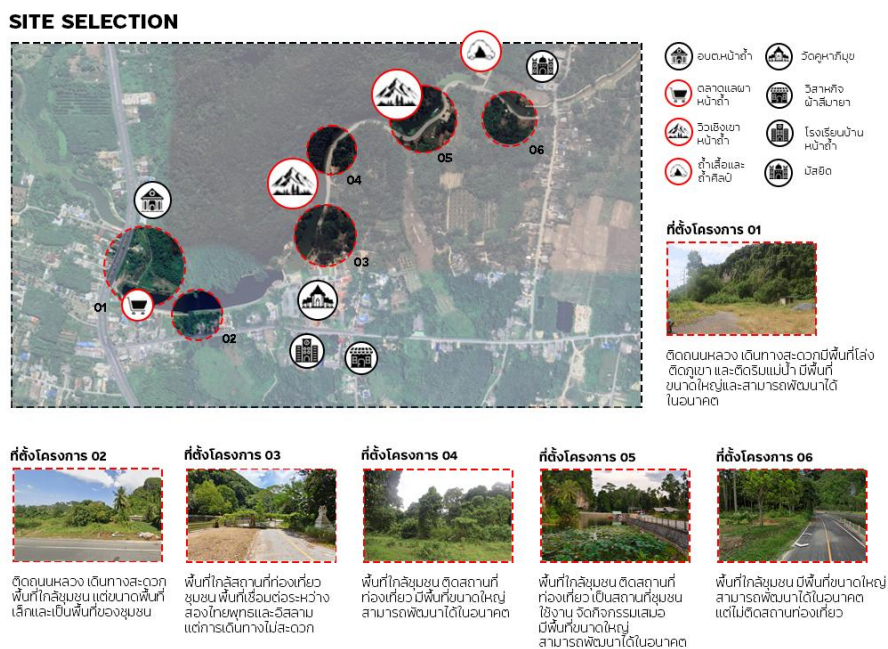
2) เส้นทางจากถนนสายการท่องเที่ยวของชุมชน ซึ่งเป็นถนนรองที่มีบทบาทในการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว สถานที่สำคัญทางวัฒนธรรม โบราณสถาน และพื้นที่จัดกิจกรรมประเพณีภายในชุมชน เส้นทางนี้สามารถเข้าถึงจุดหมายสำคัญต่าง ๆ ได้อย่างต่อเนื่อง และมีศักยภาพในการส่งเสริมประสบการณ์การใช้งานเชิงการท่องเที่ยว

3) เส้นทางสัญจรขนาดเล็กภายในชุมชน ซึ่งมีลักษณะเป็นถนนซอยที่เชื่อมระหว่างถนนสายรองภายในกับถนนสายการท่องเที่ยว เส้นทางดังกล่าวตั้งอยู่ใกล้กับพื้นที่สำคัญ เช่น วัดคูหาภิมุข (วัดหน้าถ้ำ) และกลุ่มวิสาหกิจชุมชน รวมถึงแนวเส้นทางท่องเที่ยวหลัก อย่างไรก็ตาม ด้วยข้อจำกัดด้านขนาดถนนที่ค่อนข้างแคบ จึงไม่เหมาะสมต่อการรองรับการสัญจรที่มีความหนาแน่นหรือในช่วงเวลาเร่งด่วน

4) เส้นทางจากปลายทางของถนนสายการท่องเที่ยว ซึ่งสามารถเชื่อมต่อจากถนนสายหลักภายในชุมชน ผ่านพื้นที่อยู่อาศัยเข้าสู่พื้นที่โครงการ เส้นทางนี้มีความใกล้ชิดกับแหล่งท่องเที่ยวหลักและโบราณสถานของชุมชน อีกทั้งยังมีความกว้างของถนนที่เหมาะสมต่อการใช้งาน

จากการพิจารณาความเหมาะสมของทางเข้าสู่โครงการ โดยคำนึงถึงปัจจัยด้านความสะดวกในการเข้าถึง ความสามารถในการรองรับการสัญจรในหลากหลายรูปแบบ ความชัดเจนของเส้นทาง และความเชื่อมโยงกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน พบว่าเส้นทางที่ (2) มีความเหมาะสมมากที่สุดในการพัฒนาเป็นทางเข้าสู่โครงการหลัก เนื่องจากเป็นเส้นทางที่เชื่อมโยงกับกิจกรรมการท่องเที่ยวและวิถีชีวิตของคนในชุมชนโดยตรง อีกทั้งยังเป็นเส้นทางที่ผู้คนคุ้นเคยและมีการใช้งานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเอื้อต่อการสร้างภาพลักษณ์และอัตลักษณ์ให้กับโครงการในฐานะพื้นที่ศูนย์กลางกิจกรรมชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

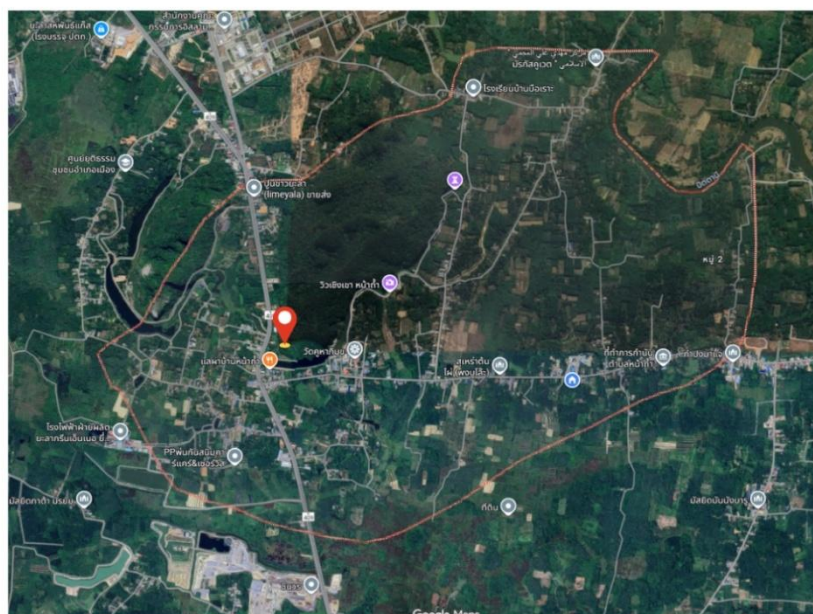
3.2.1.2 การวิเคราะห์สถานที่ตั้งโครงการ

ภาพที่ 3.7 แสดงภาพการวิเคราะห์สถานที่ตั้งโครงการ

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

1). สถานที่ตั้งโครงการจุดที่ 1 : ตำบลหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา 95000

ภาพที่ 3.8 แสดงตำแหน่งที่ตั้งโครงการจุดที่ 1 ภายในขอบเขตตำบลหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา

ที่มา : (<https://www.google.com/maps>)

ที่ตั้ง : 6.531845, 101.224505

ที่ตั้งโครงการมีขนาดพื้นที่ทั้งหมด 4.3 ไร่ 6,880 ตารางเมตร

มีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองข้างเคียงดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ ติดกับถนนหลัก 409 กว้าง 30 เมตร

ทิศตะวันออก ติดกับพื้นที่ดินอื่นๆ

ทิศตะวันตก ติดกับถนนและคลอง หน้าถ้ำ

ทิศใต้ ติดกับภูเขาหน้าถ้ำ ยะลา

ภาพที่ 3.9 แสดงภาพวิเคราะห์ที่ตั้งโครงการจุดที่ 1

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

ภูมิประเทศโดยทั่วไปของจังหวัดยะลา มีลักษณะเป็นภูเขา เนินเขาและหุบเขา ตั้งแต่ตอนกลางจนถึงใต้สุดของจังหวัด มีที่ราบบางส่วนทางตอนเหนือของจังหวัด ได้แก่ บริเวณที่ราบแม่น้ำปัตตานี และแม่น้ำสายบุรีไหลผ่าน อยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลปานกลางถึงสูงมาก โดยเฉลี่ยระหว่าง 100- 200 เมตร พื้นที่ส่วนใหญ่ปกคลุมด้วยป่าดงดิบ และสวนยางพารา มีเทือกเขาที่สำคัญอยู่ 2 เทือกเขา คือ เทือกเขาสันกาลาคีรี เริ่มจากอำเภอเบตง เป็นแนวยาวกั้นพรมแดนระหว่างประเทศไทย กับประเทศมาเลเซียและเทือกเขาปิไล ซึ่งเป็นเทือกเขาอยู่ภายในจังหวัด ในเขตตำบลบุตี บ้านนังสาแรง ของอำเภอเมืองยะลา กิ่งอำเภอกรงปินัง และอำเภอรามัน

จังหวัดยะลา มีแม่น้ำที่สำคัญ คือ แม่น้ำปัตตานี ต้นน้ำเกิดจากภูเขาในท้องที่อำเภอเบตง ไหลผ่าน อำเภอธารโต อำเภอบันนังสตา อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา อำเภอยะรัง อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานีและไหลลงสู่ทะเลที่อำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี ความยาวประมาณ ๒๑๐ กิโลเมตร บริเวณที่แม่น้ำปัตตานีไหลผ่านเขตอำเภอเบตง อำเภอธารโตและอำเภอบันนังสตาเป็นพื้นที่ระหว่างภูเขา การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยจึงได้ก่อสร้างเขื่อนบางลางขึ้น ที่ตำบลบาเจาะ อำเภอบันนังสตา เป็นเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำอีกแห่งหนึ่ง ของภาคใต้ ติดตั้งเครื่อง กำเนิดไฟฟ้า ๓ เครื่อง มีกำลังผลิตรวม ๗๒,๐๐๐ กิโลวัตต์

แม่น้ำอีกสายหนึ่งที่ไหลผ่านจังหวัดยะลา คือ แม่น้ำสายบุรี ต้นกำเนิดจากภูเขา สันกาลาคีรี ซึ่งกั้นเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับ ประเทศมาเลเซีย ไหลผ่านอำเภอแว้ง อำเภอเรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส ผ่านอำเภอรามัน จังหวัดยะลา แล้วไหลลงสู่ทะเลที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ความยาวประมาณ ๑๕๐ กิโลเมตร

ภูเขาที่สำคัญ ของจังหวัดยะลา คือ ภูเขาสันกาลาคีรี ซึ่งเริ่มต้นจากเขตอำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ผ่านอำเภอยะหา อำเภอบันนังสตา อำเภอธารโต และอำเภอเบตง เป็นสันเขาที่แบ่งเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศมาเลเซีย และเป็นต้นน้ำที่สำคัญ คือ แม่น้ำสายบุรี อีกภูเขาหนึ่ง คือ ภูเขาปิโล อยู่ระหว่างตำบลบุดี ตำบลบันนังสาเรง และตำบลกรงปินัง อำเภอเมืองยะลา เป็นเทือกเขายาวเหยียดติดต่อกับเขตอำเภอรามันและอำเภอบันนังสตา นอกจากนั้นยังมีภูเขาปรินยอม ซึ่งอยู่ระหว่างเขตอำเภอรามันและอำเภอบันนังสตา

จากสภาพภูมิประเทศที่อุดมไปด้วยภูเขา ทำให้จังหวัดยะลามีฝนตกเกือบตลอดทั้งปี ทำให้อากาศชุ่มชื้น อากาศอบอุ่นในตอน กลางวันและเย็นสบายในเวลากลางคืน
พื้นที่และอาณาเขตติดต่อ

อาณาเขตติดต่อกับจังหวัดและประเทศใกล้เคียงดังนี้

ทิศเหนือ จดอำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา และอำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี

ทิศตะวันออก จดอำเภอบาเจาะ อำเภอเรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส รัฐเปร์ต ประเทศมาเลเซีย

ทิศใต้ จดรัฐเปร์ต ประเทศมาเลเซีย

ทิศตะวันตก จดจังหวัดสงขลา และรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย

ลักษณะภูมิอากาศ

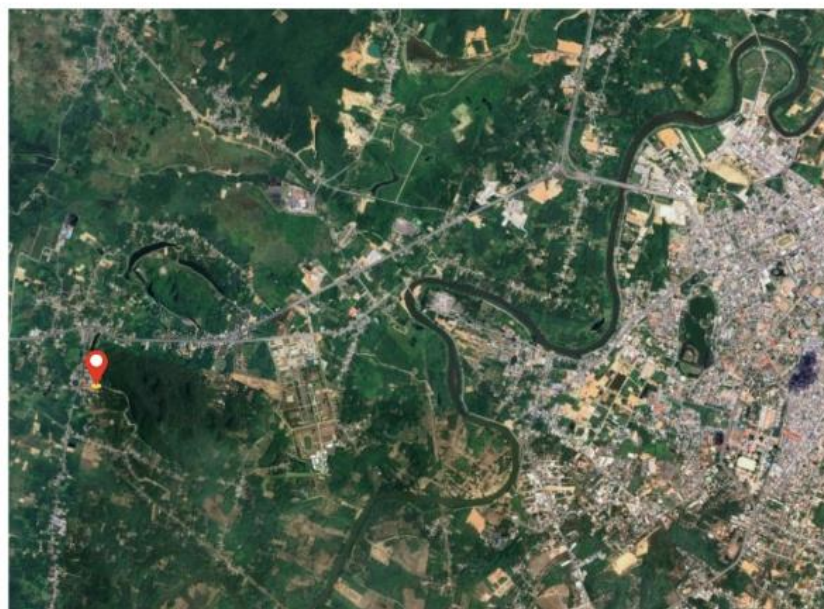
จังหวัดยะลาตั้งอยู่ในเขตรมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือและลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ทำให้มีสภาพอากาศแบบร้อนชื้น มี 2 ฤดู คือ ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ - พฤษภาคม และฤดูฝนเริ่มตั้งแต่ พฤษภาคม - กุมภาพันธ์ อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ยประมาณ 23.1 องศาเซลเซียส และสูงสุด เฉลี่ย 32.7 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 2,281.6 มิลลิเมตร ต่อปี มีฝนตกเฉลี่ย 135 วันต่อปี เดือนตุลาคม - พฤศจิกายน มีฝนตกชุกที่สุด

ภาพที่ 3.11 แสดงภาพวิเคราะห์ที่ตั้งโครงการจุดที่ 2

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

3). สถานที่ตั้งโครงการจุดที่ 3 : ตำบลหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา 95000

ภาพที่ 3.12 แสดงตำแหน่งที่ตั้งโครงการจุดที่ 3 กับตัวเมืองยะลา

ที่มา : (<https://www.google.com/maps>)

ที่ตั้ง : 6.530304, 101.222398

ที่ตั้งโครงการมีขนาดพื้นที่ทั้งหมด 3.2 ไร่ 5,120 ตารางเมตร

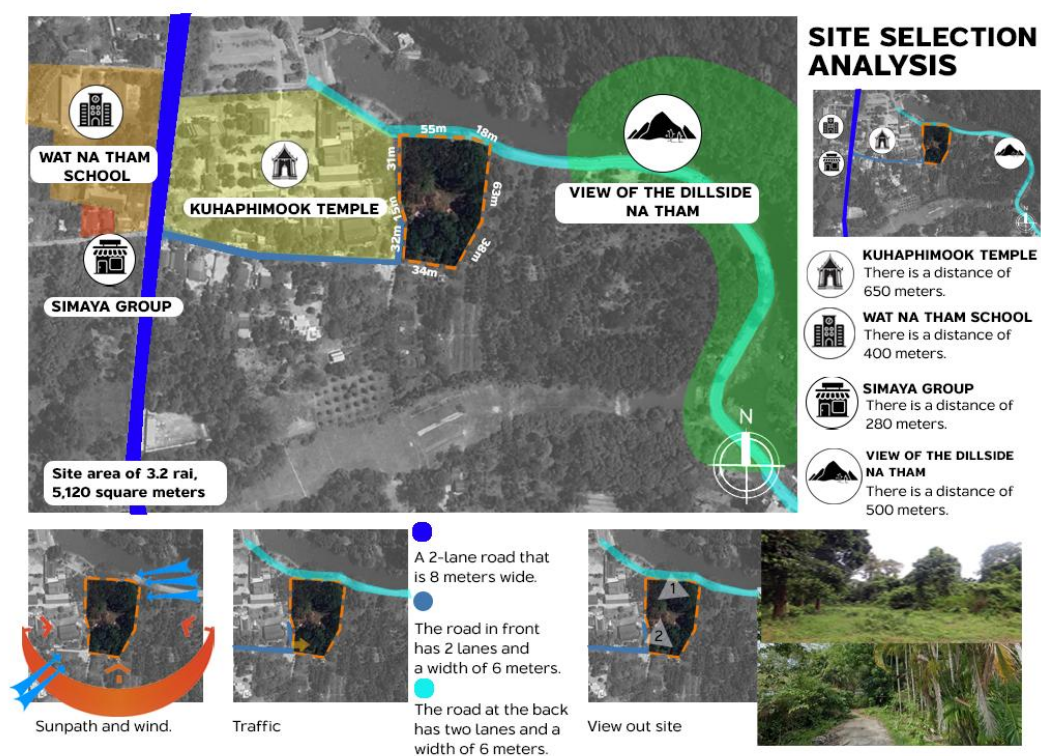
มีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองข้างเคียงดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ ติดกับถนน กว้าง 6 เมตร พื้นที่การท่องเที่ยว แลผาหน้าถ้ำ

ทิศตะวันออก ติดกับพื้นที่ดินอื่นๆ

ทิศตะวันตก ติดกับถนน กว้าง 6 เมตร

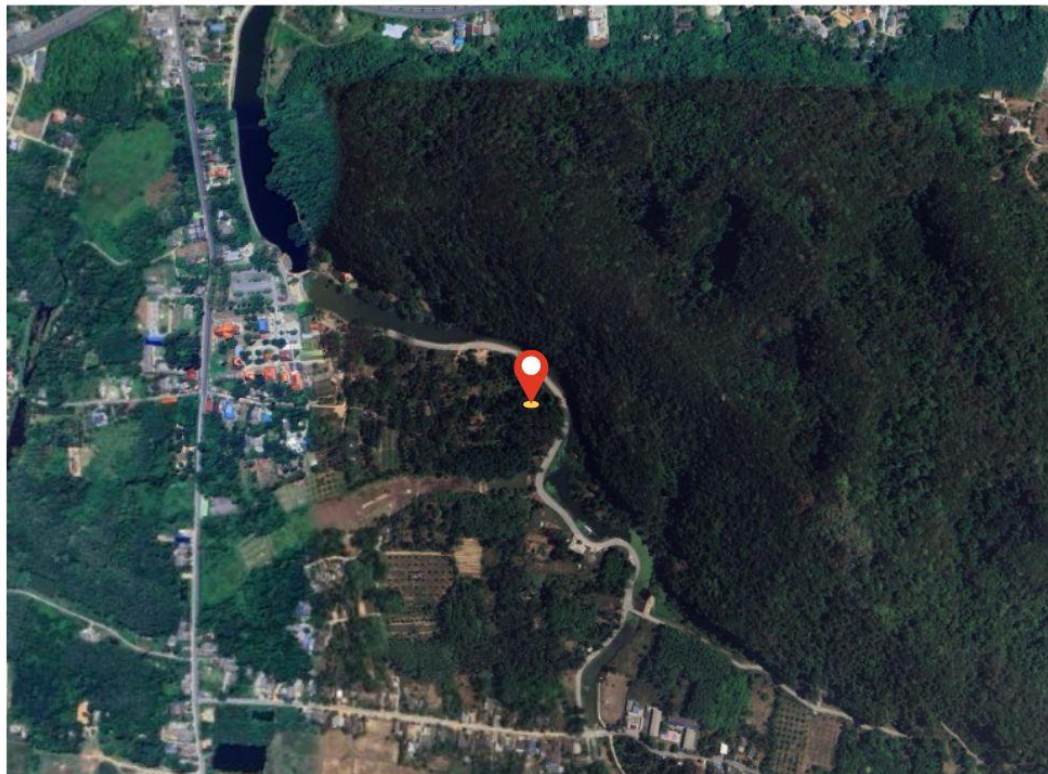
ทิศใต้ ติดกับพื้นที่ดินอื่นๆ

ภาพที่ 3.13 แสดงภาพวิเคราะห์ที่ตั้งโครงการจุดที่ 3

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

4). สถานที่ตั้งโครงการจุดที่ 4 : ตำบลหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา 95000

ภาพที่ 3.14 แสดงตำแหน่งที่ตั้งโครงการจุดที่ 4 กับตัวเมืองยะลา
ที่มา : (<https://www.google.com/maps>)

ที่ตั้ง : 6.526972, 101.227402

ที่ตั้งโครงการมีขนาดพื้นที่ทั้งหมด 2.1 ไร่ 3,700 ตารางเมตร

มีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองข้างเคียงดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ ติดกับถนน กว้าง 6 เมตร และคลองชุมชน พื้นที่การท่องเที่ยว แลผาหน้าถ้ำ

ทิศตะวันออก ติดกับพื้นที่ดินอื่นๆ และพื้นที่การท่องเที่ยว แลผาหน้าถ้ำ

ทิศตะวันตก ติดกับพื้นที่ดินอื่นๆ

ทิศใต้ ติดกับพื้นที่ดินอื่นๆ

ภาพที่ 3.15 แสดงภาพวิเคราะห์ที่ตั้งโครงการจุดที่ 4

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

5). สถานที่ตั้งโครงการจุดที่ 5 : ตำบลหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา 95000

ภาพที่ 3.16 แสดงตำแหน่งที่ตั้งโครงการจุดที่ ๕ กับตัวเมืองยะลา

ที่มา : (<https://www.google.com/maps>)

ที่ตั้ง : 6.524883, 101.227813

ที่ตั้งโครงการมีขนาดพื้นที่ทั้งหมด 0.7 ไร่ 1,200 ตารางเมตร

มีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองข้างเคียงดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ ติดกับถนน กว้าง 6 เมตร และคลองชุมชน พื้นที่จัดกิจกรรม ของการท่องเที่ยว
แลผาหน้าถ้ำ

ทิศตะวันออก ติดกับพื้นที่ดินอื่นๆ

ทิศตะวันตก ติดกับพื้นที่ดินอื่นๆ และพื้นที่การท่องเที่ยว แลผาหน้าถ้ำ

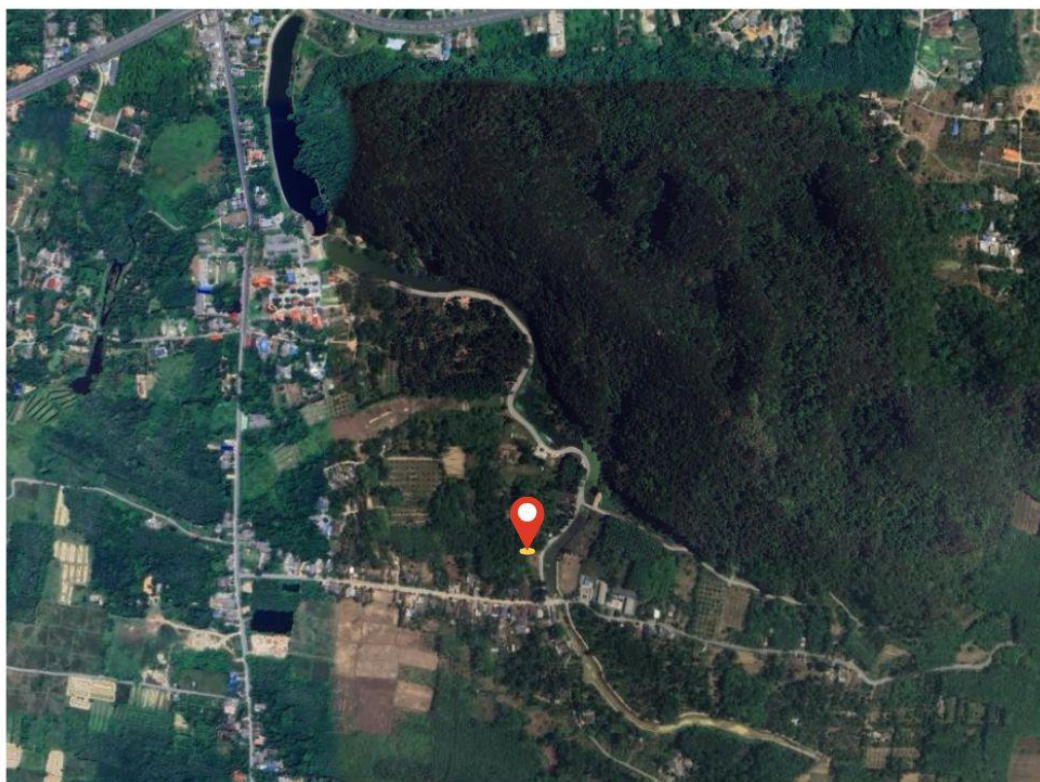
ทิศใต้ ติดกับพื้นที่ดินอื่นๆ

ภาพที่ 3.17 แสดงภาพวิเคราะห์ที่ตั้งโครงการจุดที่ 6

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

6). สถานที่ตั้งโครงการจุดที่ 6 : ตำบลหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา 95000

ภาพที่ 3.18 แสดงตำแหน่งที่ตั้งโครงการจุดที่ 6 กับตัวเมืองยะลา
ที่มา : (<https://www.google.com/maps>)

ที่ตั้ง : 6.523635, 101.228051

ที่ตั้งโครงการมีขนาดพื้นที่ทั้งหมด 0.69 ไร่ 1,111 ตารางเมตร

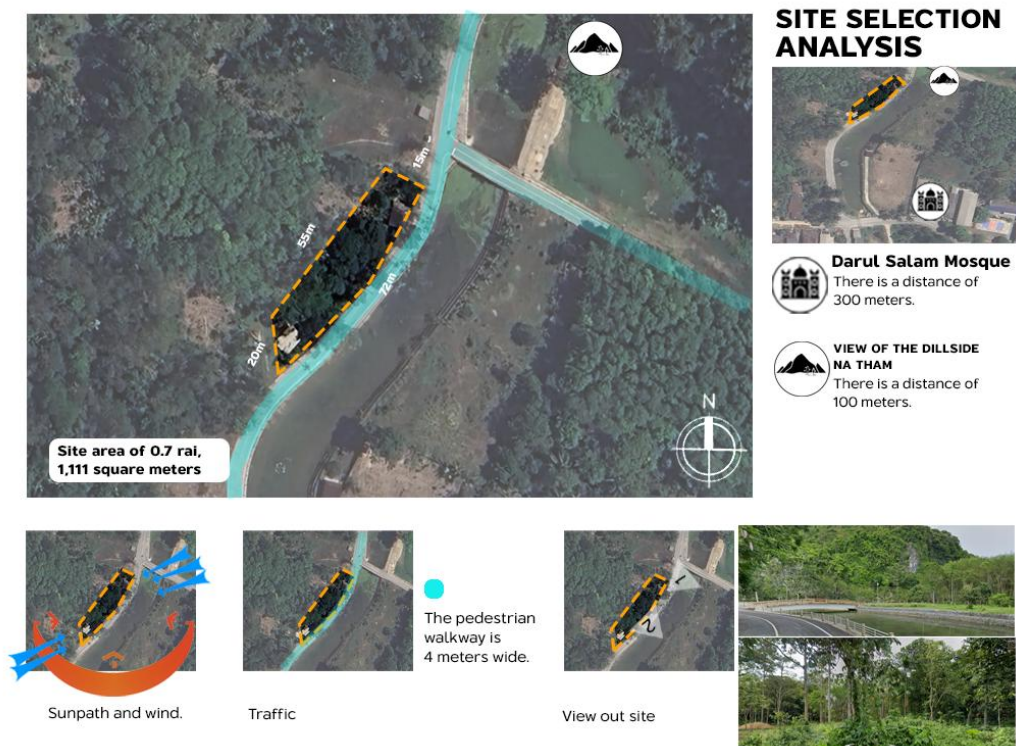
มีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองข้างเคียงดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ ติดกับพื้นที่ดินอื่นๆ

ทิศตะวันออก ติดกับถนน กว้าง 6 เมตร และคลองชุมชน

ทิศตะวันตก ติดกับพื้นที่ดินอื่นๆ

ทิศใต้ ติดกับถนน กว้าง 6 เมตร และคลองชุมชน

ภาพที่ 3.19 แสดงภาพวิเคราะห์ที่ตั้งโครงการจุดที่ 6
ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

3.2.2 เปรียบเทียบสถานที่ตั้งโครงการทั้ง 6 ที่ตั้ง
ตารางที่ 1.3 เปรียบเทียบสถานที่ตั้งโครงการทั้ง 6 ที่ตั้ง

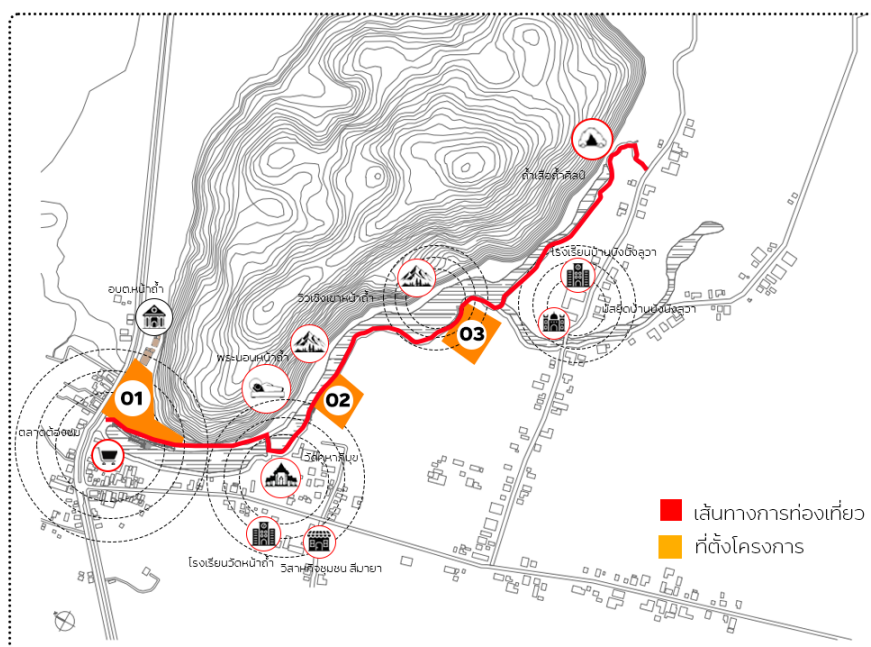
กฎเกณฑ์ที่ใช้การประเมิน	ค่าน้ำหนักของเกณฑ์	ที่ตั้งโครงการ					
		A	B	C	D	E	F
ด้านสังคมและวัฒนธรรม กิจกรรมสนับสนุนที่อยู่เดิม ความเหมาะสมเอกลักษณ์ท้องถิ่น	5	5	1	3	4	4	2
	5	4	2	3	3	4	1
ด้านเทคนิค ข้อจำกัดทางกฎหมายที่มีผลต่อโครงการ ความสะดวกในการเข้าถึงโครงการ ความพร้อมในการระบบขนส่ง	5	3	2	4	2	5	4
	5	5	3	3	2	4	4
	5	5	2	3	2	4	4

ตารางที่ 1.3 เปรียบเทียบสถานที่ตั้งโครงการทั้ง 6 ที่ตั้ง

(ต่อ)

กฎเกณฑ์ที่ใช้การประเมิน	ค่าน้ำหนัก ของเกณฑ์	ที่ตั้งโครงการ					
		A	B	C	D	E	F
ด้านสภาพแวดล้อม	ปัญหามลภาวะ	2	3	4	4	5	2
	สภาพมุมมองโดยรอบโครงการ	3	2	4	5	4	2
ความเหมาะสมที่ตั้ง	การพัฒนาที่ดินในอนาคต	4	1	4	3	4	2
	ขนาดการใช้งานที่ดิน	5	1	3	4	5	3
รวมผลการประเมิน	45	36	17	31	36	39	24

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

ภาพที่ 3.20 แสดงถึงที่ตั้งโครงการทั้ง 3 ที่ตั้ง

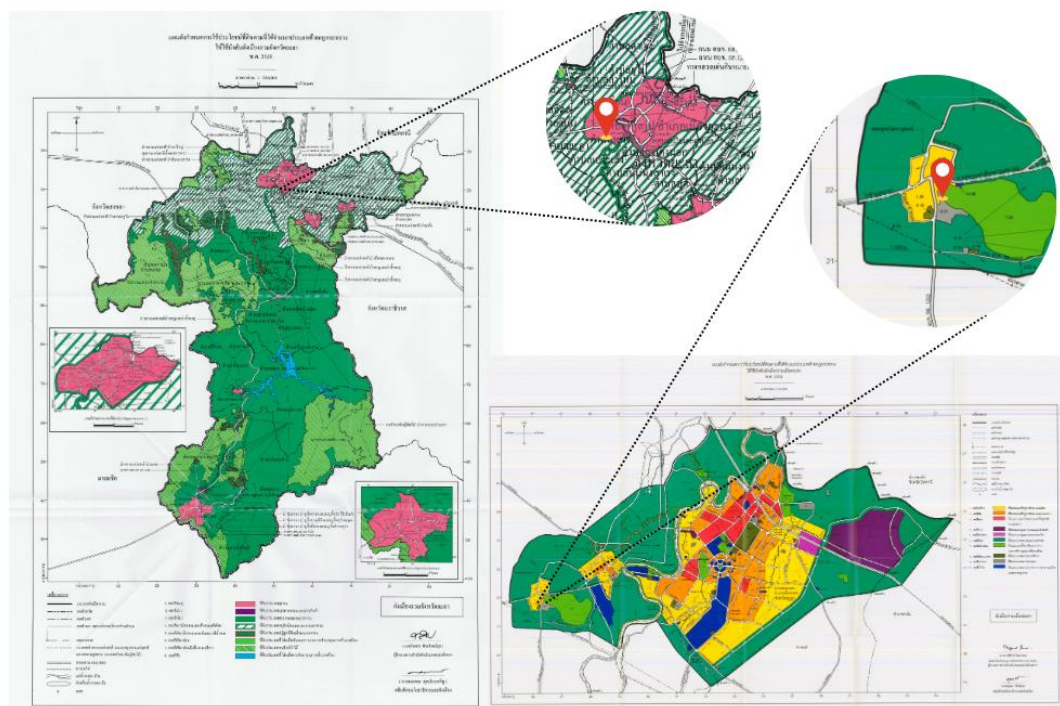
ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

จากการประเมินที่ตั้งโครงการในด้านเศรษฐศาสตร์และการเงิน ด้านเทคนิค ด้านสภาพแวดล้อม และความเหมาะสมที่ตั้ง ผลประเมินชี้ให้เห็นว่า ที่ตั้ง C มีความเหมาะสมที่สุด

3.2.3 การวิเคราะห์ผังเมืองที่ตั้งโครงการ

3.2.3.1 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ที่ดินตามผังเมืองรวมจังหวัดยะลา

LAW กฎหมาย

ภาพที่ 3.21 แสดงกฎกระทรวงผังเมืองยะลา

ที่มา : ([กฎกระทรวงผังเมืองรวม](#) | [สมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์](#))

การใช้ประโยชน์ที่ดินภายในเขตตำบลหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา อยู่ภายใต้บังคับของ กฎกระทรวง ให้ใช้บังคับผังเมืองรวมจังหวัดยะลา ซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดแนวทางการใช้พื้นที่ให้เกิดความเป็นระเบียบและเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจของจังหวัด โดยกำหนดประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินด้วยการแบ่งสีในผังเมืองเพื่อควบคุมทิศทางการพัฒนาให้เป็นไปตามศักยภาพของพื้นที่

พื้นที่สีชมพูในผังเมืองรวม หมายถึง ที่ดินประเภทชุมชน ซึ่งอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ได้หลากหลายลักษณะ ทั้งที่อยู่อาศัย อาคารพาณิชย์ สำนักงาน ร้านค้า สถานศึกษา หรือกิจกรรมบริการสาธารณะอื่น ๆ ที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชนโดยรอบ พื้นที่ประเภทนี้เหมาะสมกับการพัฒนาในลักษณะผสมผสาน (Mixed-use) ที่ส่งเสริมความมีชีวิตชีวาและเศรษฐกิจของชุมชน อย่างไรก็ตาม การก่อสร้างในพื้นที่ดังกล่าวจะต้องอยู่ภายใต้ข้อกำหนดด้านขนาด ความสูงของอาคาร

และอัตราส่วนพื้นที่อาคารต่อที่ดิน (FAR) ตามที่ระบุไว้ในบัญชีท้ายกฎกระทรวง เพื่อป้องกันความแออัดและคงไว้ซึ่งความสมดุลของการใช้ที่ดินในเขตชุมชน

ส่วนพื้นที่สีเหลืองในผังเมืองรวม หมายถึง ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย ซึ่งเหมาะสำหรับการอยู่อาศัยแบบบ้านเดี่ยวหรือบ้านแฝด โดยอนุญาตให้มีกิจกรรมสนับสนุนในระดับชุมชน เช่น ร้านค้าขนาดเล็ก ศูนย์บริการสาธารณะ หรือสวนสาธารณะขนาดย่อมได้ แต่ห้ามก่อสร้างกิจการขนาดใหญ่ที่อาจก่อให้เกิดมลพิษหรือรบกวนสภาพแวดล้อม เช่น โรงงาน คลังสินค้า หรือห้างสรรพสินค้า พื้นที่ประเภทนี้จึงมีบทบาทสำคัญในการรักษาความเป็นพื้นที่พักอาศัยที่มีคุณภาพสงบ และปลอดภัยของชุมชน

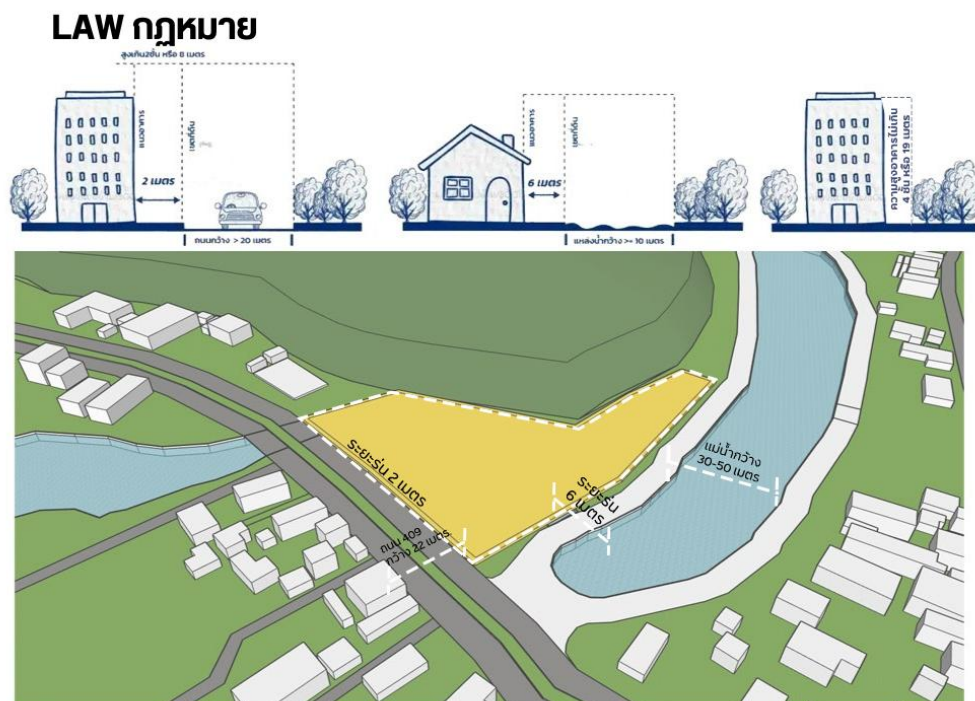
สำหรับพื้นที่ที่ตั้งโครงการในตำบลหน้าถ้ำ ซึ่งอยู่ในเขตสีเหลืองตามผังเมืองรวมจังหวัดยะลา สามารถพัฒนาโครงการศูนย์กลางกิจกรรมชุมชนได้ภายใต้เงื่อนไขของกฎหมาย โดยต้องคำนึงถึงความกลมกลืนกับบริบทพื้นที่ที่อยู่อาศัยรอบข้าง การควบคุมระดับความหนาแน่นของการใช้ที่ดิน และไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือการจราจร เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายผังเมืองที่มุ่งเน้นให้การพัฒนาเมืองเกิดขึ้นอย่างยั่งยืนและเป็นระเบียบตามแนวทางการพัฒนาเมืองของจังหวัดยะลา

3.2.3.2 เทศบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดบริเวณควบคุมการก่อสร้าง ดัดแปลง

เทศบาลนครยะลาออก “เทศบัญญัติเทศบาลนครยะลา เรื่อง กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง หรือเปลี่ยนแปลงการใช้อาคารบางชนิดหรือบางประเภทในเขตเทศบาลนครยะลา อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา พ.ศ. 2567” เพื่อควบคุมความสูงของอาคารที่จะดำเนินการประกอบกิจการได้ในบริเวณที่กำหนด ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2567 และให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไปเทศบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดบริเวณควบคุมการก่อสร้าง ดัดแปลง หรือเปลี่ยนแปลงการใช้อาคารซึ่งอยู่ในเขตเทศบาลนครยะลาไว้ได้แก่

- บริเวณที่ 1 คือ พื้นที่ในระยะ 100 เมตรจากกึ่งกลางถนนสาธารณะริมแม่น้ำปัตตานี โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ตั้งแต่ประตูน้ำจารูพัฒนาไปจนถึงถนนระยะ 40 เมตรจากทางรถไฟสายใต้ บริเวณสะพานรถไฟ (สะพานดำ) ระยะที่ 2 ตั้งแต่เส้นขนานระยะ 40 เมตรจากทางรถไฟสายใต้ไปจนถึงถนนเทศบาล 1 บริเวณสะพานแม่น้ำปัตตานี (ท่าสาป) และระยะที่ 3 ตั้งแต่ถนนเทศบาล 1 ไปจนถึงถนนสิโรธรก่อนถึงสะพานเรือนจำ

3.2.3.3 กฎหมายควบคุมอาคาร ตาม พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร

ภาพที่ 3.23 แสดงกฎหมายควบคุมอาคาร

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

การออกแบบและกำหนดตำแหน่งอาคารภายในโครงการจำเป็นต้องอยู่ภายใต้ข้อบังคับของกฎหมายควบคุมอาคาร ตาม พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 และกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับระยะร่นอาคารจากแนวเขตที่ดิน ถนน คู คลอง และภูเขา เพื่อให้การก่อสร้างเป็นไปอย่างปลอดภัย ไม่รบกวนพื้นที่สาธารณะ และคงไว้ซึ่งความเป็นระเบียบของเมือง

ที่ตั้งโครงการตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา โดยมีลักษณะพื้นที่ตั้งนี้ด้านทิศเหนือของที่ดินติดกับถนนทางหลวงหมายเลข 409 ซึ่งเป็นถนนสายหลักที่มีความกว้างประมาณ 30 เมตร จึงต้องเว้นระยะร่นอาคารไม่น้อยกว่า 6 เมตร จากแนวเขตทางหลวง ตามกฎกระทรวงกำหนดบริเวณห้ามก่อสร้างอาคารในเขตทางหลวง เพื่อความปลอดภัยของผู้ใช้ถนนและป้องกันอันตรายจากการจราจร

ด้านทิศตะวันออกของที่ดินติดกับที่ดินเอกชนและคลองระบายน้ำกว้างประมาณ 15 เมตร ซึ่งตามข้อกำหนดของกฎหมายควบคุมอาคาร กำหนดให้ อาคารต้องเว้นระยะร่นจากแนวเขตริมคลองไม่น้อยกว่า 3 เมตร เพื่อป้องกันการกัดเซาะของตลิ่งและเพื่อให้สามารถดูแลรักษาระบบระบายน้ำได้อย่างสะดวก

ด้านทิศตะวันตกติดกับถนนข้างคลองและคลองหน้าถ้ำ ซึ่งมีความกว้างประมาณ 30 เมตร กำหนดให้เว้นระยะร่นไม่น้อยกว่า 3-6 เมตร ตามลักษณะถนนและเขตทาง เพื่อให้การมองเห็นของผู้ขับขี่ปลอดภัยและไม่กีดขวางทางสาธารณะ

ส่วนด้านทิศใต้ของที่ดินติดกับแนวภูเขาหน้าถ้ำยะลา ซึ่งเป็นพื้นที่ธรรมชาติและมีความลาดชันสูง กฎหมายควบคุมอาคารได้กำหนดให้ เว้นระยะร่นจากเชิงเขาไม่น้อยกว่า 10 เมตร เพื่อความปลอดภัยจากดินถล่ม การระบายน้ำ และเพื่อรักษาทัศนียภาพของพื้นที่ภูเขา

ดังนั้น การกำหนดตำแหน่งอาคารในโครงการจึงต้องคำนึงถึงระยะร่นตามที่กฎหมายกำหนดในแต่ละทิศทาง เพื่อให้การออกแบบมีความปลอดภัย สอดคล้องกับข้อกำหนด และกลมกลืนกับสภาพภูมิประเทศโดยรอบ อีกทั้งยังช่วยให้การใช้พื้นที่ภายในโครงการเกิดประสิทธิภาพสูงสุดและไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและพื้นที่สาธารณะโดยรอบ

3.2.4 การเลือกที่ตั้งโครงการ

ภาพที่ 3.24 แสดงแผนที่ตัวเมืองยะลา

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

ภาพที่ 3.25 แสดงสถานที่สำคัญตำบลหน้าถ้ำ

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

3.2.4.1 สถานที่สำคัญของตำบล หน้าถ้ำ มีดังนี้

ภาพที่ 3.26 แสดงสถานที่วัดคันทาภิมุข

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

“วัดคันทาภิมุข” เพื่อประกอบพิธีบำเพ็ญกุศลในหมู่บ้าน ภายในจะมีถ้ำขนาดใหญ่ ประดิษฐานพระพุทธรูปไสยาสน์อยู่ อีกทั้งยังมีหินงอกหินย้อย และน้ำที่ไหลจากโขดหิน

ภาพที่ 3.27 แสดงสถานที่บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

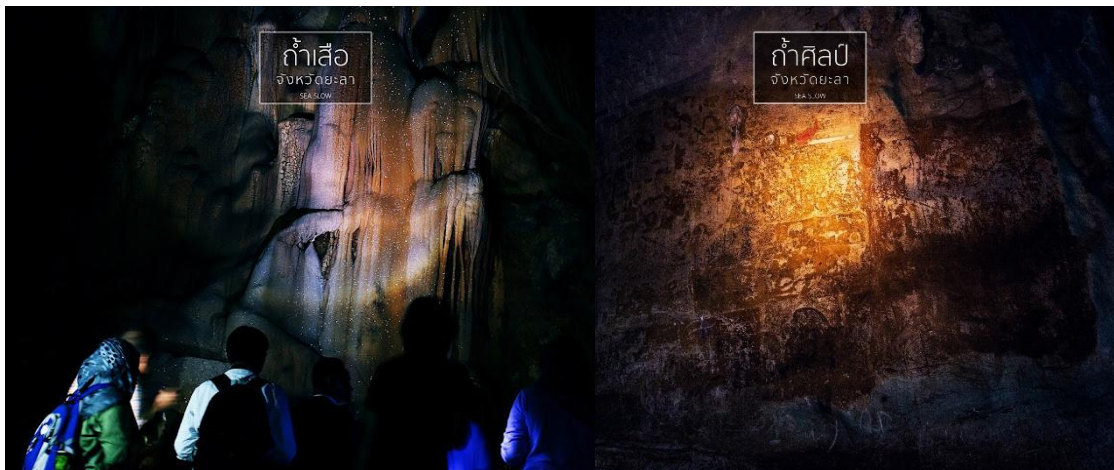
“บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์” แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ของตำบลหน้าถ้ำถือเป็นแหล่งน้ำสำคัญ โดยเป็น 1 ใน 108 แห่งที่ใช้น้ำไปประกอบในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก โดยเรียกน้ำจากแหล่งนี้ว่า “น้ำพระพิพัฒน์สัตยา”

ภาพที่ 3.28 แสดงสถานที่ถ้ำ ปปร.

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

“ ถ้ำ ปปร. ” เป็นถ้ำประวัติศาสตร์ที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว 7 เคยเสด็จทางน้ำมาประทับแรมและได้ทรงจารึก “พระปรมาภิไธยย่อ ปปร.” ไว้บนผนังถ้ำเมื่อปี พ.ศ. 2471

ภาพที่ 3.29 แสดงสถานที่ถ้ำเสือ ถ้ำศิลป์

ที่มา : (https://yala-patani-naratiwat.blogspot.com/2016/11/blog-post_21.html)

“ถ้ำเสือถ้ำศิลป์” เป็นถ้ำโบราณที่มีความสำคัญทางโบราณคดีของตำบลหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา ภายในถ้ำปรากฏภาพเขียนสีโบราณบนผนัง ซึ่งคาดว่ามียุขราว 2,000 ปี นับเป็นหลักฐานสะท้อนร่องรอยของอารยธรรมดั้งเดิมในพื้นที่ นอกจากนี้ยังมีการค้นพบโบราณวัตถุและหลักฐานทางวัฒนธรรม เช่น เครื่องมือ เครื่องใช้ และอาวุธที่ทำจากกระดูกสัตว์ ซึ่งมีอายุราว 3,000 ปี

ภาพที่ 3.30 แสดงสถานที่แลพาน้ำถ้ำ

ที่มา : ([วัดหน้าถ้ำ ยะลา](#))

“ แลผาหน้าถ้ำ ” จุดชมวิวยุทธมณฑลยอดเยี่ยม ที่มีลักษณะเป็นหน้าผาและภูเขาสูงตระหง่าน
 เหมาะสำหรับการถ่ายภาพ ชมวิว และพักผ่อนท่ามกลางบรรยากาศธรรมชาติที่งดงาม

ภาพที่ 3.31 แสดงสถานที่ตลาดต้องชม ตำบล หน้าถ้ำ
 ที่มา : (ตลาดต้องชม แลผาหน้าถ้ำ)

“ ตลาดต้องชม แลผาหน้าถ้ำ ” อยู่บริเวณวัดถ้ำ มีเฉพาะวันอาทิตย์ เป็นตลาดเล็กๆ มีขาย
 ของ ขนมพื้นบ้าน เช่นข้าวต้มมัด ขนมจาก งานทำมือเล็กๆน้อยๆ มีเวทีการแสดงเล็กๆ

**ประเพณีและ
 วัฒนธรรม**

“ ประเพณีการเหินผิง ” เป็นประเพณีสำคัญของชาวลีดี่จัดขึ้นเพื่ออุทิศส่วนกุศลแก่
 บรรพบุรุษและผู้ล่วงลับไปในวัน วันภายในงานจะมีพิธี “ยกพระริ้ว” ซึ่งเป็นการจัดชุดข้าวของเช่นโหว่
 จิงแปด และกิจกรรมพื้นบ้านอื่น ๆ ที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมความเชื่อเรื่องโลกหลังความตาย และ
 ความศรัทธาต่อบรรพชน ซึ่งยังคงได้รับการสืบทอดอย่างเหนียวแน่นมาจนทุกวันนี้

“ ประเพณีแห่ผ้าก๊วยต๋านบรรม
 วัดศุขานิมิต ” เป็นกิจกรรมทาง
 ศาสนาและวัฒนธรรมที่จัดขึ้นในช่วง
 เทศกาลสงกรานต์ โดยประชาชนจะ
 ร่วมกันนำผ้าผืนใหญ่มาร่วมทำพิธีห่ม
 พระพุทธไสยาสน์ (พระนอน) ซึ่ง
 ประดิษฐานอยู่ในถ้ำวัดศุขานิมิต

“ฮารีรายอ” (Hari Raya)
 เป็นภาษามลายูแปลว่า วัน
 ใหม่ หรือ วันดี เป็น
 วันเฉลิมฉลองเทศกาลวันขึ้นปี
 ใหม่ของชาวมุสลิม เพื่อรำลึก
 ร่วมประกอบพิธีกรรมทาง
 ศาสนาโดยพร้อมเพรียงกัน

“ ประเพณีตักบาตรเทโว ” เป็นพิธีทำบุญที่จัดขึ้นในวันออกพรรษา เพื่อระลึก
 ถึงเหตุการณ์ที่พระพุทธเจ้าเสด็จจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ โดยจะมีการ
 ตักบาตรพระภิกษุสงฆ์อย่างพร้อมเพรียงกัน เป็นกิจกรรมที่สื่อถึงความศรัทธา
 ในพระพุทธศาสนาและความสามัคคีของชุมชน

“ การกรูบ้าน ” การเชือดสัตว์เพื่อถวายเป็นบุญคุณผู้ตาย และวันตักขี้ก
 (หลังจากเชือดสัตว์ 3 วัน) ซึ่งยังมีเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า Hari raya Kurban, ฮารีรายา
 กรูบ้าน สัตว์ที่ใช้เป็นสัตว์พลีนั้นได้แก่ ฐู แกะ และวัว ซึ่งนำมา肴หารับ
 เชิญสัตว์พลีว่า ฮูฮูเยะ และนำไปแจกจ่ายบริจาคแก่ผู้ยากไร้

ภาพที่ 3.32 แสดงประเพณีและวัฒนธรรม
 ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

ประเพณีและวัฒนธรรมของตำบล หน้าถ้ำ มีดังนี้

ภาพที่ 3.33 แสดงประเพณีห่มผ้าพ้อท่านบรรทม

ที่มา : (<https://mgronline.com/south/detail/9600000037699>)

“ ประเพณีห่มผ้าพ้อท่านบรรทม วัดคูหาภิมุข ” เป็นกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมที่จัดขึ้นในช่วงเทศกาลสงกรานต์ โดยประชาชนจะร่วมกันนำผ้าฝืนใหญ่มาทำพิธีห่มพระพุทธรูปไสยาสน์ (พระนอน) ซึ่งประดิษฐานอยู่ในถ้ำวัดคูหาภิมุข

ภาพที่ 3.34 แสดงประเพณีสารทเดือนสิบ

ที่มา : ([บรรยากาศ “ประเพณีสารทเดือนสิบ” ที่วัดหน้าถ้ำยะลา ชาวพุทธยะลา ยกหมรับ ‘ชิงเปรต ส่งตา-ยาย บุญใหญ่ของชาวดั’](#))

“ ประเพณีสารทเดือนสิบ ” เป็นประเพณีสำคัญของชาวดัที่จัดขึ้นเพื่ออุทิศส่วนกุศลแก่บรรพบุรุษและผู้ล่วงลับไปแล้ว ภายในงานจะมีพิธี “ยกหมรับ” ซึ่งเป็นการจัดชุดข้าวของเช่น ไห้ว ชิงเปรต และกิจกรรมพื้นบ้านอื่น ๆ ที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมความเชื่อเรื่องโลกหลังความตาย และความกตัญญูต่อบรรพชน ซึ่งยังคงได้รับการสืบทอดอย่างต่อเนื่องในชุมชน

ภาพที่ 3.35 แสดงประเพณีตักบาตรเทโว

ที่มา : (<https://www.facebook.com/natumcity>)

“ประเพณีตักบาตรเทโว” เป็นพิธีทำบุญที่จัดขึ้นในวันออกพรรษา เพื่อระลึกถึงเหตุการณ์ที่พระพุทธเจ้าเสด็จลงจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ โดยจะมีการตักบาตรพระภิกษุสงฆ์อย่างพร้อมเพรียงกัน เป็นกิจกรรมที่สื่อถึงความศรัทธาในพระพุทธศาสนาและความสามัคคีของชุมชน

ภาพที่ 3.36 แสดงประเพณีฮารีรายอ

ที่มา : ([ปัตตานีบ้านฉัน...: ประเพณีฮารีรายอ](#))

“ฮารีรายอ” (Hari Raya) เป็นภาษามลายูปัตตานี แปลว่า วันใหญ่ หรือ วันอีต เป็นวันเฉลิมฉลองเทศกาลวันขึ้นปีใหม่ของชาวมุสลิม เพื่อเข้าร่วมประกอบพิธีกรรมทางศาสนาโดยพร้อมเพรียงกัน

ภาพที่ 3.37 แสดงประเพณีการกรูบ่าน

ที่มา : ([ทำไมต้องทำกุรบาน กุรบานคืออะไร คุณค่าการทำกุรบาน MUSLIMTHAIPOST](#))

“ การกรูบ่าน ” การเชือดสัตว์พลีเพื่ออัลลอฮ์ในวันอีดิลอัฎฮา และวันตซรีก (หลังวันอีดิลอัฎฮา 3 วัน) ซึ่งยังเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า Hari raya kurban, ฮารีรายากุรบาน สัตว์ที่ใช้เป็นสัตว์พลีนั้นได้แก่ อูฐ แพะ แกะ และวัว ซึ่งในภาษาอาหรับเรียกสัตว์พลีว่า อัฎฮียะหุ และนำเนื้อไปแจกจ่ายบริจาคแก่ผู้ยากไร้

ภาพที่ 3.38 แสดงมหกรรมนกเขาชาวเสียงอาเซียนครั้งที่ 37

ที่มา : ([เริ่มแล้ว! มหกรรมนกเขาชาวเสียงอาเซียนครั้งที่ 37 ผู้ร่วมงานคับคั่ง](#))

“ มหกรรมนกเขาชาวเสียงอาเซียน ” เป็นกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ ก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และประชาชนในพื้นที่ นำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ และกระตุ้นเศรษฐกิจด้านตลาดนก รวมทั้งผลิตภัณ์ที่ในการเพาะเลี้ยงนกเขาชวา นกที่ชนะเลิศการแข่งขันแต่ละประเภทจะได้รับ ถ้วยเกียรติยศแชมป์อาเซียน ตลอดจนจนวนรางวัลสมนาคุณอื่นๆ มากมาย

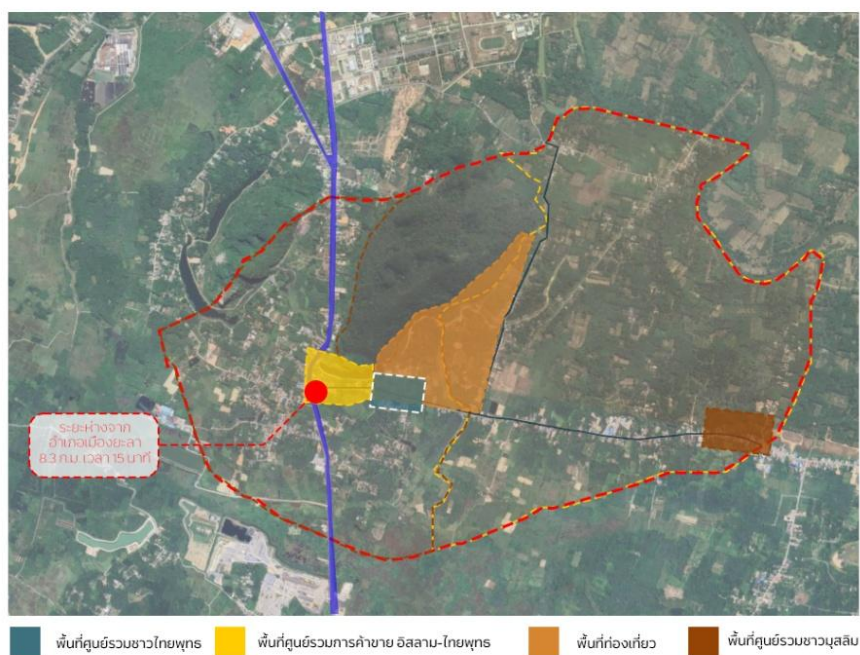
ภาพที่ 3.39 แสดงมหรกรรมปันจักสีลัต

ที่มา : ([ปันจักสีลัต - วิกีพีเดีย](#))

ปันจักสีลัต เป็นศิลปะการป้องกันตัวที่มีมานานในกลุ่มชาวมลายู ใน แถบประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ บรูไน และในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย ได้แก่ สตูล สงขลา ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ปัจจุบันปันจักสีลัตเป็นที่ยอมรับในรูปแบบหนึ่งของการกีฬา โดยกำหนดให้มีกติกาชัดเจน ตั้งแต่การคัดเลือกผู้แสดง (นักกีฬา) จนถึงการกฎเกณฑ์การแข่งขัน เพื่อไป ประชันกับทีมของประเทศอื่น ๆ โดยเฉพาะประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งมีสำนักงานใหญ่ปันจักสีลัตประจำ อยู่ ชื่อว่า อะห์ลีรันดิง

3.2.5 การวิเคราะห์ที่ตั้งโครงการ

โครงการตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพทั้งด้านการเข้าถึง และการพัฒนา ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของอำเภอเมืองยะลา โดยมีระยะทางประมาณ 8.3 กิโลเมตร จากศูนย์กลางเมืองยะลาเมื่อใช้เส้นทางถนนทางหลวงหมายเลข 409 ใช้เวลาเดินทางประมาณ 15 นาที และหากเดินทางโดยใช้เส้นทางถนนหมายเลข 4089 (สาย 15) จะมีระยะทางประมาณ 11.6 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางประมาณ 18 นาที

ภาพที่ 3.40 แสดงการวิเคราะห์ที่ตั้งโครงการ
ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

ภาพที่ 3.41 แสดงการวิเคราะห์ที่ตั้งโครงการ
ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

พื้นที่ตำบลหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา ถือเป็นพื้นที่ศูนย์รวมของชาวไทยพุทธในชุมชน โดยมี วัดคูหาภิมุข (วัดหน้าถ้ำ) เป็นจุดศูนย์กลางสำคัญทางศาสนาและวัฒนธรรม พื้นที่โดยรอบมีองค์ประกอบที่รองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่แล้ว เช่น

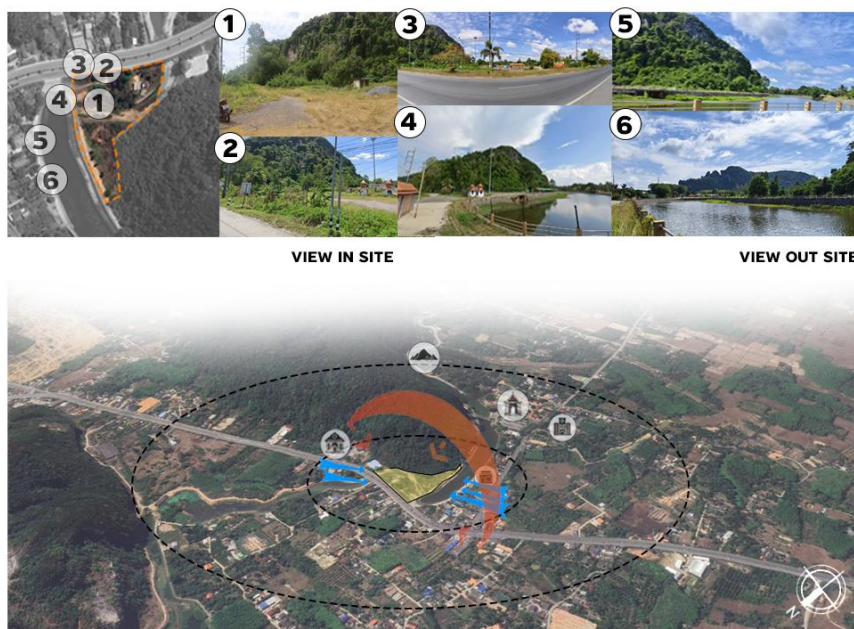
ภาพที่ 3.42 แสดงการวิเคราะห์ที่ตั้งโครงการ

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

สถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และโบราณสถาน พื้นที่จอดรถ ศาลา ร้านอาหาร ห้องน้ำ และพื้นที่จำหน่ายสินค้า อย่างไรก็ตาม พื้นที่จำหน่ายสินค้าปัจจุบันเป็นพื้นที่ที่ได้รับอนุญาตชั่วคราวจากวัด ไม่มีพื้นที่ถาวรสำหรับการขายสินค้าชุมชน อีกทั้งยังมีสินค้าจำนวนจำกัด ไม่สามารถสะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่นได้อย่างครบถ้วน จึงมีความจำเป็นในการพัฒนาและเพิ่มเติมพื้นที่รองรับกิจกรรมที่ขาดหายไป เช่น พื้นที่ต้อนรับนักท่องเที่ยว พื้นที่รับประทานอาหาร พื้นที่ประชาสัมพันธ์ พื้นที่บรรยาย พื้นที่จัดแสดงนิทรรศการ และพื้นที่ขายสินค้าชุมชน เพื่อส่งเสริมบทบาทของวัดหน้าถ้ำให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของตำบลหน้าถ้ำอย่างสมบูรณ์.อาหาร พื้นที่ติดต่อประชาสัมพันธ์ พื้นที่บรรยาย พื้นที่จัดแสดง พื้นที่ขายสินค้าชุมชน

ศูนย์กลางของชุมชนชาวอิสลามตั้งอยู่บริเวณโดยรอบมัสยิด ซึ่งเป็นพื้นที่สำคัญในการประกอบศาสนกิจและจัดกิจกรรมของคนในชุมชน พื้นที่ดังกล่าวมีองค์ประกอบที่รองรับการใช้งานอยู่แล้ว ได้แก่ มัสยิด สถานที่ท่องเที่ยว ร้านอาหาร พื้นที่กิจกรรม และพื้นที่กีฬาชุมชน อย่างไรก็ตาม พื้นที่กิจกรรมในปัจจุบันยังใช้พื้นที่ลานจอดรถของมัสยิดเป็นหลัก ซึ่งเมื่อมีการจัดกิจกรรม จะต้องย้ายพื้นที่จอดรถไปริมถนนแทน ส่งผลให้เกิดข้อจำกัดในการใช้งาน

สถานที่ตั้งโครงการ 1 : ตำบลหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา 95000 : 6.531845, 101.224505

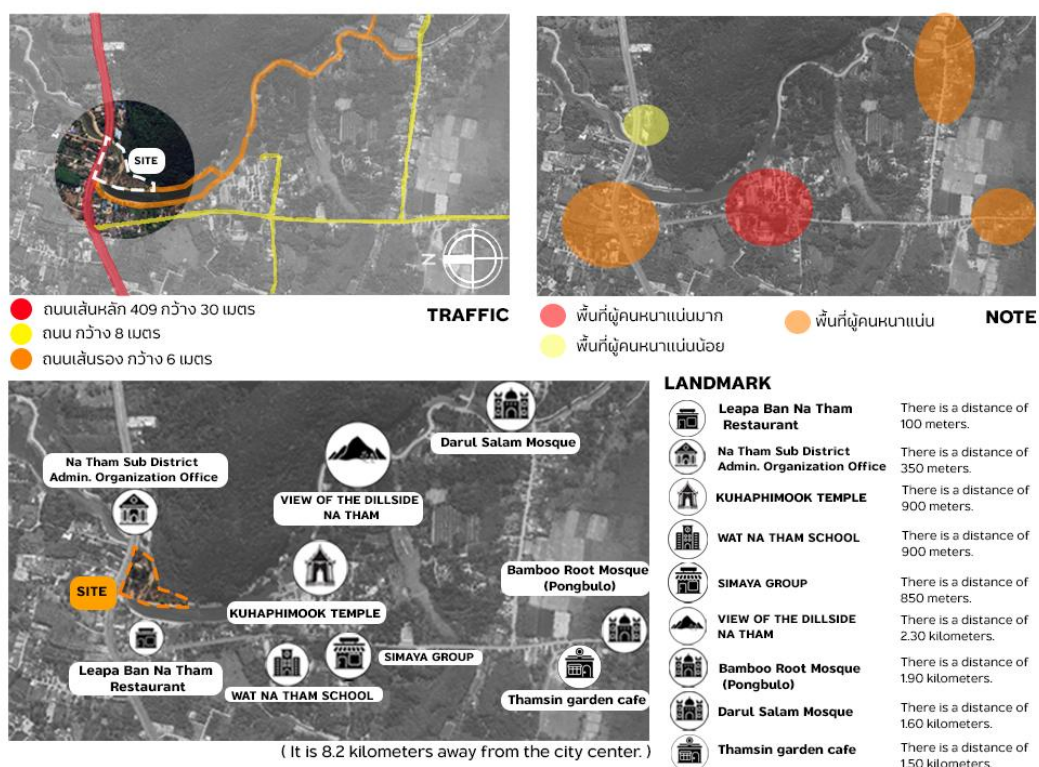
ภาพที่ 3.45 แสดงการวิเคราะห์ที่ตั้งโครงการ 1.1

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

(จากภาพ3.45) การสำรวจมุมมองบริเวณที่ตั้งโครงการพบว่ามีสำคัญต่อการกำหนดแนวคิดการออกแบบ โดยภาพหมายเลข 1-2 แสดงมุมมองจากภายนอกเข้าสู่พื้นที่โครงการ ซึ่งสะท้อนภาพลักษณ์แรกของพื้นที่และการรับรู้บริบทธรรมชาติที่โดดเด่น เช่น แนวภูเขาหินปูนและสภาพแวดล้อมโดยรอบ

ขณะที่ภาพหมายเลข 3-6 แสดงมุมมองจากภายในโครงการออกสู่พื้นที่ภายนอก ซึ่งเผยทัศนียภาพเปิดกว้างไปยังภูเขา แหล่งน้ำ และบริเวณชุมชน การวิเคราะห์นี้ช่วยชี้ให้เห็นทิศทางที่เหมาะสมในการจัดวางพื้นที่อาคารและพื้นที่กิจกรรม เพื่อส่งเสริมการรับวิวธรรมชาติและสร้างความกลมกลืนกับบริบท

ภาพด้านล่างแสดงการเชื่อมโยงพื้นที่โครงการกับองค์ประกอบสำคัญของชุมชน ได้แก่ พื้นที่ท่องเที่ยว พื้นที่รวมตัว และเส้นทางการสัญจรหลัก ซึ่งแสดงให้เห็นบทบาทของพื้นที่โครงการในฐานะจุดศูนย์กลางกิจกรรมและการเชื่อมต่อระหว่างผู้คน วัฒนธรรม และธรรมชาติในตำบลหน้าถ้ำ

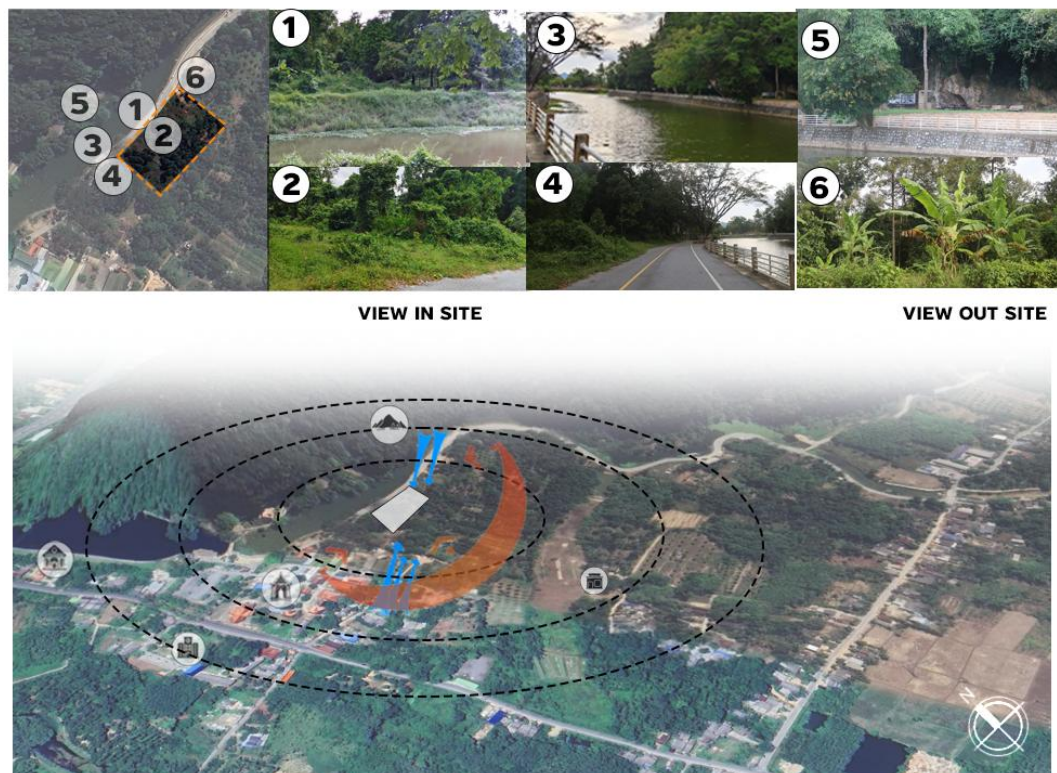
ภาพที่ 3.46 แสดงการวิเคราะห์ที่ตั้งโครงการ 1.2

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

(จากรูป 3.46) แสดงให้เห็นโครงข่ายการสัญจรที่ส่งผลต่อการเข้าถึงพื้นที่โครงการ โดยมีถนนสายหลักหมายเลข 409 ขนาดกว้างประมาณ 30 เมตร ทำหน้าที่เป็นเส้นทางคมนาคมหลักจากตัวเมืองยะลาและจังหวัดใกล้เคียงเข้าสู่พื้นที่โครงการ นอกจากนี้ ถนนรองภายในตำบลหน้าถ้ำ ขนาดกว้างประมาณ 8 เมตร ทำหน้าที่รองรับการสัญจรของประชาชนในพื้นที่เป็นหลัก ส่วนถนนท้องถิ่นขนาดกว้างประมาณ 6 เมตร ใช้เชื่อมต่อไปยังแหล่งท่องเที่ยวสำคัญต่าง ๆ ภายในตำบล

ส่วนภาพด้านล่างแสดงจุดหมายสำคัญที่เชื่อมโยงกับพื้นที่โครงการ เช่น แหล่งท่องเที่ยว ศาสนสถาน วิสาหกิจชุมชน และพื้นที่จัดกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งช่วยสะท้อนศักยภาพของโครงการในการเป็นศูนย์กลางการเชื่อมต่อกิจกรรมและการท่องเที่ยวของชุมชนตำบลหน้าถ้ำ

สถานที่ตั้งโครงการ 2 : ตำบลหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา 95000 : 6.530304, 101.222398

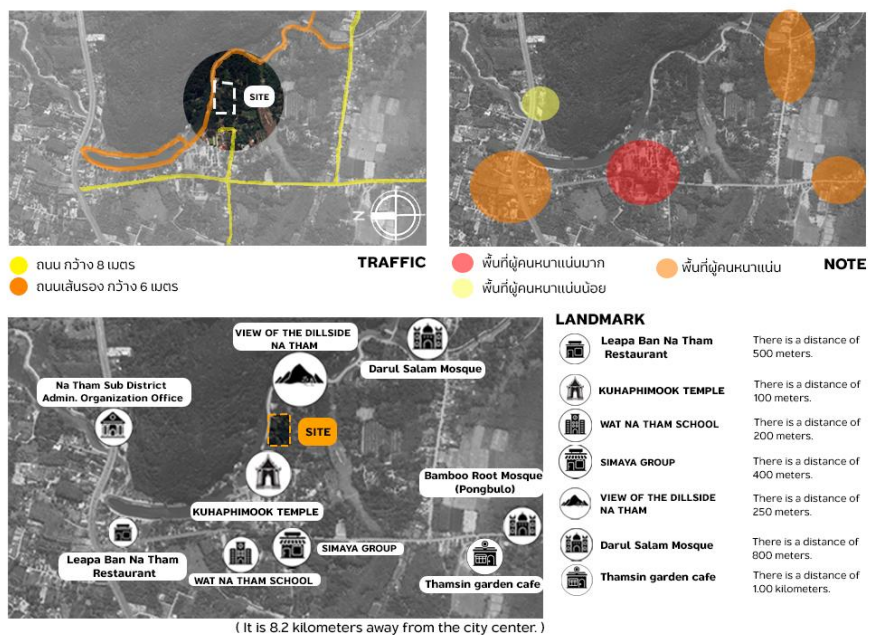
ภาพที่ 3.47 แสดงการวิเคราะห์ที่ตั้งโครงการ 2.1

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

(จากภาพ3.47) การสำรวจมุมมองบริเวณที่ตั้งโครงการพบว่ามีสำคัญต่อการกำหนดแนวคิดการออกแบบ โดยภาพหมายเลข 1-2 แสดงมุมมองจากภายนอกเข้าสู่พื้นที่โครงการ ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงสภาพแวดล้อมพืชพันธุ์และ แสดงคลองที่ผ่านหน้าสถานที่ตั้งนี้

ขณะที่ภาพหมายเลข 3-6 แสดงมุมมองจากภายในโครงการออกสู่พื้นที่ภายนอก ซึ่งเผยทัศนียภาพเปิดกว้างไปยังภูเขา แหล่งน้ำ และเส้นทางชุมชน การวิเคราะห์นี้ช่วยชี้ให้เห็นทิศทางที่เหมาะสมในการจัดวางพื้นที่อาคารและพื้นที่กิจกรรมที่จะเกิดขึ้น เพื่อเสริมสร้างความกลมกลืนกับบริบท

ภาพด้านล่างแสดงการเชื่อมโยงพื้นที่โครงการกับองค์ประกอบสำคัญของชุมชน ได้แก่ พื้นที่ท่องเที่ยว พื้นที่รวมตัว และเส้นทางจราจรหลัก ซึ่งแสดงให้เห็นบทบาทของพื้นที่โครงการในฐานะจุดศูนย์กลางกิจกรรมและการเชื่อมต่อระหว่างผู้คน วัฒนธรรม และธรรมชาติในตำบลหน้าถ้ำ

ภาพที่ 3.48 แสดงการวิเคราะห์ที่ตั้งโครงการ 2.2

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

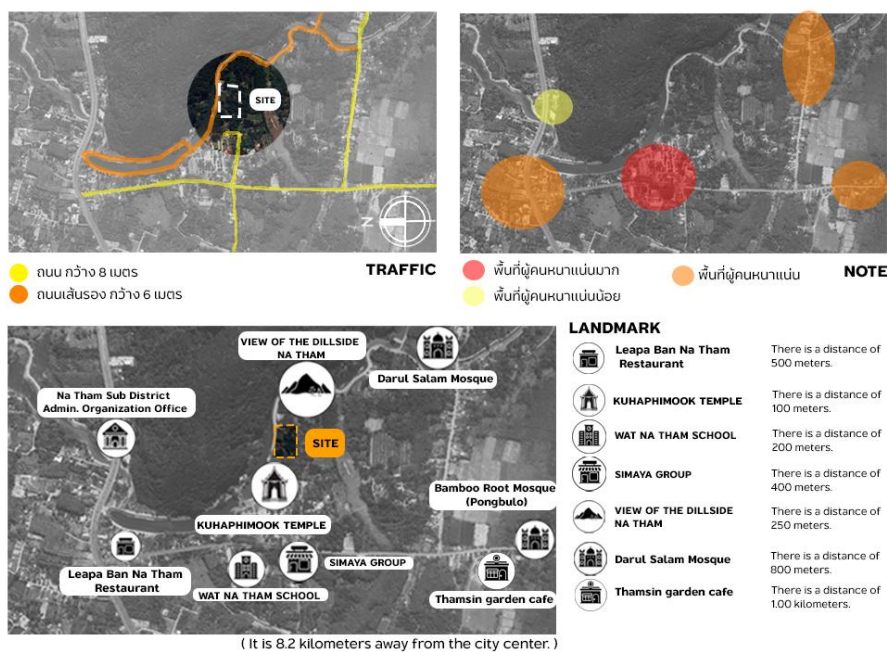
สถานที่ตั้งโครงการ 3 : ตำบลหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา 95000 : 6.524883, 101.227813

ภาพที่ 3.49 แสดงการวิเคราะห์ที่ตั้งโครงการ 3.1

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

(จากภาพ3.49) การสำรวจมุมมองบริเวณที่ตั้งโครงการพบว่ามีความสำคัญต่อการกำหนดแนวคิดการออกแบบ โดยภาพหมายเลข 1-2 แสดงมุมมองจากภายนอกเข้าสู่พื้นที่โครงการ แสดงให้เห็นความเป็นอยู่ดั้งเดิมของที่ตั้ง กิจกรรมที่มีอยู่ และบรรยากาศของสถานที่แห่งนี้ ขณะที่ภาพหมายเลข 3-6 แสดงมุมมองจากภายในโครงการออกสู่พื้นที่ภายนอก ซึ่งเผยทัศนียภาพเปิดกว้างไปยังภูเขา แหล่งน้ำ บรรยากาศ พื้นที่การท่องเที่ยวและกิจกรรมของชุมชนเดิม ที่เราสามารถวิเคราะห์เอกลักษณ์เหมาะสมในการจัดวางพื้นที่อาคารและพื้นที่กิจกรรมที่จะเกิดขึ้น เพื่อเสริมสร้างความกลมกลืนกับบริบทสภาพด้านล่างแสดงการเชื่อมโยงพื้นที่โครงการกับองค์ประกอบสำคัญของชุมชน ได้แก่ พื้นที่ท่องเที่ยว พื้นที่รวมตัวและเส้นทางการสัญจรหลัก ซึ่งแสดงให้เห็นบทบาทของพื้นที่โครงการในฐานะจุดศูนย์กลางกิจกรรมและการเชื่อมต่อระหว่างผู้คน วัฒนธรรม และธรรมชาติในตำบลหน้าถ้ำ

ภาพที่ 3.50 แสดงการวิเคราะห์ที่ตั้งโครงการ 3.2

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

3.2.6 สรุปที่ตั้งโครงการ

โครงการมีที่ตั้งอยู่ในตำบลหน้าถ้ำ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ตัวเมืองยะลาประมาณ 8.3 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางราว 15 นาทีผ่านทางหลวงหมายเลข 409 พื้นที่โครงการตั้งอยู่ในโหนดสำคัญของชุมชนซึ่งรายล้อมด้วยแหล่งท่องเที่ยวและศาสนสถานสำคัญ โครงการมีจำนวน 3 ที่ตั้ง ที่ตั้ง 1 พิกัด 6.531845, 101.224505 มีพื้นที่รวมประมาณ 4.3 ไร่ (6,880 ตร.ม.) ห่างจากที่ตั้ง 2 ประมาณ 1 กิโลเมตร สามารถเดินทางตามถนนริมคลองเชื่อมสถานที่ตั้งกันได้ และที่ตั้ง 2 พิกัด 6.530304, 101.222398 มีพื้นที่ประมาณ 0.7 ไร่ (1,200 ตร.ม.) ห่างจากที่ตั้ง 3 ประมาณ 300 เมตร มีเส้นทางเชื่อมต่อกันอย่างสะดวก และที่ตั้ง 3 พิกัด 6.524883, 101.227813 มีพื้นที่ประมาณ 0.69 ไร่ (1,111 ตร.ม.) ทั้ง 3 ที่ตั้งมีความเชื่อมโยงสถานที่สำคัญ โบราณสถาน พื้นที่กิจกรรม และพื้นที่ประเพณี เช่น วัดคูหาภิมุข ถ้ำประวัติศาสตร์ บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ ถ้ำศิลป์ ที่จัดลอยกระทง หรือตลาดน้ำเป็นต้น รวมถึงยังเป็นศูนย์กลางของการรวมตัวของผู้คนในชุมชนทั้งไทยพุทธและอิสลามอีกด้วย

โครงการได้รับประโยชน์จากโครงข่ายคมนาคมหลักและรอง ได้แก่ ถนนสาย 409 ถนนตำบลกว้าง 8 เมตร และถนนเชื่อมแหล่งท่องเที่ยวกว้าง 6 เมตร ช่วยอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวและคนในพื้นที่ โดยบริบททัศนียภาพโดดเด่นด้วยภูเขา แหล่งน้ำ และพื้นที่สีเขียว ทำให้เหมาะสมต่อการพัฒนาเป็นศูนย์กลางกิจกรรมชุมชนและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

3.3 การวิเคราะห์ผู้ใช้งาน

3.3.1 การศึกษากลุ่มผู้ใช้งาน

จากการศึกษาลักษณะพื้นที่และบริบททางสังคมของตำบลหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา พบว่าพื้นที่โครงการมีความเกี่ยวข้องกับผู้ใช้งานหลากหลายกลุ่ม ทั้งในระดับชุมชนและผู้มาเยือนจากภายนอก การจำแนกกลุ่มผู้ใช้งานจึงมีความสำคัญในการกำหนดแนวทางการออกแบบพื้นที่ให้ตอบสนองต่อพฤติกรรมและความต้องการของผู้ใช้อย่างเหมาะสม โดยสามารถจำแนกกลุ่มผู้ใช้งานได้ดังนี้

3.3.1.1 กลุ่มผู้ใช้งานหลัก ได้แก่ ชุมชนในตำบลหน้าถ้ำ ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ใช้หลักที่มีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินกิจกรรมภายในพื้นที่โครงการ กลุ่มนี้ประกอบด้วยประชาชนในพื้นที่ ผู้นำชุมชน กลุ่มเยาวชน กลุ่มผู้สูงอายุ และผู้ประกอบการท้องถิ่น โดยมีลักษณะการใช้งานพื้นที่เพื่อการรวมกลุ่มกิจกรรมทางสังคม วัฒนธรรม การเรียนรู้ และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน

1) กลุ่มผู้ใช้งานในพื้นที่ตำบลหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา พบว่ามีจำนวนประชากรรวมทั้งสิ้น 1,791 คน แบ่งเป็นเพศชาย 912 คน และเพศหญิง 879 คน โดยมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 718 ครัวเรือน และครัวเรือนไม่มีเลขที่บ้านจำนวน 62 ครัวเรือน ประชากรส่วนใหญ่ของพื้นที่นับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 50.42 และศาสนาพุทธ ร้อยละ 49.30 ซึ่งสะท้อนถึงลักษณะสังคมพหุวัฒนธรรมที่อยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืน

ประชากรส่วนใหญ่มีช่วงอายุระหว่าง 26–49 ปี (ร้อยละ 35.40) รองลงมาคือกลุ่มผู้สูงอายุ อายุ 60 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 24.96) แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างประชากรที่ประกอบด้วยแรงงานวัยทำงาน และผู้สูงอายุจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีผู้พิการ 20 คน และผู้ป่วยเรื้อรัง 52 คน ซึ่งกลุ่มเหล่านี้เป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญที่ควรได้รับการออกแบบพื้นที่สาธารณะให้สอดคล้องกับหลัก **Universal Design** เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงและใช้งานอย่างเท่าเทียม

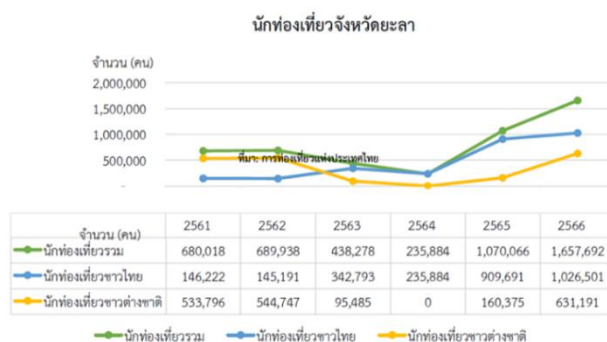
ด้านความเป็นอยู่ของประชาชน พบว่ามีค่าความสุขเฉลี่ยอยู่ที่ 8.84 คะแนน แสดงถึงคุณภาพชีวิตที่อยู่ในระดับดี โดยประชากรส่วนใหญ่มีที่พักอาศัยเป็นของตนเองจำนวน 395 ครัวเรือน และมีที่ดินเพื่อประกอบอาชีพ 86 ครัวเรือน ข้อมูลเหล่านี้สะท้อนถึงโครงสร้างประชากร วิถีชีวิต และลักษณะทางสังคมของตำบลหน้าถ้ำ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดแนวทางการออกแบบพื้นที่โครงการให้ตอบสนองต่อผู้ใช้งานในทุกช่วงวัย

ในด้านการท่องเที่ยว จังหวัดยะลาเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการเติบโตของการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2566 จังหวัดยะลา มีผู้เยี่ยมเยือนรวม 1.65 ล้านคน แบ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย 1.02 ล้านคน และชาวต่างชาติ 631,191 คน มีอัตราการเข้าพักเฉลี่ยร้อยละ 72.13 ของจำนวนห้องพักทั้งหมดในจังหวัด นักท่องเที่ยวมีอัตราการใช้จ่ายเฉลี่ย 5,115 บาทต่อคนต่อทริป โดยส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวจากประเทศมาเลเซีย จีน สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย ตามลำดับ (ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย)

ข้อมูลเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงแนวโน้มการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง ซึ่งสามารถนำมาประกอบการวางแผนและออกแบบพื้นที่โครงการให้ตอบสนองต่อทั้งผู้ใช้งานในชุมชนและนักท่องเที่ยวได้อย่างสมดุล

3.3.1.2 กลุ่มผู้ใช้งานรอง

ได้แก่ นักท่องเที่ยว นักศึกษา และผู้มาเยือนจากภายนอกชุมชน ซึ่งเป็นกลุ่มที่เข้ามาใช้พื้นที่ในลักษณะชั่วคราว เช่น การเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือการทำกิจกรรมเชิงการศึกษาและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กลุ่มนี้มีความหลากหลายด้านอายุและความสนใจ จึงควรได้รับการออกแบบพื้นที่ที่เข้าใจง่าย ปลอดภัย และเอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ภาพที่ 3.51 แสดงสถิตินักท่องเที่ยวจังหวัด ยะลา

ที่มา : ([จังหวัดยะลา.pdf](#))

ภาพที่ 3.52 แสดงข้อมูลเศรษฐกิจและการค้าของจังหวัดยะลา

ที่มา : ([จังหวัดยะลา.pdf](#))

3.3.1.3 กลุ่มผู้ใช้งานอื่นๆ เช่น หน่วยงานภาครัฐ องค์กรท้องถิ่น หรือผู้ประกอบการ ภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและการพัฒนาชุมชน ซึ่งมีบทบาทสนับสนุนและบริหารจัดการ กิจกรรมในพื้นที่ เพื่อให้ศูนย์กลางกิจกรรมสามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

3.3.2 การกำหนดกลุ่มผู้ใช้งาน

จากการศึกษาลักษณะพื้นที่และบริบททางสังคมของตำบลหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา พบว่าพื้นที่ โครงการมีความเกี่ยวข้องกับผู้ใช้งานหลากหลายกลุ่ม ทั้งในระดับชุมชนและผู้มาเยือนจากภายนอก การจำแนกกลุ่มผู้ใช้งานจึงมีความสำคัญในการกำหนดแนวทางการออกแบบพื้นที่ให้ตอบสนองต่อ พฤติกรรมและความต้องการของผู้ใช้อย่างเหมาะสม โดยสามารถจำแนกกลุ่มผู้ใช้งานได้ดังนี้

3.3.2.1 กลุ่มผู้ใช้งานหลัก ได้แก่ ชุมชนในตำบลหน้าถ้ำ ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ใช้หลักที่มี

บทบาทสำคัญต่อการดำเนินกิจกรรมภายในพื้นที่โครงการ กลุ่มนี้ประกอบด้วยประชาชนใน พื้นที่ ผู้นำชุมชน กลุ่มเยาวชน กลุ่มผู้สูงอายุ และผู้ประกอบการท้องถิ่น โดยมีลักษณะการใช้ งานพื้นที่เพื่อการรวมกลุ่ม การจัดกิจกรรมทางสังคม วัฒนธรรม การเรียนรู้ และการพัฒนา ผลิตภัณฑ์ชุมชน

ภายในกลุ่มผู้ใช้งานหลักนี้ ยังสามารถจำแนกย่อยตามลักษณะการใช้พื้นที่ได้ดังนี้

- กลุ่มผู้มาใช้งานพื้นที่โครงการโดยตรง เช่น ผู้ที่เข้ามาจัดกิจกรรมทางสังคมหรือทาง วัฒนธรรมในศูนย์กลางกิจกรรม
- กลุ่มผู้มาใช้งานพื้นที่ตลาดสดและพื้นที่ค้าขาย ซึ่งใช้พื้นที่เพื่อจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนหรือ สินค้าท้องถิ่น
- กลุ่มผู้ใช้สนามกีฬาและพื้นที่ออกกำลังกาย ที่ใช้พื้นที่เพื่อกิจกรรมด้านสุขภาพ การพักผ่อน หรือการพบปะระหว่างคนในชุมชน
- กลุ่มผู้ใช้งานอาคารภายในโครงการ เช่น อาคารกิจกรรม อาคารเรียนรู้ หรือศูนย์บริการ นักท่องเที่ยว ซึ่งใช้พื้นที่เพื่อการประชุม การจัดนิทรรศการ หรือกิจกรรมสร้างสรรค์ต่าง ๆ

3.3.2.2 กลุ่มผู้ใช้งานรอง เป็นกลุ่มผู้ใช้ที่เข้ามาใช้พื้นที่เป็นครั้งคราว โดยสามารถ จำแนกย่อยได้ดังนี้

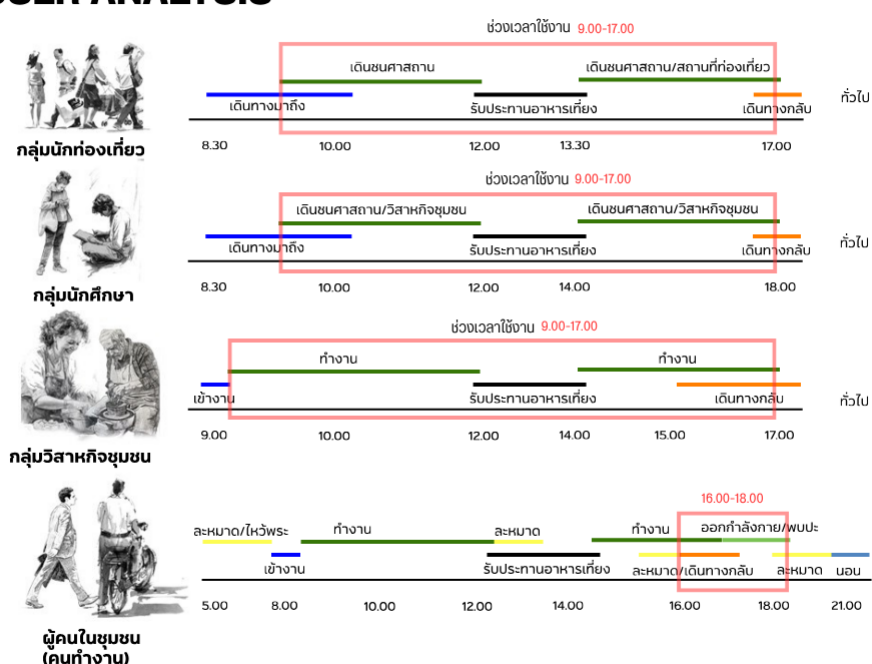
- นักท่องเที่ยวภายในประเทศ เป็นผู้มาเยือนจากพื้นที่จังหวัดใกล้เคียงหรือจากภูมิภาคอื่น ของประเทศ มีความสนใจด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ต้องการพื้นที่ให้ข้อมูล การแสดงนิทรรศการ และกิจกรรมที่สะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชน
- นักท่องเที่ยวต่างประเทศ เป็นผู้มาเยือนจากต่างประเทศที่สนใจเรียนรู้วัฒนธรรม วิถีชีวิต และความหลากหลายทางศาสนาของชุมชนพหุวัฒนธรรมในจังหวัดยะลา ต้องการพื้นที่ต้อนรับที่ สะดวก ปลอดภัย และมีระบบสื่อสารหลายภาษา

- นักเรียน / นักศึกษา เป็นกลุ่มที่เข้ามาเพื่อการเรียนรู้เชิงพื้นที่ ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือ ทำกิจกรรมเชิงการศึกษา ต้องการพื้นที่เรียนรู้เชิงปฏิบัติการ (Workshop Space) ห้องนิทรรศการเชิง การเรียนรู้ และพื้นที่จัดกิจกรรมกลุ่ม

3.3.2.3 กลุ่มผู้ใช้งานอื่น ๆ ได้แก่กลุ่มบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการ ดำเนินงานภายในโครงการ เช่น พนักงานต้อนรับและเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ที่ทำ หน้าที่ให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวกแก่ผู้มาเยือน, พนักงานร้านค้าและผู้ค้าท้องถิ่น ทั้งจากภายใน และนอกพื้นที่ที่เข้ามาจำหน่ายสินค้าในโครงการ, เจ้าหน้าที่ทำความสะอาดและดูแลภูมิทัศน์ ซึ่งมี บทบาทในการดูแลความเป็นระเบียบและความสวยงามของพื้นที่โดยรอบ รวมถึง หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ประกอบการภาคธุรกิจ ที่มีส่วนสนับสนุนและบริหารจัดการ กิจกรรมในพื้นที่ เพื่อให้ศูนย์กลางกิจกรรมสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

3.3.3 การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้ใช้งาน

USER ANALYSIS

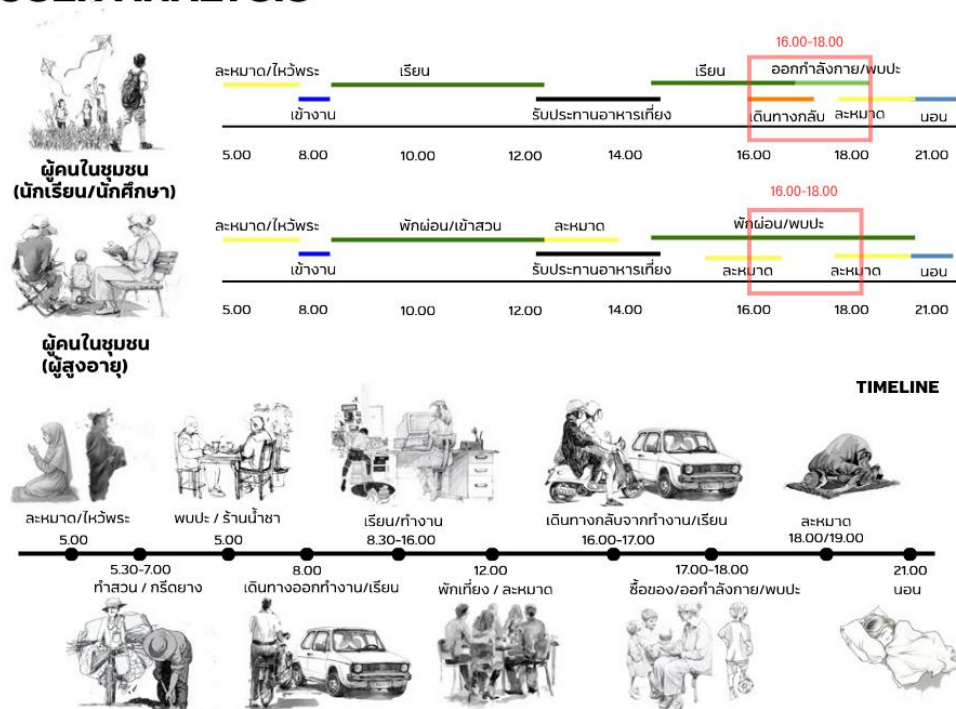

ภาพที่ 3.53 แสดงการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้ใช้งาน

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้ใช้งานดำเนินการผ่านการสังเกตพื้นที่จริงการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผ่านการสัมภาษณ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน และนักท่องเที่ยวรวมถึงการทำ Mapping พฤติกรรมในพื้นที่ สาธารณะ และเส้นทางคมนาคมหลักในชุมชน

USER ANALYSIS

ภาพที่ 3.54 แสดงการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้ใช้งาน

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

พฤติกรรมผู้ใช้งานหลัก

พฤติกรรมกลุ่มผู้ใช้งานพื้นที่กิจกรรมชุมชน

- เดินทางมาเป็นกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น งานประเพณีทางศาสนา กิจกรรม

วัฒนธรรม

- ใช้พื้นที่ลานอเนกประสงค์และอาคารกิจกรรมเป็นหลัก
- มีการรวมตัว นั่งพัก โต้ตอบ พูดคุย พบปะสังสรรค์ระหว่างสมาชิกชุมชน
- ต้องการพื้นที่ยืดหยุ่น ขยาย/ปรับรูปแบบตามงานและจำนวนผู้ร่วมกิจกรรม
- มักเข้ามาใช้พื้นที่ช่วงเย็นและวันหยุด

พฤติกรรมกลุ่มผู้ใช้งานพื้นที่ตลาดและค้าขาย

- ตั้งแผงค้าขาย เชื่อมโยงสินค้าชุมชน เช่น ผ้าสีมายา อาหารพื้นถิ่น ผลผลิตเกษตร

ท้องถิ่น

- เข้ามาพร้อมอุปกรณ์และสินค้า จึงต้องการพื้นที่รองรับการขนส่งสินค้าและพื้นที่

จัดเก็บ

- มีการปฏิสัมพันธ์กับชุมชนและนักท่องเที่ยวสูง

- ใช้พื้นที่เป็นระยะเวลาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะช่วงเช้า-เย็น
- ต้องการพื้นที่นั่งพัก แสงสว่าง ระบบระบายอากาศ และโซนอาหาร-

สาธารณูปโภค

พฤติกรรมกลุ่มผู้ใช้งานสนามกีฬาและลานกิจกรรมกลางแจ้ง

- กิจกรรมกีฬา เช่น วิ่ง เดิน ออกกำลังกาย เตะฟุตบอล
- มักมาเป็นกลุ่มวัยรุ่น-วัยทำงาน และครอบครัว
- ใช้พื้นที่นั่งพัก พื้นที่รองรับอุปกรณ์กีฬา พื้นที่ร่มเงา
- มีช่วงเวลาใช้งานช่วงเย็น-ค่ำ และวันหยุด
- ต้องการความปลอดภัย แสงสว่าง ระบบน้ำดื่ม ห้องน้ำ

พฤติกรรมกลุ่มผู้ใช้งานอาคารภายในโครงการ

- ทำกิจกรรมสร้างสรรค์ เรียนรู้ ประชุม หรือทำงานร่วมกัน (Co-creation)
- เดินทางมาเป็นกลุ่ม เช่น กลุ่มแม่บ้าน เยาวชน หน่วยงานชุมชน
- ใช้เวลานานในพื้นที่ (Long-stay) ต้องการความสะดวก เช่น ปลั๊กไฟ Wi-Fi

ห้องเก็บของ

- เข้าร่วมกิจกรรมตามตาราง เช่น เวิร์กชอป นิทรรศการ เวทีชุมชน

พฤติกรรมผู้ใช้งานรอง

พฤติกรรมนักท่องเที่ยวในประเทศ

- เยี่ยมชมแหล่งวัฒนธรรม ถ่ายภาพ เรียนรู้เรื่องประวัติศาสตร์และภูมิปัญญา

ท้องถิ่น

- ใช้จุดบริการข้อมูล พื้นที่พัก จุดถ่ายภาพ ร้านอาหารและร้านของฝาก
- ให้ความสำคัญกับความสะอาด เส้นทางเดิน ทิศทางป้ายประกอบการเที่ยว

พฤติกรรมนักท่องเที่ยวต่างประเทศ

- ใช้พื้นที่เพื่อการเรียนรู้ วัฒนธรรม อัตลักษณ์พหุศาสนา วิถีชีวิตท้องถิ่น
- ต้องการพื้นที่ต้อนรับที่ปลอดภัย มีระบบแนะนำหลายภาษา
- สนใจ Workshop ภูมิปัญญา การถ่ายภาพ Landmark และกิจกรรมเชิง

วัฒนธรรม

พฤติกรรมนักเรียน / นักศึกษา

- เดินสำรวจพื้นที่ ศึกษาวัฒนธรรมท้องถิ่น ทำงานกลุ่มหรือโครงการศึกษา
- ใช้พื้นที่นันทนาการ ห้องเรียนรู้ เวิร์กชอป และลานกิจกรรม
- มักมาเป็นกลุ่มใหญ่ ต้องการโต๊ะทำงาน พื้นที่นั่ง และจุดรวมตัว

กลุ่มผู้ใช้งานอื่น ๆ

พฤติกรรมบุคลากร / เจ้าหน้าที่โครงการ

- ให้บริการข้อมูล คู่มือกิจกรรมต้อนรับผู้มาเยือน
- เส้นทางระหว่างจุดบริการ จุดต้อนรับ และพื้นที่กิจกรรมต่าง ๆ
- ใช้พื้นที่สนับสนุน เช่น สำนักงาน พื้นที่เก็บของ ห้องควบคุมงานกิจกรรม

พฤติกรรมผู้ดูแลพื้นที่และผู้รับผิดชอบความปลอดภัย

- ตรวจสอบตราพื้นที่ ตรวจสอบระบบไฟฟ้า-น้ำ พื้นที่กิจกรรมและความปลอดภัย
- ใช้พื้นที่บริการหลังบ้าน ห้องควบคุมและพื้นที่จัดเก็บอุปกรณ์

3.4 การวิเคราะห์พื้นที่โครงการ

3.4.1 การวิเคราะห์ความต้องการเชิงพื้นที่

จากการวิเคราะห์ความต้องการของกลุ่มผู้ใช้งานต่าง ๆ พบว่า พื้นที่โครงการจำเป็นต้องรองรับกิจกรรมที่หลากหลาย ได้แก่

- กลุ่มนักท่องเที่ยว มีความต้องการพื้นที่สำหรับพักผ่อน นั่งเล่นระหว่างการเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยว และพื้นที่รับบริการเบื้องต้น
- กลุ่มนักศึกษาและผู้มาเรียนรู้ ต้องการพื้นที่โถงขนาดใหญ่สำหรับทำกิจกรรมการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ การบรรยาย และกิจกรรมฝึกอบรม
- กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ต้องการพื้นที่สำหรับจัดอบรม ถ่ายทอดความรู้ และสาธิตกระบวนการผลิตสินค้าให้แก่ผู้มาเยือนและนักท่องเที่ยว
- กลุ่มคนในชุมชน ต้องการพื้นที่พักผ่อน พบปะพูดคุย ทำกิจกรรมร่วมกัน ออกกำลังกาย เล่นกีฬา และมีพื้นที่สนทนาการใกล้ที่อยู่อาศัย

USER ANALYSIS FUNCTION

ผู้ใช้งาน					
 กลุ่มนักท่องเที่ยว	 กลุ่มนักศึกษา	 กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	 ผู้คนในชุมชน (คนทำงาน)	 ผู้คนในชุมชน (นักเรียน/นักศึกษา)	 ผู้คนในชุมชน (ผู้สูงอายุ)
ความต้องการ					
ต้องการพื้นที่นั่งพักผ่อนระหว่างท่องเที่ยว	ต้องการพื้นที่โล่งขนาดใหญ่ไว้สำหรับเรียนรู้ต่างๆ	ต้องการพื้นที่โล่งขนาดใหญ่ไว้สำหรับการสอน	ต้องการพื้นที่ไว้สำหรับพักผ่อนเดินออกกำลังกายสบายๆหลังทำงาน	ต้องการพื้นที่เล่นเกมส์กับเพื่อน, สนามกีฬา, พื้นที่เล่นกีฬา	ต้องการพื้นที่ไว้สำหรับขายของใกล้บ้าน
จำนวนใช้งาน					
100-300 คนต่อวัน	70-100 คนต่อสัปดาห์	100-200 คนต่อสัปดาห์	50-100 คนต่อวัน	50-100 คนต่อวัน	20-50 คนต่อวัน
FUNCTION					
ส่วนบริการนักท่องเที่ยว	โรงอุโมงค์ประมง	พื้นที่ส่วนการเรียนรู้	ลานออกกำลังกาย	ลานกีฬาและห้องอเนกประสงค์	ส่วนค้าขายและสินค้าชุมชน
					

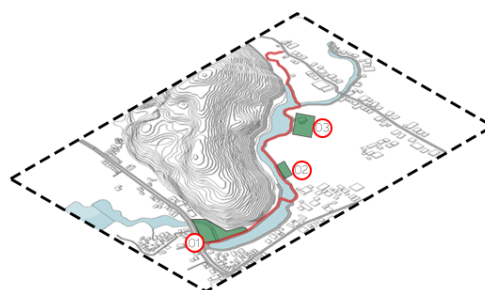
ภาพที่ 3.55 แสดงการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้ใช้งาน

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

3.4.2 การกำหนดกลุ่มพื้นที่โครงการ

PROGRAM ANALYSIS

กลยุทธ์ในการประเมิน	ค่าน้ำหนักของเกณฑ์	ที่ตั้งโครงการ					
		01	02	03	04	05	06
ด้านสังคมและวัฒนธรรม การเข้าถึงและอยู่ร่วมกับชุมชน ความเหมาะสมด้านที่ตั้งชุมชน	5 5	5 4	1 2	3 3	4 5	4 4	2 1
ด้านเทคนิค เชิงวิศวกรรม ความเหมาะสมเชิงโครงสร้าง ความพึงพอใจของนักลงทุน	5 5 5	3 5 5	2 3 2	4 3 2	2 2 4	5 4 4	4 4 4
ด้านสภาพแวดล้อม เชิงกายภาพ สภาพแวดล้อมเชิงโครงสร้าง	5 5	2 3	3 2	4 4	4 5	5 4	2 2
ความเหมาะสมโครงการ การสนับสนุนด้านเทคนิค มาตรฐาน	5 5	4 5	1 1	4 3	3 4	4 5	2 3

01

ACTIVITY
RECREATIONAL AREA
ENTERPRISE
COMMUNITY TRADE

INFORMATION • MARKET • PARKING • TOURIST • EXERCISE • COMMUNITY CENTER

04

ROOTING TOURIST
TRADITIONAL ACTIVITIES

TOILET • PAVILLION

05

TOURIST ATTRACTION
ROOTING TOURIST
REST AREA

RESTAURANT • TOILET • ACTIVITY

ภาพที่ 3.56 แสดงการวิเคราะห์พื้นที่โครงการ

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

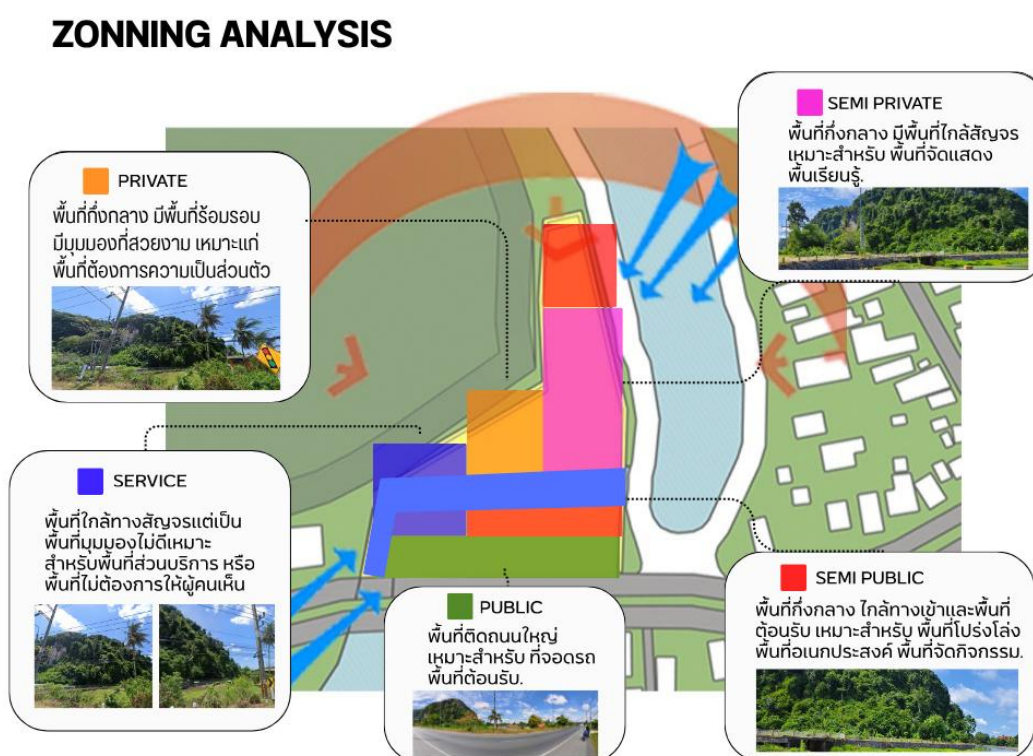
จากการวิเคราะห์พื้นที่โครงการ พบว่าแต่ละพื้นที่มีศักยภาพรองรับการใช้งานที่แตกต่างกัน จึงสามารถกำหนดบทบาททางสถาปัตยกรรมได้อย่างชัดเจน

พื้นที่ 01 เป็นพื้นที่หน้าชุมชน ใกล้ทางเข้าหลัก และเป็นที่ตั้งของตลาดน้ำและกิจกรรมสาธารณะ จึงเหมาะพัฒนาเป็นพื้นที่ต้อนรับและจุดเริ่มต้นของโครงการ เพื่อรองรับการรวมตัวและแสดงอัตลักษณ์ชุมชน

พื้นที่ 02 ตั้งอยู่ใกล้วัดหน้าถ้ำ เป็นศูนย์กลางกิจกรรมประเพณีและเชื่อมโยงชุมชนพหุวัฒนธรรม จึงเหมาะเป็นพื้นที่สนับสนุนกิจกรรมทางวัฒนธรรมและชุมชน

พื้นที่ 03 เป็นพื้นที่ชมวิวและพักผ่อนของชุมชน เหมาะสำหรับพัฒนาเป็นพื้นที่บริการและกิจกรรมสาธารณะที่รองรับการใช้งานระยะยาว

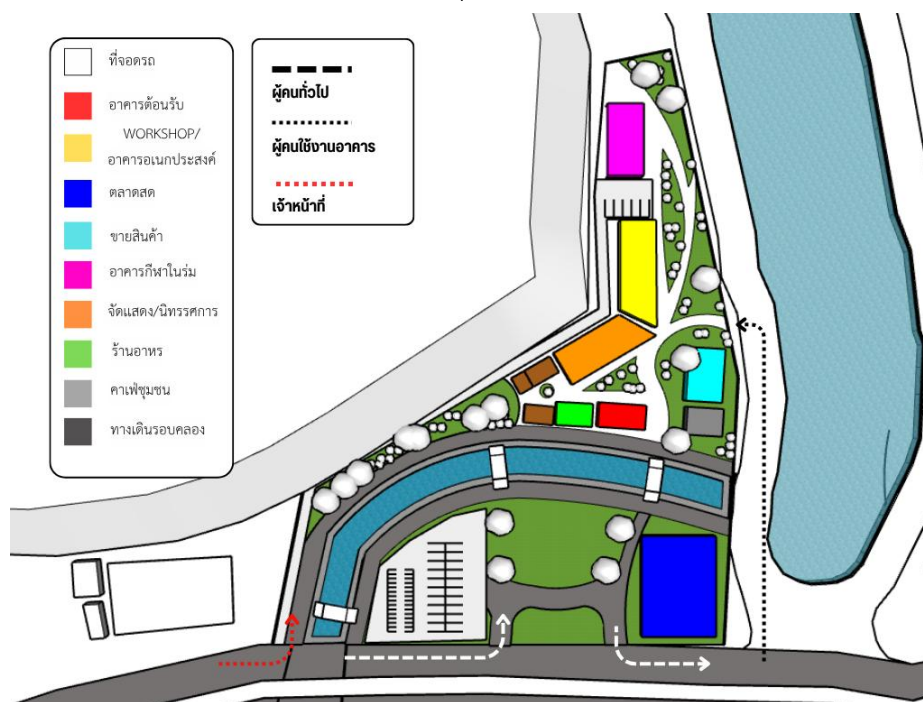
โดยภาพรวม การออกแบบมุ่งเชื่อมโยงศักยภาพพื้นที่เดิมเข้ากับฟังก์ชันใหม่ เพื่อเสริมสร้างคุณค่าและอัตลักษณ์ของชุมชนอย่างยั่งยืน

ภาพที่ 3.57 แสดงการวิเคราะห์ zoning diagram

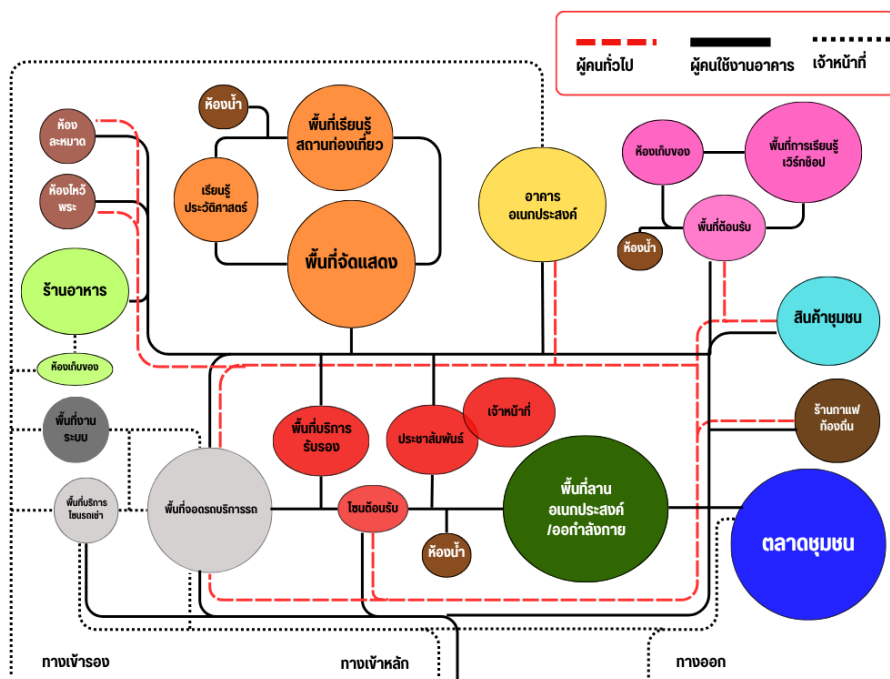
ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

3.4.3 การวิเคราะห์การจัดผังกลุ่มพื้นที่โครงการ

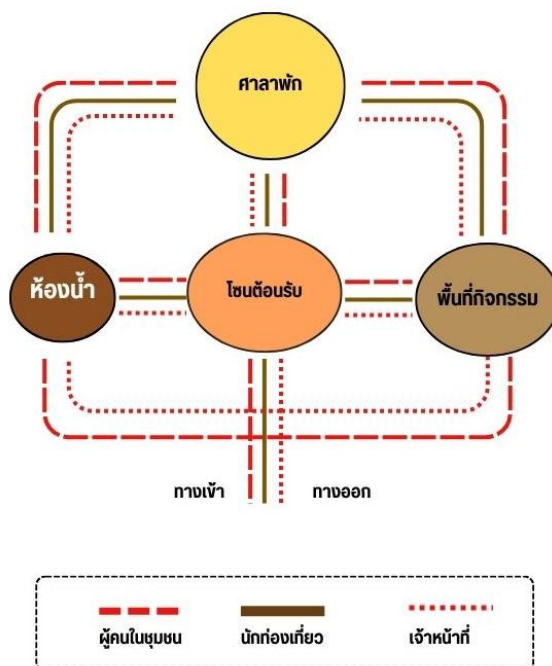
ภาพที่ 3.58 แสดงการวิเคราะห์ zoning diagram

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

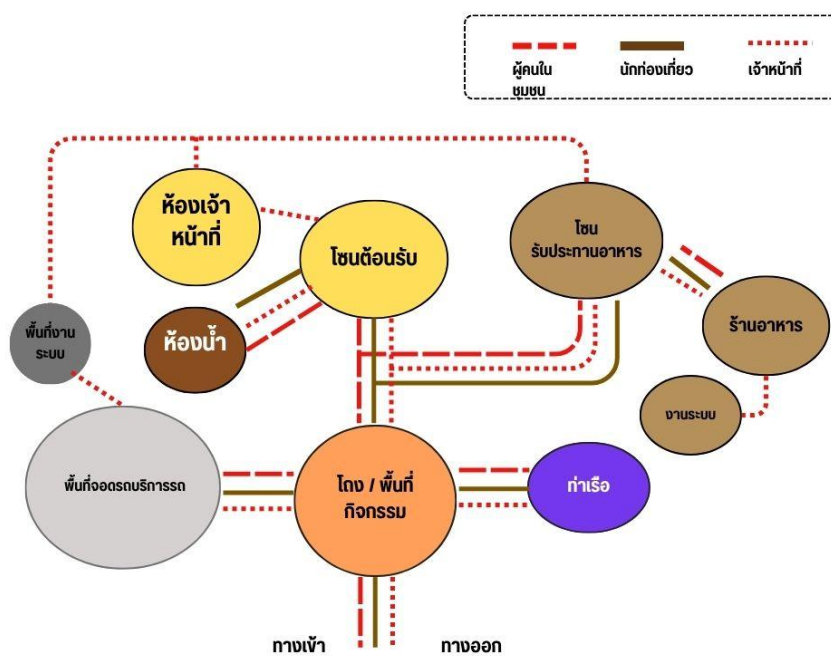
ภาพที่ 3.59 แสดงการวิเคราะห์ bubble diagram site 1

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

ภาพที่ 3.60 แสดงการวิเคราะห์ bubble diagram site 2

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

ภาพที่ 3.61 แสดงการวิเคราะห์ bubble diagram site 3

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

3.4.4 การวิเคราะห์ขนาดพื้นที่ใช้สอย

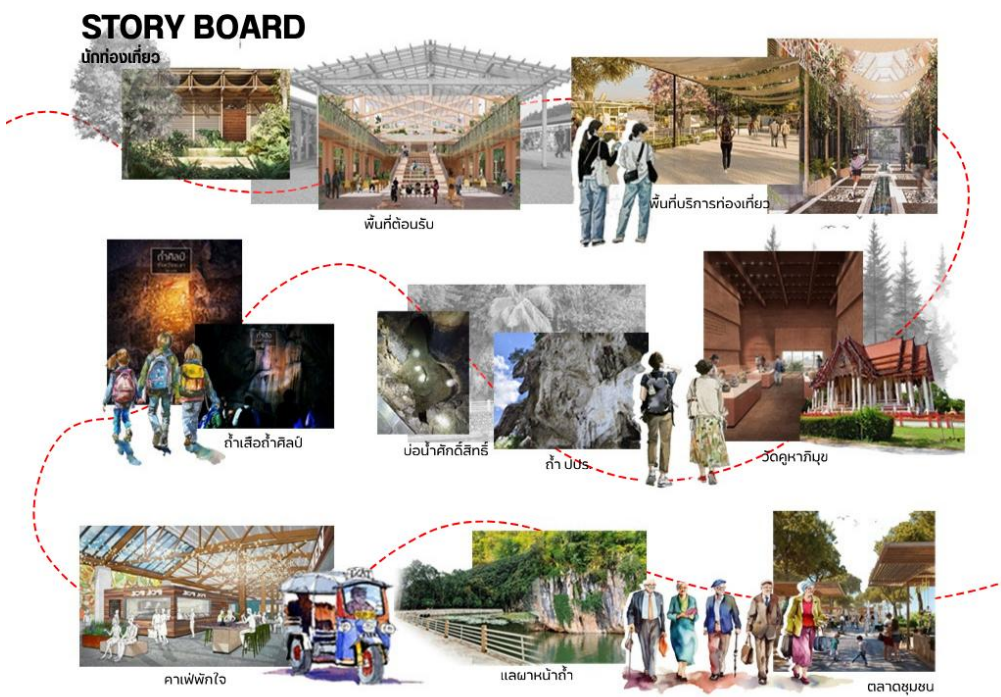
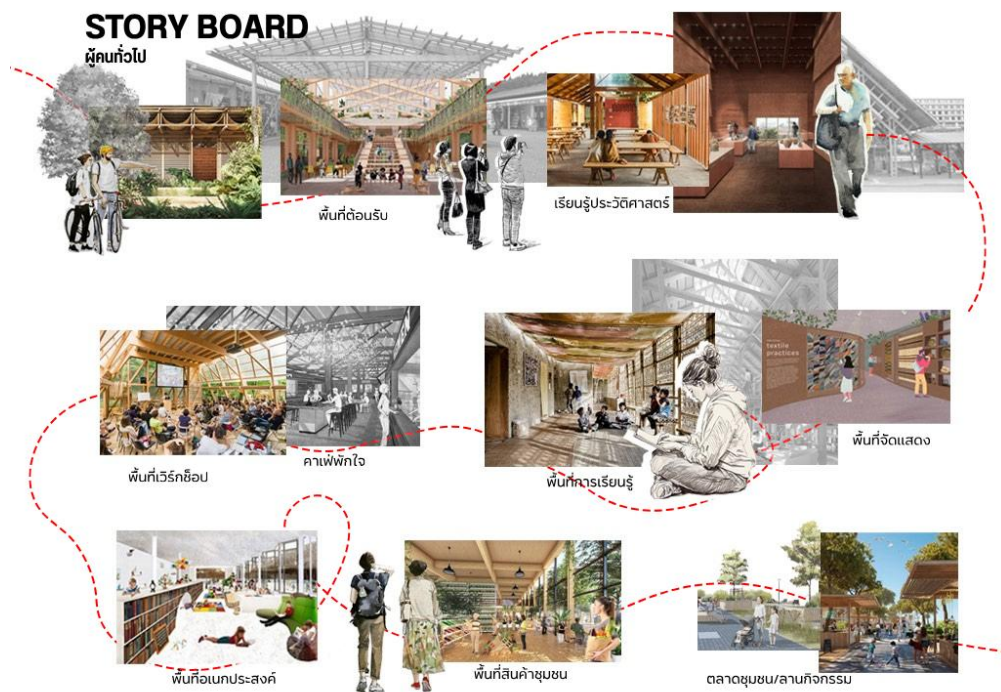
ตารางที่ 1.4 การวิเคราะห์ขนาดพื้นที่ใช้สอย

FUNCTION AND AREA REQUIREMENT

NAME	USER	AREA /FUNCTION	AREA /CIRCULATION	UNIT	TOTAL AREA
ส่วนบริการและต้อนรับ (SERVICE & RECEPTION AREA)					
โถงต้อนรับ	50	150	30%	1	200
ห้องประชาสัมพันธ์ / ข้อมูลการท่องเที่ยว	50	50	30%	1	65
ห้องละหมาด	10	20	30%	2	50
ห้องน้ำ	50	35	30%	6	250
ห้องประชุม	20	50	30%	2	130
ห้องสมุด	50	150	30%	1	200
พื้นที่เก็บอุปกรณ์	5	20	-	1	30
พื้นที่จอดรถ	100	15	-	40	1000
ส่วนการเรียนรู้และจัดแสดง (LEARNING & EXHIBITION AREA)					
ส่วนต้อนรับ	50	50	30%	1	65
ห้องจัดแสดงนิทรรศการ	50	100	30%	1	150
ห้องเรียนชุมชน / เวิร์กช็อป	50	50	30%	1	150
ห้องเก็บของ	5	60	30%	1	100
ห้องน้ำ	50	20	30%	2	50
ห้องระบบ	3	60	30%	2	100
โซนอาหาร (FOOD AREA)					
ร้านอาหาร	20	100	30%	1	120
พื้นที่รับประทาน	100	15	30%	1	100
คาเฟ่	50	150	30%	2	500
ส่วนสินค้าชุมชน (COMMUNITY MARKET ZONE)					
ร้านค้าหน่วยของฝาก	20	150	30%	1	200
พื้นที่จำหน่ายสินค้าชุมชน	20	25	30%	2	50
ตลาดชุมชน	200	15	30%	50	800
ส่วนกิจกรรมชุมชนและ (COMMUNITY AREA)					
หอชมวิว	100	100	30%	2	200
สปา	20	120	30%	1	150
ศาลาพักผ่อน	100	60	30%	1	100
ห้องน้ำ	50	60	30%	2	100
ท่าเรือ	20	150	30%	2	320
ห้องระบบ / ระบบอาคาร (BUILDING SERVICES)					
ห้อง MDB (MAIN DISTRIBUTION BOARD)	-	8	30%	1	10
ห้อง SUB-DB (สวบ)	-	12	30%	1	15
UPS ROOM	-	6	30%	1	10
PUMP ROOM	-	8	30%	1	10
ถังเก็บน้ำ (FOOTPRINT)	-	6	30%	1	10
ห้องบำบัดน้ำเสีย (WWTP FOOTPRINT)	-	12	30%	1	15
บ่อดักไขมัน (GREASE TRAP)	-	6	30%	1	10
AHU ROOM	-	10	30%	1	15
FIRE PUMP ROOM	-	12	30%	1	15
SERVER / DATA ROOM (CCTV)	-	8	30%	1	10
LOADING / UNLOADING AREA (BAY)	-	40	30%	2	100
STORAGE (คลังรวม)	-	60	30%	1	100
MAINTENANCE ROOM	-	12	30%	1	15
STAFF ROOM / LOCKER	-	20	30%	1	30
รวมทั้งหมด					5,545 ตร.ม.
รวมทั้งหมด+ทางเดิน%					7,200 ตร.ม.

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

3.4.5 การคำนวณพื้นที่ใช้สอย

ภาพที่ 3.62 แสดงการวิเคราะห์ area requirement

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

3.4.6 การสรุปความต้องการเชิงพื้นที่ของโครงการ

พื้นที่ตั้งโครงการรวม 3 ที่ตั้ง ประมาณ 5.7 ไร่ หรือ 9,280 ตารางเมตร โดยมีการจัดสัดส่วนพื้นที่ใช้งาน ดังนี้

- พื้นที่อาคารใช้สอยประมาณ 3,745 ตร.ม. คิดเป็นประมาณ 40.4% ของพื้นที่ทั้งหมด เพื่อรองรับกิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมชุมชน และพื้นที่บริการนักท่องเที่ยว
- พื้นที่จอดรถประมาณ 1,000 ตร.ม. คิดเป็นประมาณ 10.8% ของพื้นที่ทั้งหมด รองรับผู้ใช้บริการทั้งชุมชนและนักท่องเที่ยว
- พื้นที่ทางเดินและจัดกิจกรรม 1,855 ตร.ม. คิดเป็นประมาณ 20% ของพื้นที่ทั้งหมด รองรับผู้ใช้บริการทั้งชุมชนและนักท่องเที่ยว
- พื้นที่สีเขียวและภูมิทัศน์ประมาณ 2,680 ตร.ม. คิดเป็นประมาณ 28.9% ของพื้นที่ทั้งหมด เพื่อเป็นพื้นที่พักผ่อน ออกกำลังกาย และกิจกรรมกลางแจ้ง
- การจัดสรรพื้นที่ดังกล่าวสะท้อนถึงการออกแบบที่เน้นความสมดุลระหว่างการใช้งานอาคาร พื้นที่รองรับการเดินทาง และพื้นที่ธรรมชาติ เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตชุมชนและรองรับนักท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.

3.5 ภาพลักษณ์ของโครงการ

ภาพที่ 3.63 แสดงภาพลักษณ์โครงการ

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

โครงการออกแบบศูนย์กลางกิจกรรมชุมชนตำบลหน้าถ้ำ มุ่งเน้นการสร้างพื้นที่สาธารณะที่หลอมรวมวิถีชีวิตของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวเข้าด้วยกันอย่างสมดุล เพื่อเป็นพื้นที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพหุวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน โดยใช้สถาปัตยกรรมเป็นเครื่องมือในการฟื้นฟูอัตลักษณ์มรดกโลกและโบราณสถานอันทรงคุณค่า ให้กลับมามีบทบาทสำคัญในการสร้างความเข้าใจและภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อยกระดับตำบลหน้าถ้ำให้เป็นต้นแบบของการพัฒนาชุมชนและเมืองอย่างสร้างสรรค์สืบไป

บทที่ 4

แนวคิดในการออกแบบ

4.1 แนวคิดในการออกแบบ

CONCEPT DESIGN

ภาพที่ 4.1 แนวคิดการออกแบบ

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

การออกแบบโครงการนี้ได้กำหนดแนวคิดหลักไว้ภายใต้กรอบความคิด “**ร่วมมนุษย์ ร่วมธรรมชาติ ร่วมสถาปัตยกรรม**” ซึ่งมุ่งเน้นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ สิ่งแวดล้อม และสถาปัตยกรรม ให้สามารถดำรงอยู่ร่วมกันได้อย่างสมดุลและยั่งยืน

แนวคิดดังกล่าวให้ความสำคัญกับการออกแบบสถาปัตยกรรมที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ทั้งในด้านลักษณะทางกายภาพ อัตลักษณ์ของชุมชน และคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โดยอาคารและพื้นที่ใช้สอยถูกออกแบบให้กลมกลืนกับสภาพแวดล้อมเดิม ไม่รบกวนหรือทำลายเอกลักษณ์ของสถานที่ แต่กลับส่งเสริมให้เกิดการรับรู้และการเชื่อมโยงกับบริบทโดยรอบอย่างมีความหมาย

นอกจากนี้ การออกแบบยังมุ่งเน้นการสร้างพื้นที่ที่เอื้อต่อการใช้งานร่วมกันของคนในชุมชน และผู้มาเยือน โดยให้ความสำคัญกับพื้นที่สาธารณะ การไหลเวียนของกิจกรรม และการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้คน ซึ่งสะท้อนถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนในพื้นที่

“**ร่วมมนุษย์**” การออกแบบแนวคิดที่อยู่ร่วมกันของมนุษย์ทุกเพศทุกวัย โดยคำนึงถึงความเหมาะสมที่ทุกคนสามารถใช้งานได้ โดยนำหลักการ การออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับทุกคน เป็นหลักการที่สำคัญ ดังนี้

“**สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และ คนชรา**” หมายความว่า ส่วนของอาคารที่สร้างขึ้นและอุปกรณ์อันเป็น ส่วนประกอบของอาคารที่ติดหรือตั้งอยู่ภายในและภายนอกอาคารเพื่ออำนวยความสะดวกในการใช้อาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา

“ธรรมชาติ” มุ่งเน้นการออกแบบสถาปัตยกรรมที่เคารพและสอดคล้องกับบริบททางธรรมชาติของพื้นที่ โดยให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเดิม ควบคู่กับการพัฒนาอย่างเหมาะสม เพื่อให้สถาปัตยกรรมสามารถดำรงอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้อย่างสมดุล

การออกแบบตั้งอยู่บนหลักการของการรักษาและต่อยอดคุณค่าของพื้นที่ (Preserve and Enhance) โดยหลีกเลี่ยงการรบกวนองค์ประกอบธรรมชาติเดิม และคงสภาพแวดล้อมที่มีอยู่ให้มากที่สุด องค์ประกอบสำคัญ เช่น ต้นไม้ใหญ่ คลอง และลำน้ำภายในพื้นที่ ถูกเก็บรักษาไว้ในตำแหน่งเดิม และนำมาเป็นส่วนหนึ่งของการออกแบบ ทั้งในเชิงการจัดวางผัง การสร้างมุมมอง (View) และการกำหนดพื้นที่ใช้งานร่วมกันระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ

คลองและลำน้ำภายในพื้นที่ได้รับการออกแบบให้เป็นพื้นที่กิจกรรมที่มีชีวิต สามารถเข้าถึงและใช้งานได้จริง ทั้งในเชิงนันทนาการและการเรียนรู้ ขณะเดียวกันยังคงรักษาคุณค่าทางนิเวศและภูมิทัศน์โดยรวมของพื้นที่ไว้ นอกจากนี้ การออกแบบยังให้ความสำคัญกับการเปิดมุมมองสู่ธรรมชาติเดิม เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การรับรู้พื้นที่และเชื่อมโยงผู้ใช้งานเข้ากับสภาพแวดล้อมโดยรอบ

ในด้านวัสดุ ได้มีการนำวัสดุพื้นถิ่นที่มีอยู่ในพื้นที่ เช่น ปูนขาวหน้าฉ่ำ มาใช้เป็นสีหลักของอาคาร ซึ่งนอกจากจะช่วยสะท้อนอัตลักษณ์ของท้องถิ่นแล้ว ยังมีคุณสมบัติในการลดการสะสมความร้อน และลดการใช้สารเคมีเมื่อเทียบกับวัสดุสมัยใหม่บางประเภท อันเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับการออกแบบเพื่อสิ่งแวดล้อมและการลดผลกระทบต่อภาวะโลกร้อน

METERAIL

สีฉาบ จากปูนขาวหน้าฉ่ำ ลดภาวะโลกร้อนและลดสารเคมีลงได้

ภาพที่ 4.2 แสดงถึงการวิเคราะห์การออกแบบแนวคิด

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

“ร่วมสถาปัตยกรรม” มุ่งเน้นการออกแบบที่เคารพและสอดคล้องกับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น โดยไม่บิดเบือนหรือทำลายคุณค่าเดิมของบริบททางวัฒนธรรม แต่เป็นการนำองค์ประกอบสำคัญของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นมาประยุกต์ใช้ เพื่อส่งเสริมและต่อยอดอัตลักษณ์ของพื้นที่ให้เด่นชัดยิ่งขึ้น

CASE DESIGN

การดึงเอกลักษณ์ความดั้งเดิมสถาปัตยกรรมมืออายุ มาใช้ในการออกแบบ เช่น ทรงหลังคามะนิลา ลวดลายตามขอบประตู หน้าต่างหรือขอบหลังคา

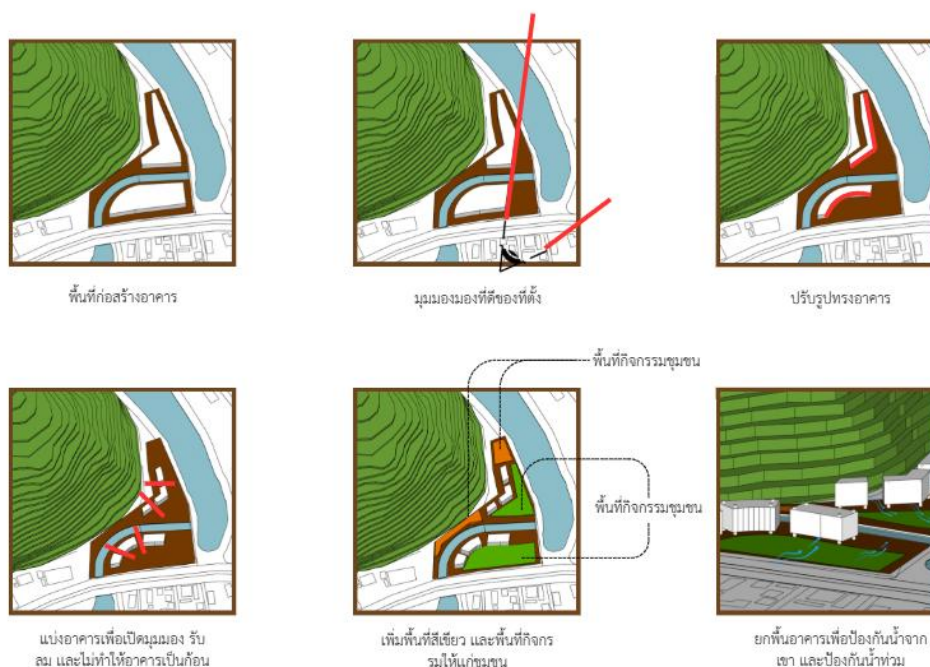
ภาพที่ 4.3 แสดงถึงการวิเคราะห์การออกแบบแนวคิด

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

ในการออกแบบครั้งนี้ ได้เลือกนำลักษณะเด่นของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นมลายู ซึ่งเป็นอัตลักษณ์สำคัญของจังหวัดยะลา มาปรับใช้ในเชิงสถาปัตยกรรมร่วมสมัย โดยองค์ประกอบที่นำมาใช้ได้แก่ รูปแบบหลังคาทรงมลายูที่มีลักษณะซ้อนชั้น ซึ่งช่วยทั้งในด้านการระบายอากาศและสร้างภาพลักษณ์ที่เป็นเอกลักษณ์ ลวดลายประดับตกแต่ง เช่น ลวดลายบริเวณชายคา และลวดลายช่องระบายอากาศเหนือประตูและหน้าต่าง ซึ่งสะท้อนถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงรูปแบบอาคารยกพื้นสูงที่สอดคล้องกับสภาพภูมิอากาศและวิถีชีวิตของคนในพื้นที่

การนำองค์ประกอบเหล่านี้มาประยุกต์ใช้ ไม่ได้เป็นเพียงการลอกเลียนรูปแบบเดิม แต่เป็นการตีความใหม่ให้สอดคล้องกับการใช้งานในปัจจุบัน วัสดุ และเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อให้เกิดสถาปัตยกรรมที่มีความร่วมสมัย ขณะเดียวกันยังคงรักษาและสะท้อนอัตลักษณ์ของท้องถิ่นได้อย่างชัดเจน

4.2 การพัฒนาแนวคิดในการออกแบบ

ภาพที่ 4.4 แสดงถึงการวิเคราะห์การออกแบบแนวคิด

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

จากการศึกษาบริบทพื้นที่และการวิเคราะห์ศักยภาพของที่ตั้ง การพัฒนาแนวคิดการออกแบบเริ่มต้นจากการวางผังอาคารลงบนพื้นที่ โดยคำนึงถึงการรักษาระบบนิเวศเดิมเป็นสำคัญ จึงได้มีการเว้นพื้นที่บริเวณลำน้ำ เพื่อเปิดโอกาสให้เกิดการใช้งานร่วมกันระหว่างโครงการกับทรัพยากรธรรมชาติ และส่งเสริมให้ลำน้ำยังคงบทบาทในฐานะองค์ประกอบหลักของพื้นที่

ลำดับถัดมา ได้มีการวิเคราะห์มุมมอง (View Analysis) ทั้งจากภายนอกเข้าสู่โครงการ และจากภายในสู่บริบทโดยรอบ เพื่อนำไปสู่การปรับลดหรือจัดวางตำแหน่งอาคารใหม่ ให้เกิดมุมมองที่เปิดโล่ง สามารถเชื่อมโยงสายตาระหว่างพื้นที่ภายในและภายนอกได้อย่างต่อเนื่อง จากนั้น ได้มีการปรับรูปทรงอาคารให้สอดคล้องกับบริบทโดยรอบ ทั้งในด้านภูมิประเทศ แนวเส้นทางสัญจร และลักษณะพื้นที่ เพื่อให้สถาปัตยกรรมมีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม และไม่แปลกแยกจากบริบทเดิม

ในขั้นตอนต่อมา ได้มีการแบ่งมวลอาคาร (Building Mass) ออกเป็นส่วนย่อย เพื่อลดความแข็งกระด้างและขนาดใหญ่เกินไปของอาคาร ซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น การลดขนาดมวลอาคารช่วยให้เกิดความโปร่ง โล่ง และสร้างสัดส่วนที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนมากยิ่งขึ้น

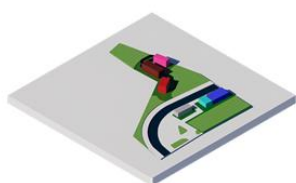
พร้อมกันนี้ ได้มีการเพิ่มพื้นที่กิจกรรม (Activity Space) แทรกลงภายในโครงการ เพื่อส่งเสริมการใช้งานอย่างต่อเนื่อง และเปิดโอกาสให้คนในชุมชนสามารถเข้ามาใช้พื้นที่ร่วมกันได้ตลอดเวลา อันนำไปสู่การสร้างชีวิตชีวาให้กับพื้นที่

ในขั้นตอนสุดท้าย อาคารได้รับการยกพื้นขึ้นเล็กน้อย เพื่อลดการสัมผัสกับพื้นดินโดยตรง ซึ่งช่วยให้เกิดการไหลเวียนของอากาศใต้ถุนอาคาร เพิ่มความเย็นสบายตามหลักการออกแบบเชิงภูมิอากาศ (Passive Design) อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการรองรับและป้องกันปัญหาน้ำท่วม โดยเปิดโอกาสให้น้ำสามารถไหลผ่านใต้ตัวอาคารได้ ลดความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นกับโครงสร้าง

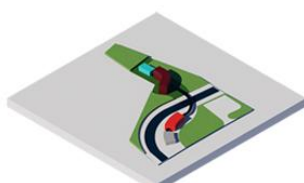
4.3 การพัฒนาแบบร่าง

DEVELOPMENT

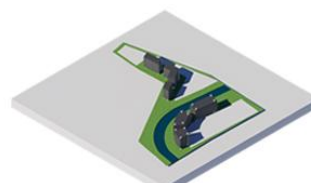
การพัฒนาแนวคิดการออกแบบ

จัดวางอาคารโดยเริ่มต้นจากรูปทรงเลขาคณิต เพื่อหาฟังก์ชันการใช้งาน

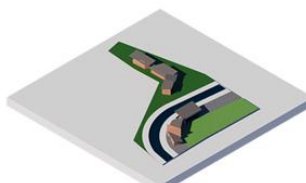
จัดกลุ่มอาคารเชื่อมโยงฟังก์ชันเพื่อให้เกิดการใช้งานและจัดหาแนวทางจัดวางโซนนิ่ง

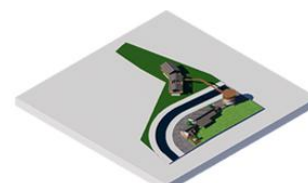
เพิ่มแนวคิด : ยกอาคารเพื่อระบายความลม รับลมไหลผ่านและป้องกันน้ำท่วม

ออกแบบดีไซน์อาคาร โดยเริ่มจากการใช้งาน ออกเป็นรูปทรงอาคาร

ออกแบบดีไซน์อาคาร จากฟังก์ชันและขแนวคิดอาคารยั่งยืน

ออกแบบดีไซน์อาคาร จากการใช้งาน ผู้คนชุมชน ความเป็นอยู่ และการใช้งาน ดั้งเดิมของพื้นที่

ภาพที่ 4.5 แสดงถึงการวิเคราะห์การออกแบบแนวคิด

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

บทที่ 5

ผลงานการออกแบบ

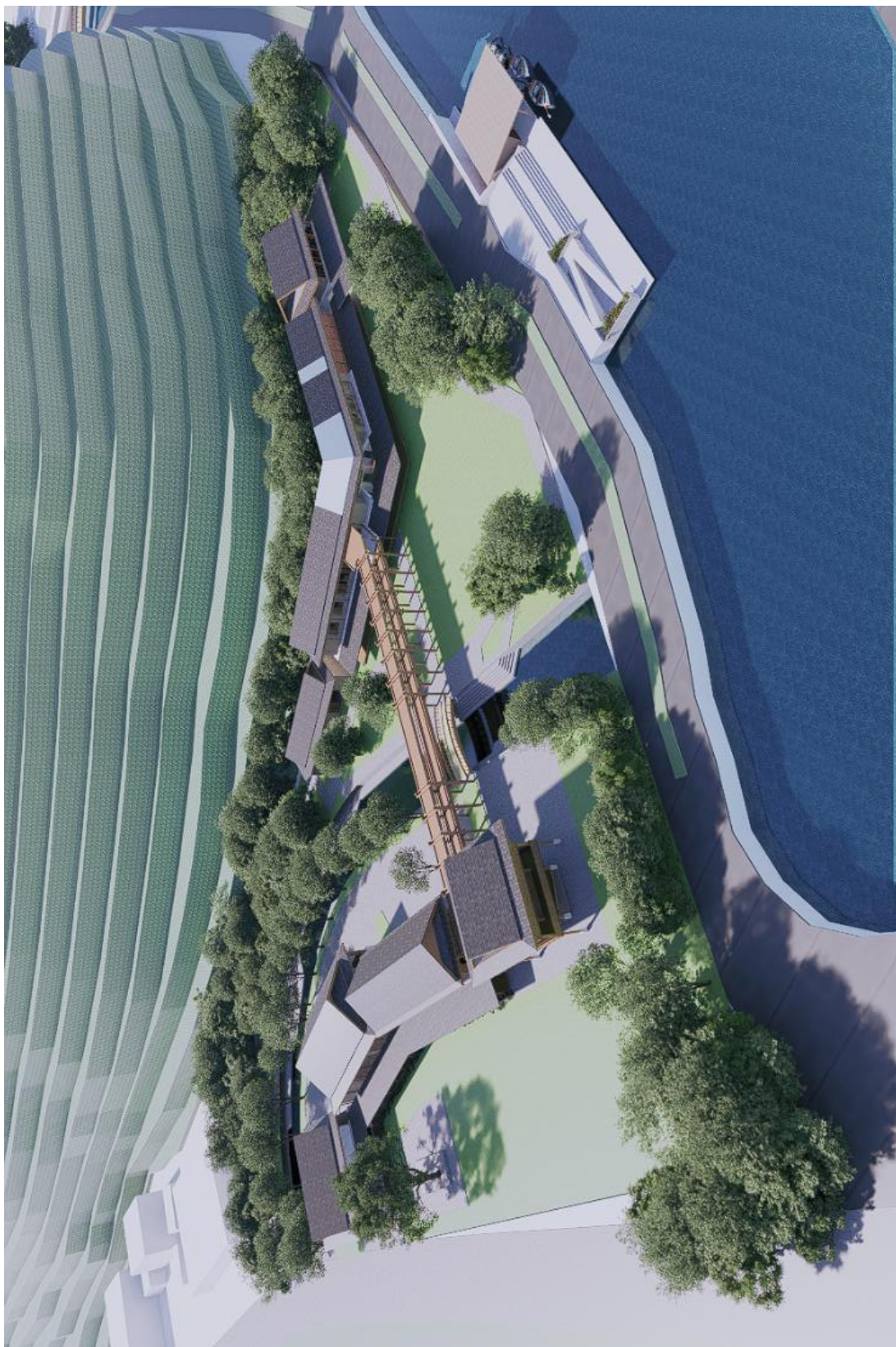

ภาพที่ 5.1 AERIAL VIEW PERSPECTIVE MASTERPLAN

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

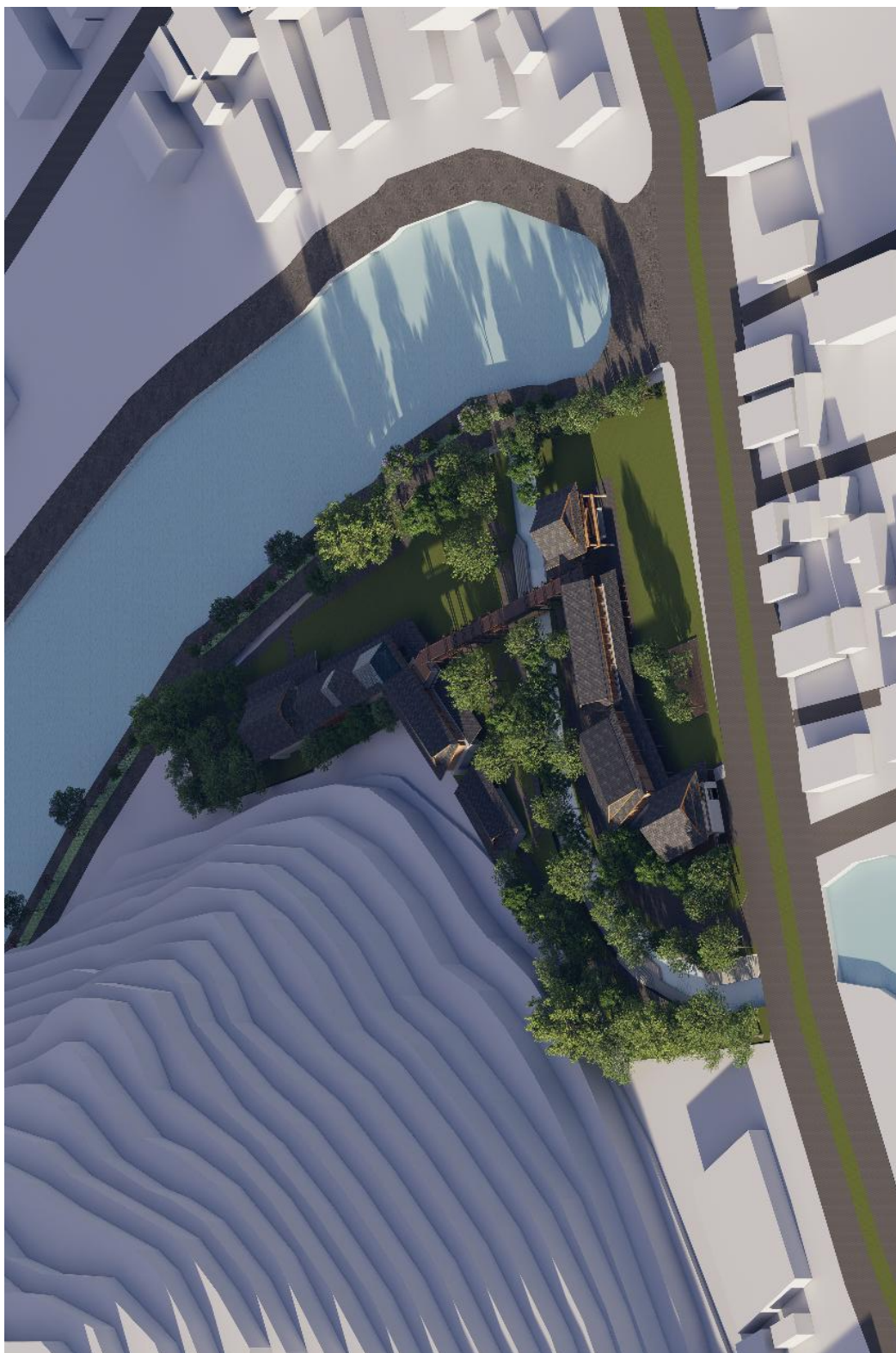
โครงการออกแบบศูนย์กลางกิจกรรมชุมชนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการท่องเที่ยวเชิงพหุวัฒนธรรม ตำบลหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา เป็นโครงการ

โครงการได้กำหนดพื้นที่ตั้งออกเป็น 3 ส่วนหลัก ได้แก่ พื้นที่ 1 พื้นที่ต้อนรับและศูนย์รวมการเรียนรู้ กิจกรรมหลักสำหรับชุมชนและนักท่องเที่ยว พื้นที่ 2 พื้นที่เชื่อมต่อโครงการกับบริบทโดยรอบ ซึ่งประกอบด้วยพื้นที่บริการและพื้นที่พักผ่อน และพื้นที่ 3 พื้นที่สนับสนุนกิจกรรมดั้งเดิมและส่งเสริมอัตลักษณ์ของชุมชน รวมถึงเป็นจุดเชื่อมต่อไปยังแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในพื้นที่

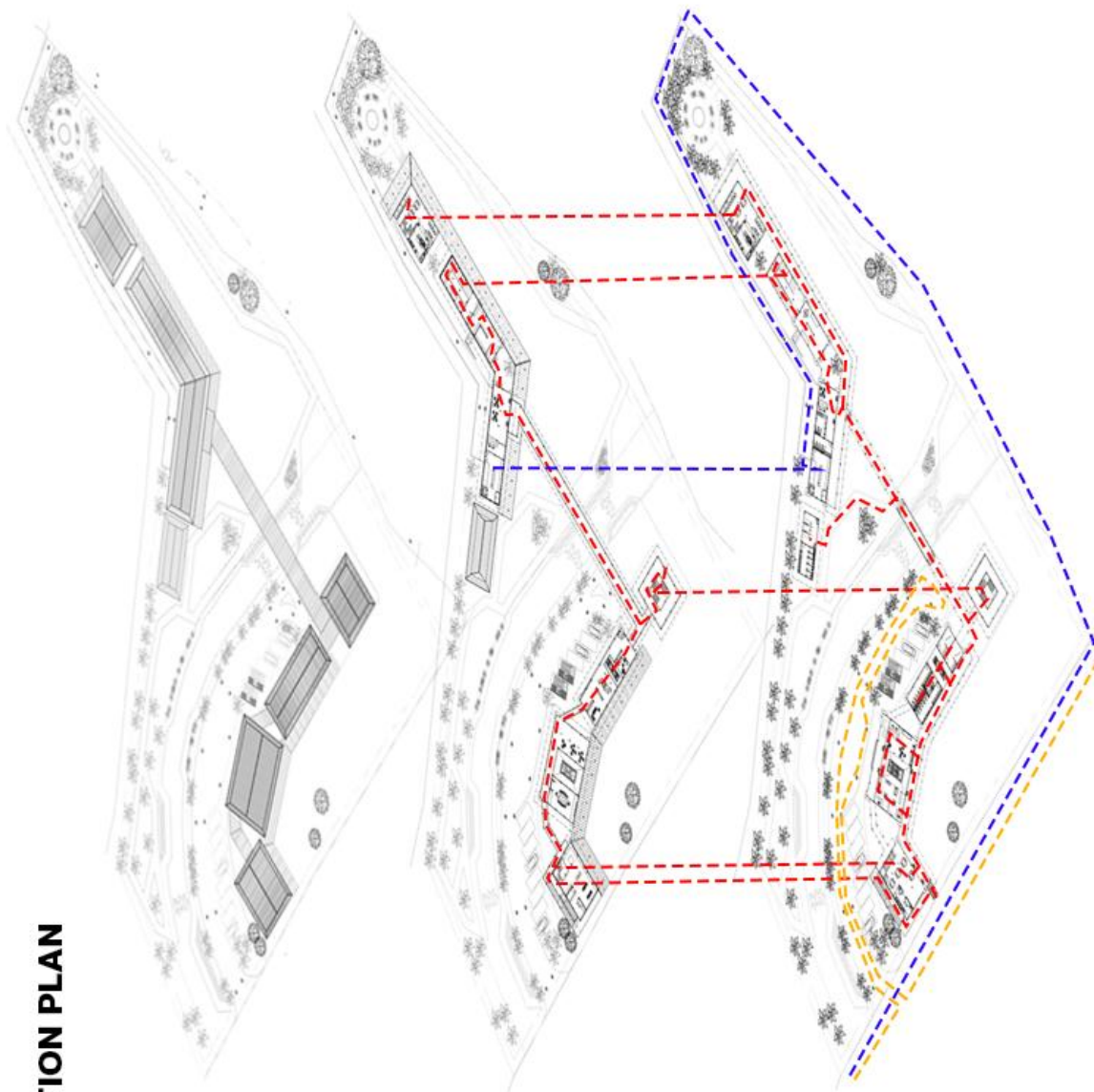
ภาพที่ 5.2 AERIAL VIEW PERSPECTIVE PLAN 1

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

ภาพที่ 5.3 AERIAL VIEW PERSPECTIVE SITE 1

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

CIRCULATION PLAN

ภาพที่ 5.4 CIRCULATION PLAN SITE 01

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

ภาพที่ 5.5 GROUND FLOOR PLAN SITE 01

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

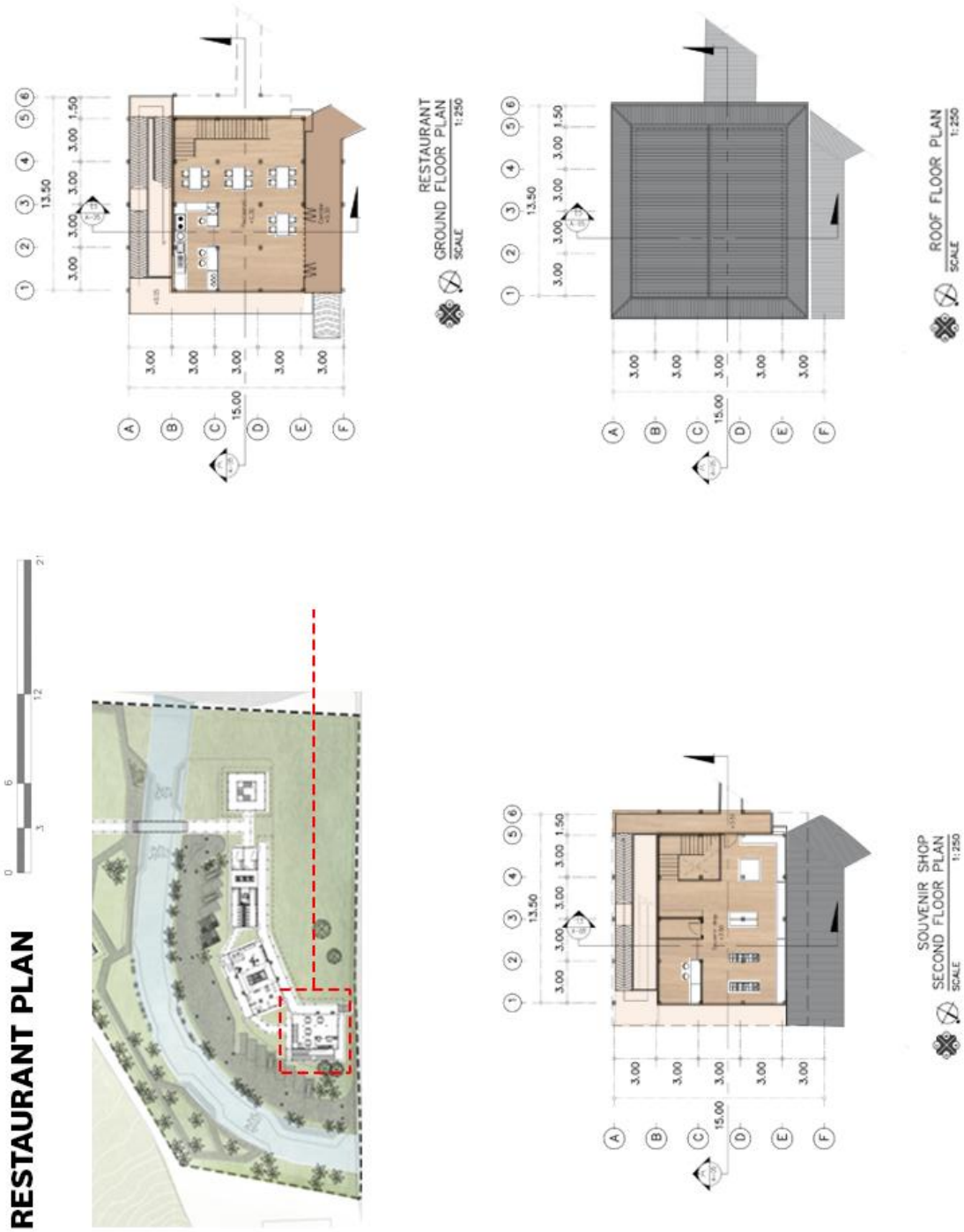
ภาพที่ 5.6 SECOND FLOOR PLAN SITE 01

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

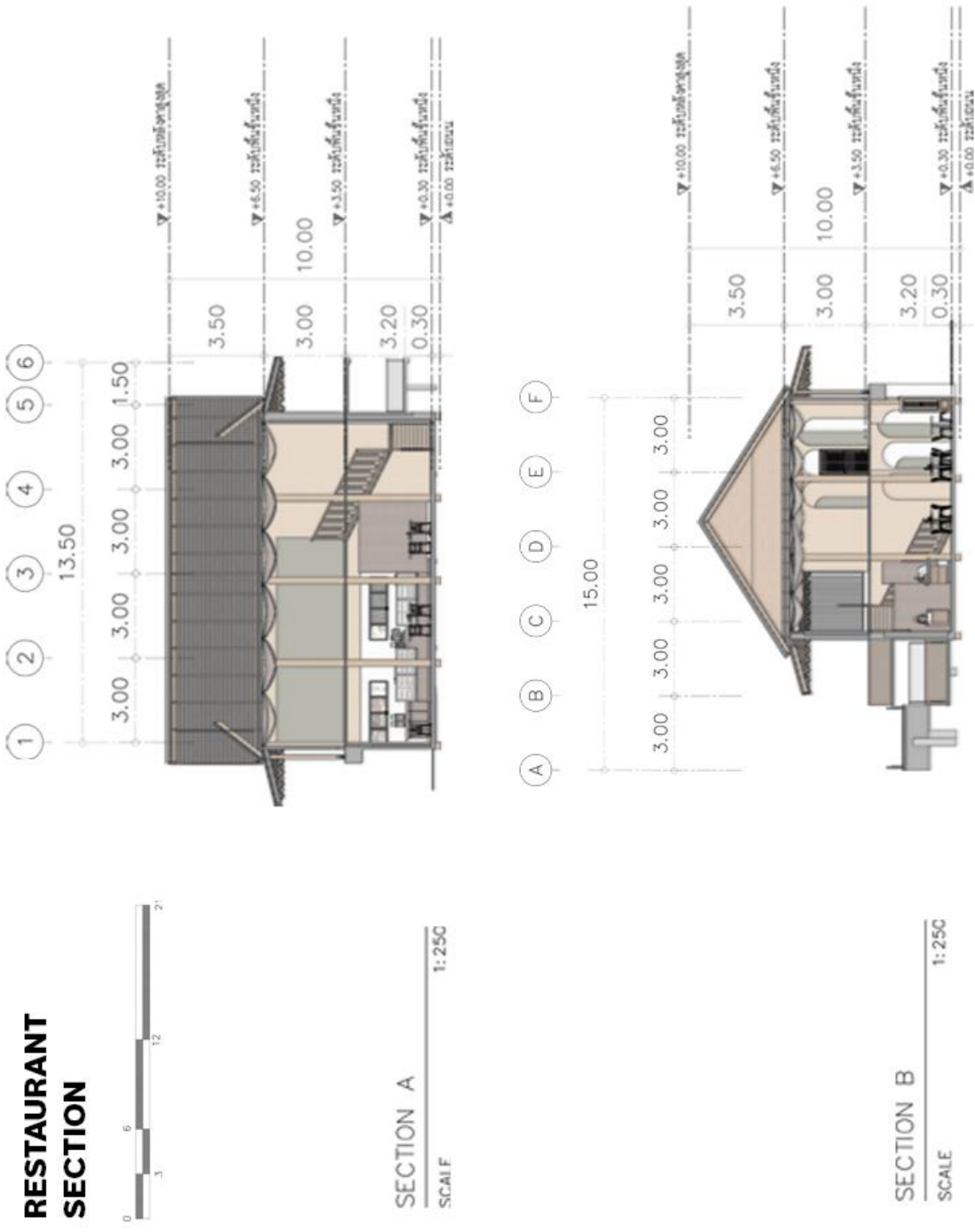
ภาพที่ 5.7 ROOF FLOOR PLAN SITE 01

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

ภาพที่ 5.8 RESTAURANT PLAN

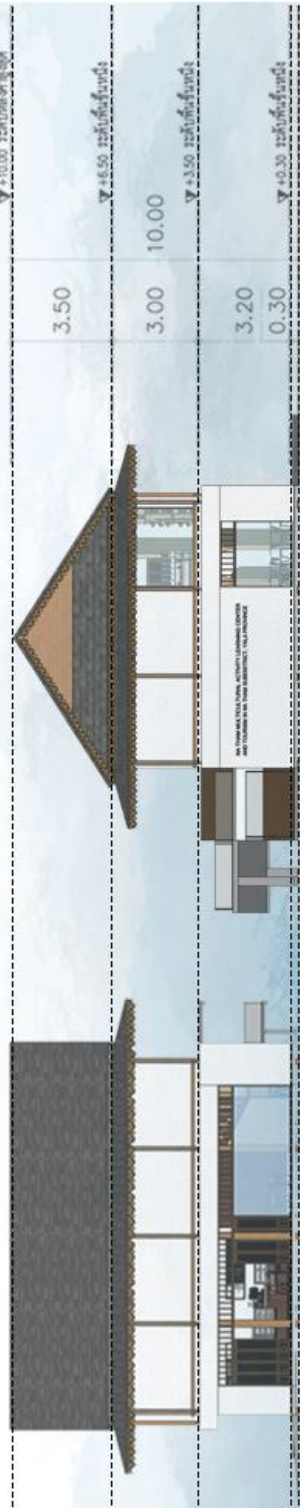
ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

ภาพที่ 5.9 RESTAURANT SECTION PLAN

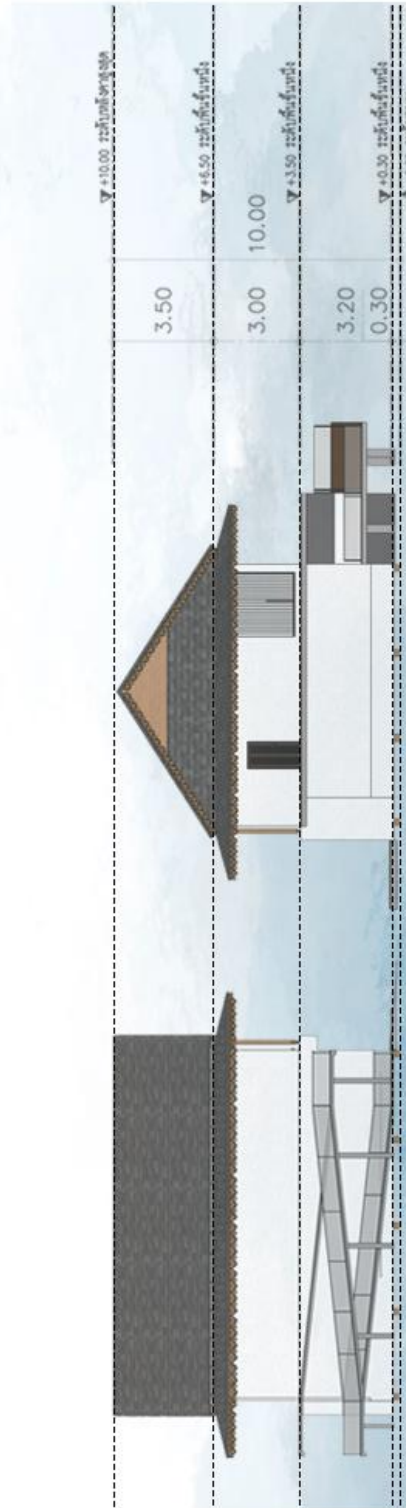
ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

ELEVATION

ELEVATION FRONT
SCALE 1:250

ELEVATION RIGTH
SCALE 1:250

ELEVATION BEHIND
SCALE 1:250

ELEVATION LEFT
SCALE 1:250

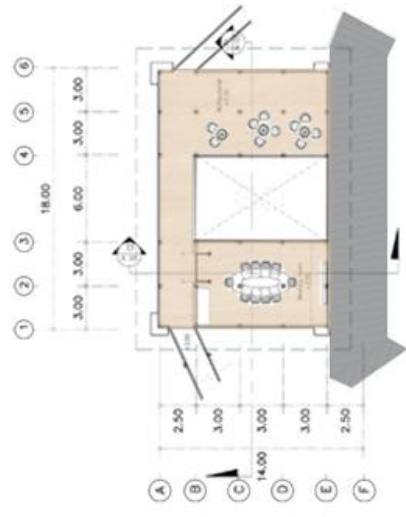
ภาพที่ 5.10 RESTAURANT ELEVATION PLAN

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

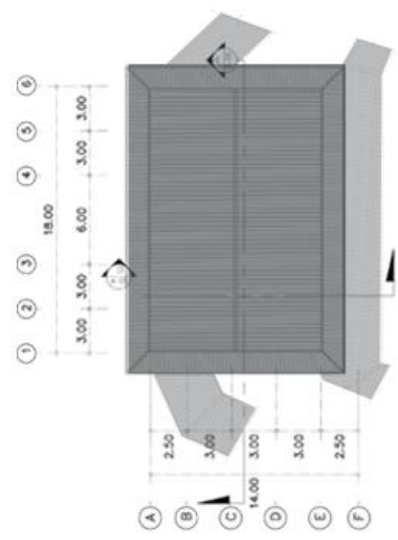
INFORMATION PLAN

RECEPTION
GROUND FLOOR PLAN
SCALE 1:250

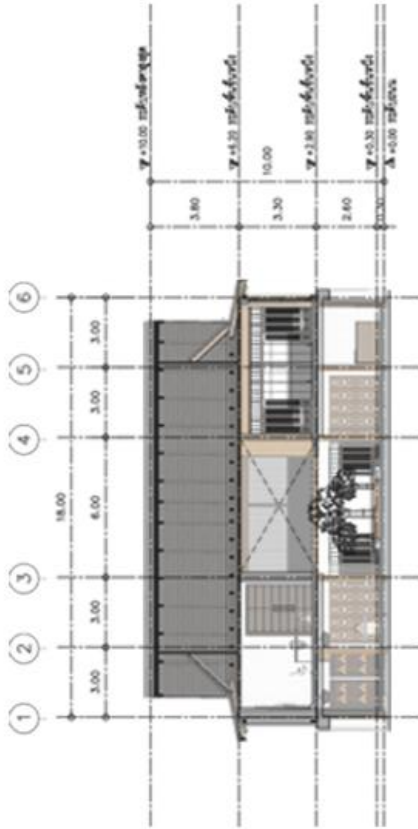
MULTIPURPOSE
SECOND FLOOR PLAN
SCALE 1:250

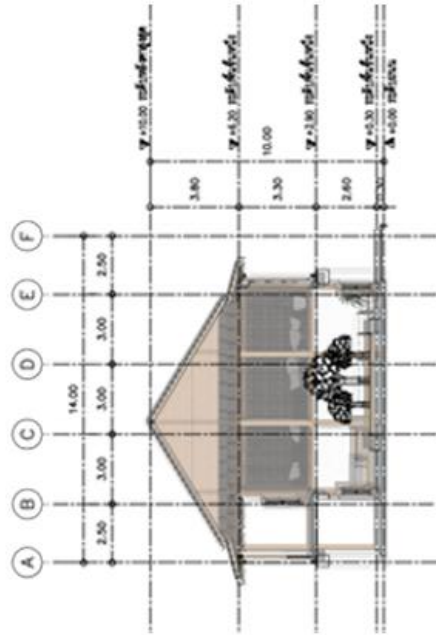
ROOF FLOOR PLAN
SCALE 1:250

ภาพที่ 5.11 INFORMATION PLAN
ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

INFORMATION SECTION

SECTION A
SCALE 1:250

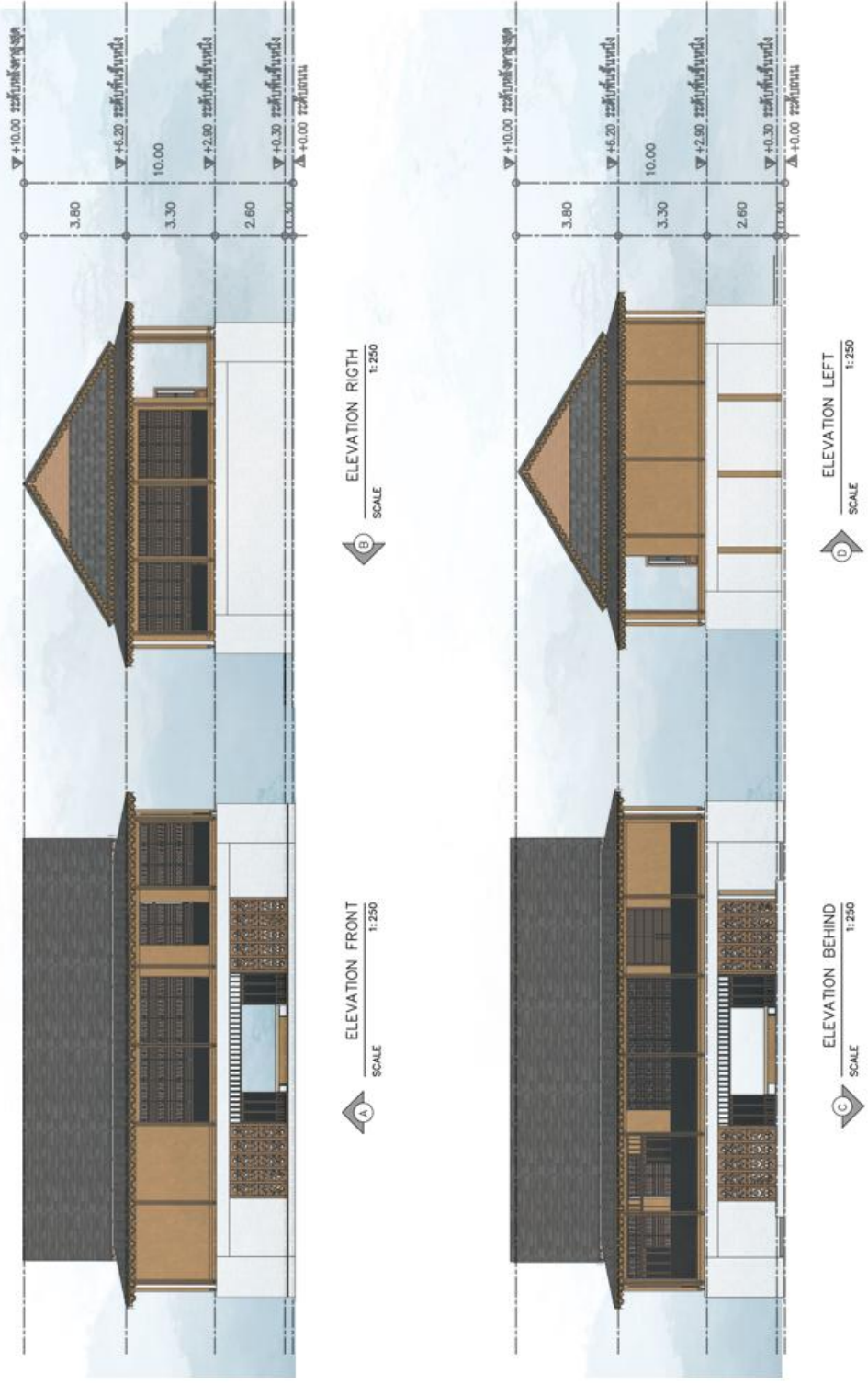

SECTION B
SCALE 1:250

ภาพที่ 5.12 INFORMATION SECTION PLAN

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

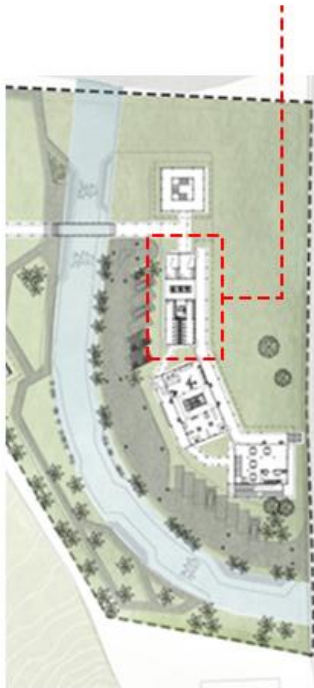
ELEVATION

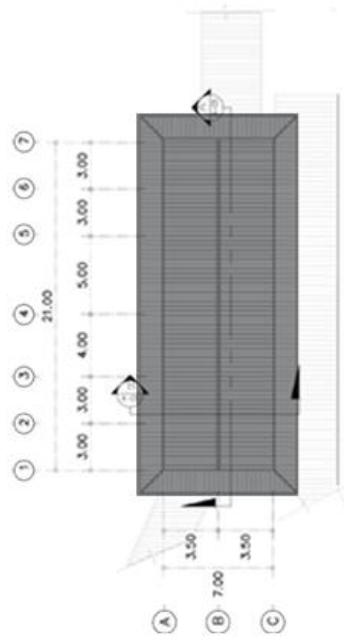
ภาพที่ 5.13 INFORMATION ELEVATION PLAN

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

TOILET PLAN

TOILET
GROUND FLOOR PLAN
SCALE 1:250

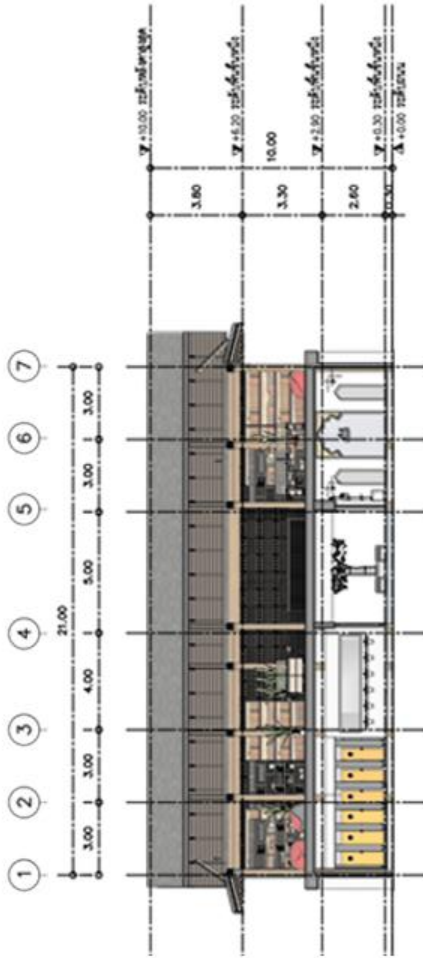
ROOF FLOOR PLAN
SCALE 1:250

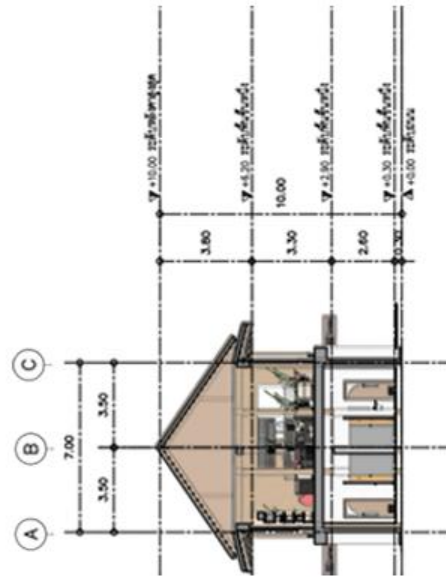
LIBRARY
SECOND FLOOR PLAN
SCALE 1:250

ภาพที่ 5.14 TOILET PLAN
ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

TOILET SECTION

SECTION A
SCALE 1:250

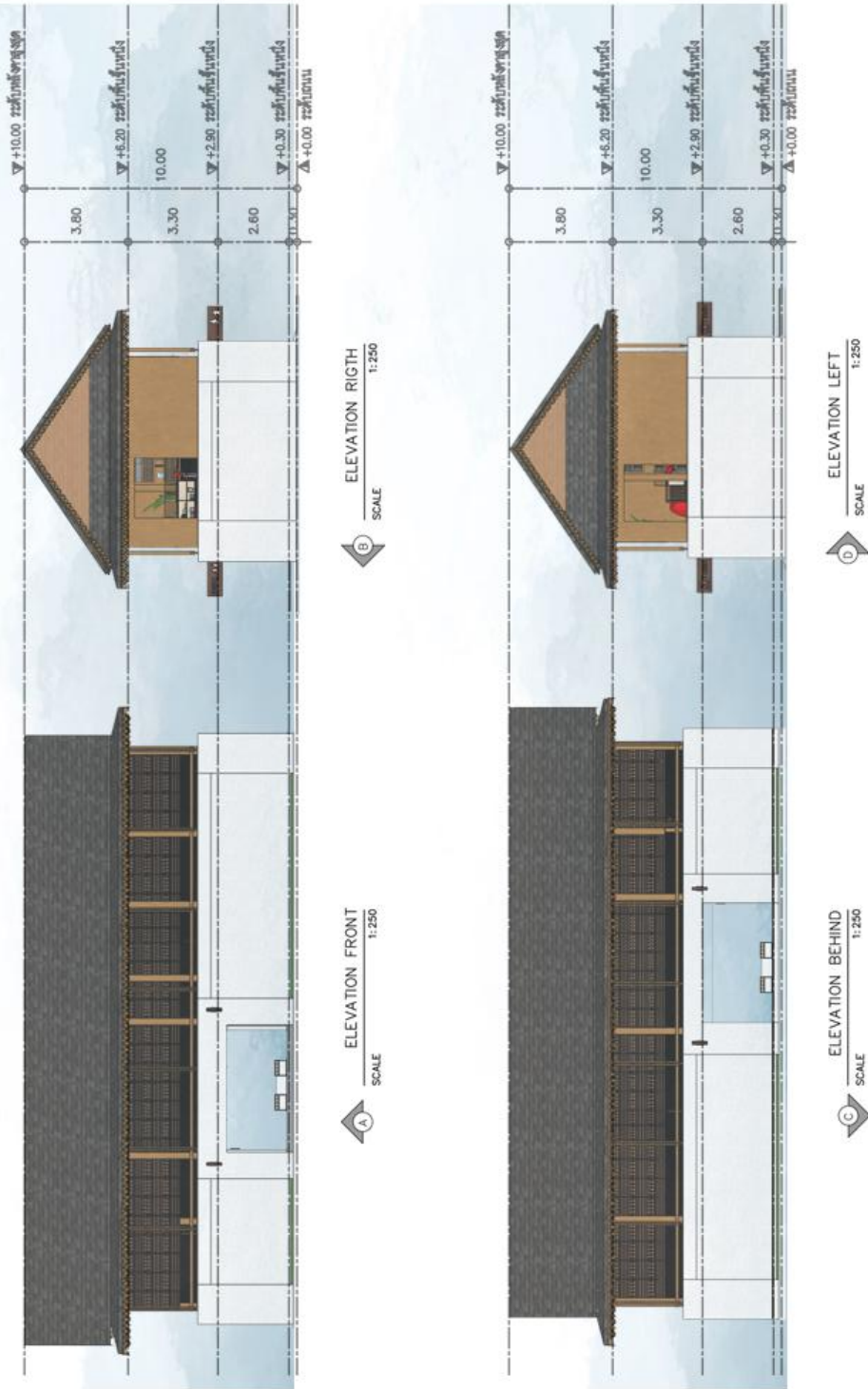

SECTION B
SCALE 1:250

ภาพที่ 5.15 TOILET SECTION PLAN

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

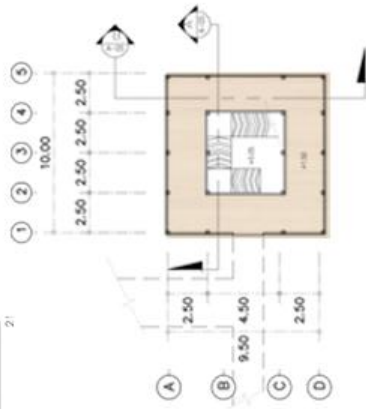
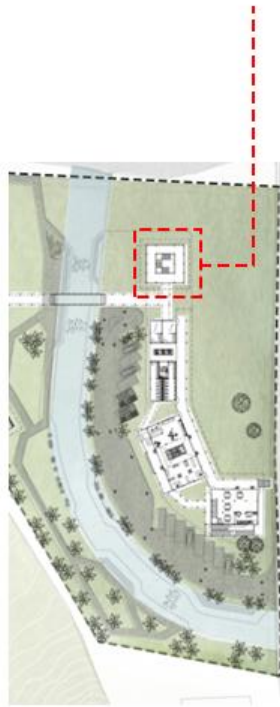
ELEVATION

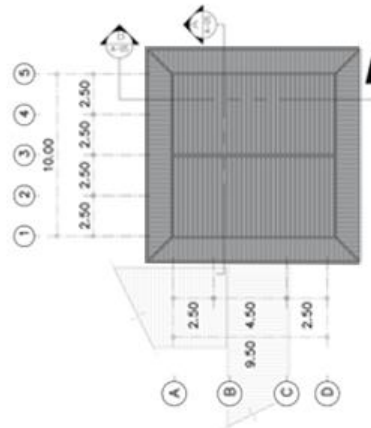
ภาพที่ 5.16 TOILET ELEVATION PLAN

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

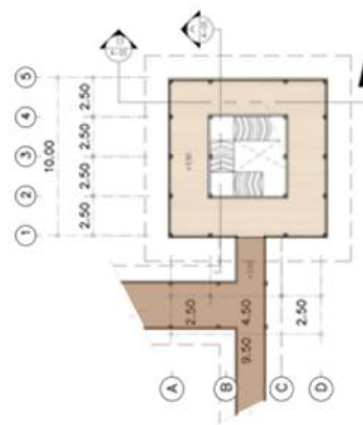
OBSERVATION TOWER PLAN

OBSERVATION TOWER
GROUND FLOOR PLAN
SCALE 1:250

ROOF FLOOR PLAN
SCALE 1:250

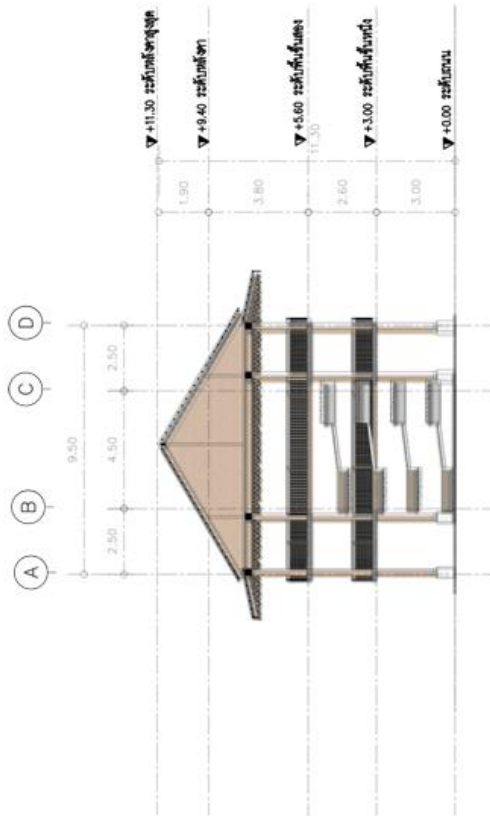

OBSERVATION TOWER
SECOND FLOOR PLAN
SCALE 1:250

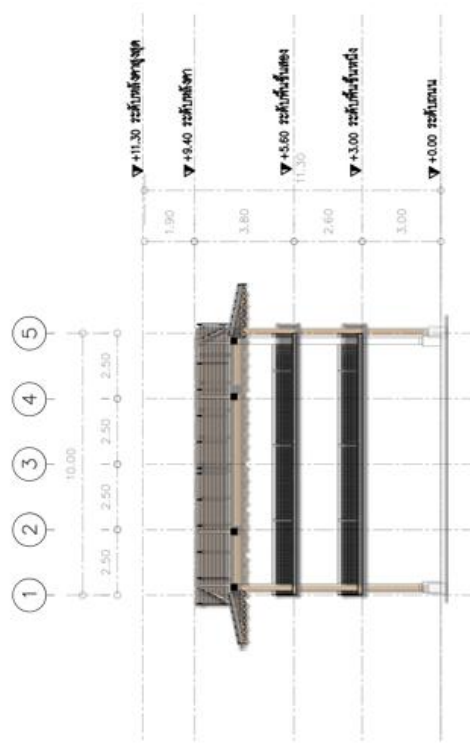
ภาพที่ 5.17 OBSERVATION TOWER PLAN

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

OBSERVATION TOWER SECTION

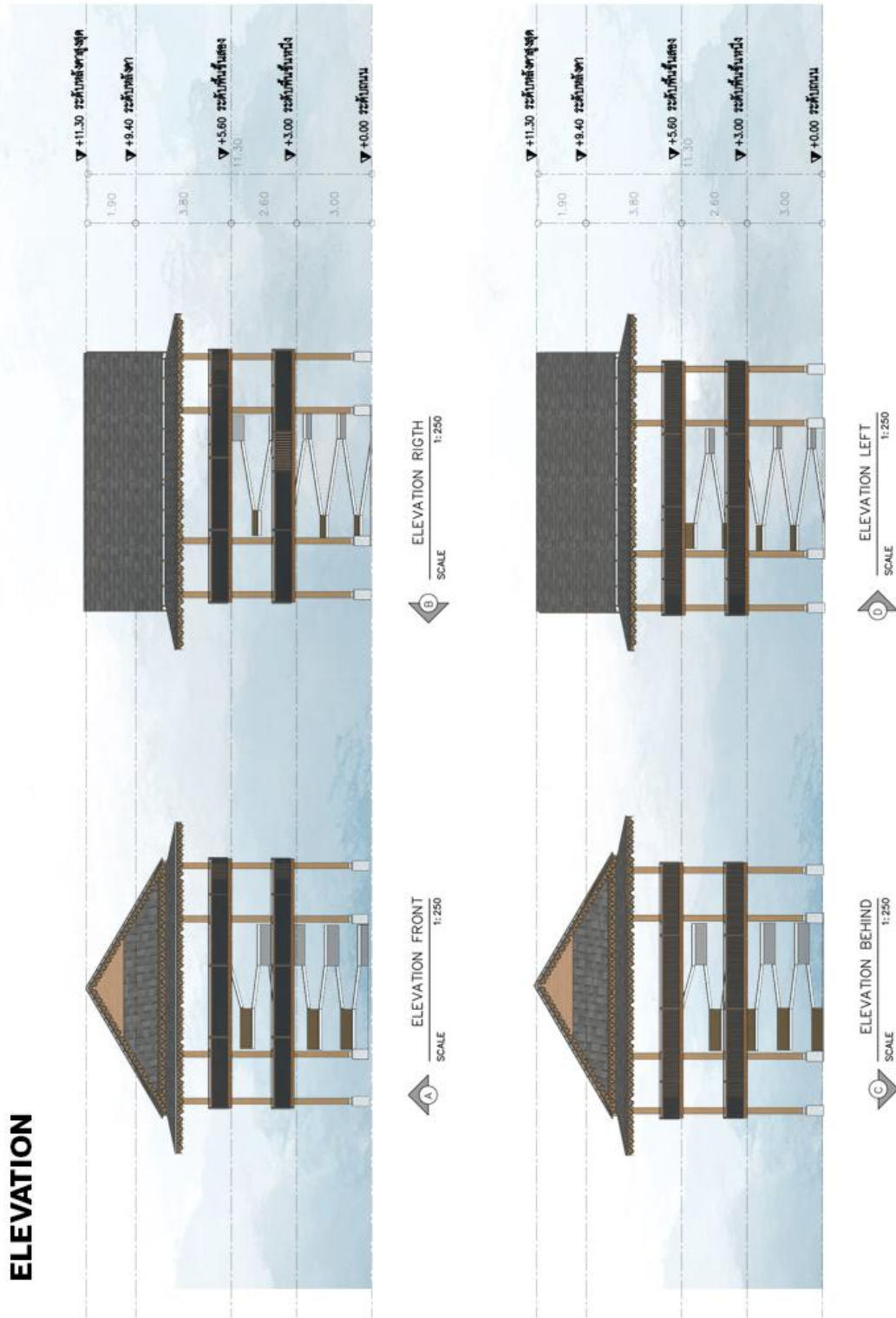
SECTION A
SCALE 1:250

SECTION B
SCALE 1:250

ภาพที่ 5.18 OBSERVATION TOWER SECTION PLAN

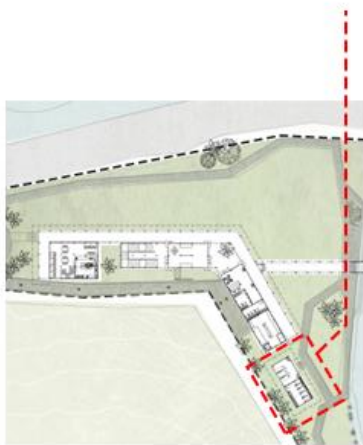
ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

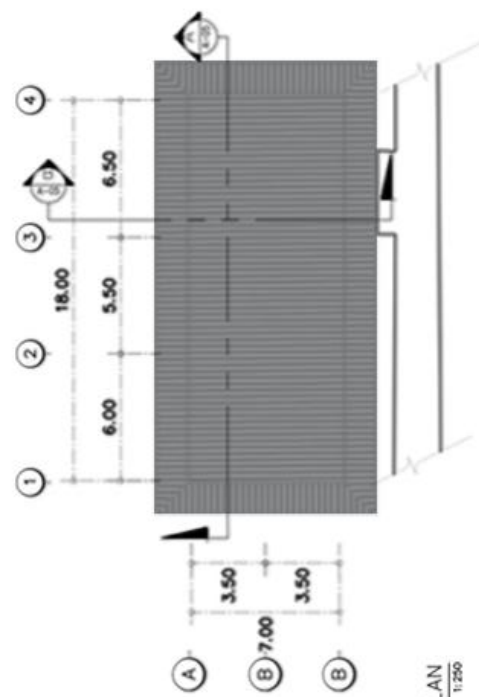
ภาพที่ 5.19 OBSERVATION TOWER ELEVATION PLAN

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

SPA PLAN

SPA
GROUND FLOOR PLAN
SCALE 1:250

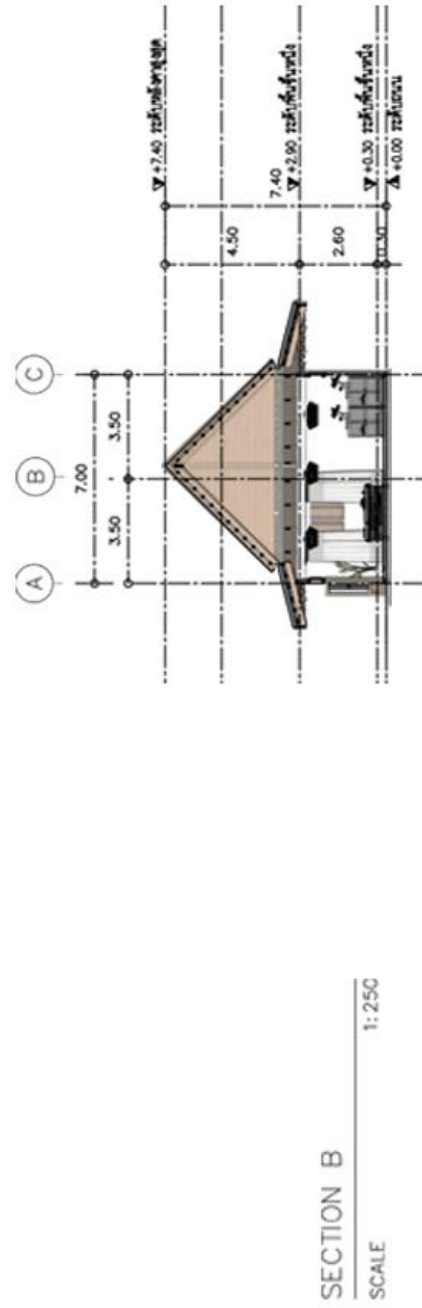
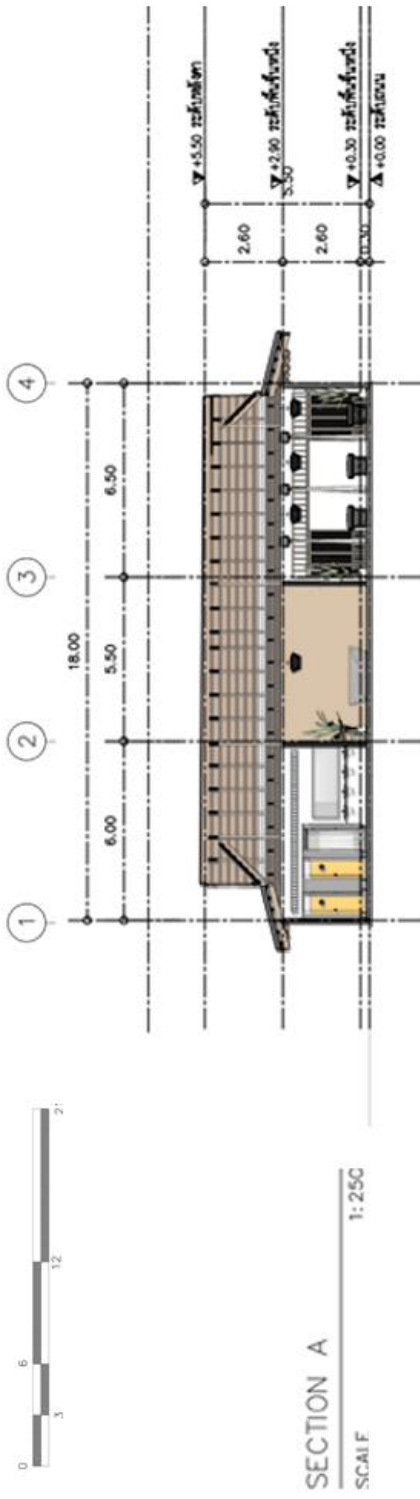

ROOF FLOOR PLAN
SCALE 1:250

ภาพที่ 5.20 SPA PLAN

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

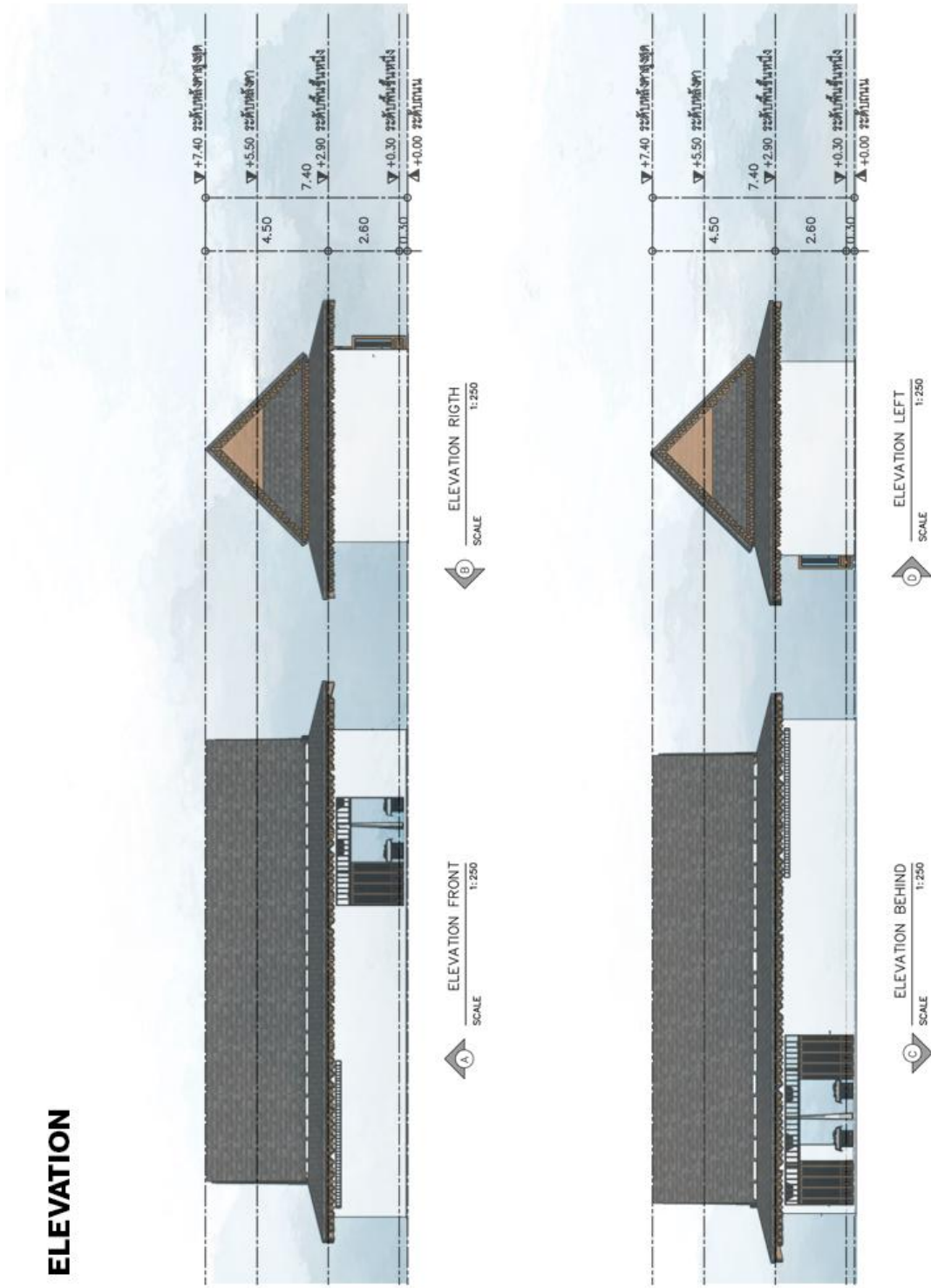
SPA SECTION

ภาพที่ 5.21 SPA SECTION PLAN

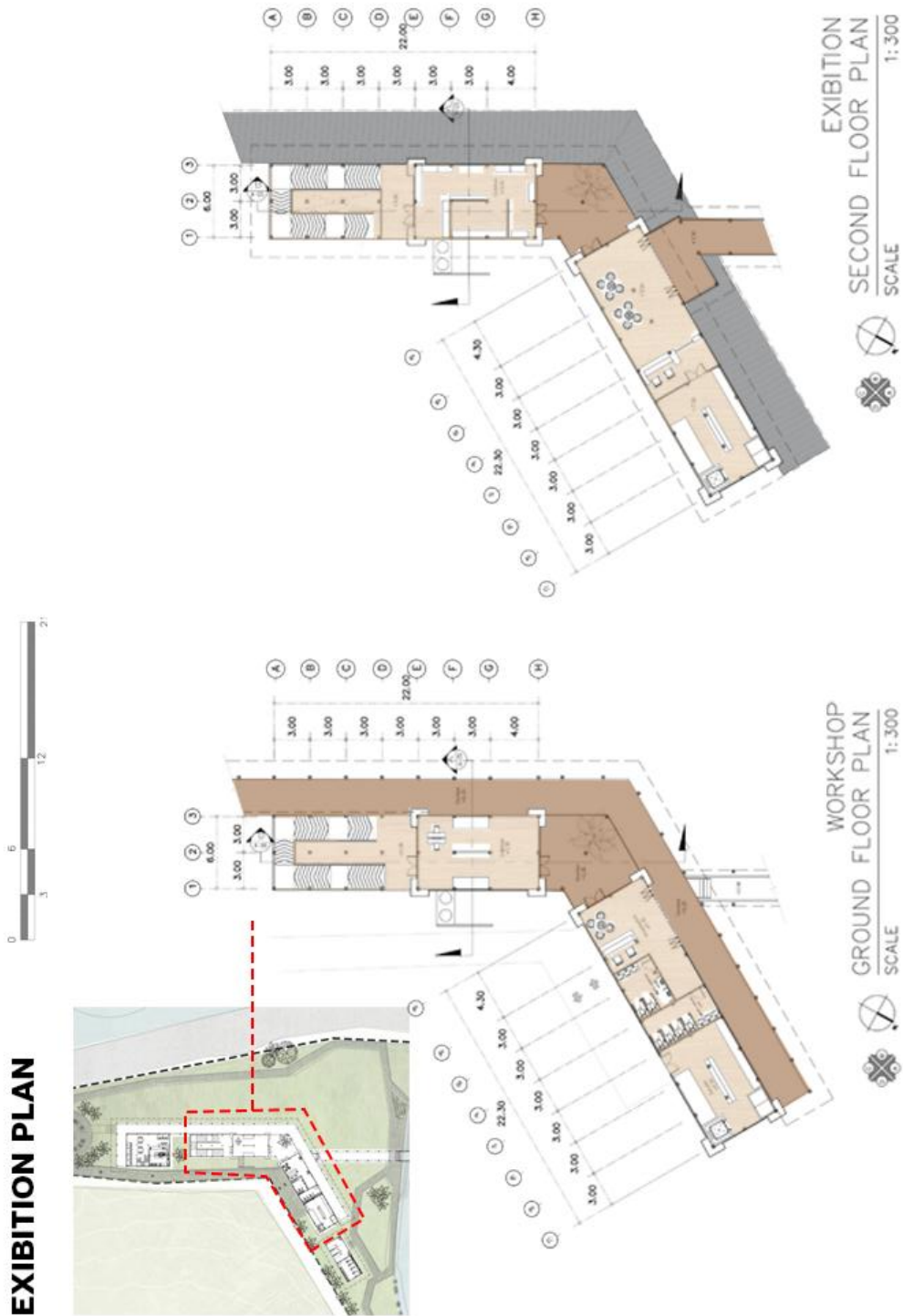
ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

ELEVATION

ภาพที่ 5.22 SPA ELEVATION PLAN

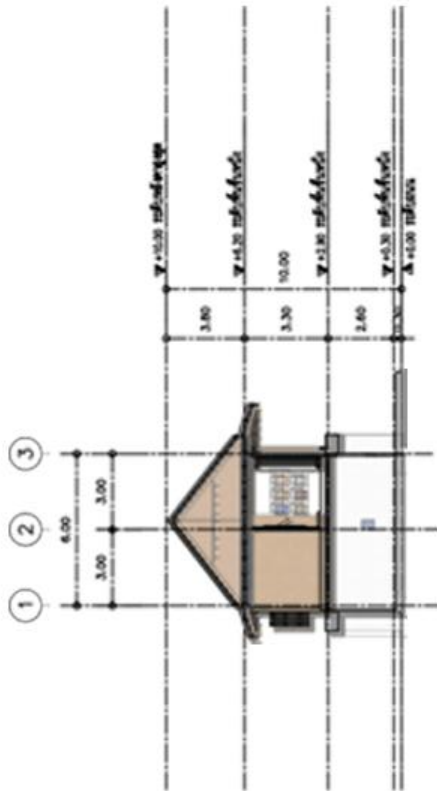
ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

ภาพที่ 5.23 EXHIBITION PLAN

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

**EXHIBITION
SECTION**

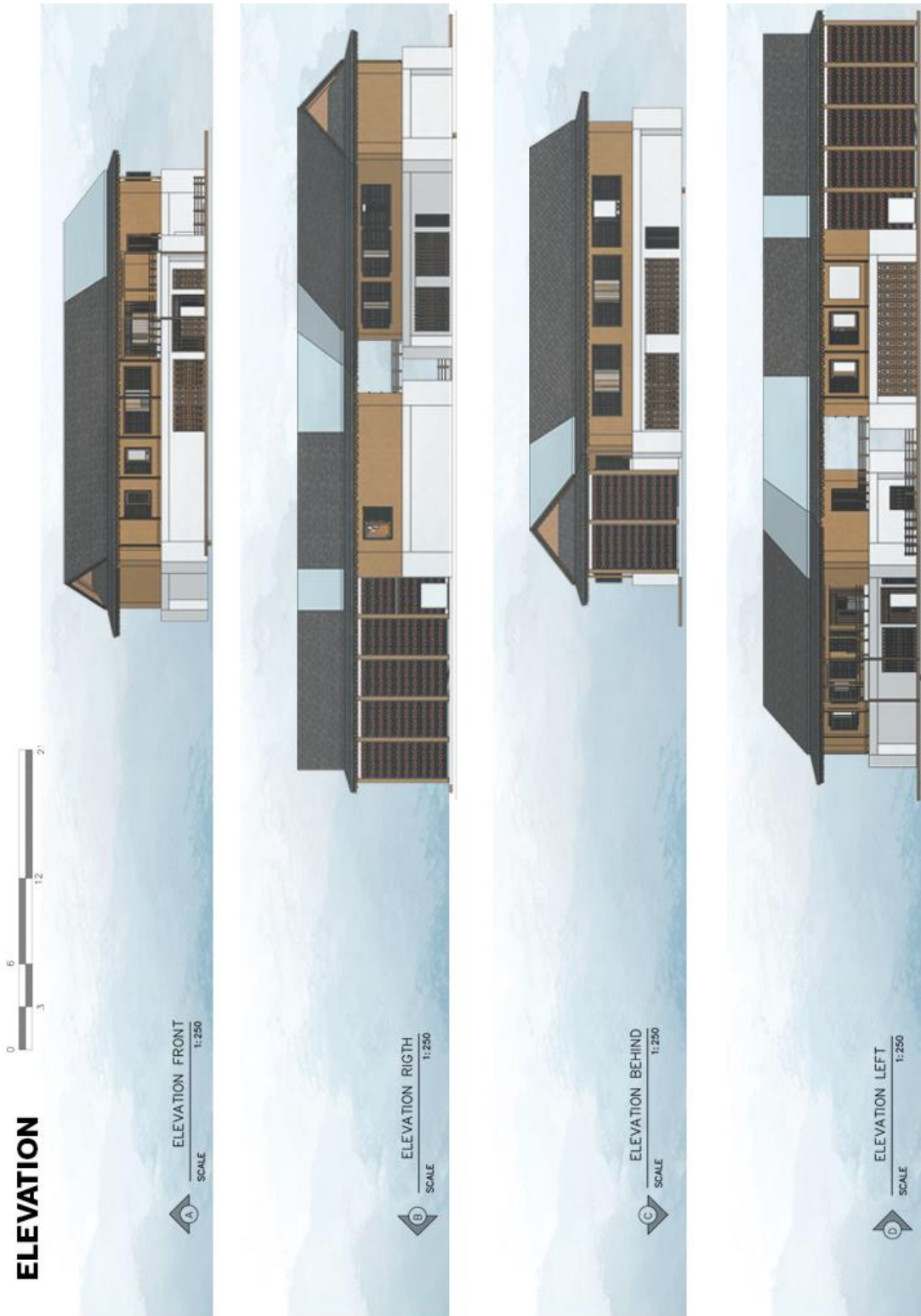

SECTION A
SCALE 1:250

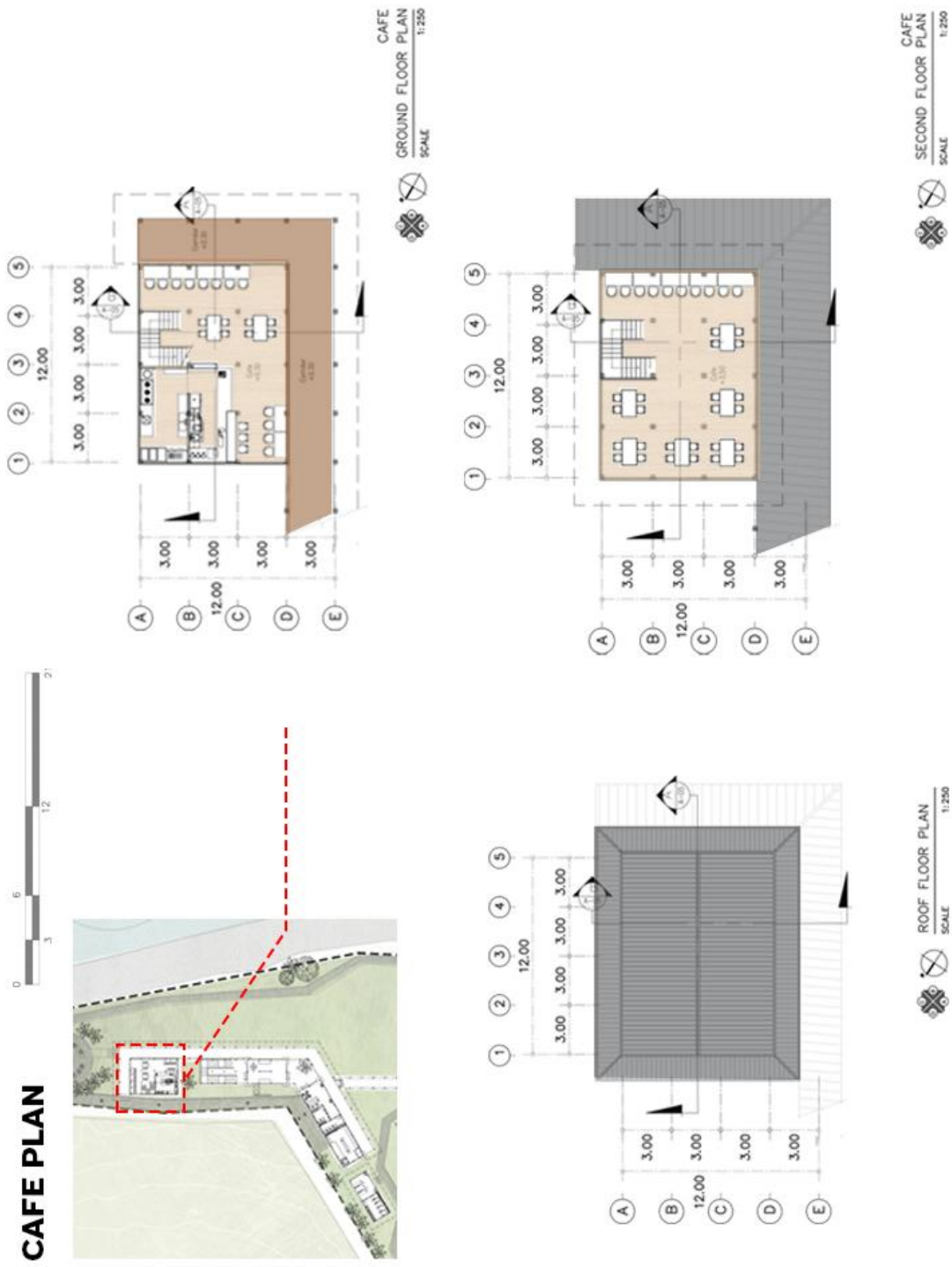
SECTION B
SCALE 1:250

ภาพที่ 5.25 EXHIBITION SECTION PLAN
ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

ภาพที่ 5.26 EXHIBITION ELEVATION PLAN

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

ภาพที่ 5.27 CAFE PLAN

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

CAFE SECTION

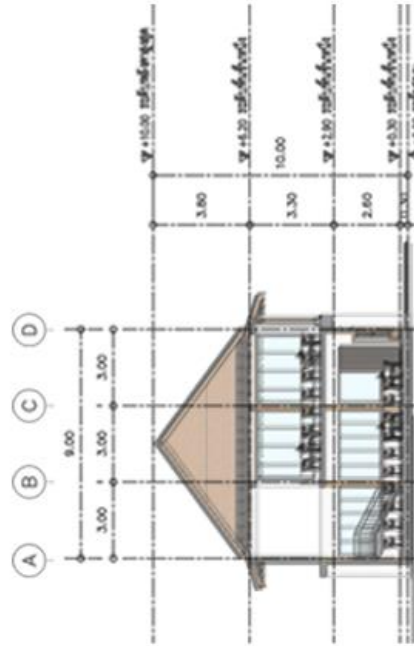

SECTION A

SCALE 1:250

SECTION B

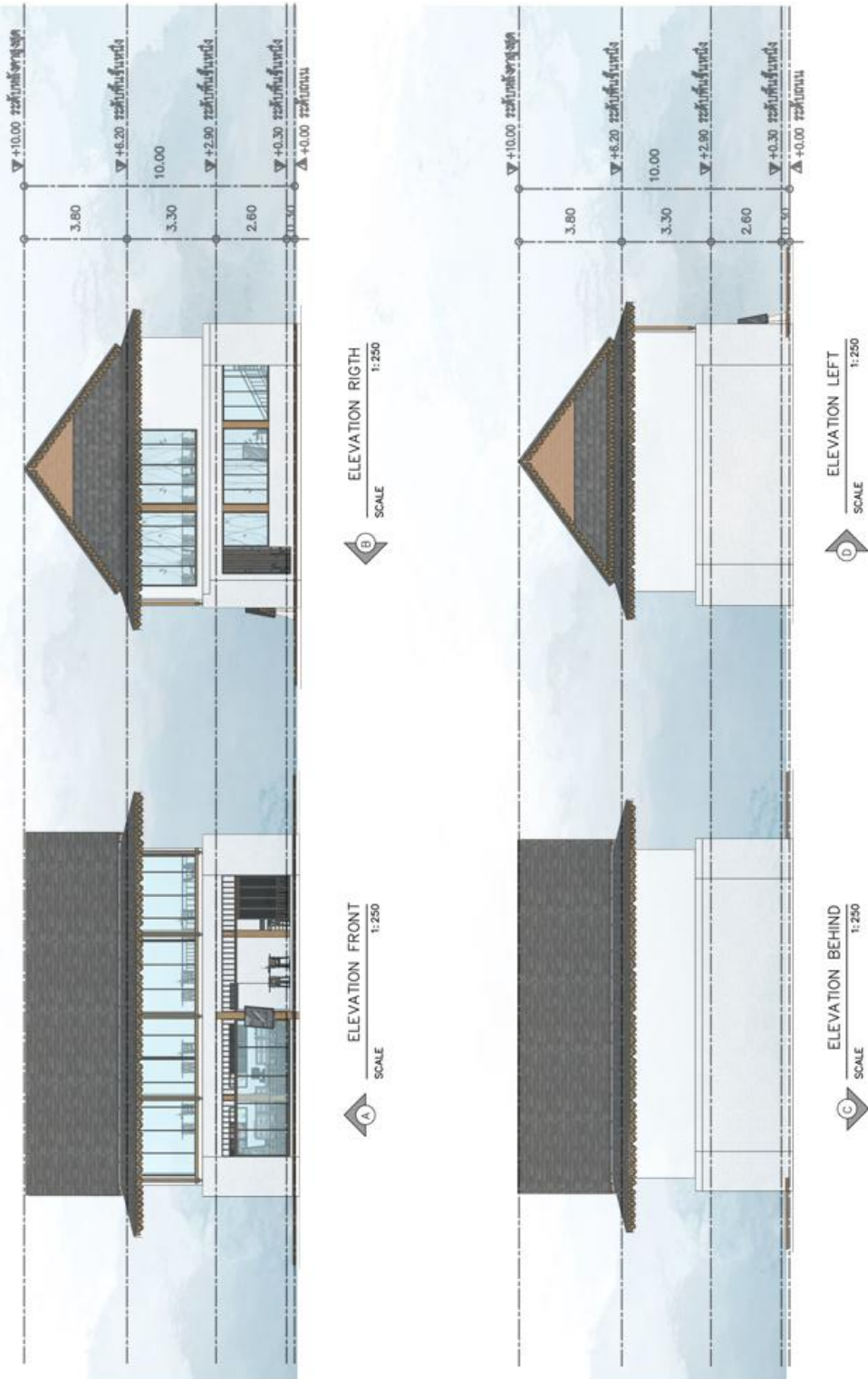
SCALE 1:250

ภาพที่ 5.28 CAFE SECTION PLAN

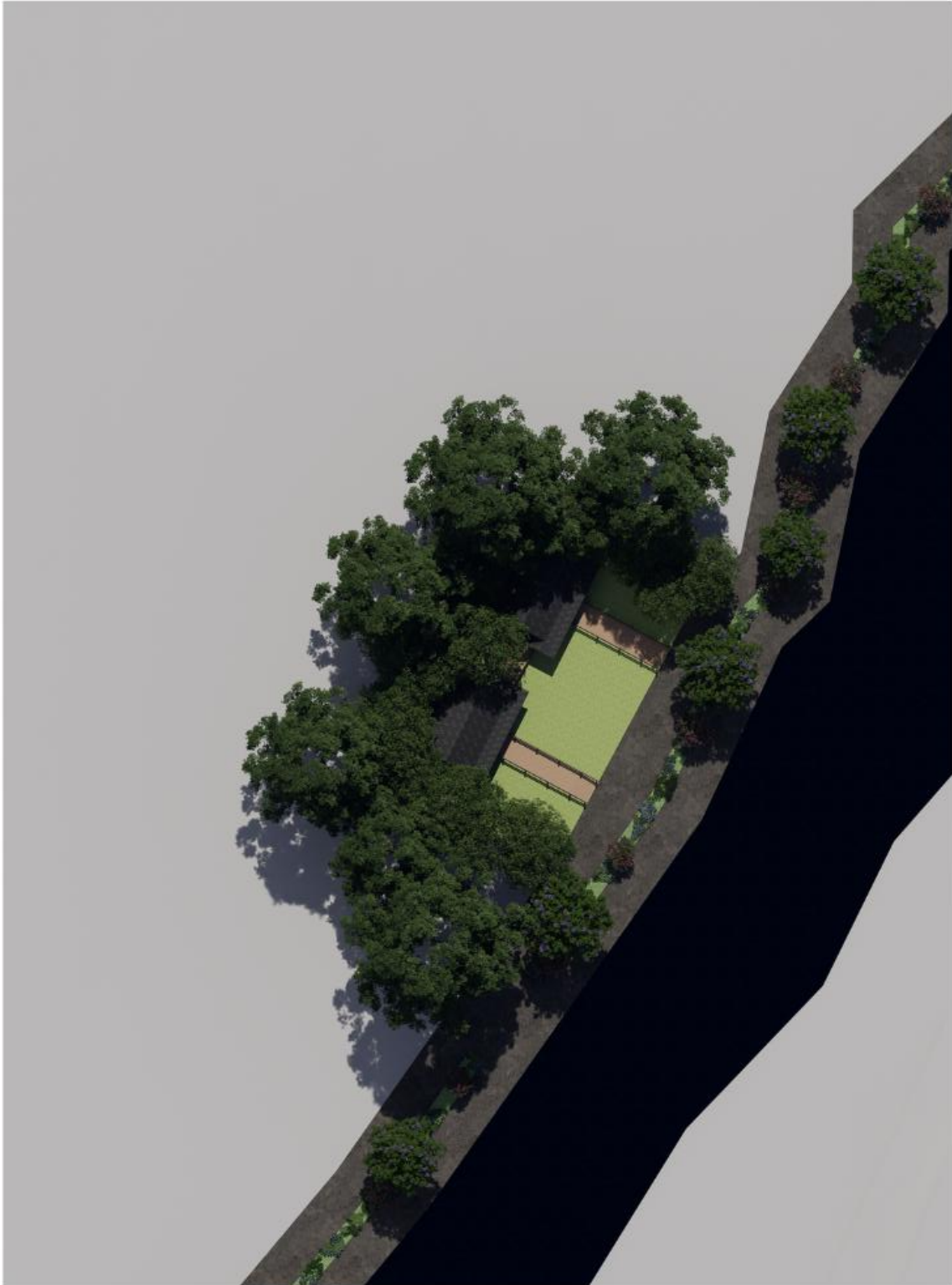
ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

ELEVATION

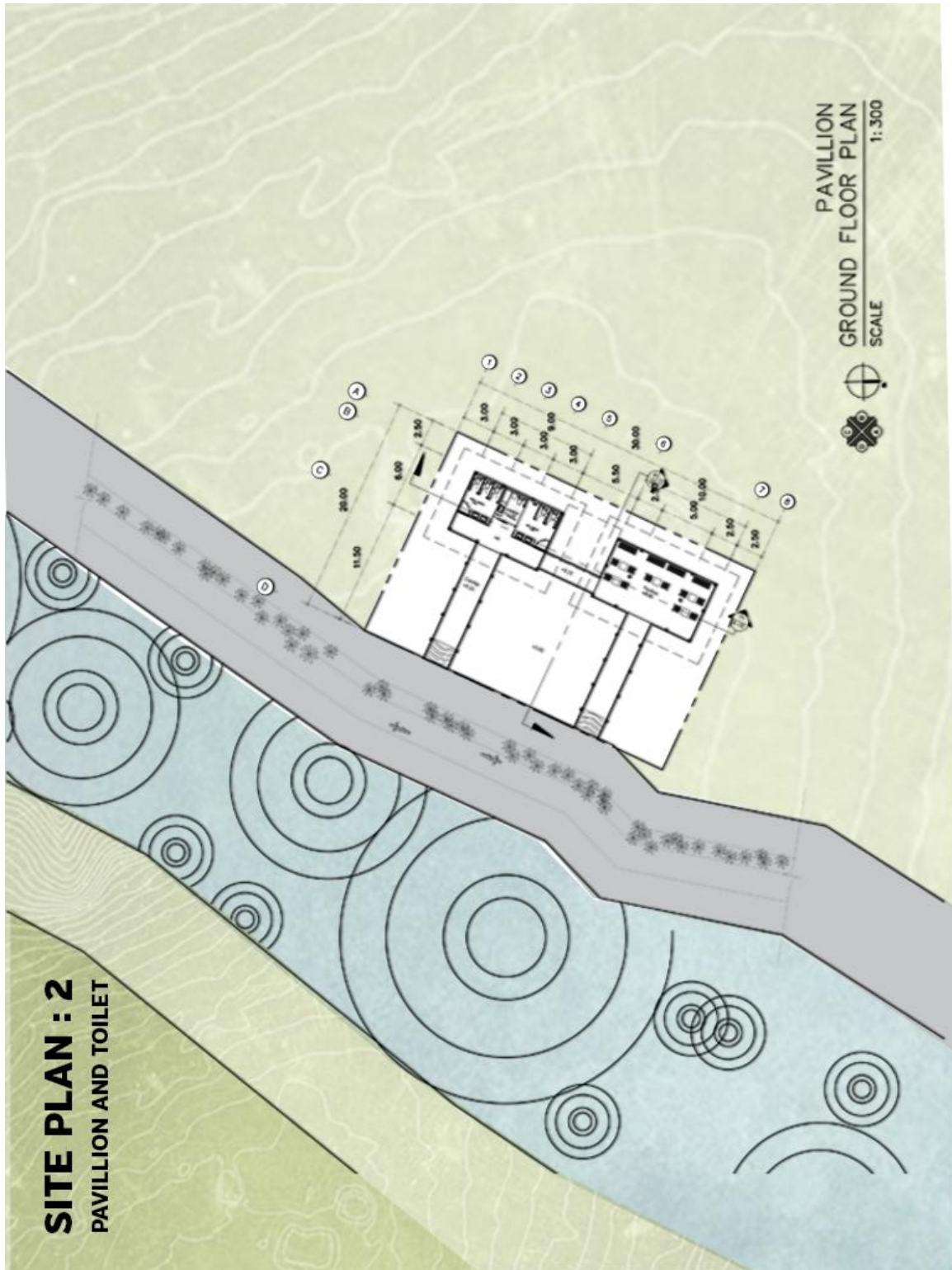
ภาพที่ 5.29 CAFE ELEVATION PLAN

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

ภาพที่ 5.30 AERIAL VIEW PERSPECTIVE PLAN 2

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

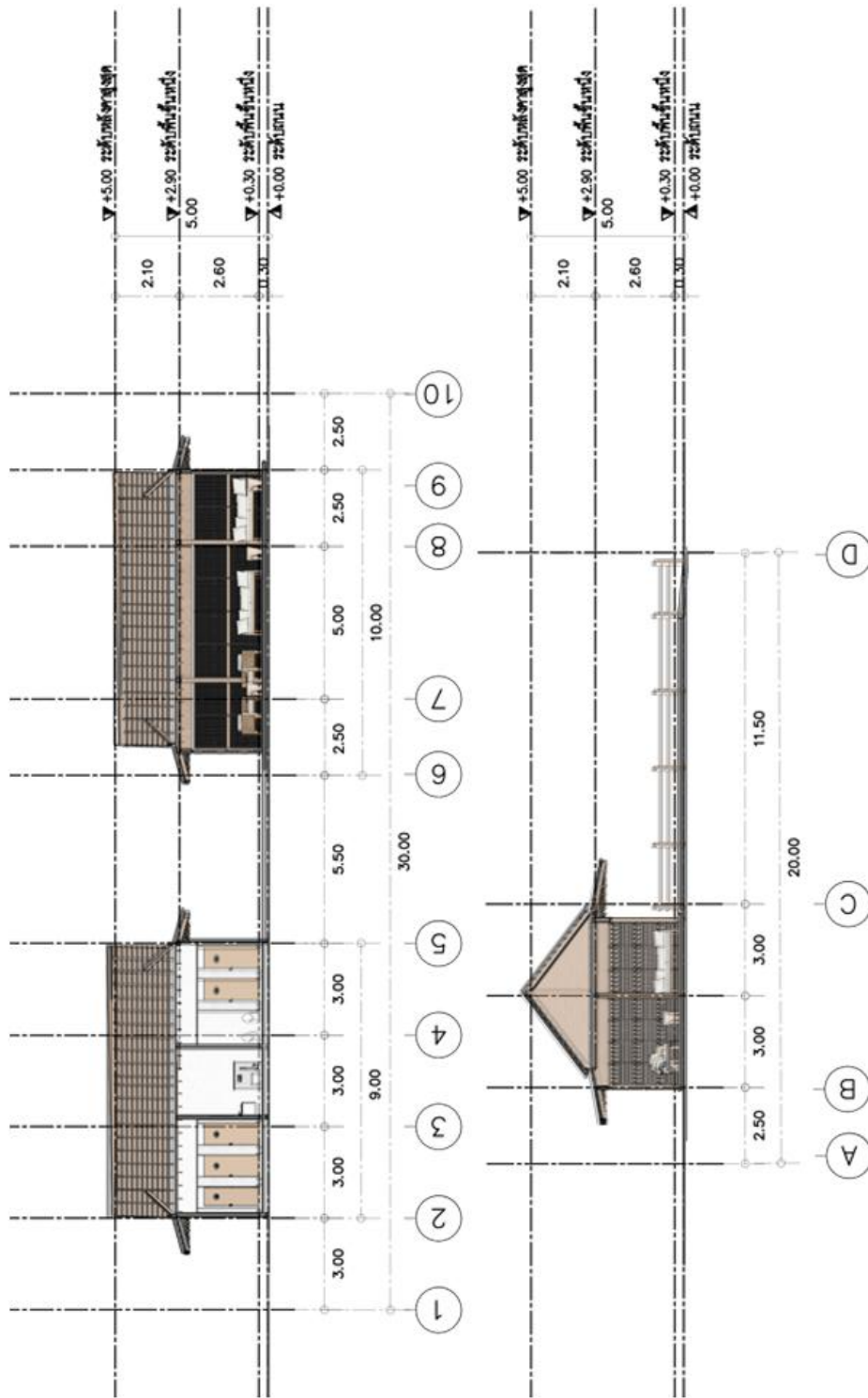

ภาพที่ 5.31 GROUND FLOOR PLAN 02

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

SITE SECTION PLAN : 2

PAVILLION AND TOILET

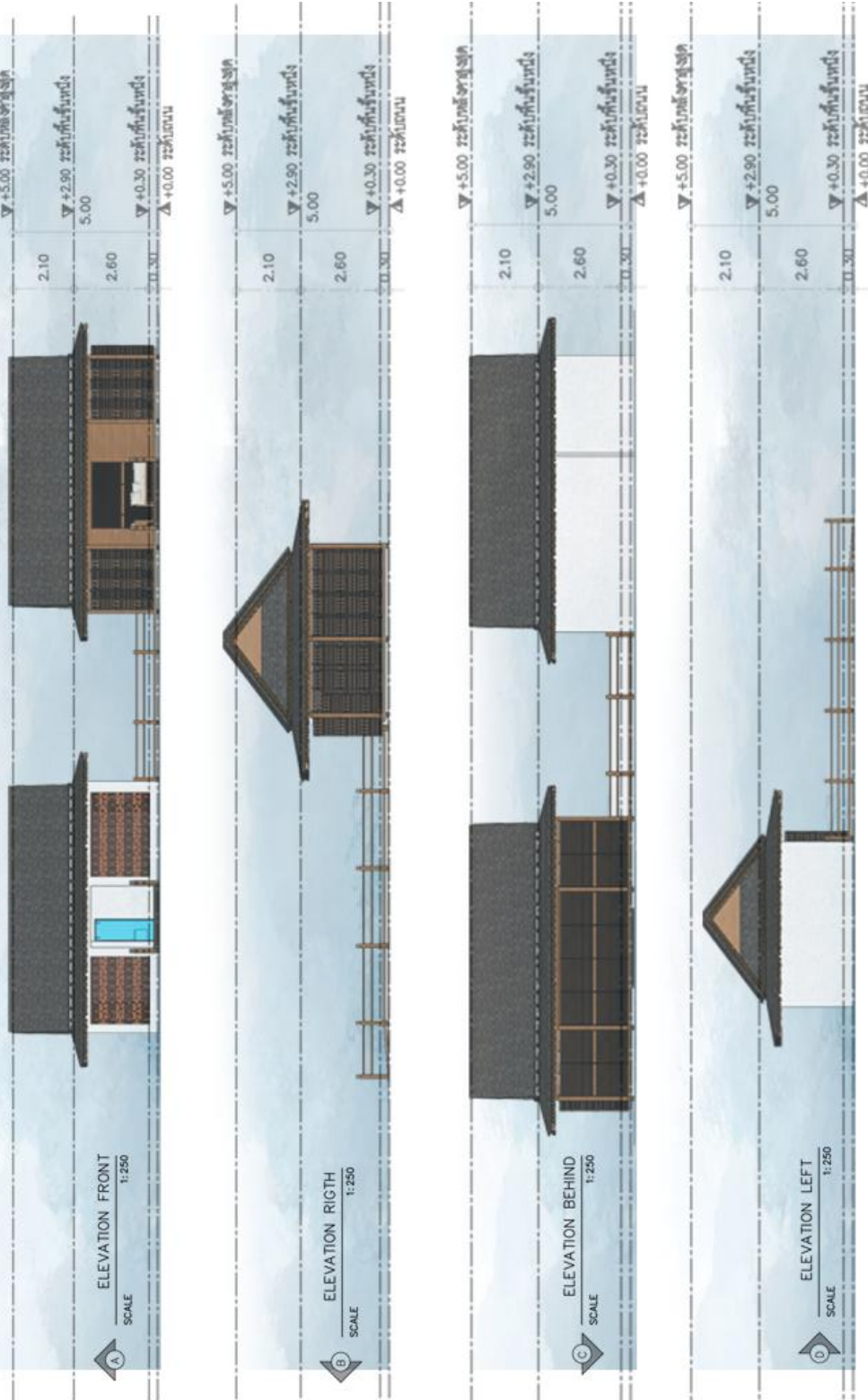

ภาพที่ 5.33 PAVILLION AND TOILET SECTION PLAN

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

SITE ELEVATION PLAN : 2

PAVILLION AND TOILET

ภาพที่ 5.34 PAVILLION AND TOILET ELEVATION PLAN

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

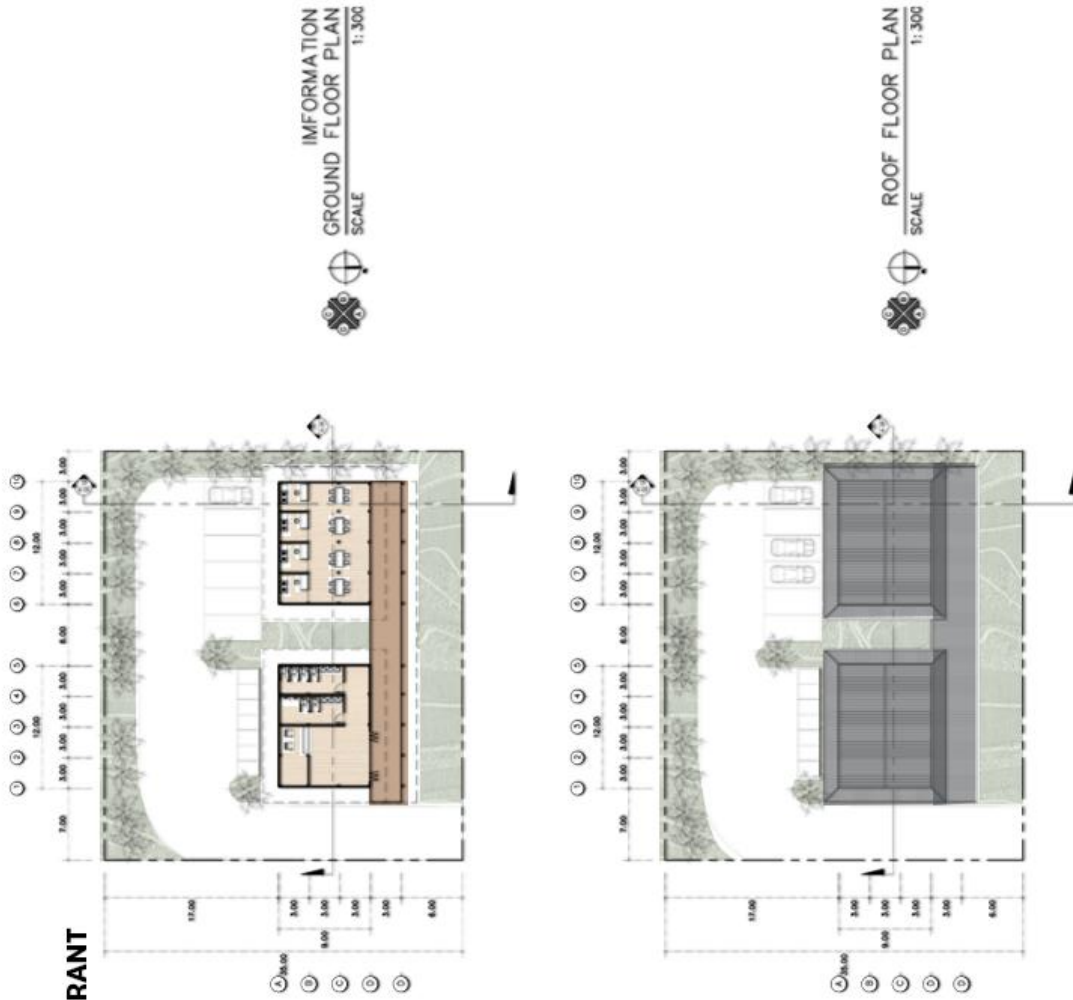

ภาพที่ 5.35 AERIAL VIEW PERSPECTIVE PLAN 03

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

SITE PLAN : 3

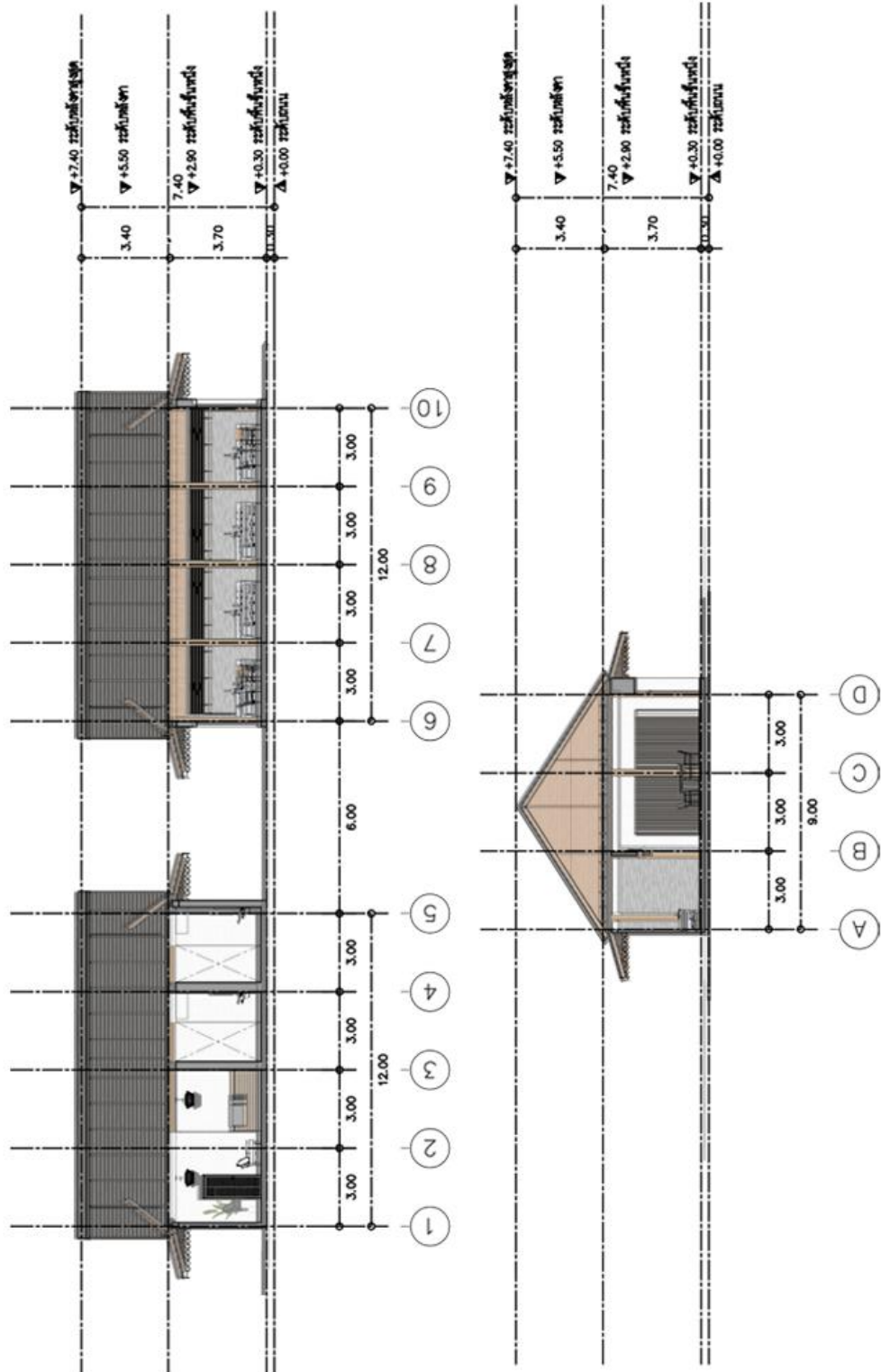
INFORMATION AND RESTAURANT

ภาพที่ 5.37 INFORMATION AND RESTAURANT PLAN

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

SITE PLAN : 3 INFORMATION AND RESTAURANT

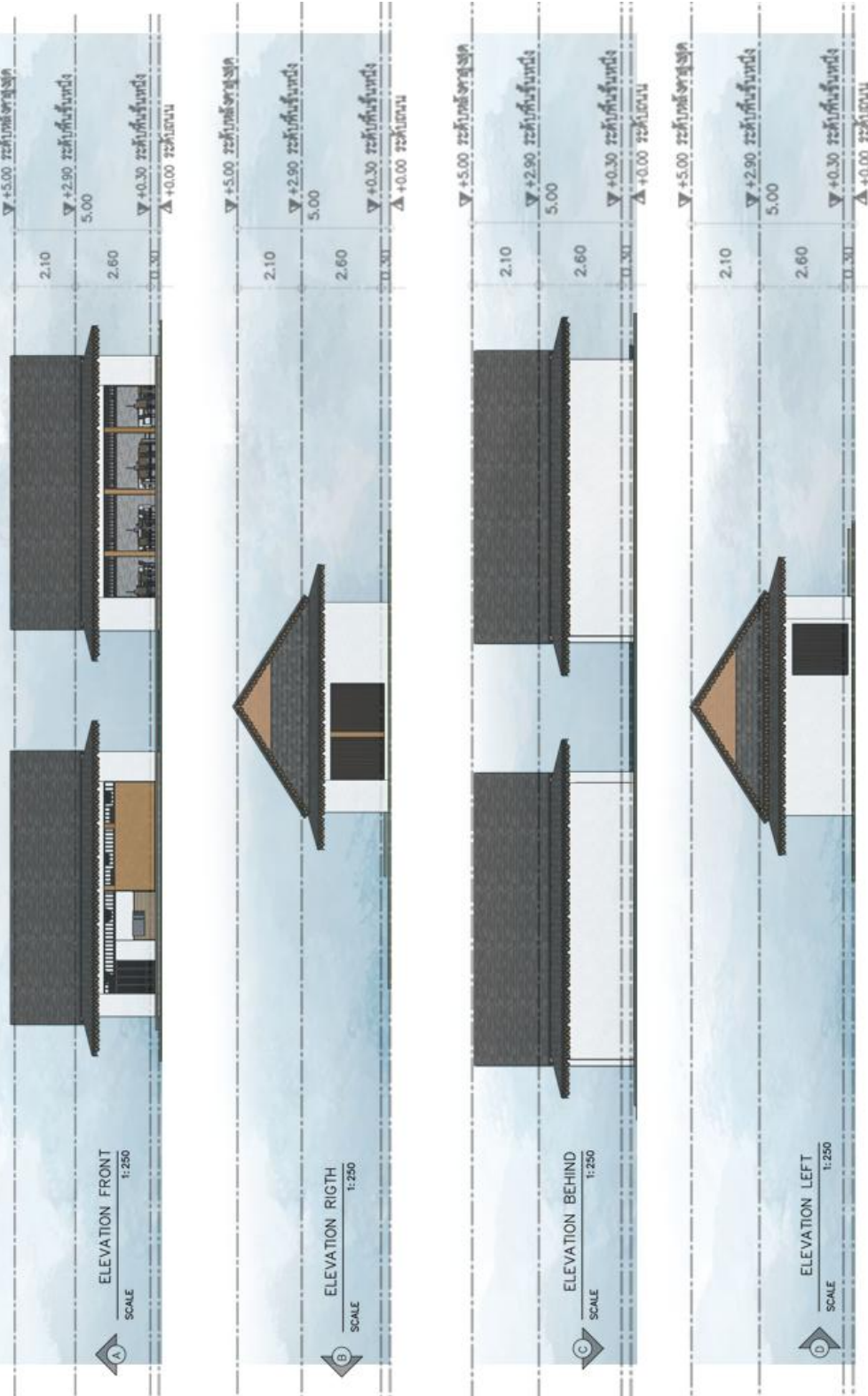

ภาพที่ 5.38 INFORMATION AND RESTAURANT SECTION PLAN

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

SITE ELEVATION PLAN : 3

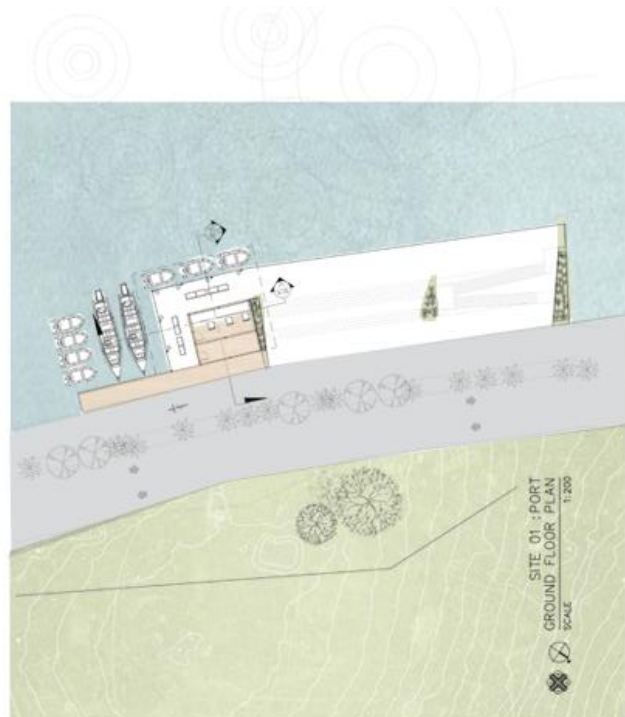
INFORMATION AND RESTAURANT

ภาพที่ 5.39 INFORMATION AND RESTAURANT ELEVATION PLAN

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

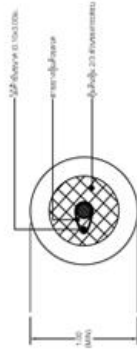
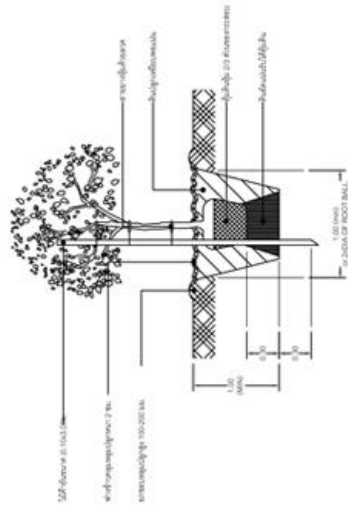
SITE PLAN BOAT

ภาพที่ 5.40 SITE PLAN BOAT

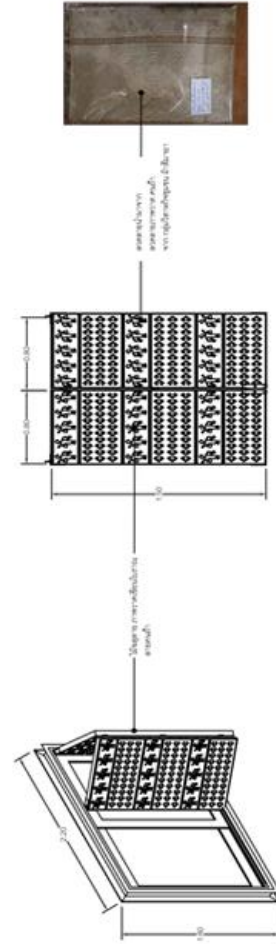
ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

DETAIL

SMALL TREE/BIG SHRUB PLANTING DETAIL

การปลูกไม้ยืนต้นขนาดเล็กหรือไม้พุ่มขนาดใหญ่

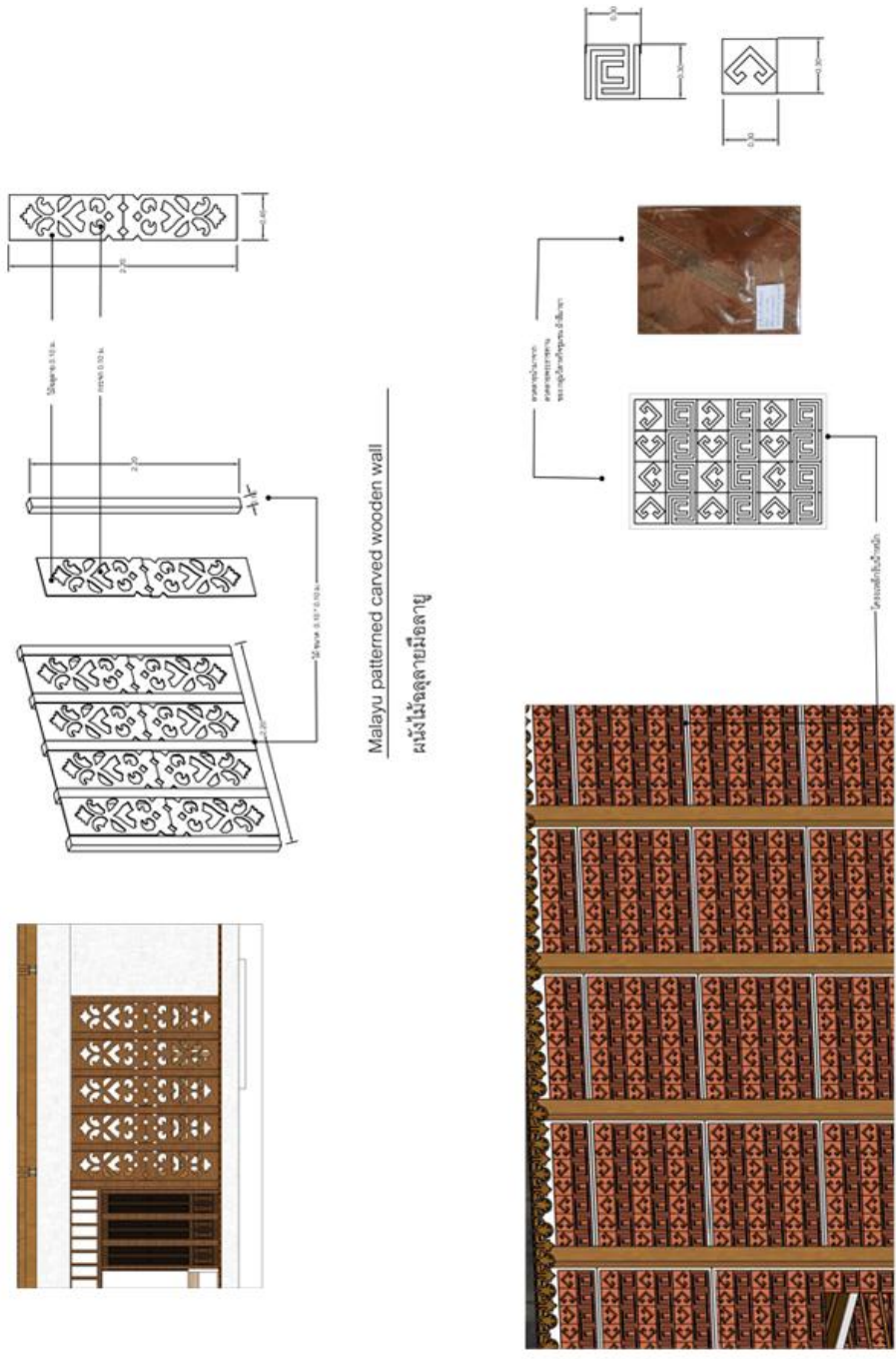

Wooden window with carved frame

หน้าต่างไม้แกะสลัก

ภาพที่ 5.41 DETAIL
ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

DETAIL

ภาพที่ 5.42 DETAIL

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

ภาพที่ 5.43 PERSPECTIVE PRAYER ROOM

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

ภาพที่ 5.44 PERSPECTIVE MULTIPURPOSE ROOM

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

ภาพที่ 5.45 PERSPECTIVE INFORMATION

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

ภาพที่ 5.46 PERSPECTIVE RESTAURANT

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

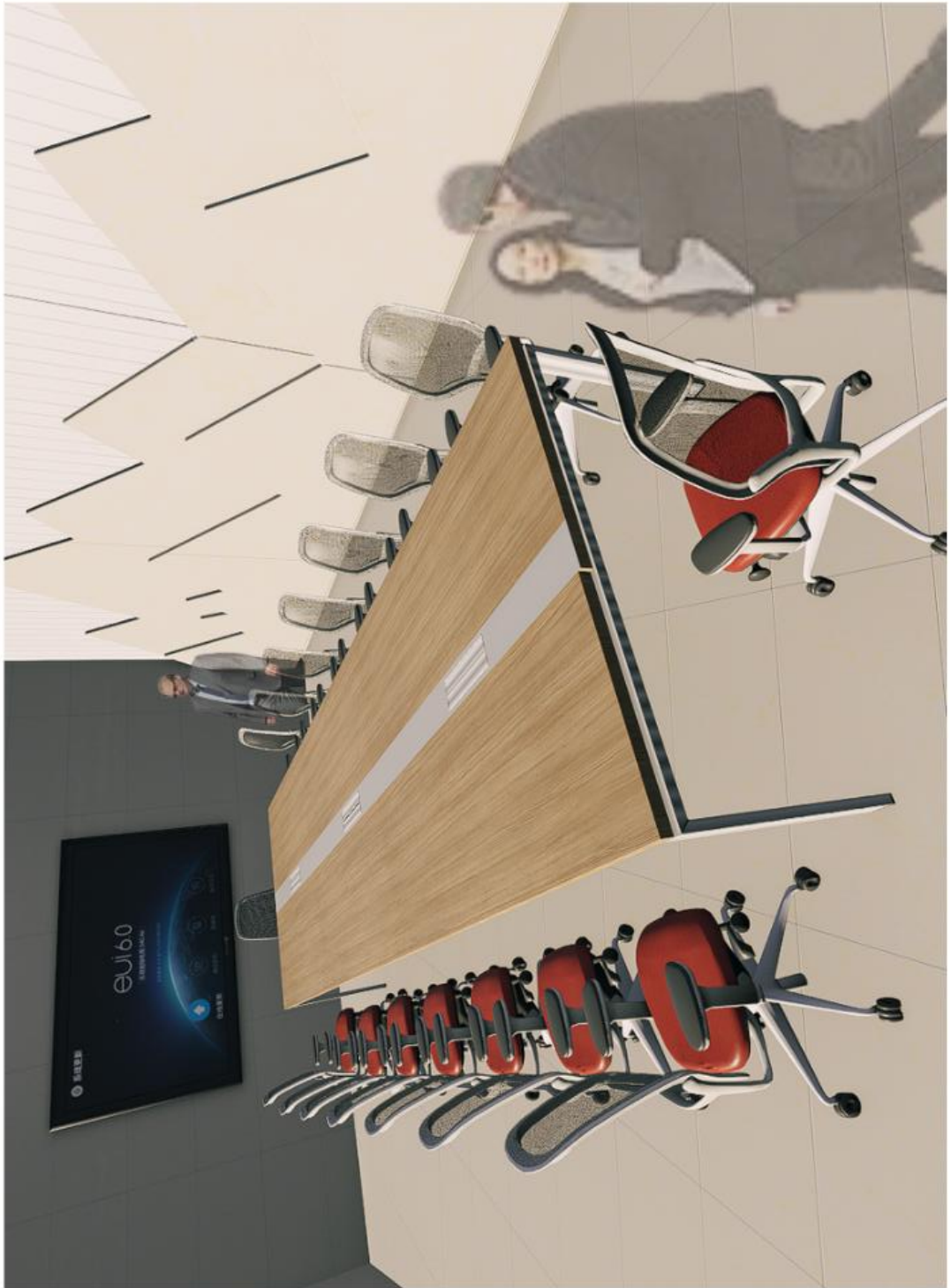
ภาพที่ 5.47 PERSPECTIVE OTOP AREA

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

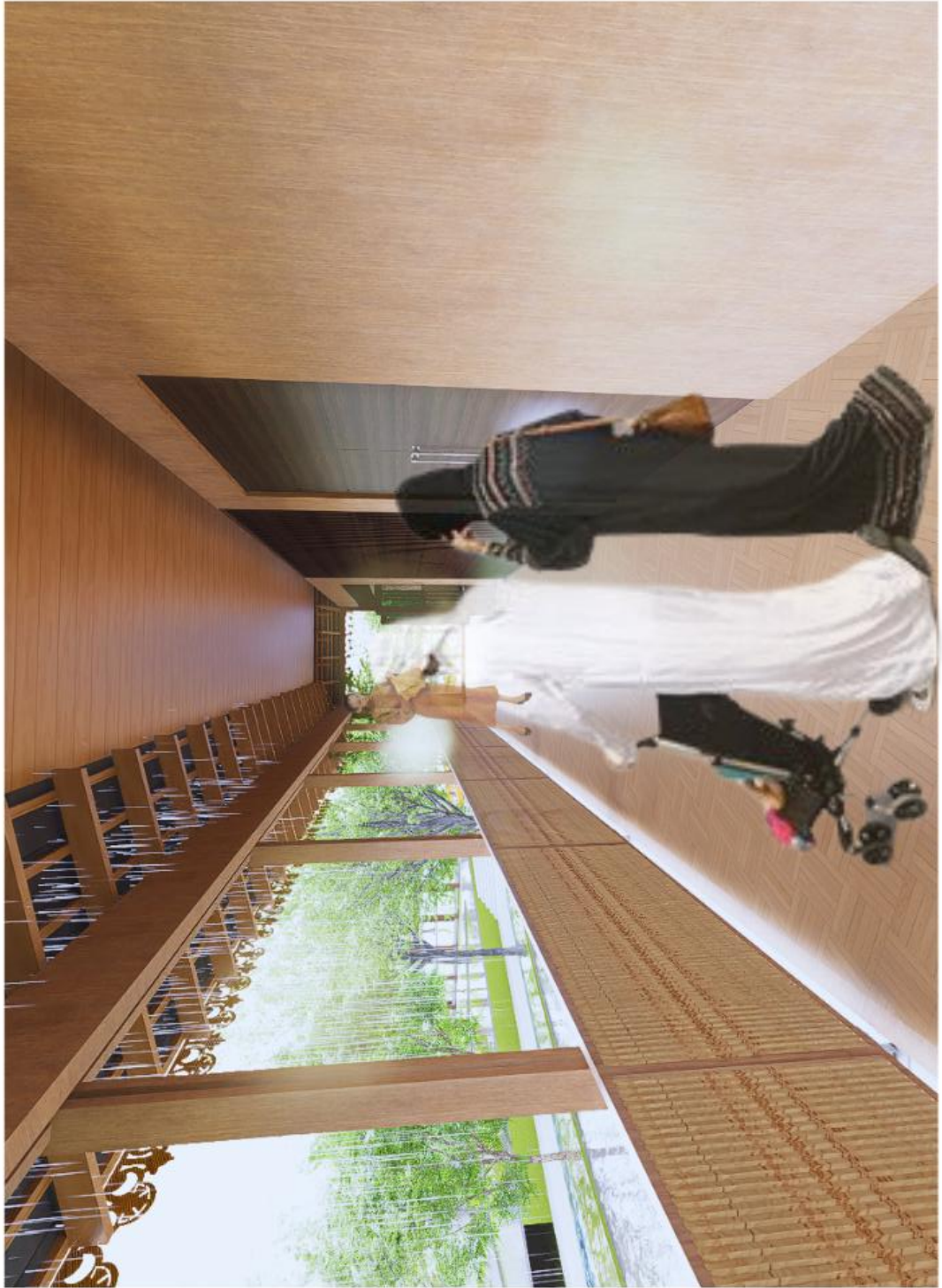
ภาพที่ 5.48 PERSPECTIVE EOUVENIR SHOP

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

ภาพที่ 5.49 PERSPECTIVE MEETING ROOM

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

ภาพที่ 5.50 PERSPECTIVE MULTIPURPOSE AREA

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

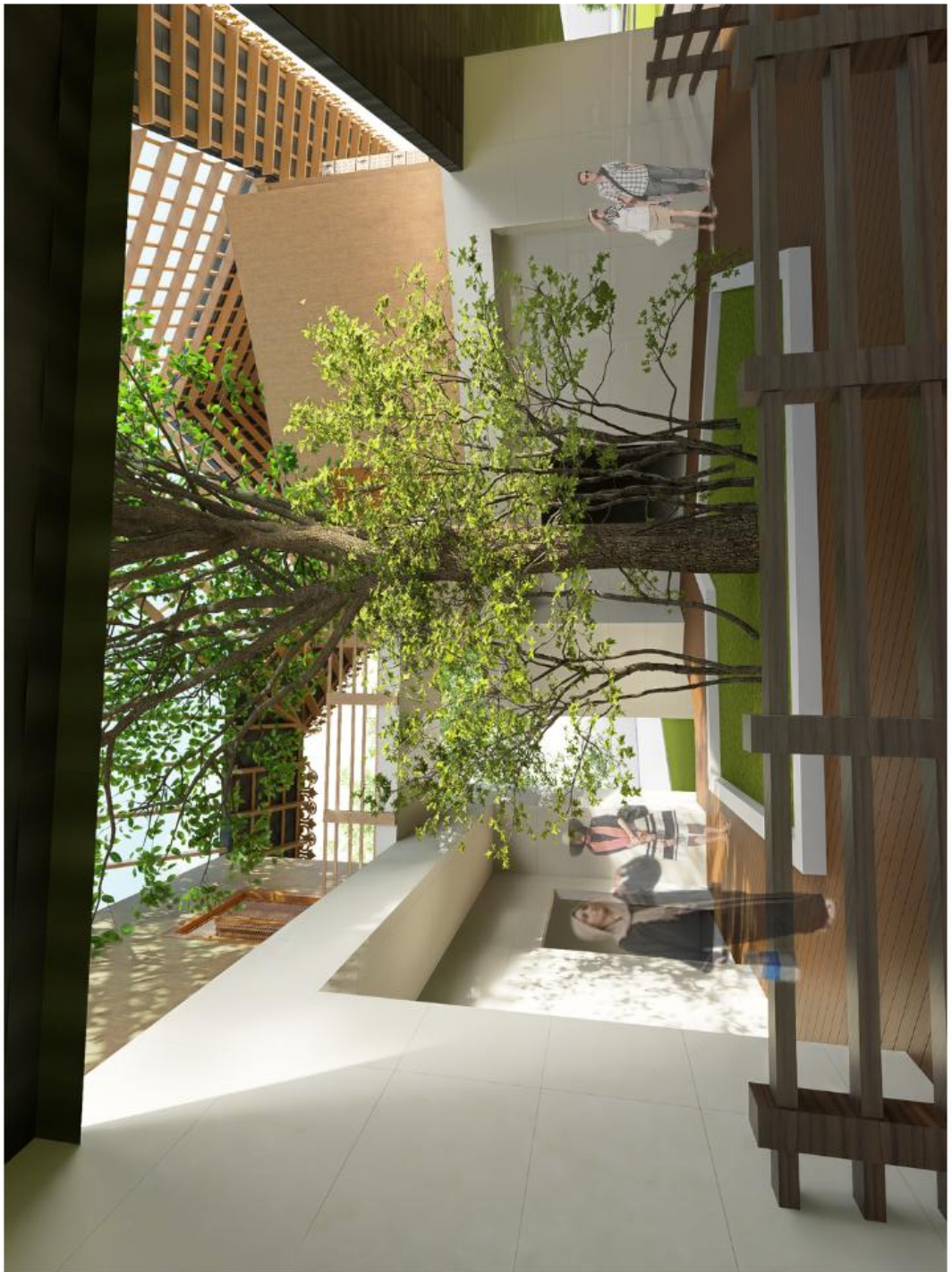
ภาพที่ 5.51 PERSPECTIVE BRIDGE

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

ภาพที่ 5.52 PERSPECTIVE EXHIBITION

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

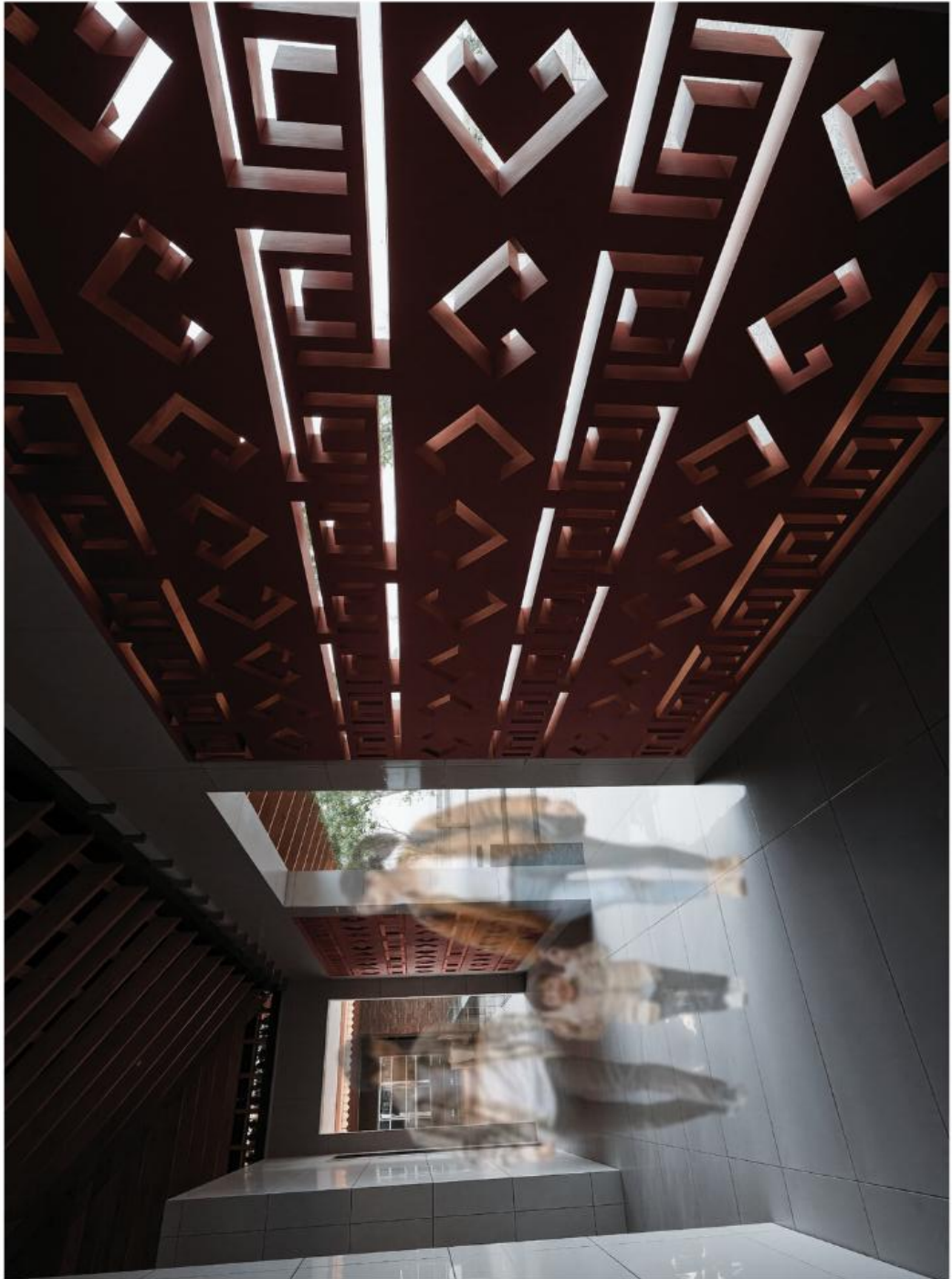
ภาพที่ 5.53 PERSPECTIVE EXHIBITION

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

ภาพที่ 5.54 PERSPECTIVE BRIDGE

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

ภาพที่ 5.55 PERSPECTIVE TOILET SITE 02

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

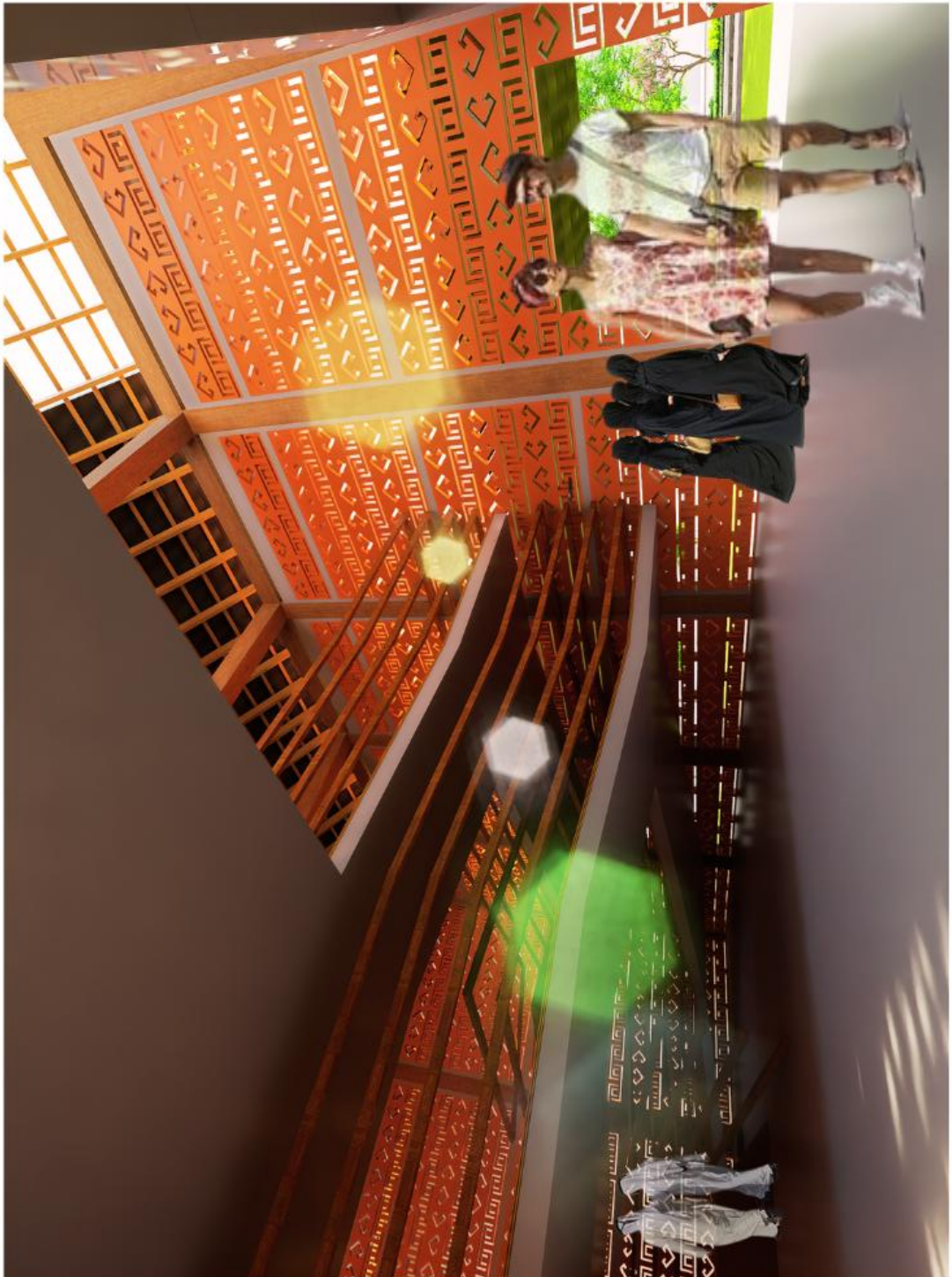
ภาพที่ 5.56 PERSPECTIVE PAVILLION SITE 02

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

ภาพที่ 5.57 PERSPECTIVE INFORMATION SITE 03

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

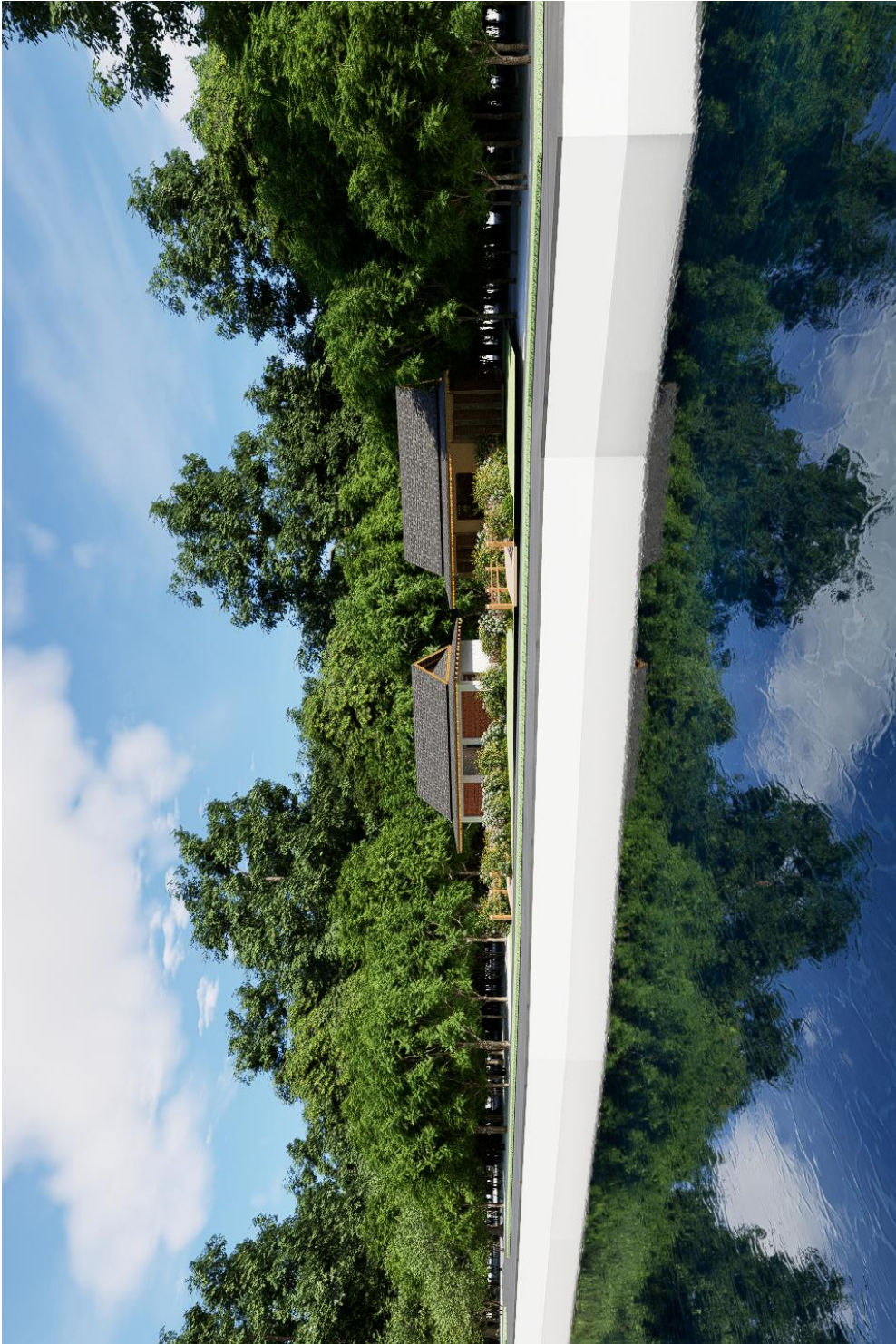
ภาพที่ 5.58 PERSPECTIVE EXHIBITION RAMP

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

ภาพที่ 5.59 PERSPECTIVE PORT SITE 01

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

ภาพที่ 5.60 PERSPECTIVE SITE 02

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

ภาพที่ 5.61 PERSPECTIVE SITE 02

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

ภาพที่ 5.62 PERSPECTIVE PORT SITE 03

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

ภาพที่ 5.63 PERSPECTIVE PORT SITE 03

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 บทสรุป

6.1.1. บทสรุปงานออกแบบสถาปัตยกรรม

จากการศึกษาและทดลองออกแบบในโครงการวิทยานิพนธ์ พบว่า การออกแบบสถาปัตยกรรมเพื่อชุมชนจำเป็นต้องอาศัยการวิเคราะห์พื้นที่อย่างลึกซึ้ง ควบคู่กับความเข้าใจบริบทจริงของชุมชน ทั้งด้านวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ และอัตลักษณ์ทางศาสนา ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดแนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น นอกจากนี้ โครงการยังต้องคำนึงถึงกลุ่มผู้ใช้งานรอง ได้แก่ นักท่องเที่ยว ที่เข้ามาใช้พื้นที่ร่วมกับคนในชุมชน รวมถึงการเชื่อมโยงโครงการกับแหล่งท่องเที่ยวโดยรอบอีกด้วย เพื่อส่งเสริมศักยภาพของพื้นที่ในภาพรวม ส่งผลให้การออกแบบมีข้อจำกัดและเงื่อนไขที่ต้องพิจารณาอย่างรอบด้าน ทั้งสภาพแวดล้อม กิจกรรม และโครงสร้างของชุมชน ซึ่งล้วนมีอิทธิพลต่อการออกแบบในทุกมิติ

แนวคิดหลักของโครงการจึงมุ่งเน้นการออกแบบที่ไม่ทำลายบริบทดั้งเดิม แต่เป็นการต่อยอดและเสริมคุณค่าให้กับพื้นที่เดิม พร้อมทั้งสร้างความน่าสนใจเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาใช้งาน โดยได้นำอัตลักษณ์พื้นถิ่นและวิถีชีวิตของชุมชนมาเป็นฐานในการออกแบบ เพื่อกำหนดการจัดวางฟังก์ชันและพื้นที่ใช้งานให้สามารถตอบสนองทั้งคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม

ทั้งนี้ การออกแบบโครงการมีลักษณะเป็นการเชื่อมโยงพื้นที่ในลำดับต่อเนื่อง โดยเริ่มจากพื้นที่ต้อนรับ และนำไปสู่พื้นที่กิจกรรมต่างๆ ก่อนเชื่อมต่อไปยังแหล่งท่องเที่ยวจริงในชุมชน ซึ่งช่วยสร้างประสบการณ์การใช้งานที่ต่อเนื่อง และส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยว

6.1.2. บทสรุปงานออกแบบสถาปัตยกรรมยั่งยืน

แนวคิดสถาปัตยกรรมยั่งยืนที่นำมาปรับใช้ในโครงการนี้ มุ่งเน้นการออกแบบที่เคารพต่อยอดบริบทดั้งเดิมของพื้นที่ โดยนำอัตลักษณ์ของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นมาประยุกต์ใช้ เพื่อสร้างความคุ้นเคยแก่คนในชุมชน ขณะเดียวกันมีการปรับรูปแบบเพื่อให้สามารถดึงดูดและรองรับการใช้งานของนักท่องเที่ยวภายนอกเข้าใช้งานได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ การออกแบบยังคำนึงถึงปัจจัยด้านภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้นในพื้นที่ เพื่อให้สถาปัตยกรรมสามารถปรับตัวและรองรับสภาพแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น โครงการนี้จึงเป็นการออกแบบสถาปัตยกรรมที่มุ่งสู่ความยั่งยืน โดยสามารถตอบสนองการใช้งานของคนในชุมชนในระยะยาว ควบคู่กับการส่งเสริมการท่องเที่ยว และมีความสามารถในการรับมือกับสภาพแวดล้อมและภัยพิบัติได้อย่างเหมาะสม

6.1.3. บทสรุปงานออกแบบ

การออกแบบโครงการนี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์พื้นที่ที่ควบคู่กับความเข้าใจบริบทชุมชน ทั้งด้านวิถีชีวิต อัตลักษณ์ และศาสนา เพื่อกำหนดแนวทางการออกแบบที่สอดคล้องกับพื้นที่เดิมโดยไม่ทำลายคุณค่าเดิม พร้อมทั้งเชื่อมโยงการใช้งานระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง โดยนำแนวคิดสถาปัตยกรรมยั่งยืนมาประยุกต์ใช้ผ่านการต่อยอดอัตลักษณ์พื้นที่นั้น ควบคู่กับการคำนึงถึงสภาพแวดล้อมและภัยพิบัติ เพื่อให้โครงการสามารถใช้งานได้จริงในระยะยาว และส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของชุมชนและการท่องเที่ยว

6.2 ข้อเสนอแนะ

การออกแบบสถาปัตยกรรมเพื่อชุมชนควรเริ่มจากการศึกษาข้อมูลพื้นที่นั้นอย่างรอบด้าน ซึ่งครอบคลุมทั้งวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ อาชีพ กิจกรรมประจำวัน เศรษฐกิจ ประเพณี วัฒนธรรม และลักษณะสถาปัตยกรรมพื้นที่นั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจบริบทของชุมชนอย่างแท้จริง

จากนั้นควรดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลควบคู่กับการลงพื้นที่จริง เพื่อสังเกตการณ์ พูดคุยกับคนในชุมชน และรวบรวมข้อมูลเชิงลึก ทั้งในด้านปัญหา ศักยภาพ ข้อจำกัด และความต้องการของพื้นที่ เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์เป็นแนวทางในการออกแบบที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบท กระบวนการออกแบบควรมุ่งเน้นการตอบสนองต่อพื้นที่เดิมและส่งเสริมศักยภาพของชุมชน โดยสามารถเริ่มต้นจากการแก้ไขปัญหาหรือการตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานเป็นหลัก ทั้งนี้การออกแบบควรหลีกเลี่ยงการรบกวนหรือทำลายวิถีชีวิตดั้งเดิม แต่ควรเป็นการพัฒนาและต่อยอดคุณค่าที่มีอยู่ โดยอาศัยการวิเคราะห์พื้นที่เป็นฐานสำคัญในการออกแบบ และเชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ของชุมชนอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ การออกแบบสถาปัตยกรรมเพื่อความยั่งยืนควรคำนึงถึงบริบทด้านภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้นในพื้นที่ เพื่อให้สถาปัตยกรรมสามารถรองรับ ปรับตัว หรืออยู่ร่วมกับสภาพแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม ไม่เพียงแต่มีความแข็งแรงทางโครงสร้าง แต่ยังสามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ที่ไม่แน่นอนได้

ท้ายที่สุด การออกแบบสถาปัตยกรรมเพื่อชุมชนต้องให้ความสำคัญกับ “ผู้ใช้งานจริง” เป็นหลัก เนื่องจากแม้งานออกแบบจะมีความสวยงามหรือมีประสิทธิภาพเพียงใด หากไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและไม่ได้รับการใช้งานจากชุมชน ย่อมส่งผลให้อาคารขาดคุณค่าและอาจถูกทิ้งร้างในระยะยาว

บรรณานุกรม

สำนักงานพัฒนาชุมชนตำบลหน้าถ้ำ(2567).สำนักงานพัฒนาชุมชนตำบลหน้าถ้ำ.สืบค้นเมื่อ [2568],จาก

https://natum.go.th/datacenter/doc_download/20240314182608_5_compressed.pdf

องค์การบริหารส่วนตำบลหน้าถ้ำ. (2566). แผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2566–2570 (ครั้งที่ 4 พ.ศ. 2566). ยะลา: องค์การบริหารส่วนตำบลหน้าถ้ำ.สืบค้นเมื่อ[2568],จาก [แผนพัฒนาท้องถิ่น-พ.ศ. 2566-2570-เปลี่ยนแปลง-ครั้งที่-4-2566-4.pdf](#)

องค์การบริหารส่วนตำบลหน้าถ้ำ. (2566). แผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2566-2570 (ฉบับทบทวน พ.ศ. 2567).จังหวัดยะลา:องค์การบริหารส่วนตำบลหน้าถ้ำ.สืบค้นเมื่อ[2568],จาก

https://natum.go.th/datacenter/doc_download/20240314182608_5_compressed.pdf

นี่คือการอ้างอิงบรรณานุกรมแบบ APA สำหรับบทความของ Edward Soja ที่อยู่ในเว็บ Rethinking The Future:Soja, E. W. (2023, July 2). Third Spaces in Architecture: Edward Soja. Rethinking The Future. Retrieved.สืบค้นเมื่อ[2568],จาก

https://www.re-thinkingthefuture.com/architectural-community/a10494-third-spaces-in-architecture-edward-soja/?utm_source=chatgpt.com

สิงห์แก้ว, อุทัยพันธ์. (2568). การขับเคลื่อนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็น เป็นสุข” ของชุมชนสองวิถี บ้านหน้าถ้ำ ตำบลหน้าถ้ำ อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา. วารสารการพัฒนาชุมชนและสังคม, 11(1),สืบค้นเมื่อ[2568],จาก [ดู การขับเคลื่อนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็น เป็นสุข” ของชุมชนสองวิถี บ้านหน้าถ้ำ ตำบลหน้าถ้ำ อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา](#)

วรอาคม, ก. (2564, พฤศจิกายน 9). พื้นเมือง - เชื่อมย่าน - สานอนาคต : คลองช่องนนทรี – โครงการเปลี่ยนคลองระบายน้ำเสียเป็นสวนสาธารณะ พื้นระบบนิเวศคลองและเมือง. The Cloud.สืบค้นเมื่อ [2568],จาก <https://readthecloud.co/chong-nonsi-canal-linear-park/>

AESEU Architectural Technology and Art studio. (2021, มิถุนายน 22). Lixiang Village Public Space. ArchDaily.สืบค้นเมื่อ[2568],จาก <https://www.archdaily.com/963533/lixiang-village-public-space-aeseu-architectural-technology-and-art-studio>

สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดยะลา กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย (2568).ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน - ข้อมูลทั่วไป: จังหวัดยะลา, สืบค้นเมื่อ[2568], จาก [สพจ.ยะลา](#)

สำนักงานพาณิชย์จังหวัดยะลา. (ม.ป.ป.). ข้อมูลสภาพทั่วไปจังหวัดยะลา. กระทรวงพาณิชย์.สืบค้นเมื่อ[2568], จาก <https://yala.moc.go.th/th/content/page/index/id/1055>

สมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์. (ม.ป.ป.). กฎกระทรวง (ม.ร.๕๖) เรื่อง กฎกระทรวง ให้ใช้บังคับผังเมืองรวมจังหวัดยะลา [ไฟล์ PDF]. สืบค้นเมื่อ[2568], จาก <https://download.asa.or.th/03media/04law/cpa/mr56-yl.pdf>

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (พ.ศ. 2565). ข้อมูลสถิติระดับพื้นที่ย่อย (ตำบล): ยะลา. สืบค้นเมื่อ[2568], จาก https://www.nso.go.th/nsoweb/official_stat/province/

ปัตตานีบ้านฉัน. (22 พฤศจิกายน 2559). มายะลา...เยี่ยมชมความสวยงามวัดถ้ำศิลป์. สืบค้นเมื่อ [2568], https://yala-patani-naratiwat.blogspot.com/2016/11/blog-post_21.html

สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดยะลา. (ม.ป.ป.). ข้อมูลข่าวสาร - จังหวัดยะลา. สืบค้นเมื่อ[2568], <https://yala.prd.go.th/th/content/category/detail/id/371/iid/29504>

กรมการค้าภายใน. (ม.ป.ป.). ตลาดต้องชม แลพาหน้าถ้ำ [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ[2568], <https://www.mocagrimart.com/en/info/attraction/detail/itemid/7445>

ผู้จัดการออนไลน์. (ม.ป.ป.). สืบสานประเพณีสงกรานต์ ร่วมแห่ผ้าห่มพระพุทธรูปไสยาสน์ที่วัดคูหาภิมุข. สืบค้นเมื่อ[2568], <https://mgronline.com/south/detail/9600000037699>

องค์การบริหารส่วนตำบลหน้าถ้ำ. (ม.ป.ป.). หน้า Facebook “องค์การบริหารส่วนตำบลหน้าถ้ำ”. สืบค้นเมื่อ[2568], <https://www.facebook.com/natumcity>

ปัตตานี บ้านฉัน. (มิ.ย. 2560). [ประเพณีฮารีรายอ]. สืบค้นเมื่อ[2568], https://yala-patani-naratiwat.blogspot.com/2017/06/blog-post_41.html

ภาคผนวก

โครงการวิทยานิพนธ์นี้เกิดจากการวิเคราะห์พื้นที่จริงและการลงพื้นที่สำรวจในตำบลหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา โดยได้สอบถามและสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น ผู้นำชุมชน กลุ่มอาชีพ และประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้เข้าใจบริบท ความต้องการ และปัญหาของชุมชนอย่างรอบด้าน จาก การสอบถามพบประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน การจัดการพื้นที่สาธารณะ การส่งเสริม การเรียนรู้ และการท่องเที่ยว

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1: ประธานเครือข่ายการท่องเที่ยวจังหวัดยะลา / อดีตนายก อบต.หน้าถ้ำ

- ความต้องการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ ณ ลานกว้างหน้าถ้ำมีด วัดคูหาภิมุข เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์
- ความต้องการจัดตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยว เพื่อเป็นจุดต้อนรับและให้บริการข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว พร้อมรองรับการจัดทัวร์ไปยังสถานที่จริง
- ความต้องการจัดพื้นที่จำหน่ายสินค้าชุมชน เช่น ผ้าสีมายา และผลไม้ตามฤดูกาล

ปัญหาที่พบ:

- เหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ทำให้นักท่องเที่ยวลดลง ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจชุมชน
- ขาดพื้นที่รองรับนักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2: รองประธานกลุ่มผ้าสีมายา

- ความต้องการพื้นที่ทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อการเรียนรู้ การสร้างความสัมพันธ์ และการถ่ายทอดองค์ความรู้จากผู้สูงอายุสู่เยาวชน

ปัญหาที่พบ:

- ขาดพื้นที่รองรับกิจกรรมการเรียนรู้และถ่ายทอดองค์ความรู้
- ผู้สูงอายุซึ่งเป็นผู้มีองค์ความรู้จำนวนมากไม่สะดวกในการเข้าร่วมกิจกรรม
- ขาดโครงการต่อเนื่องที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมของเยาวชน

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3: ข้อมูลจากประชาชนในชุมชน

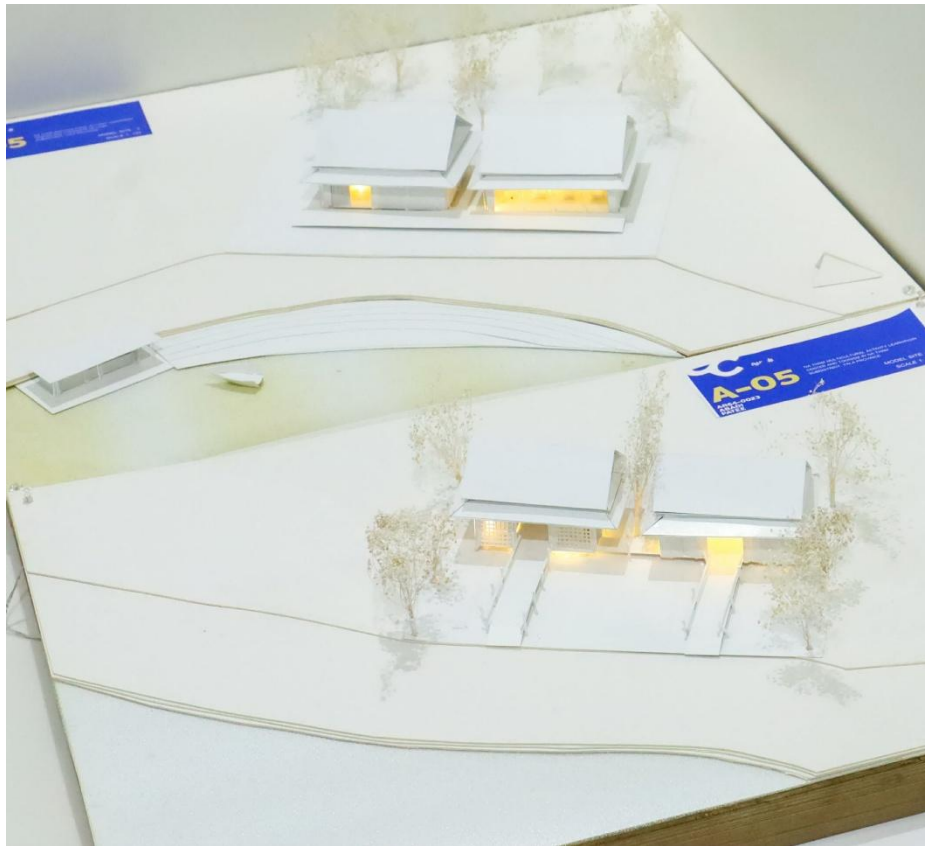
- การค้าขายลดบทบาทลง พื้นที่เศรษฐกิจดั้งเดิมหายไป
- ตลาดหรือแหล่งค้าขายตั้งอยู่ห่างจากชุมชนหลัก ส่งผลต่อการเข้าถึงสินค้าและลดโอกาสสร้างรายได้
- ขาดพื้นที่กิจกรรม กีฬา และพื้นที่พักผ่อนเพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

ภาพ ภาพรวมหุ่นจำลอง
ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

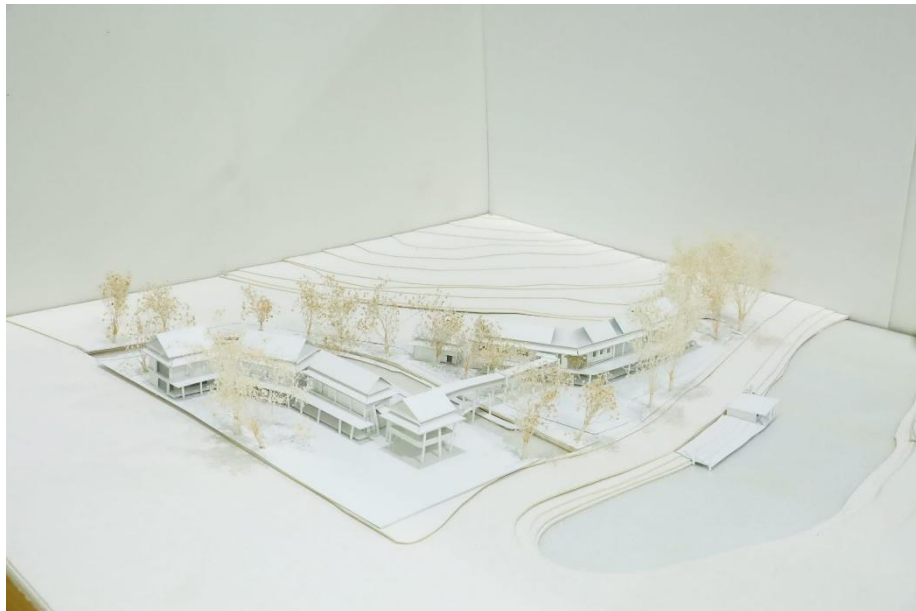

ภาพ หุ่นจำลองโครงการที่ 1
ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

ภาพ หุ่นจำลองโครงการที่ 2-3

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

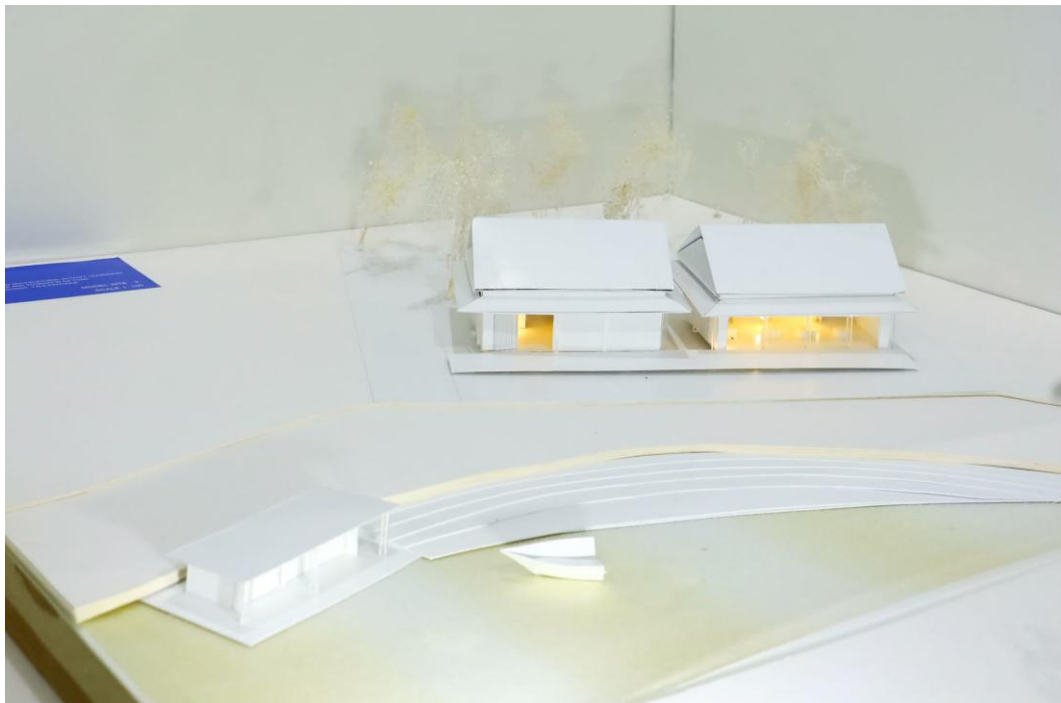

ภาพ หุ่นจำลองโครงการที่ 1

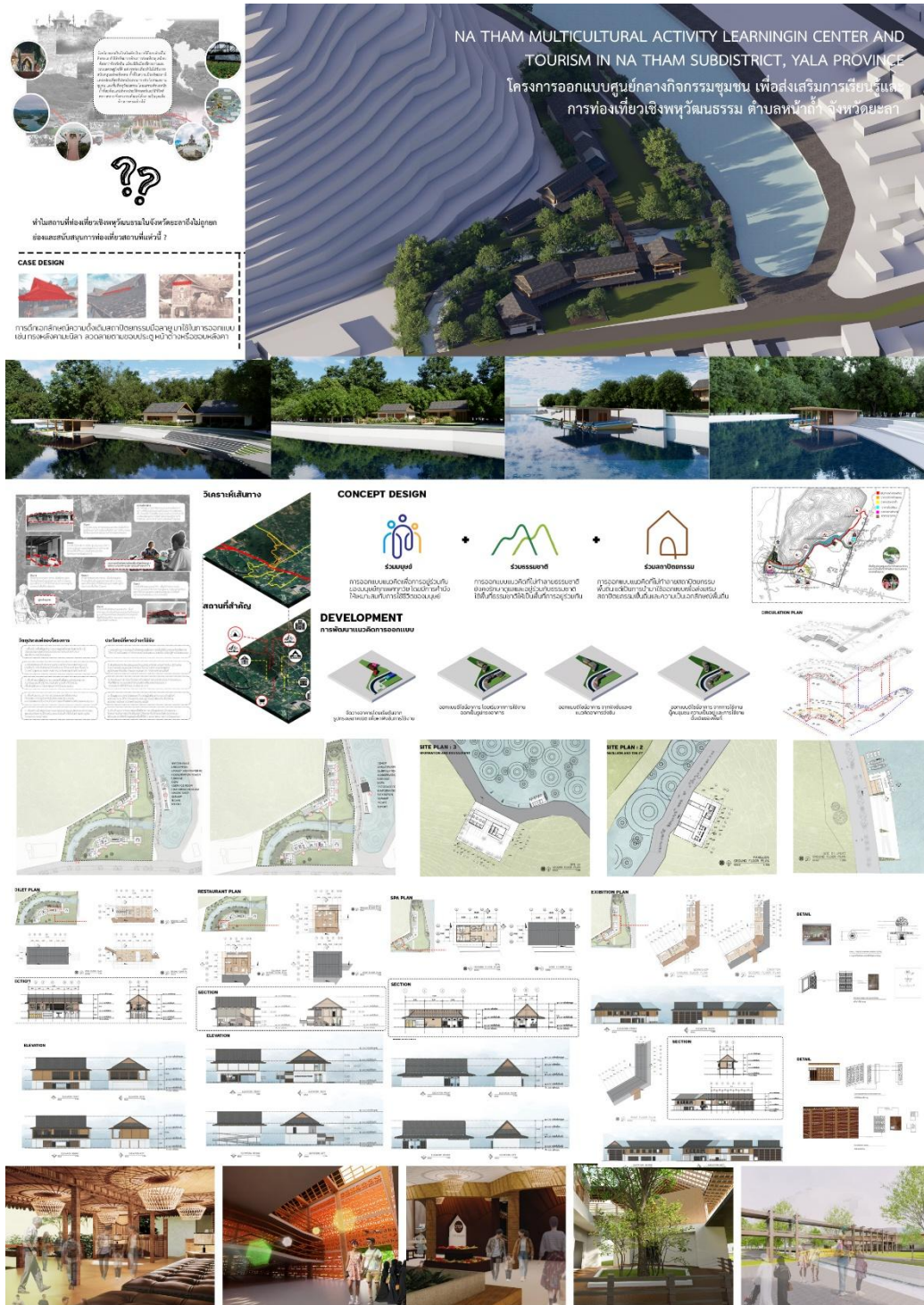
ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

ภาพ หุ่นจำลองโครงการที่ 1
ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

ภาพ หุ่นจำลองโครงการที่ 1
ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

ภาพ PRESENTATION PLATE (แนวตั้ง)

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

ภาพ PRESENTATION PLATE (แนวนอน)

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

ภาพกลุ่มตรวจแบบวิทยานิพนธ์กับอาจารย์ที่ปรึกษา

ที่มา : ผู้ศึกษา (2568)

ประวัติผู้จัดทำ

ผู้เขียน	นายอบาดิ์ ปาตี
รหัสนักศึกษา	6450210023
สาขาวิชา	สถาปัตยกรรมศาสตร์
ปีการศึกษา	2568
ช่องทางติดต่อ	Gmail : abadi2996@gmail.com Facebook : ABADI PATEE
เบอร์โทรติดต่อ	0994069186
ประสบการณ์ทำงาน	ระหว่างการศึกษาปริญญาตรี ได้ฝึกงาน ณ บริษัท ชัมเมอร์ สเปซ สตูดิโอ จำกัด (กระป๋อง)

